

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Urząd Komisj Nadzoru Finansowego

Warszawa 2008

Opracowanie pod kierunkiem Andrzeja Kotowicza

Zespół autorski:

Domański Piotr

Hoffman Tomasz

Kotowicz Andrzej

Maciaszczyk Włodzimierz

Miętkiewska Ewa

Mikołajczyk Marcin

Pawłowska-El Berrah Małgorzata

Świtała Filip

Wydział Analiz Sektora Bankowego

Departament Nadzoru Sektora Bankowego

Pion Nadzoru Bankowego

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

Spis treści

PRZEDMOWA.....	4
I. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI BANKÓW	6
Sytuacja makroekonomiczna.....	6
Polityka pieniężna, sytuacja na rynku finansowym, reakcje dostosowawcze banków	8
Otoczenie zewnętrzne polskiej gospodarki, „kryzys subprime”	13
II. STRUKTURA SEKTORA BANKOWEGO.....	20
Struktura podmiotowa i własnościowa.....	20
Zatrudnienie i kanały dystrybucji usług bankowych.....	22
Koncentracja	23
III. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU - PODSTAWOWE TENDENCJE	25
Sektor bankowy na tle innych segmentów rynku finansowego.....	26
Główne kierunki rozwoju działalności banków	27
Działalność kredytowa	27
Źródła finansowania działalności.....	38
IV. WYNIK FINANSOWY I EFEKTYWNOŚĆ DZIAŁANIA	44
Wynik finansowy	44
Efektywność działania.....	49
Podział zysków.....	51
V. GŁÓWNE OBSZARY RYZYKA	52
Ryzyko płynności.....	52
Ryzyko kredytowe.....	54
Pozostałe obszary ryzyka	64
Adekwatność kapitałowa.....	65
VI. GŁÓWNE ZMIANY REGULACYJNE I DZIAŁANIA NADZORCZE.....	68
Główne zmiany regulacyjne.....	68
Podstawowe działania nadzorcze	71
Działania nadzorcze wobec banków objętych postępowaniem naprawczym.....	73
Działalność nadzoru bankowego na arenie międzynarodowej.....	73
VII. POLSKI SEKTOR BANKOWY NA TLE INNYCH KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ	75
Skala działania.....	75
Efektywność działania i bezpieczeństwo sektora.....	77
ANEKS STATYSTYCZNY	78
Wyniki badania ankietowego portfela kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych	87
Lista banków komercyjnych i oddziałów instytucji kredytowych prowadzących działalność na 31/12/2007.....	92

PRZEDMOWA

Szanowni Państwo,

Mam przyjemność przedstawić Państwu „Raport o sytuacji banków w 2007 r.”.

Raport przedstawia najważniejsze zjawiska i tendencje, jakie zaszły w sektorze bankowym w ubiegłym roku. Wskazuje wyzwania stojące przed sektorem bankowym oraz obszary, które powinny być przedmiotem szczególnej uwagi.

Rok 2007 był pod wieloma względami wyjątkowy dla polskiego sektora bankowego. Utrzymująca się korzystna sytuacja makroekonomiczna, optymizm przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych spowodowały najszybszy rozwój sektora bankowego w bieżącej dekadzie. Pozytywne tendencje znalazły odzwierciedlenie w rekordowych wynikach finansowych sektora bankowego. Poprawiła się również efektywność banków. Wszystko to spowodowało, że sektor bankowy jest jednym z najsilniejszych i najszybciej rozwijających się sektorów gospodarki oraz stanowi jedną z głównych sił napędowych polskiej gospodarki.

Z drugiej strony „kryzys subprime”, spowodowany załamaniem na rynku nieruchomości w Stanach Zjednoczonych, wywołał zaburzenia na rynkach globalnych oraz doprowadził do ogromnych strat niektórych instytucji finansowych. W Polsce skutki kryzysu przejawiały się głównie w znaczących spadkach na rynku akcji. System bankowy pozostał w pełni bezpieczny i stabilny. Mimo, iż kryzys ominął banki w Polsce, powinny one wyciągnąć wnioski z negatywnych konsekwencji nadmiernej liberalnej polityki kredytowej. Pożądane jest również, aby banki podjęły dalsze wysiłki w celu pozyskania stabilnych długoterminowych źródeł finansowania rozwoju oraz wykorzystały okres dobrej koniunktury do dalszego wzmocnienia własnych kapitałów.

W skutek połączenia wydzielonej części Banku BPH z Bankiem Pekao, powstał największy pod względem sumy bilansowej bank w Polsce. Jednak PKO Bank Polski pozostaje liderem jeżeli chodzi o skalę działalności depozytowo-kredytowej, wielkość sieci i zatrudnienia. W konsekwencji, obecnie mamy w polskim sektorze bankowym dwa bardzo duże i silne banki, które pod względem liczby obsługiwanych klientów, osiągniętych wyników finansowych oraz wartości rynkowej należą do grona największych instytucji finansowych w Europie.

W 2007 r. miały miejsce zasadnicze zmiany regulacyjne. Do najważniejszych należała zmiana ustawy Prawo bankowe oraz uchwały Komisji Nadzoru Bankowego, które doprowadziły do pełnego przeniesienia tzw. Nowej Umowy Kapitałowej do polskiego systemu prawnego i bankowego. Obecnie kluczowe staje się sprawne wdrożenie tych regulacji zarówno do praktyki bankowej, jak i nadzorczej. Istotne było również podjęcie przez KNB uchwały w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, która powinna wzmocnić zarządzanie ryzykiem płynności. Obie zmiany zwiększają stabilność i bezpieczeństwo systemu bankowego.

W ubiegłym roku przygotowywaliśmy się do połączenia nadzoru bankowego z Komisją Nadzoru Finansowego (KNF). Ze względu na skalę zmian, był to okres trudny, ale dzięki wspólnemu zaangażowaniu pracowników byłego Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego i Urzędu KNF proces ten zakończył się pełnym sukcesem. Uważam, że zmiany przyczynią się do wzmocnienia nadzoru nad rynkiem finansowym, a tym samym do wzmocnienia stabilności i bezpieczeństwa całego systemu finansowego.

Publikacja „Raportu o sytuacji banków w 2007 roku” wpisuje się w otwartą politykę informacyjną KNF. Zgodnie z oczekiwaniami uczestników rynku podstawowe raporty systemowe nadzoru będą ogólnodostępne (na tyle, na ile jest to możliwe i celowe). Będziemy w nich m. in. przedstawiać punkt widzenia KNF na wybrane aspekty działalności banków. Będziemy też publikować kwartalne „Informacje o sytuacji sektora bankowego”, które będą miały charakter syntetycznej informacji o najważniejszych zjawiskach zachodzących w sektorze bankowym.

Życzę przyjemnej lektury

A handwritten signature in black ink, reading "Stanisław Kluza". The signature is written in a cursive, flowing style.

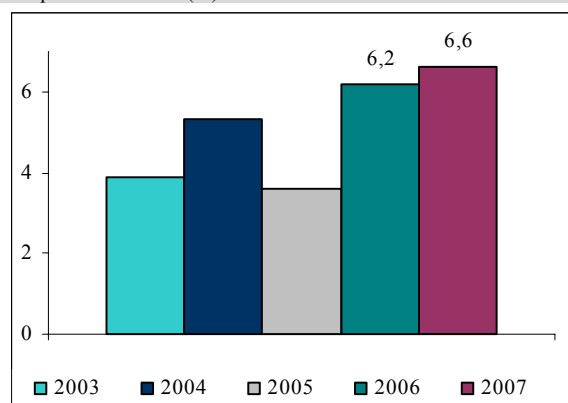
Stanisław Kluza
Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego

I. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI BANKÓW

Sytuacja makroekonomiczna

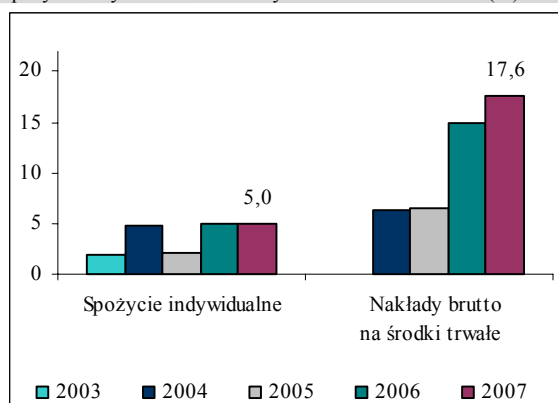
W 2007 r. polska gospodarka znajdowała się w fazie szybkiego wzrostu gospodarczego, który sprzyjał rozwojowi sektora bankowego.

Wykres 1.1
Tempo wzrostu PKB (%)

Źródło: GUS

Wykres 1.2
Spożycie indywidualne i nakłady brutto na środki trwałe (%)

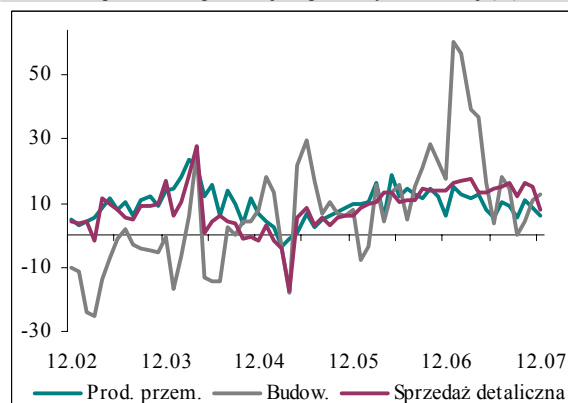

Źródło: GUS

Według wstępnych danych GUS produkt krajowy brutto wzrósł w 2007 r. o 6,6% (wobec 6,2% w 2006 r.), co było najwyższym tempem wzrostu w bieżącej dekadzie.

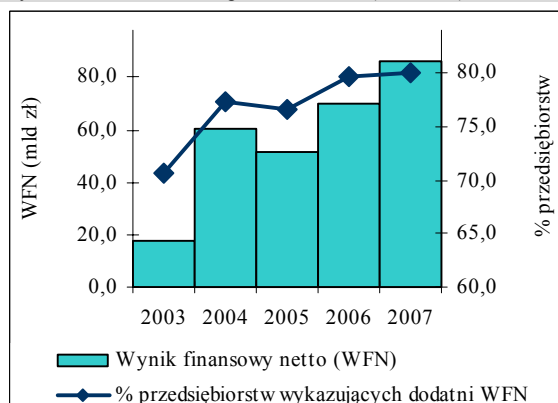
Wzrost gospodarki stymulowany był przez bardzo silny popyt krajowy (konsumpcyjny i inwestycyjny) i obejmował wszystkie główne sektory gospodarki. Nakłady brutto na środki trwałe wzrosły aż o 17,6%, co było najwyższym tempem od lat 90-tych, a spożycie indywidualne wzrosło o 5,0%.

Wykres 1.3
Roczne tempo wzrostu produkcji i sprzedaży detalicznej (%)

Źródło: GUS

Wykres 1.4
Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw (mld zł; %)

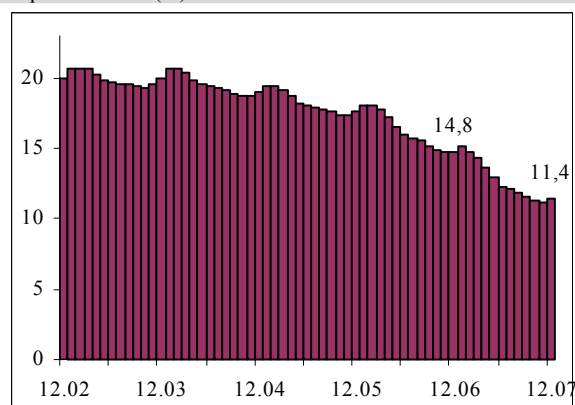
Źródło: GUS

Produkcja sprzedana przemysłu wzrosła o 9,5%, budowlano-montażowa o 12,2%, a sprzedaż detaliczna o 8,0%. Nastąpił dalszy wzrost obrotów wymiany handlowej z zagranicą. Eksport w cenach bieżących był o 11,7%, a import o 14,4% wyższy (ujemne saldo wymiany wyniosło 66,8 mld zł wobec 50,3 mld zł w 2006 r.), przy czym warto odnotować, że eksport po raz pierwszy w historii przekroczył poziom 100 mld euro.

Wysoki popyt krajowy i zagraniczny spowodował wzrost wyników finansowych sektora przedsiębiorstw, które odnotowały rekordowe zyski na poziomie 86,3 mld zł (o 23,6% wyższe niż w 2006 r.).

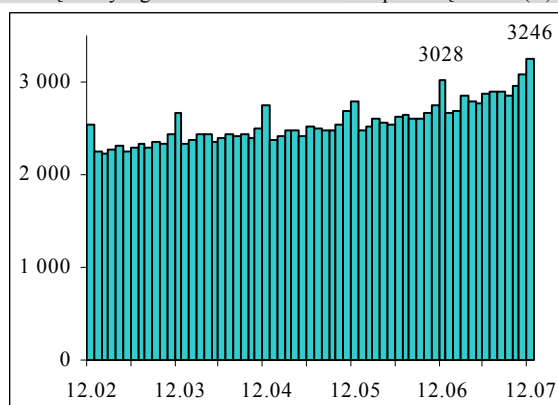
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 1.5
Stopa bezrobocia (%)

Źródło: GUS

Wykres 1.6
Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw (zł)

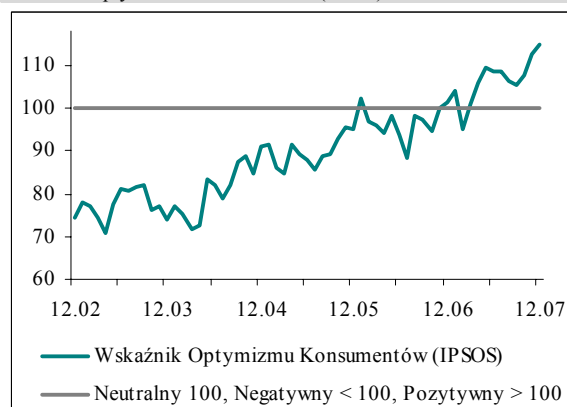

Źródło: GUS

Bardzo dobra koniunktura sprzyjała dalszej poprawie sytuacji na rynku pracy. Na koniec roku w rejestrze bezrobotnych pozostawało 1 747 tys. osób (o 562 tys. mniej niż przed rokiem) a stopa bezrobocia obniżyła się do 11,4% (z 14,8% na koniec 2006 r.). Warto zauważyć, że w porównaniu z latami 2002-2003, charakteryzującymi się najwyższą stopą bezrobocia (przekraczającą 20%), liczba bezrobotnych spadła o blisko połowę.

Pozytywne zmiany na rynku pracy, jak też coraz wyraźniej odczuwalny brak siły roboczej spowodowały wzrost wynagrodzeń. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2007 r. w gospodarce narodowej wyniosło 2 691 zł (o 8,7% więcej niż w 2006 r.). Wzrosła też siła nabywczą wynagrodzeń (o 6,3%). Z drugiej strony, na skutek wzrostu inflacji nastąpił spadek siły nabywczej realnych rent i emerytur¹.

Wykres 1.7
Wskaźnik optymizmu konsumentów (WOK)

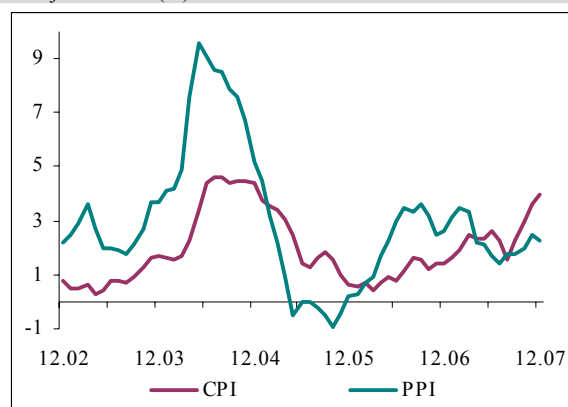

Źródło: IPSOS

Korzystne zmiany zachodzące w sferze makroekonomicznej znalazły odzwierciedlenie w systematycznym wzroście wskaźnika optymizmu konsumentów (WOK), który ustanawiał kolejne historyczne rekordy i w grudniu 2007 r. osiągnął poziom 115 pkt.

¹ Przeciętna emerytura i renta w systemie pracowniczym w 2007 r. wyniosła 1299 zł i w ujęciu realnym była na tym samym poziomie, co w 2006 r., a przeciętna emerytura i renta rolników indywidualnych wyniosła 814 zł, co w ujęciu realnym oznaczało spadek o 1,6%.

Wykres 1.8
Inflacja CPI i PPI (%)

Źródło: GUS

Utrzymywanie się gospodarki w fazie silnego ożywienia, połączonego z szybkim wzrostem wynagrodzeń, spowodowało przyspieszenie procesów inflacyjnych. Inflacja mierzona wskaźnikiem CPI wzrosła z 1,4% w grudniu 2006 r. do 4,0% w grudniu 2007 r. (inflacja mierzona wskaźnikiem PPI uległa nieznacznemu zmniejszeniu z 2,6% do 2,3%).

Tabela 1.1

Ratingi Polski

Rating	Fitch	Moodys	Standard & Poors
Rating długoterminowy w walucie krajowej	A	A2	A
Rating długoterminowy w walucie zagranicznej	A-	A2	A-
Perspektywa	Stabilna	stabilna	stabilna

Dobra sytuacja makroekonomiczna gospodarki oraz jej korzystne perspektywy znalazły odzwierciedlenie w podniesieniu ratingu Polski przez Fitch i Standard & Poor's z "BBB plus" do "A minus".

Polityka pieniężna, sytuacja na rynku finansowym, reakcje dostosowawcze banków

Zgodnie z Załoženiami polityki pieniężnej na rok 2007 podstawowym celem polityki pieniężnej było dążenie do powrotu inflacji w okolice ciągłego celu inflacyjnego na poziomie 2,5%².

Podstawowym instrumentem realizacji celu inflacyjnego były stopy procentowe NBP³, których zadaniem jest kształtowanie krótkoterminowych stóp procentowych rynku pieniężnego. Odbywa się to za pomocą operacji otwartego rynku (zawieranych z inicjatywy NBP) oraz operacji depozytowo-kredytowych (zawieranych z inicjatywy banków)⁴. Z kolei, krótkoterminowe stopy rynku pieniężnego wpływają na ceny innych instrumentów finansowych, w tym na oprocentowanie kredytów i depozytów oferowane przez banki klientom.

² Zob. „Założenia polityki pieniężnej na rok 2007”. Rok 2007 był też kolejnym rokiem realizacji Strategii polityki pieniężnej po 2003 roku, zgodnie z którą podstawowym celem polityki pieniężnej jest ustabilizowanie inflacji na poziomie 2,5% z symetrycznym przedziałem odchyłań o szerokości +/- 1 pkt proc. przy czym dążeniem władz monetarnych jest utrzymanie inflacji nie tylko w przedziale dopuszczalnych wahań, ale też jak najbliżej celu. Ocena stopnia realizacji celu opiera się na wskaźniku CPI w ujęciu rok do roku (tzw. strategia bezpośredniego ciągłego celu inflacyjnego - cel ciągle oznacza, że odnosi się on do wskaźnika CPI w każdym miesiącu w stosunku do analogicznego miesiąca poprzedniego roku). Drugim zadaniem Strategii jest dążenie do członkostwa Polski w strefie euro, co w opinii Rady powinno sprzyjać rozwojowi polskiej gospodarki (m.in. dzięki wyeliminowaniu ryzyka kursowego, zwiększeniu dostępności i obniżeniu kosztu pozyskania kapitału, wzrostowi wymiany handlowej, wzmocnieniu konkurencji, zmniejszeniu ryzyka makroekonomicznego). Strategia jest realizowana w warunkach płynnego kursu walutowego, przy czym Rada zastrzegła sobie prawo do interwencji na rynku walutowym, gdyby okazało się to niezbędne do realizacji celu inflacyjnego.

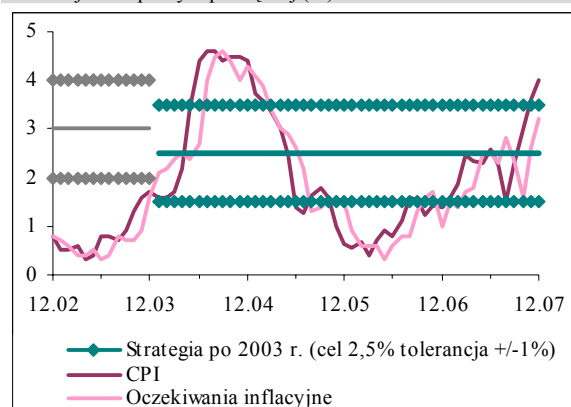
³ Podstawową stopą NBP jest stopa referencyjna określająca minimalną rentowność podstawowych operacji NBP, która wpływa na poziom oprocentowania lokat międzybankowych o porównywalnym terminie zapadalności. Z kolei, stopa lombardowa oraz stopa depozytowa wyznaczają symetryczne względem stopy referencyjnej pasmo wahań jednodniowych stóp rynku pieniężnego (O/N). Pierwsza określa koszt pozyskania pieniądza przez banki w NBP, a tym samym wyznacza maksymalny poziom stóp na rynku międzybankowym. Druga określa cenę, jaką bank centralny jest gotów zapłacić za przyjęcie jednodniowego depozytu, a tym samym wyznacza minimalny poziom oprocentowania lokat międzybankowych.

⁴ Szerzej na temat instrumentów polityki pieniężnej zob. „Instrumenty polityki pieniężnej Narodowego Banku Polskiego w 2007 r. Płynność sektora bankowego”, NBP 2007.

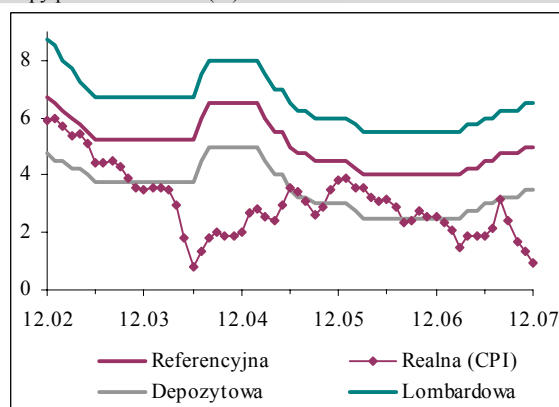
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 1.9
Realizacja celu polityki pieniężnej (%)

Źródło: NBP, GUS

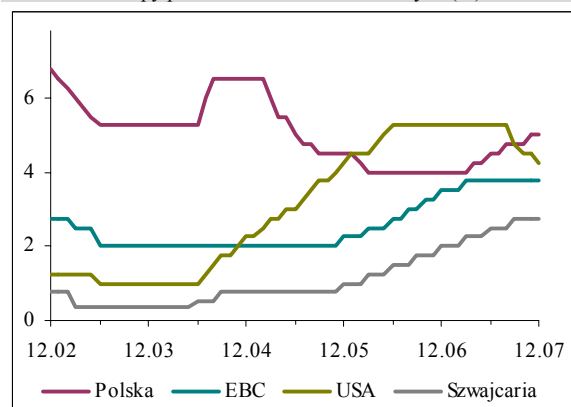
Wykres 1.10
Stopy procentowe NBP (%)

Źródło: NBP, GUS, obliczenia własne

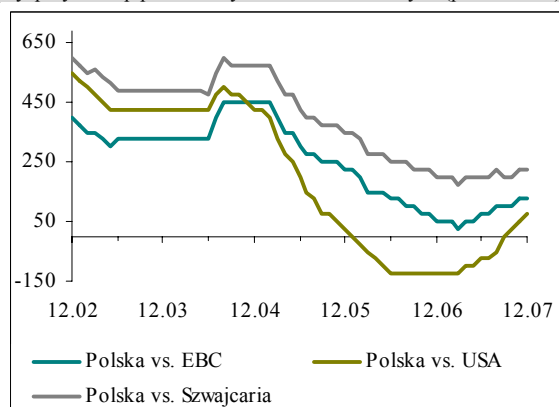
Biorąc pod uwagę wysokie tempo wzrostu gospodarczego oraz przyspieszenie procesów inflacyjnych i wzrost oczekiwań inflacyjnych RPP uznała, że utrzymanie w średnim okresie inflacji na poziomie zbliżonym do celu inflacyjnego wymaga zaostrzenia polityki pieniężnej i w kwietniu ub.r. dokonała podwyżki stóp procentowych o 25 pkt. bazowych (tym samym zakończył się cykl łagodzenia polityki pieniężnej z lat 2005-2006). W kolejnych miesiącach Rada dokonała jeszcze trzech podwyżek (również po 25 pkt. bazowych) w rezultacie których na koniec 2007 r. stopy procentowe NBP były wyższe o 100 punktów bazowych niż na koniec 2006 r. i wynosiły odpowiednio: stopa referencyjna 5,00%, lombardowa 6,50%, depozytowa 3,50%, a redyskontowa 5,25%. Pomimo działań Rady, nie udało się jej zrealizować Założeń polityki pieniężnej na 2007 r. i w listopadzie ub. r. inflacja wybiła się górą z dopuszczalnego pasma wahań, co spowodowało dalsze zacieśnienie polityki pieniężnej w 2008 r. Należy przy tym zaznaczyć, że po części wzrost inflacji jest konsekwencją zdarzeń, na które RPP nie ma wpływu, tj. narastania presji inflacyjnej w skali globalnej.

Wykres 1.11
Podstawowe stopy procentowe banków centralnych (%)

Źródło: NBP, FED, EBC, SNB

Wykres 1.12
Dysparytet stóp procentowych banków centralnych (pkt. bazowe)

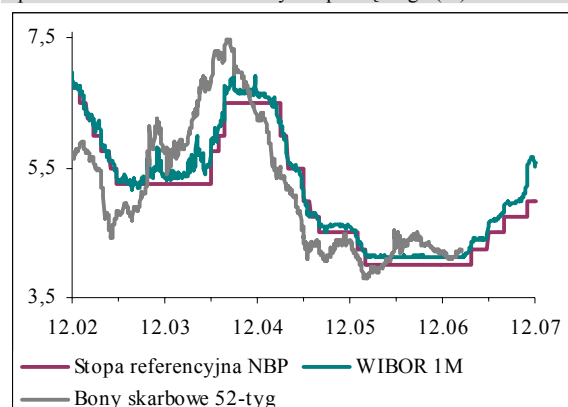

Źródło: NBP, FED, EBC, SNB, obliczenia własne

Ze względu na ujawnienie się w pełni skali „kryzysu subprime” (zob. dalej), FED zdecydował się na zaprzestanie zacieśniania polityki pieniężnej, a we wrześniu rozpoczął proces gwałtownego obniżania stóp procentowych z powodu obaw o pogorszenie koniunktury gospodarczej, jak też silnych zaburzeń płynności, jakie pojawiły się na rynkach finansowych. Zbliżone przesłanki legły u podstaw decyzji o powstrzymaniu się od zacieśniania polityki pieniężnej przez EBC i Narodowy Bank Szwajcarii (SNB), pomimo wyraźnego narastania zjawisk inflacyjnych. W konsekwencji doszło do ponownego wzrostu dysparytetu stóp procentowych w Polsce, a strefą euro (w marcu ub. r. różnica w poziomie stóp NBP i EBC była rekordowo niska i wynosiła 25 punktów bazowych).

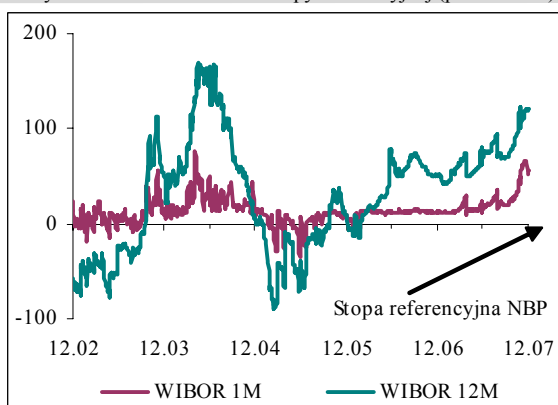
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 1.13
Oprocentowanie instrumentów rynku pieniężnego (%)

Źródło: Bloomberg

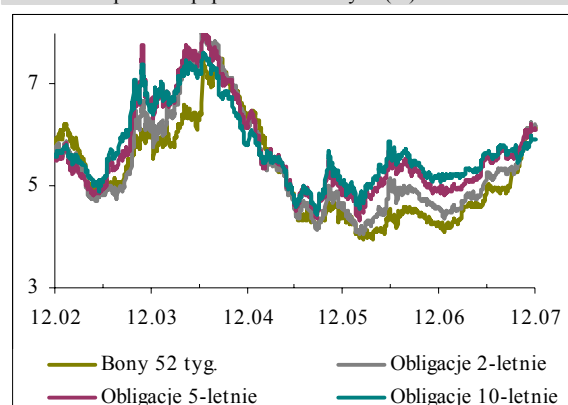
Wykres 1.14
Odchylenie stawek WIBOR od stopy referencyjnej (pkt. bazowe)

Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

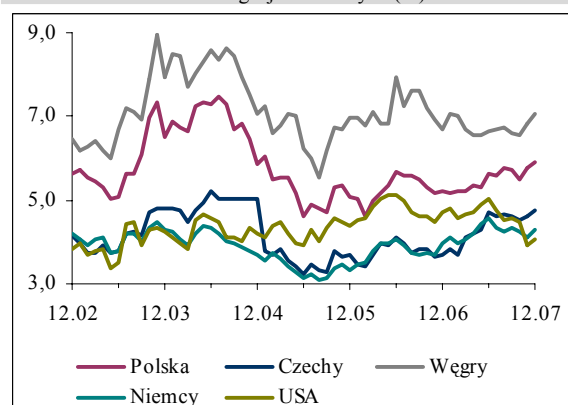
W następstwie podwyżek stóp procentowych NBP i oczekiwań dalszego zacieśniania polityki pieniężnej, jak też zaburzeń płynności na globalnych rynkach, nastąpił wzrost stawek rynku pieniężnego. Średnia miesięczna stawka WIBOR 3M wzrosła z 4,2% w ostatnich miesiącach 2006 r. do 5,7% w grudniu 2007 r.

Wykres 1.15
Rentowność polskich papierów skarbowych (%)

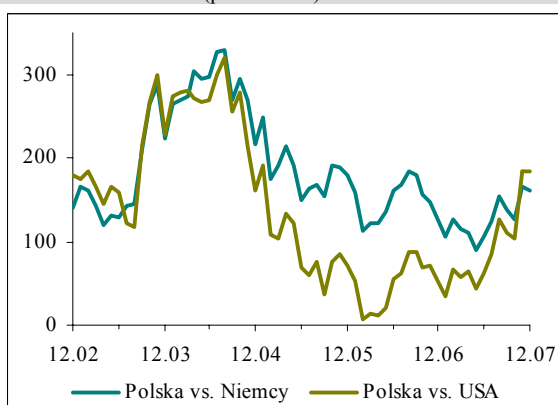
Źródło: Bloomberg

Wykres 1.16
Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych (%)

Źródło: Bloomberg

Wykres 1.17
Różnica w rentowności (pkt. bazowe)

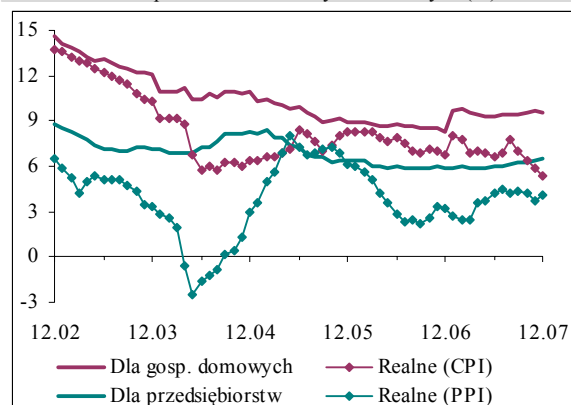
Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

Pomimo zawirowań na światowych rynkach finansowych sytuację na rynku polskich instrumentów dłużnych można uznać za relatywnie stabilną, czemu sprzyjały korzystne fundamenty polskiej gospodarki (w tym podwyższenie jej ratingu). Obserwowany wzrost rentowności instrumentów finansowych w większym stopniu

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

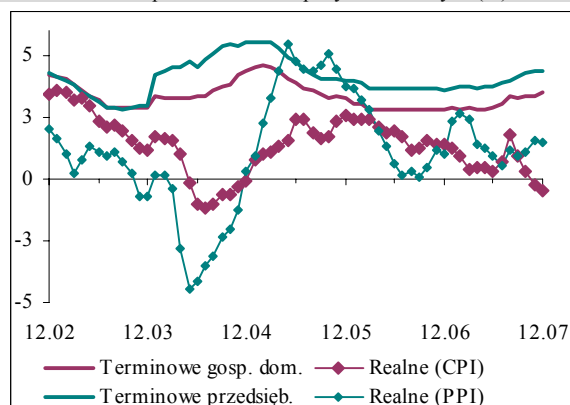
wynikał z rozpoczęcia procesu zacieśniania polityki pieniężnej przez RPP (i oczekiwań uczestników rynku na kolejne podwyżki stóp procentowych) niż był pochodną „ucieczki kapitału spekulacyjnego” na skutek zaburzeń na globalnych rynkach finansowych. W konsekwencji średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych na rynku wtórnym wzrosła z 4,1% w grudniu 2006 r. do 6,1% w grudniu 2007 r., obligacji 5-letnich z 4,9% do 6,1%, a 10-letnich z 5,2% do 5,9%.

Wykres 1.18
Średnie ważone oprocentowanie kredytów złotych (%)

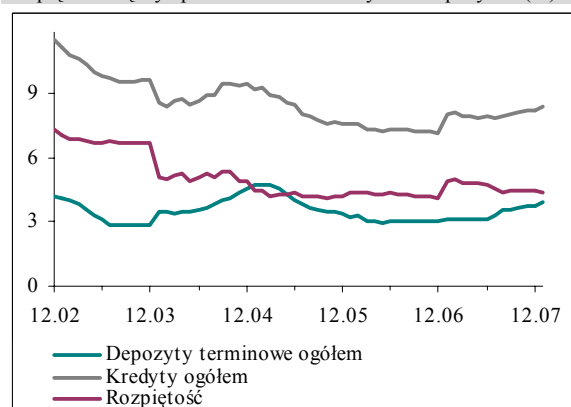
Źródło: NBP, GUS, obliczenia własne

Wykres 1.18
Średnie ważone oprocentowanie depozytów złotych (%)

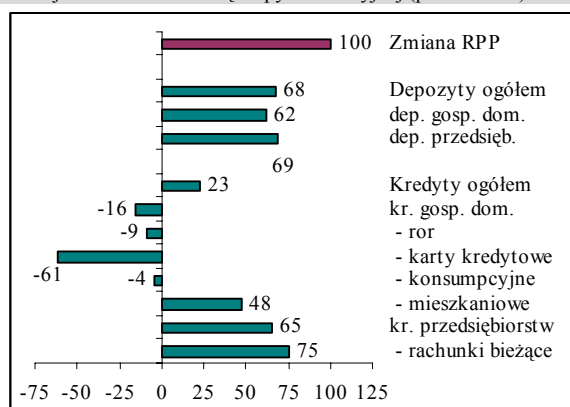
Źródło: NBP, GUS, obliczenia własne

Wykres 1.19
Rozpiętość między oprocentowaniem kredytów i depozytów (%)

Źródło: NBP, obliczenia własne

Wykres 1.20
Reakcja banków na zmianę stopy referencyjnej (pkt. bazowe)

Źródło: NBP, obliczenia własne

W reakcji na podwyżki stóp procentowych NBP i zmiany stóp procentowych na rynku finansowym, banki dokonały korekt parametrów polityki depozytowo-kredytowej. Z danych NBP wynika, że w okresie styczeń 2007 r. – grudzień 2007 r.⁵ średnie ważone oprocentowanie:

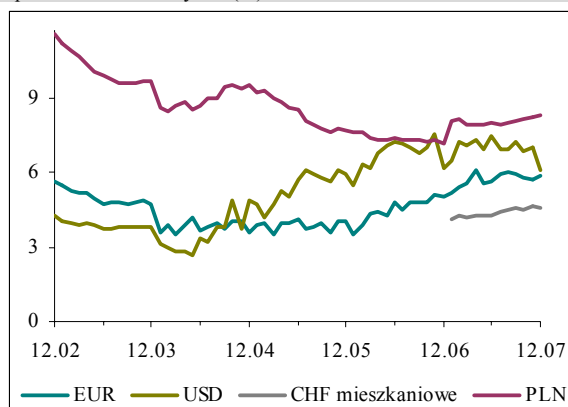
- terminowych depozytów złotych wzrosło o 68 punktów bazowych (z 3,10% do 3,78%), przy czym w przypadku gospodarstw domowych o 62 punkty bazowe (z 2,85% do 3,47%), a przedsiębiorstw o 69 punktów bazowych (z 3,65% do 4,34%);
- depozytów gospodarstw domowych gromadzonych na ROR wzrosło o 28 punktów bazowych (z 1,22% do 1,50%), a depozytów bieżących przedsiębiorstw o 18 punktów bazowych (z 1,71% do 1,89%);
- kredytów złotych ogółem wzrosło o 23 punkty bazowe (z 8,02% do 8,25%), przy czym w przypadku gospodarstw domowych obniżyło się o 16 punktów bazowych (z 9,70% do 9,54%), a przedsiębiorstw wzrosło o 65 punktów bazowych (z 5,86% do 6,51%). W przypadku kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych oprocentowanie wzrosło o 48 punktów bazowych (z 5,67% do 6,15%), a kredytów konsumpcyjnych zmniejszyło się o 57 punktów bazowe (z 12,21% do 11,64%).

⁵ W styczniu 2007 r. NBP dokonał zwiększenia liczby banków objętych badaniem stosowanych stóp procentowych (z 14 do 19), co zaburzyło wyniki w porównaniu z poprzednimi okresami. Głównym czynnikiem zakłócającym było oprocentowanie kredytów konsumpcyjnych, w rezultacie czego w styczniu 2007 r. średnie oprocentowanie kredytów złotych wzrosło o 85 pkt. bazowych w stosunku do grudnia 2006 r. W przypadku pozostałych kategorii zwiększenie populacji objętej badaniem nie miało już tak istotnego znaczenia. Jednak mając na uwadze skalę zaburzeń po stronie agregatów dotyczących oprocentowania kredytów, zdecydowano się na prezentację zmian w układzie styczeń 2007 r. – grudzień 2007 r.

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

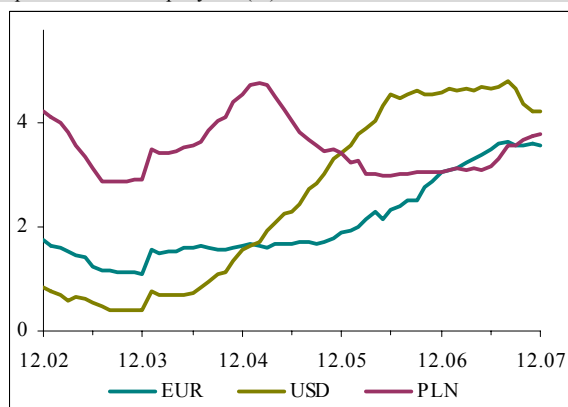
Obserwując dokonane zmiany można wyciągnąć trzy wnioski. Po pierwsze, banki w ograniczonym zakresie zareagowały na wzrost stóp procentowych NBP. W szczególności nieznaczny wzrost średniego ważonego oprocentowania kredytów (w przypadku kredytów konsumpcyjnych nawet redukcja), należy tłumaczyć presją konkurencji, zwłaszcza w segmencie detalicznym. Po drugie, zmiany dokonane przez banki były korzystne z punktu widzenia interesów konsumentów, o czym świadczy zmniejszenie rozpiętości w oprocentowaniu kredytów i depozytów terminowych o 45 punktów bazowe (z 492 do 447 punktów bazowych). Po trzecie, w ujęciu realnym⁶ nastąpił spadek oprocentowania depozytów i kredytów, przy czym wyjątek stanowiły kredyty dla przedsiębiorstw, których oprocentowanie w ujęciu realnym wzrosło.

Wykres 1.21
Oprocentowanie kredytów (%)

Źródło: NBP

Wykres 1.22
Oprocentowanie depozytów (%)

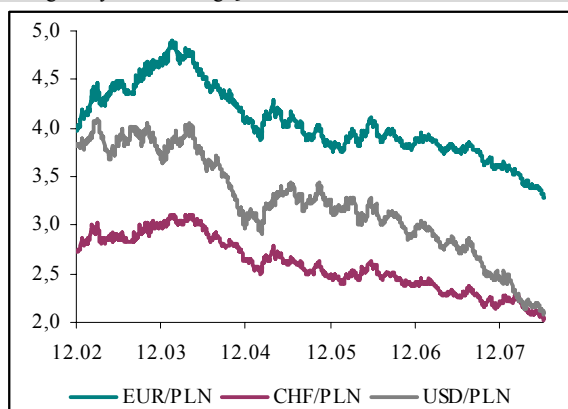

Źródło: NBP

Ze względu na zmiany w polityce pieniężnej w strefie euro, Szwajcarii i USA, banki dokonały korekty oprocentowania depozytów i kredytów walutowych:

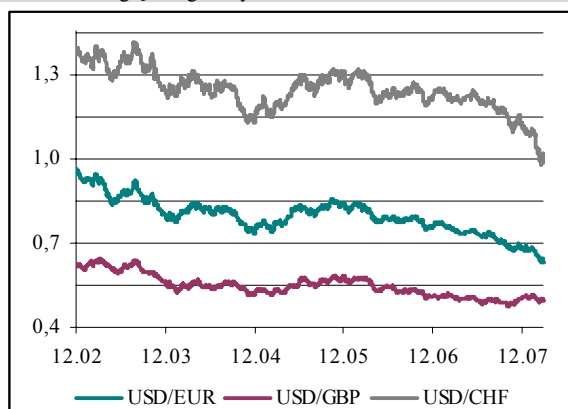
- depozytów terminowych w EUR z 3,05% (w grudniu 2006 r.) do 3,59% (w grudniu 2007 r.), a kredytów z 5,03% do 5,87%;
- depozytów terminowych w USD z 4,60% do 4,23%, a kredytów z 6,15% do 6,08%;
- kredytów na cele mieszkaniowe denominowanych w CHF z 4,09 do 4,55%.

Wykres 1.23
Kurs głównych walut względem PLN

Źródło: Bloomberg

Wykres 1.24
Kurs USD względem głównych walut

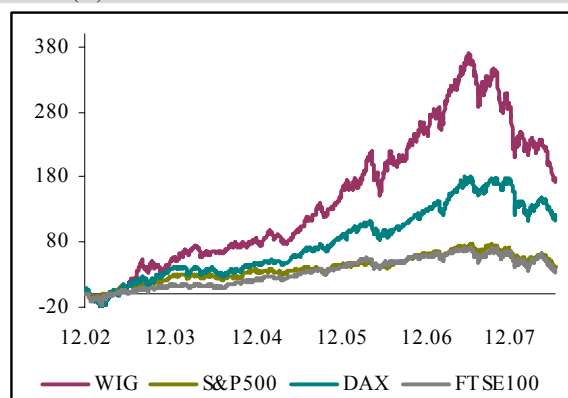
Źródło: Bloomberg

Na rynku walutowym złoty bił kolejne rekordy osiągając najwyższe poziomy w ostatnich latach w stosunku do głównych walut. Na koniec 2007 r. kurs złotego był na poziomie 2,435 wobec dolara, 3,582 wobec euro i 2,161 wobec franka szwajcarskiego. Oznaczało to, że w porównaniu do końca 2006 r. złoty wzmocnił się o 16,3% do dolara, o 6,5% do euro i o 9,3% do franka szwajcarskiego. Należy przy tym zauważyć, narastające osłabienie USD względem walut głównych.

⁶ Dla gospodarstw domowych jako deflatora użyto wskaźnika CPI, a dla sektora przedsiębiorstw wskaźnika PPI.

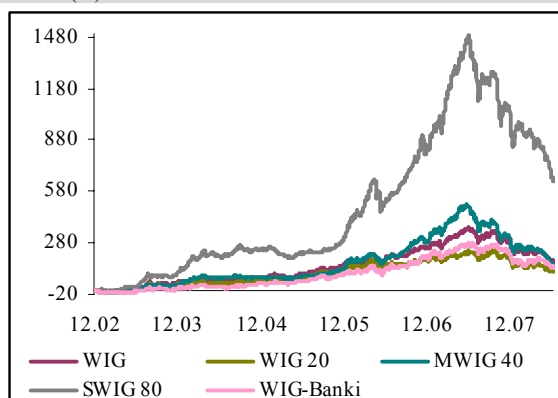
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 1.25
Zmiana (%) wartości indeksów od końca 2002

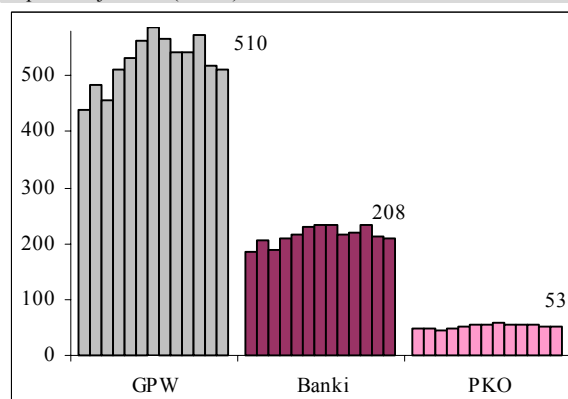
Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

Wykres 1.26
Zmiana (%) wartości indeksów od końca 2002

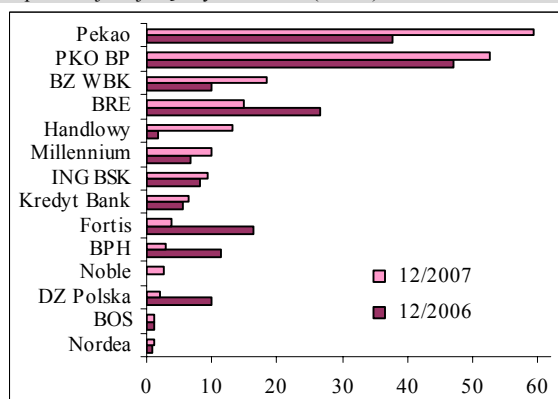
Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

Wykres 1.27
Kapitalizacja GPW (mld zł) w okresie 12/2006-12/2007

Źródło: GPW, obliczenia własne

Wykres 1.28
Kapitalizacja największych banków (mld zł)

Źródło: GPW

Do początku lipca na warszawskiej giełdzie utrzymywała się hossa (z krótką korektą w końcu lutego), której sprzyjało przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego oraz stały napływ nowych środków do funduszy inwestycyjnych. W konsekwencji podstawowe indeksy osiągały kolejne historyczne maksima. Począwszy od drugiej dekady lipca na rynku rozpoczęła się silna korekta, która w sierpniu pod wpływem niepokojących informacji napływających z rynku nieruchomości w USA i związanych z tym zaburzeń na rynkach finansowych doprowadziła do „panicznej” wyprzedaży akcji. Dopiero interwencja FED i EBC uspokoiła nieco nastroje i w drugiej połowie sierpnia giełdy zaczęły odrabiać straty. Jednak pod wpływem kolejnych niepokojących informacji, związanych ze znacznymi stratami, jakie ujawniły niektóre instytucje finansowe w końcu roku oraz obaw o wejście gospodarki USA w fazę recesji i tym samym osłabienia tempa wzrostu gospodarki światowej, doszło do kolejnej fali wyprzedaży akcji, która w końcu 2007 r. i na początku 2008 r. doprowadziła do ostatecznego załamania hossy rozpoczętej w 2003 r. (na koniec 2007 r. wartość WIG była o 10,4% wyższa niż na koniec 2006 r., WIG 20 o 5,2%, MWIG 40 o 7,9, SWIG 80 o 25,2%, a WIG-Banki o 12,2%).

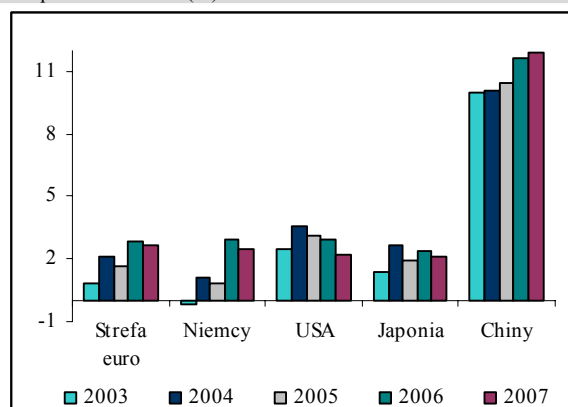
Załamaniem na rynkach akcji spowodowało wyhamowanie tempa napływu środków do funduszy inwestycyjnych, a następnie rozpoczęcie odpływu (w ujęciu netto) środków zgromadzonych w funduszach inwestycyjnych. Z jednej strony sprzyjało to wzrostowi depozytów w sektorze bankowym, ale z drugiej strony w nadchodzących okresach można oczekiwać zmniejszenia dochodów banków z tytułu prowizji i opłat za pośrednictwo w obrocie na rynku kapitałowym oraz za zarządzanie aktywami finansowymi.

Otoczenie zewnętrzne polskiej gospodarki, „kryzys subprime”

Najważniejszym wydarzeniem minionego roku w skali globalnej było pełne uwidocznienie „kryzysu subprime” (zob. dalej), które doprowadziło do bardzo silnych zaburzeń na globalnych rynkach finansowych. Równie istotne było wyraźne przyspieszenie procesów inflacyjnych w skali globalnej. Te dwa czynniki rodzą obawy o utrzymanie w kolejnych latach szybkiego i zrównoważonego tempa wzrostu gospodarki światowej.

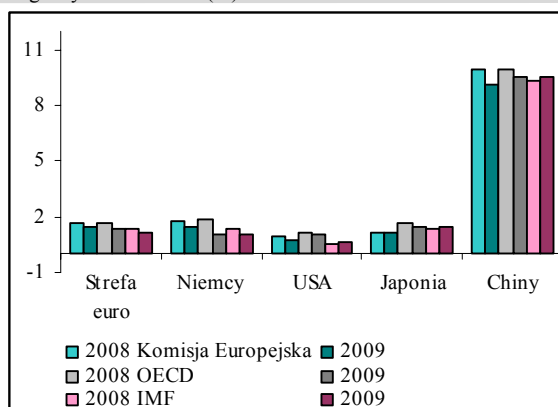
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 1.29
Tempo wzrostu PKB (%)

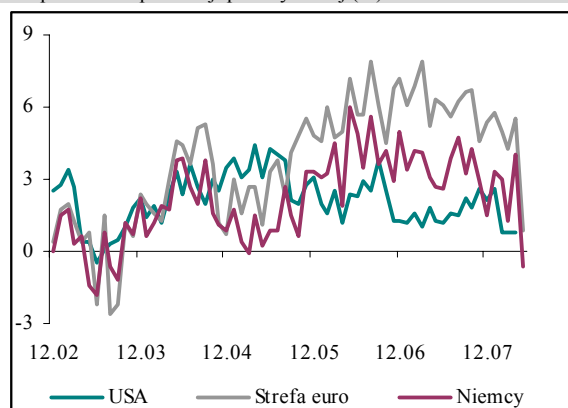
Źródło: Eurostat, National Bureau of Statistics of China

Wykres 1.30
Prognozy wzrostu PKB (%)

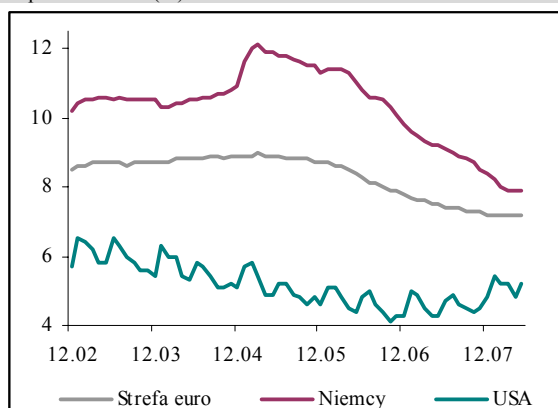
Źródło: Komisja Europejska, OECD, IMF

Wykres 1.31
Tempo wzrostu produkcji przemysłowej (%)

Źródło: Eurostat

Wykres 1.32
Stopa bezrobocia (%)

Źródło: Bloomberg

Sytuacja makroekonomiczna krajów UE będących głównymi partnerami handlowymi Polski była relatywnie korzystna - tempo wzrostu PKB w 2007 r. wszystkich krajów UE wyniosło 2,9% wobec 3,1% w 2006 r. Fundamenty gospodarcze strefy euro pozostawały solidne ⁷. Wprawdzie tempo wzrostu PKB uległo nieznacznemu spowolnieniu, ale nadal utrzymywało się na relatywnie wysokim poziomie (2,7% wobec 2,8% w 2006 r.), stopa bezrobocia spadła do najniższego poziomu od 25 lat (7,2% w grudniu 2007 r.), utrzymywał się wzrost produkcji przemysłowej (3,5%) oraz akcji kredytowej (14,5% dla sektora przedsiębiorstw i 6,2% dla sektora gospodarstw domowych). Jednak w opinii Rady Prezesów EBC niepokój wzbudza nasilająca się presja inflacyjna (w grudniu 2007 r. HICP wzrósł do 3,1%), która w sposób niekorzystny może wpłynąć na inwestycje i konsumpcję ⁸. Niepokój wzbudza również niepewność, co do wpływu na poziom aktywności gospodarczej „kryzysu subprime” i wynikających stąd zaburzeń na globalnych rynkach finansowych oraz stopniowe pęknięcie „bańki spekulacyjnej” na rynku nieruchomości, w niektórych krajach. Z drugiej strony, pierwsze miesiące 2008 r. wskazują na utrzymywanie się relatywnie wysokiego poziomu aktywności gospodarczej, a główny scenariusz rozwoju gospodarczego Rady Prezesów EBC przewiduje utrzymanie się umiarkowanego tempa wzrostu gospodarczego (przy założeniu, że gospodarka światowa będzie nadal wykazywać odporność na negatywne skutki „kryzysu subprime” i spowolnienie wzrostu w USA).

W Stanach Zjednoczonych negatywne skutki „kryzysu subprime” jeszcze się w pełni nie uwidoczniły. Pomimo bardzo wyraźnego osłabienia koniunktury w budownictwie i ogromnych strat instytucji finansowych tempo wzrostu PKB wyniosło 2,2% (wobec 2,9% w 2006 r.). Jednak w kolejnych okresach oczekiwane jest wyraźne

⁷ W krajach regionu Europy Środkowo-Wschodniej będących członkami UE utrzymało się wysokie tempo wzrostu gospodarczego (z wyjątkiem Węgier). Jednak w najbliższych dwóch latach oczekiwane jest znaczne spowolnienie, szczególnie wyraźne w krajach nadbałtyckich, gdzie nastąpiło „przegrzanie” gospodarki a inflacja „wymknęła się spod kontroli”.

⁸ W związku z zaburzeniami na rynku finansowym, jakie pojawiły się na skutek „kryzysu subprime” EBC powstrzymał się od podwyżek stóp procentowych w II połowie 2007 r.

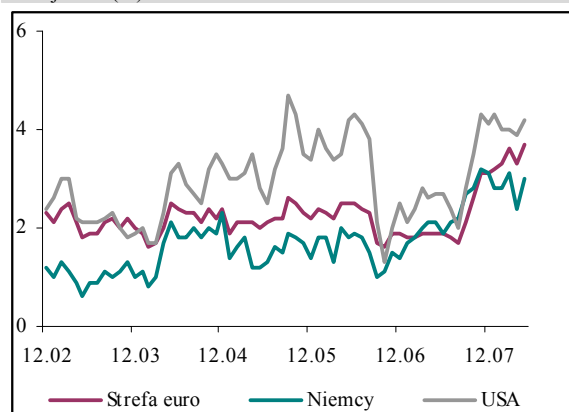
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

zmniejszenie aktywności gospodarczej, przy utrzymującej się presji inflacyjnej, które może prowadzić do recesji lub stagflacji.

W krajach BRIC (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny) utrzymywało się bardzo wysokie tempo wzrostu gospodarczego przy rosnącej inflacji⁹. Wzrost gospodarczy stymulowany był przez rosnący popyt wewnętrzny (inwestycyjny i konsumpcyjny), napływ inwestycji zagranicznych oraz eksport.

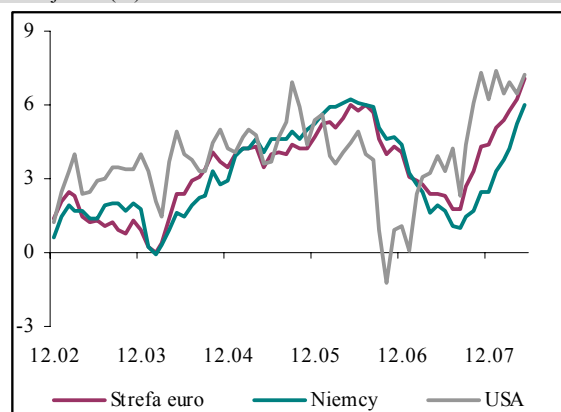
Zgodnie z prognozami Komisji Europejskiej, OECD i IMF w nadchodzących latach 2008-2009 należy oczekiwać spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego w krajach UE oraz USA i Japonii. Z drugiej strony kraje BRIC powinny utrzymać wysokie tempo wzrostu gospodarczego, co po części będzie neutralizować negatywne konsekwencje osłabienia tempa wzrostu gospodarczego w USA i UE.

Wykres 1.33
Inflacja CPI (%)

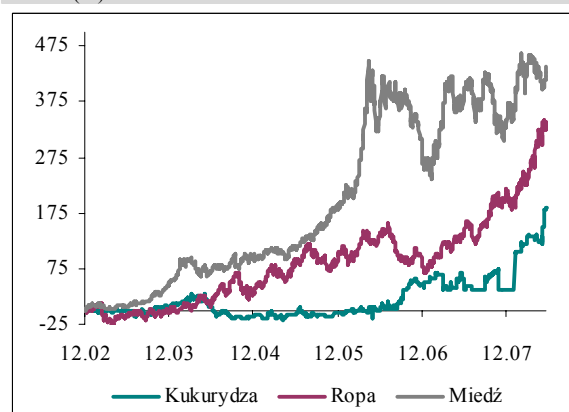
Źródło: Bloomberg

Wykres 1.34
Inflacja PPI (%)

Źródło: Bloomberg

Wykres 1.35
Zmiana (%) cen surowców od końca 2002

Źródło: Bloomberg

Obserwowany wzrost procesów inflacyjnych jest konsekwencją wzrostu cen surowców, co z kolei wynika ze splotu kilku czynników: odwrócenia spadkowego trendu cen surowców obserwowanego w poprzednich dekadach, zmian demograficznych, zmiany wzorca konsumpcji, rozwoju produkcji biopaliw, wzrostu popytu na surowce ze strony szybko rozwijających się gospodarek azjatyckich, załamania kursu USD oraz spekulacji na rynkach surowców (wywołanej m.in. przeniesieniem aktywności części inwestorów z rynków akcji i papierów dłużnych na rynek surowców, który przeżywa okres wielkiej hossy). W związku z tym opanowanie tych procesów przy pomocy instrumentów samej polityki pieniężnej może być niezmiernie trudne.

⁹ Wzrost PKB w 2007 r. w Brazylii wyniósł 5,3%, w Rosji 8,1%, w Indiach 8,0%, a w Chinach 11,4% (CPI: 4,5%; 11,9%; 7,0% i 6,5%).

„KRYZYS SUBPRIME”

Geneza

Przyczyn kryzysu w USA należy szukać na początku bieżącej dekady, kiedy to FED dokonał silnych redukcji stóp procentowych mających na celu ograniczenie obaw o spowolnienia gospodarki w następstwie kryzysu na rynku akcji wywołanego pęknięciem „bańki internetowej” oraz na skutek ataków terrorystycznych z 11 września 2001 r., jak też pojawiających się obaw o wystąpienie deflacji. W konsekwencji podstawowa stopa procentowa FED spadła z 6,50% w maju 2000 r. do 1,00% w czerwcu 2003 r. Nadmiar płynności został ulokowany na rynku finansowym oraz na rynku nieruchomości, czemu sprzyjał systematyczny wzrost ich cen będący konsekwencją nienadążania podaży za popytem uwolnionym m.in. dzięki tanim kredytom. Dodatkowo sytuacja amerykańskich gospodarstw domowych ulegała systematycznej poprawie.

Przekonanie inwestorów, gospodarstw domowych oraz instytucji kredytowych o trwałości tej sytuacji uruchomiło mechanizm, który z jednej strony powodował zwiększenie skali finansowania zakupu nieruchomości na kredyt, a z drugiej przyspieszenie wzrostu cen nieruchomości. Co więcej, instytucje kredytowe dążąc do wykorzystania prosperity w tym segmencie rynku starały się dotrzeć do klientów, którzy charakteryzowali się niższą zdolnością kredytową lub też we wcześniejszych okresach nie byli w stanie uzyskać kredytu ze względu na brak zdolności lub historii kredytowej. W skrajnych przypadkach dochodziło do sytuacji kiedy kredyt otrzymywały osoby nie posiadające stałego źródła dochodu (tzw. NINJA loans - no income, no job, no assets). Dzięki objęciu kredytowaniem tych grup klientów (tzw. subprime) instytucje kredytowe mogły uzyskać wyższe marże niż w przypadku klientów o odpowiednim standingu (tzw. prime), co miało szczególne znaczenie na skutek zawężenia marż w wyniku spadku stóp procentowych. Wykorzystywano przy tym różne mechanizmy polegające m.in. na:

- udzielaniu kredytów o quasi-stałych stopach procentowych, w przypadku których oprocentowanie kredytu było ustalone na stałym poziomie przez okres dwóch do trzech lat, po czym następowała zmiana na stopę zmienną, która była o kilka punktów procentowych wyższa,
- udzielaniu kredytów niewymagających w początkowym okresie spłat kapitału (spłacane były jedynie odsetki, lub nawet ich część, podczas gdy pozostałe były dopisywane do kapitału).

Sytuacja tego typu była możliwa, m.in. ze względu na bierność amerykańskich instytucji nadzorczych, jak też zachęty władz federalnych do szerokiego korzystania z kredytów w celu zakupu domów (państwo wspomagało najmniej zamożnych kredytobiorców w formie subsydiów odsetkowych).

W celu finansowania szybko rosnącej akcji kredytowej, jak też ograniczenia ryzyka (dzięki przeniesieniu ekspozycji kredytowej i/lub towarzyszącego jej ryzyka kredytowego poza bilans), banki i inne instytucje kredytowe rozpoczęły na szeroką skalę proces przekształcania (w drodze sekurytyzacji) kredytów hipotecznych (w tym typu subprime) w instrumenty finansowe o relatywnie wysokiej stopie zwrotu (głównie MBS i CDO¹⁰). Często emitentami tych papierów nie były same banki, czy instytucje kredytowe, ale specjalnie utworzone w tym celu spółki specjalnego przeznaczenia (SPE/SPV/SIV), do których przenoszone były kredyty i/lub ryzyko kredytowe, w oparciu o które emitowane były różnego rodzaju papiery dłużne. Rola banku polegała na zabezpieczeniu płynności tych podmiotów. Nabywcami tych instrumentów były m.in. banki, fundusze inwestycyjne, fundusze hedgingowe, fundusze emerytalne oraz firmy ubezpieczeniowe. Duże zainteresowanie tymi papierami wynikało m.in. z niskich stóp procentowych, powodujących niskie zwroty z bezpiecznych inwestycji. W konsekwencji, w sytuacji wysokiej płynności, rósł popyt inwestorów na instrumenty o wyższym ryzyku, ale mogące zapewnić wyższy dochód. Wysokiej popularności tych instrumentów sprzyjał również stały wzrost cen nieruchomości podwyższający wartość aktywów będących zabezpieczeniem emitowanych papierów, jak też ich wysoka płynność.

Należy przy tym zaznaczyć, że wśród inwestorów istniała często nieświadomość rzeczywistej skali ryzyka jakie niosły ze sobą nowe instrumenty, co było spowodowane ich krótką historią i trudnościami z wyceną.

¹⁰ MBS (mortgage-backed security) papier dłużny dla którego zabezpieczeniem są płatności odsetkowe i kapitałowe z tytułu kredytów hipotecznych. CDO (Collateralised Debt Obligation) papier dłużny, którego podstawą emisji jest zdywersyfikowany portfel innych papierów dłużnych (opartych np. o kredyty hipoteczne lub inne instrumenty). CDO emitowane są w transzach pogrupowanych wg ich ratingów, zaczynając od transzy o najwyższym ratingu (senior tranches o ratingu AAA), przez transze o niższym ratingu (mezzanine od AA do BB), aż do transz bez ratingu (tzw. equity). Transze o najniższych ratingach ponoszą straty jako pierwsze, tj. jeżeli papiery dłużne nie są obsługiwane przez emitenta w wyniku wystąpienia zdarzenia ryzyka kredytowego.

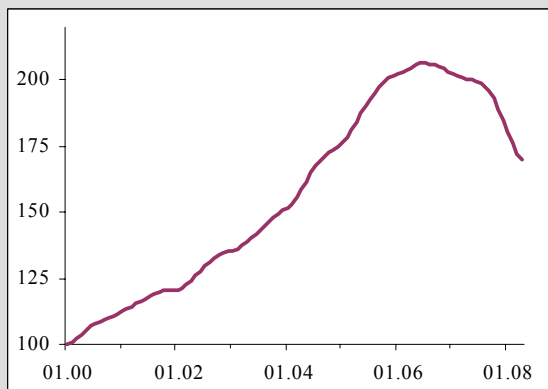

Kryzys

Pierwsze oznaki nadciągającego kryzysu pojawiły się w II połowie 2005 r. kiedy w wielu regionach USA nastąpiło wyhamowanie wzrostu cen oraz stopniowy wzrost liczby domów dostępnych do sprzedaży. Negatywne tendencje zaczęły narastać w 2006 r. i na początku 2007 r.

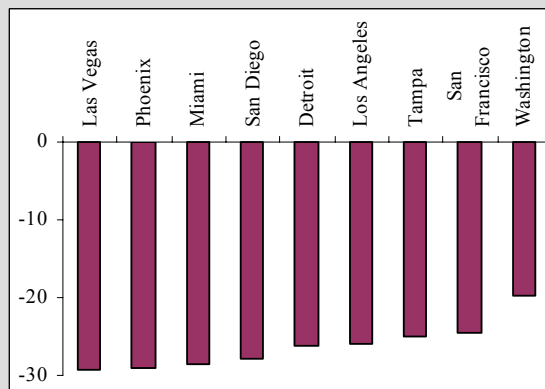
Jedną z głównych przyczyn „ostudzenia” popytu było rozpoczęcie w czerwcu 2004 r. procesu szybkiego zacieśniania polityki pieniężnej przez FED, w rezultacie czego podstawowa stopa procentowa wzrosła z 1,00% do 5,25% w czerwcu 2007 r.

S&P/Case-Shiller Home Price Indices (Composite-20)¹¹

Źródło: Standard & Poor's

Spadek (%) indeksu od szczytu w wybranych regionach

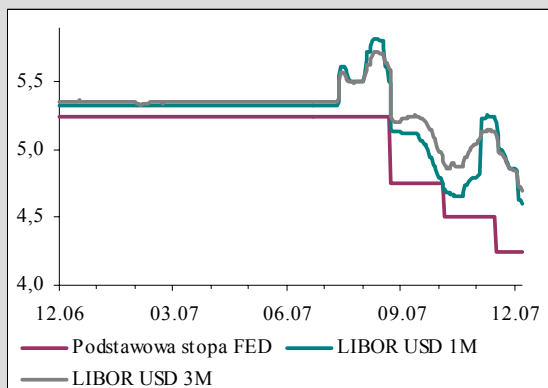

Źródło: Standard & Poor's

Wraz ze wzrostem stóp procentowych wzrastała liczba kredytobiorców, którzy nie byli w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań. W szczególności dotyczyło to klientów typu subprime, którzy często w dwójnasób odczuwali wzrost obciążeń – z jednej strony wynikało to z ogólnego wzrostu stóp procentowych, a z drugiej z upływu okresu promocyjnych warunków kredytowych. W konsekwencji na szeroką skalę rozpoczął się proces przejmowania nieruchomości i wystawiania ich do sprzedaży, co dodatkowo wpływało na pogorszenie koniunktury na rynku nieruchomości.

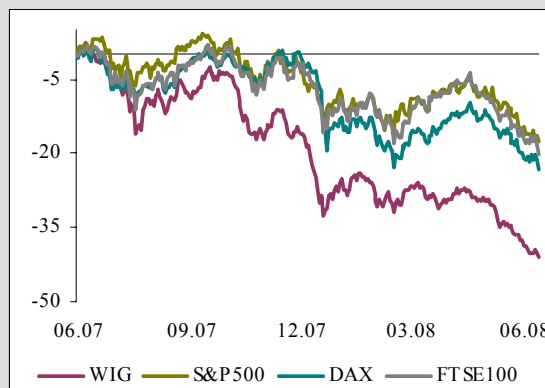
Problemy z regulowaniem zobowiązań przełożyły się na wzrost odpisów na „złe kredyty” oraz na dochody z instrumentów finansowych zabezpieczonych tymi kredytami i ich wycenę bilansową. W konsekwencji nastąpiły bankructwa instytucji zaangażowanych na „rynku subprime”, załamanie na rynku papierów związanych z tym rynkiem oraz załamanie na rynkach akcji. Jednocześnie, konsekwencją spadku cen papierów dłużnych opartych pośrednio lub bezpośrednio o rynek kredytów subprime było ujawnienie ogromnych strat finansowych przez instytucje będące nabywcami tego rodzaju papierów.

Odchylenie stawki LIBOR od podstawowej stopy FED

Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

Zmiana (%) indeksów giełdowych od końca czerwca 2007 r.

Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

¹¹ S&P/Case-Shiller Home Price Indices mierzy ceny na rynku domów jednorodzinnych w 20 największych regionach metropolitalnych USA.

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

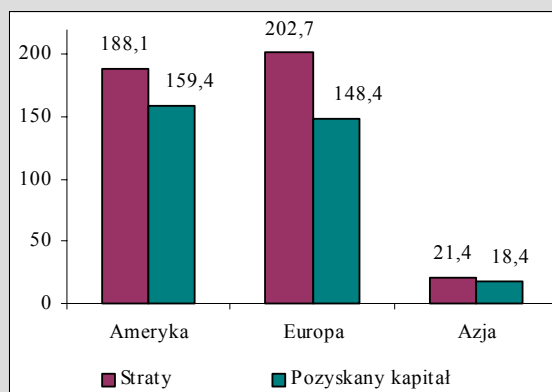
W kulminacyjnym momencie kryzysu (sierpień-wrzesień 2007 r.) nastąpiła utrata wzajemnego zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi i skokowy wzrost stawek na rynku pieniężnym (do poziomu zdecydowanie odbiegającego od referencyjnych stóp banków centralnych). Zmusiło to banki centralne do wsparcia płynności systemu bankowego oraz udzielenia pomocy instytucjom, których płynność została zachwiana. Skala kryzysu była tak poważna, że wymusiła wspólne działania banków centralnych krajów najwyżej rozwiniętych (USA, EBC, Wielkiej Brytanii, Kanady i Szwajcarii).

Ponadto FED zdecydował się na rozpoczęcie cyklu gwałtownych obniżek stóp procentowych, w rezultacie którego podstawowa stopa FED spadła z 5,25 w połowie września 2007 r. do 2,00% w końcu kwietnia 2008 r. Można jednak mieć wątpliwości, czy silna obniżka stóp procentowych jest właściwym lekarstwem - jedną z zasadniczych przyczyn powstania boomu konsumpcyjnego i bańki spekulacyjnej na rynku hipotecznym była właśnie polityka taniego pieniądza.

Skala kryzysu i skutki kryzysu

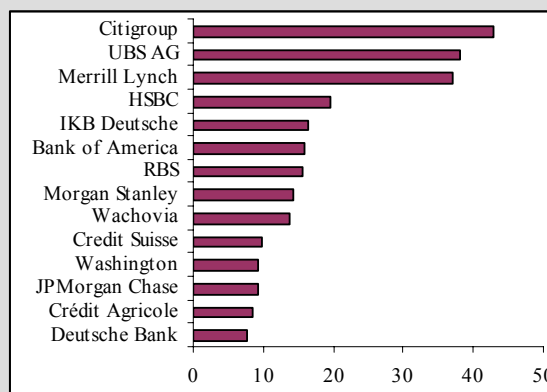
W chwili obecnej niezmiernie trudno jest ocenić faktyczną skalę kryzysu i jej wpływ na gospodarkę USA i gospodarkę światową. Pierwsze szacunki mówiły o stratach instytucji finansowych rzędu 150 mld USD, jednak dość szybko zostały zrewidowane w górę. W kwietniu 2008 r. IMF szacował straty z tego tytułu na 945 mld USD, ale w kolejnych miesiącach pojawiły się szacunki znacznie przekraczające tę wartość.

Straty i pozyskane kapitały (mld USD)

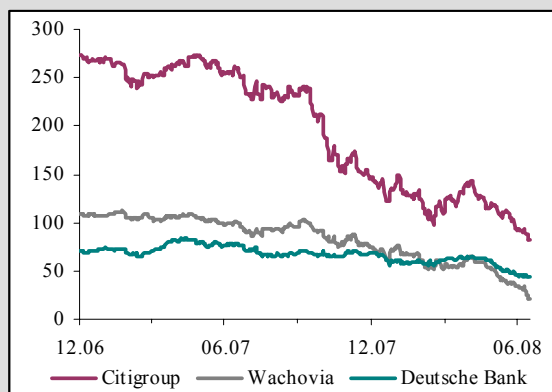
Źródło: Bloomberg

Banki dotknięte największymi stratami (mld USD)

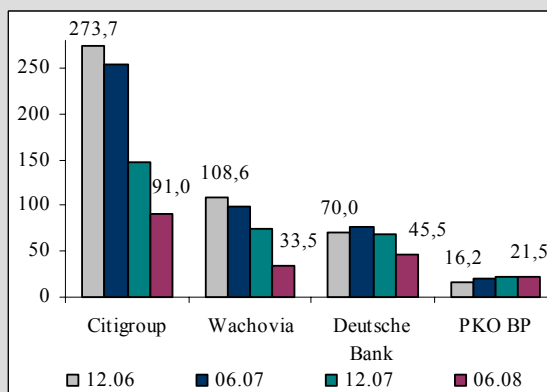
Źródło: Bloomberg

Kapitalizacja (mld USD)

Źródło: Bloomberg

Kapitalizacja (mld USD)

Źródło: Bloomberg

Do końca czerwca 2008 r. łączna skala strat banków z tytułu kryzysu subprime wyniosła 416,2 mld USD (kumulacja ujawniania strat miała miejsce w IV kwartale 2007 r. i I kwartale 2008 r.). Warto przy tym zauważyć, że największe straty odnotowały instytucje europejskie (202,7 mld USD), a nie jakby się wydawało amerykańskie (188,1 mld USD). Można to tłumaczyć tym, że banki europejskie należały do głównych nabywców papierów emitowanych w oparciu o kredyty typu subprime, jak też przejęły we wcześniejszych okresach instytucje amerykańskie udzielające pożyczek na tym rynku.

Największe straty poniosły Citigroup (42,9 mld USD), UBS (38,2 mld USD), Merrill Lynch (37,1 mld USD) oraz HSBC, IKB Deutsche Industriebank, Bank of America, Royal Bank of Scotland, Morgan Stanley i Wachovia (w granicach 10-20 mld USD). Tak wielkie straty zmusiły te instytucje do pozyskania nowego kapitału w celu utrzymania ich wypłacalności (znaczna część tego kapitału pochodziła z krajów Bliskiego wschodu i Azji). W badanym okresie banki te pozyskały nowe kapitały w wysokości 326,2 mld USD, które pozwoliły na pokrycie blisko 80% strat. Z drugiej strony skala strat spowodowała przecenę akcji tych instytucji w rezultacie, której ich wartość rynkowa zmniejszyła się o kilkadziesiąt procent (wartość rynkowa PKO BP jest bliska połowie wartości rynkowej Deutsche Bank, pomimo, że skala ich działalności jest nieporównywalna).

Wśród wielu bezpośrednich i pośrednich skutków kryzysu należy zwrócić uwagę na konieczność pozyskania przez banki nowego kapitału, redukcję zatrudnienia, zmiany zarządów, kryzys zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi oraz konieczność ponownej oceny sposobu funkcjonowania instytucji nadzorczych, które nie były w stanie podjąć interwencji na wczesnym etapie narastania negatywnych zjawisk. Wszystko to razem wzięte stawia podstawowe pytania o jakość zarządzania wielkimi instytucjami finansowymi oraz o faktyczny stan globalnego systemu finansowego. Równie niebezpieczną konsekwencją „kryzysu subprime” jest głębokie załamanie na rynkach akcji, które z jednej strony może negatywnie wpłynąć na konsumpcję gospodarstw domowych, a z drugiej ogranicza przedsiębiorstwom możliwości pozyskania środków na rozwój, jak też może wywołać powstanie kolejnych ognisk kryzysowych. Najważniejszą konsekwencją kryzysu, wynikającą ze splotu wszystkich negatywnych skutków jest obawa o osłabienie tempa wzrostu gospodarki światowej (w przypadku USA oraz niektórych krajów europejskich zachodzi obawa o wystąpienie recesji), na skutek wzrostu awersji do podejmowania ryzyka oraz ograniczenia kredytowania przez banki.

Konsekwencje „kryzysu subprime” w Polsce

Od początku wystąpienia zjawisk kryzysowych nadzór bankowy monitorował sytuację w tym zakresie i podejmował badania mające na celu określenie potencjalnych zagrożeń. Z przeprowadzonych badań wynika, że jak dotychczas, „kryzys subprime” ma ograniczony wpływ na działalność polskiego sektora bankowego. Spowodowane to jest lokalnym charakterem działalności polskich banków i ich marginalnym zaangażowaniem w instrumenty finansowe związane z rynkiem hipotecznym w USA. Tylko dwa banki poniosły straty, które można bezpośrednio łączyć ze skutkami kryzysu. Jednak skala strat była marginalna i nie sięgnęła nawet 1% wyniku finansowego tych instytucji¹². W opinii badanych banków w krótkim i średnim okresie „kryzys subprime” ma niewielki wpływ na polski sektor bankowy i przejawia się głównie we wzroście kosztów pozyskania pieniądza na rynku międzybankowym (zwłaszcza międzynarodowym) wynikającym ze wzrostu premii za ryzyko.

W Polsce kryzys dotknął głównie rynek kapitałowy i przejawiał się w silnych spadkach na rynku akcji (nastąpiło też przesunięcie w czasie części IPO lub planów emisji akcji) oraz w zahamowaniu napływu (w ujęciu netto), a następnie w odpływie środków z funduszy inwestycyjnych. Obserwowany wzrost rentowności na rynku instrumentów dłużnych, wydaje się być w większym stopniu związany z oczekiwaniami na dalsze zacieśnienie polityki pieniężnej przez NBP. Z drugiej strony, pod wpływem zawirowań na rynkach finansowych, niektóre polskie przedsiębiorstwa zdecydowały się na przesunięcie w czasie planów emisji papierów dłużnych na rynkach międzynarodowych.

Pomimo, ograniczonego wpływu kryzysu na polski sektor bankowy, należy mieć na uwadze, że jeżeli dojdzie do istotnego zmniejszenia tempa wzrostu gospodarczego głównych partnerów handlowych Polski (zwłaszcza Niemiec), to naturalne będzie zmniejszenie tempa wzrostu polskiej gospodarki. W konsekwencji może nastąpić pogorszenie sytuacji finansowej kredytobiorców prowadzące do zmniejszenia wyników sektora bankowego. Abstrahując też od wszystkich różnic polskie banki powinny wyciągnąć wnioski wynikające z kryzysu na rynku nieruchomości w USA, w szczególności dotyczące konsekwencji nazbyt liberalnej polityki kredytowej, jak też nadmiernego optymizmu, co do kształtowania się cen nieruchomości.

Pozytywne aspekty kryzysu

Ujawnienie kryzysu ma też pozytywne aspekty - tak dla Polski, jak i gospodarki globalnej - polegające na wzroście świadomości ryzyka (i związanej z tym odpowiedniej jego wycenie), jak też wzmocnieniu standardów kredytowych oraz „pęknięciu bańki spekulacyjnej” na rynku nieruchomości.

¹² Mając na uwadze, że większość strat, którymi zostały dotknięte banki na całym świecie wynikała z posiadania w portfelach inwestycyjnych instrumentów dłużnych opartych na kredytach hipotecznych, można wnioskować, że w przypadku polskich banków, ryzyko poniesienia strat z tego tytułu jest znikome. Na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej przez nadzór można stwierdzić, że banki nie posiadały instrumentów dłużnych opartych na kredytach typu subprime.

II. STRUKTURA SEKTORA BANKOWEGO

Struktura podmiotowa i własnościowa

Struktura podmiotowa sektora bankowego nie uległa istotnej zmianie w 2007 r. Na koniec roku działalność operacyjną prowadziło 645 banków i oddziałów instytucji kredytowych.

Tabela 2.1
Liczba banków i oddziałów instytucji kredytowych¹³ prowadzących działalność operacyjną

	2003	2004	2005	2006	2007
Ogółem, w tym:	658	653	649	647	645
Banki komercyjne	58	54	54	51	50
Oddziały instytucji kredytowych	x	3	7	12	14
Banki spółdzielcze	600	596	588	584	581

Liczba krajowych banków komercyjnych zmniejszyła się z 51 do 50 w rezultacie przejęcia Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych przez Bank DnB NORD Polska.

Liczba oddziałów instytucji kredytowych zwiększyła się z 12 do 14¹⁴ w wyniku rozpoczęcia działalności operacyjnej przez 3 oddziały (Banco Mais, Caja de Ahorros y Pensiones de Barcelona „La Caixa” oraz Elavon Financial Services Limited) i zaprzestania działalności przez 1 oddział (Jyske Bank A/S).

W wyniku połączenia trzech banków liczba banków spółdzielczych zmniejszyła się z 584 do 581.

Wszystkie banki spółdzielcze są zrzeszone w 3 strukturach: Banku Polskiej Spółdzielczości (349), Gospodarczym Banku Wielkopolski (152) oraz Mazowieckim Banku Regionalnym (79). Wyjątek stanowi Krakowski Bank Spółdzielczy, który funkcjonuje samodzielnie.

Najważniejszą zmianą, jaka nastąpiła w 2007 r. było:

- wydanie przez KNB zgody na podział Banku BPH, która umożliwiła fuzję Banku Pekao oraz części BPH, w rezultacie czego powstał największy bank w Polsce pod względem sumy bilansowej (PKO BP nadal pozostaje liderem pod względem działalności kredytowej, depozytowej i wielkości sieci);
- oraz
- zawarcie przez UniCredit i GE Money porozumienia w sprawie nabycia 66% akcji tzw. mini-BPH. W konsekwencji tego planowana jest fuzja GE Money i mini-BPH, która spowoduje powstanie banku, który może znaleźć się w gronie 10-ciu największych banków pod względem sumy bilansowej.

Ze zdarzeń, które będą miały w najbliższej przyszłości wpływ na strukturę sektora bankowego warto odnotować:

- zawarcie (styczeń 2008 r.) umowy pomiędzy Fortis Bank Polska i Dominet Bank wyrażającej intencję połączenia się obu spółek w terminie do dnia 30 czerwca 2009 r.;
- wydanie przez KNF zezwolenia na utworzenie Allianz Bank Polska (luty 2008 r.) i Alior Bank (kwiecień 2008 r.);
- podjęcie w 2008 r. działalności operacyjnej przez 1 oddział instytucji kredytowej (ponadto 7 oddziałów jest w fazie organizacji).

Poza granicami Polski działalność w formie spółek bankowych lub oddziałów prowadziły 4 banki: Bank Polska Kasa Opieki (na Ukrainie i we Francji), PKO Bank Polski (na Ukrainie), BRE Bank (w Austrii, Czechach i na Słowacji) oraz Mercedes-Benz Bank Polska (w Grecji)¹⁵.

Warto dodać, że w ostatnim okresie o zamiarze podjęcia działalności transgranicznej na terytorium Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej powiadomił Bank PKO BP.

¹³ W rozumieniu ustawy Prawo bankowe (art. 4 ust. 1 pkt 17).

¹⁴ Od chwili wstąpienia Polski do UE (j. od 1 maja 2004 r.) nadzór bankowy potwierdził właściwym władzom nadzorczym państw należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego otrzymanie 23 notyfikacji informujących o zamiarze podjęcia przez instytucje kredytowe podlegające ich nadzorowi działalności na terytorium Polski poprzez oddział, z czego 15 podjęło działalność operacyjną (1 po niespełnieniu dwóch lat zrezygnował z prowadzenia działalności - Jyske Bank A/S).

¹⁵ Spozu sektora bankowego większościowe udziały w banku za granicą posiada Getin Holding (na Białorusi i Ukrainie).

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

W strukturze własnościowej sektora bankowego również nie nastąpiły istotne zmiany.

Tabela 2.2

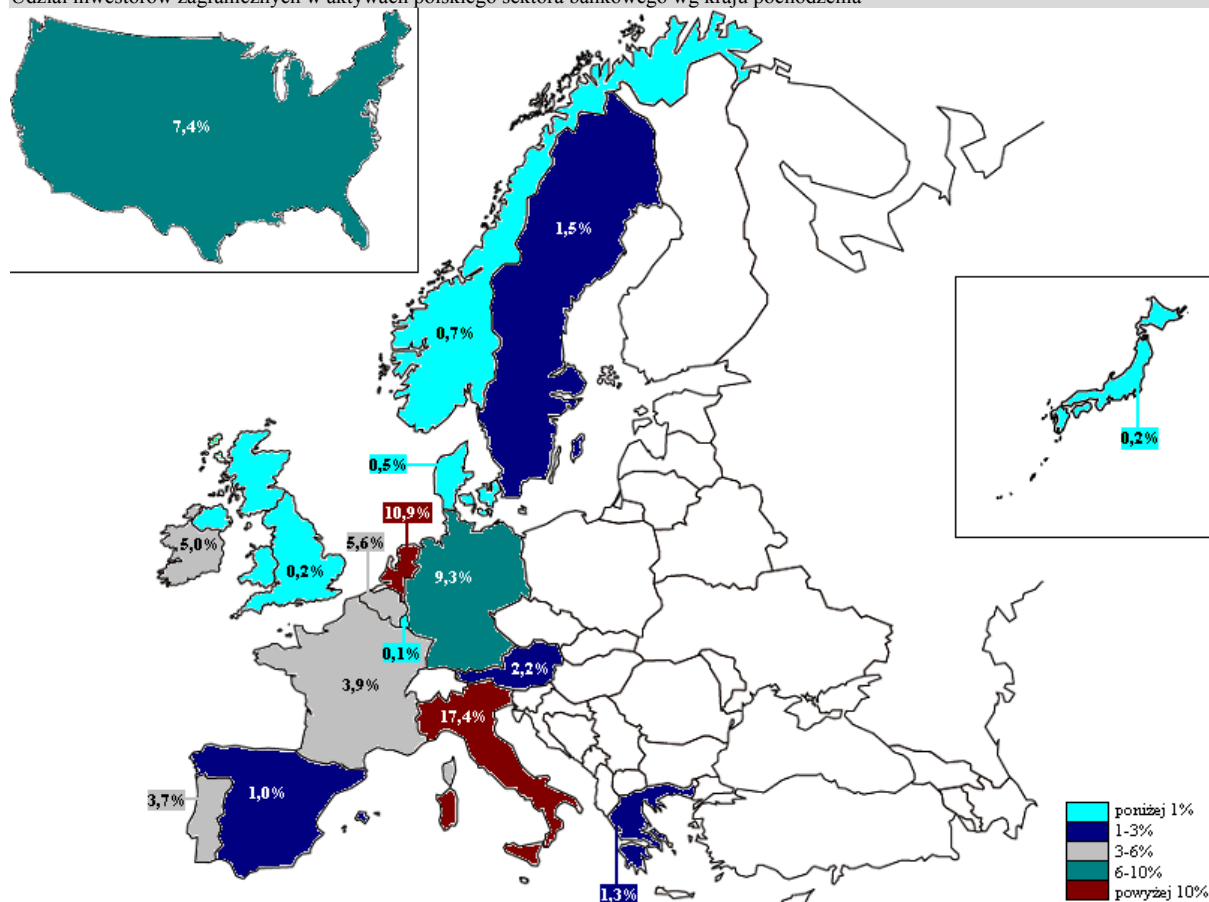
Struktura własnościowa sektora bankowego mierzona udziałem danej grupy w aktywach sektora (%)

	2003	2004	2005	2006	2007
Inwestorzy krajowi, w tym:	32,2	32,5	30,0	30,3	29,1
- Skarb Państwa	24,4	20,6	20,3	19,8	18,3
- banki spółdzielcze	5,2	5,3	5,8	6,2	6,1
- pozostali	2,6	6,6	4,0	4,3	4,6
Inwestorzy zagraniczni, w tym:	67,8	67,5	70,0	69,7	70,9
- banki komercyjne	67,8	66,9	69,1	66,6	66,7
- oddziały instytucji kredytowych	x	0,6	0,9	3,1	4,3

Inwestorzy krajowi kontrolowali 10 banków komercyjnych oraz wszystkie banki spółdzielcze, przy czym Skarb Państwa nadal kontrolował 4 banki komercyjne (bezpośrednio - PKO Bank Polski i Bank Gospodarstwa Krajowego; pośrednio - Bank Pocztowy i Bank Ochrony Środowiska). Ich udział w rynku mierzony aktywami, kredytami i depozytami wynosił odpowiednio 29,0%, 29,9% oraz 32,5%.

Wykres 2.1

Udział inwestorów zagranicznych w aktywach polskiego sektora bankowego wg kraju pochodzenia

Inwestorzy zagraniczni kontrolowali 40 banków komercyjnych oraz wszystkie oddziały instytucji kredytowych. Ich udział w rynku mierzony aktywami, kredytami i depozytami wynosił odpowiednio 70,9%, 70,1% oraz 67,5%.

Pomimo zwiększenia liczby oddziałów instytucji kredytowych, ich udział w rynku jest nadal niewielki (4,3%). Warto dodać, że 6 oddziałów instytucji kredytowych prowadziło wcześniej na terenie Polski działalność w formie bankowej spółki akcyjnej. Były to małe banki, nastawione głównie na obsługę przedsiębiorstw i klientów z krajów macierzystych. Zmiana formy własności umożliwiła im m.in. udzielanie wyższych kredytów.

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Struktura własnościowa polskiego sektora jest charakterystyczna dla większości nowych krajów UE. Jednak istotną, pozytywną różnicę stanowią:

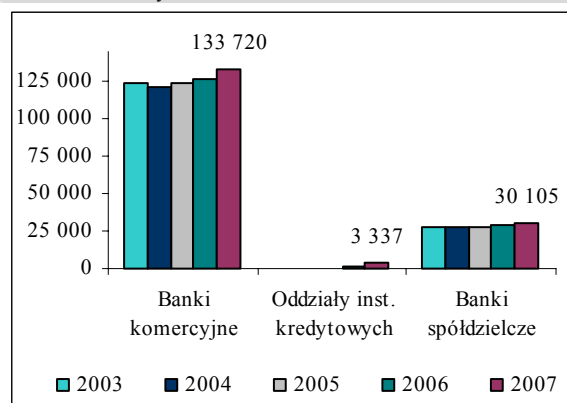
- dywersyfikacja ze względu na kraj pochodzenia inwestora strategicznego, dzięki czemu sektor bankowy jest relatywnie odporny na negatywne zjawiska gospodarcze mogące wystąpić w poszczególnych krajach. W sektorze bankowym obecni są inwestorzy z 17 krajów, przy czym dominującą rolę odgrywają inwestorzy włoscy kontrolujący 17,4% aktywów sektora, a w dalszej kolejności inwestorzy holenderscy, niemieccy i amerykańscy;
- notowanie największych banków na krajowej giełdzie papierów wartościowych, co istotnie zwiększa transparentność polskiego systemu bankowego. Na koniec 2007 r. na GPW w Warszawie było notowanych 14 banków (w maju zadebiutowały akcje Noble Bank), których łączne aktywa stanowiły 65,1% aktywów całego sektora, a kapitalizacja 39,7% ogólnej kapitalizacji spółek krajowych notowanych na warszawskiej giełdzie.

Zatrudnienie i kanały dystrybucji usług bankowych

Stale rosnący popyt na usługi bankowe, dobre wyniki finansowe banków i korzystne perspektywy ich rozwoju przełożyły się na wzrost zatrudnienia oraz rozwój sieci placówek.

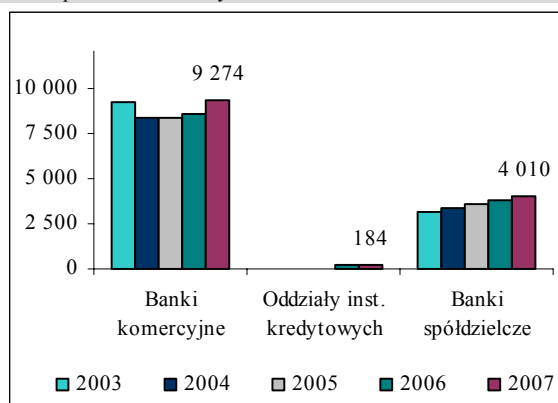
Wykres 2.2

Liczba zatrudnionych w bankach

Wykres 2.3

Liczba placówek bankowych

Na koniec 2007 r. w sektorze bankowym było zatrudnionych 167 162 osób, co oznacza wzrost o 5,8% (o 9 231) w stosunku do końca 2006 r.¹⁶ Zwiększenie zatrudnienia odnotowano zwłaszcza w dynamicznie rozwijających się średnich bankach i oddziałach instytucji kredytowych. Natomiast redukcje objęły głównie PKO BP i BGŻ (z tytułu przejścia części Banku BPH przez Pekao większość pracowników znalazła zatrudnienie w banku Pekao). Dane te nie odzwierciedlają w pełni faktycznego stanu zatrudnienia w sektorze, gdyż nie obejmują zatrudnionych w sieci placówek partnerskich (na koniec roku sieć placówek partnerskich posiadało 9 banków). Ponadto banki w coraz większym zakresie korzystały z usług instytucji pośrednictwa kredytowego.

Sieć placówek bankowych zwiększyła się o 7,2% (o 906 jednostek) do 13 468¹⁷. Podobnie, jak w przypadku zatrudnienia liczby te nie odzwierciedlają w pełni faktycznego stopnia rozwoju kanałów dystrybucji, gdyż nie uwzględniają rosnącej sieci placówek partnerskich oraz prowadzenia działalności z wykorzystaniem instytucji pośrednictwa kredytowego.

Warto dodać, że większość oddziałów instytucji kredytowych nie posiada sieci placówek (lub posiada ich niewiele) świadcząc usługi bankowe głównie dla przedsiębiorstw i klientów z ich krajów macierzystych. Wyjątek stanowią EFG Eurobank oraz Sygma Banque, które bardzo intensywnie rozszerzają działalność na terenie Polski zwiększając przy tym zatrudnienie i sieć placówek.

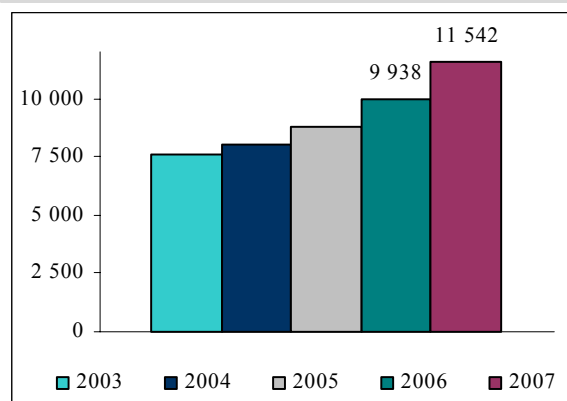
¹⁶ W bankach komercyjnych o 5,1% (o 6 519 osób), w oddziałach instytucji kredytowych o 82,7% (o 1 511), a w bankach spółdzielczych 4,2% (o 1 201).

¹⁷ W bankach komercyjnych o 7,9% (o 682), w oddziałach instytucji kredytowych o 7,6% (o 13), a w bankach spółdzielczych 5,6% (o 211).

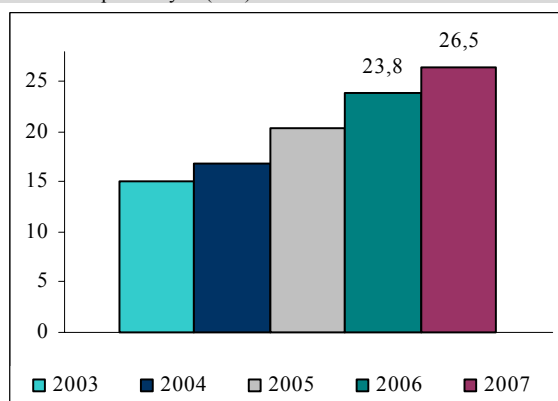
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 2.4
Liczba bankomatów

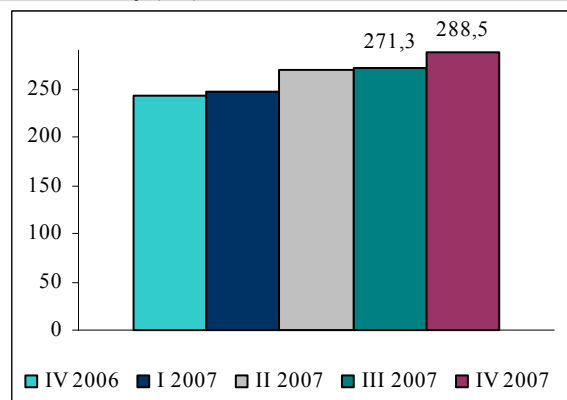
Źródło: NBP

Wykres 2.5
Liczba kart płatniczych (mln)

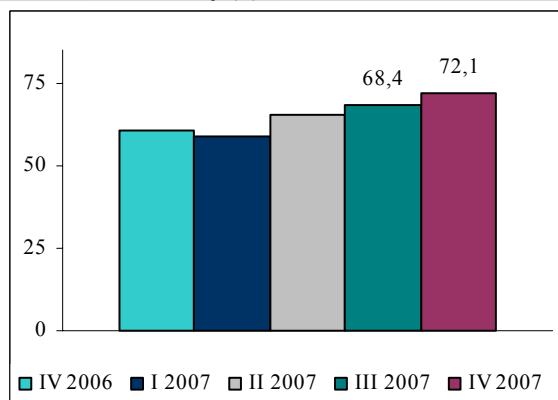
Źródło: NBP

Wykres 2.6
Liczba transakcji (mln)

Źródło: NBP

Wykres 2.7
Średnia wartość transakcji (zł)

Źródło: NBP

Wzrostowi sieci placówek towarzyszyło zwiększenie liczby bankomatów o 16,1% (do 11 542) oraz dalszy rozwój obrotu bezgotówkowego. Liczba kart płatniczych wzrosła o 11,1% (do 26,5 mln sztuk), liczba transakcji dokonanych przy ich użyciu o 6,3% (do 288,5 mln sztuk) a przeciętna wartość transakcji o 5,4% (do 72,1 zł).

Koncentracja

Charakterystyczną cechą polskiego sektora bankowego jest istnienie grupy kilkunastu średnich i dużych banków komercyjnych działających w skali ogólnokrajowej oraz grupy kilkuset małych banków spółdzielczych skoncentrowanych na lokalnych rynkach.

Tabela 2.3

Rozkład wg wielkości aktywów (mld zł) – wg stanu na 31/12/2007

	do 0,1	0,1 - 0,5	0,5 - 1,0	1,0 - 5,0	5,0-10,0	10,0-50,0	pow 50,0
Liczba banków i oddziałów	448	138	7	23	12	14	3
- banki komercyjne	-	4	4	15	11	13	3
- oddziały instytucji kredytowych	2	3	-	7	1	1	-
- banki spółdzielcze	446	131	3	1	-	-	-
Udział w aktywach sektora (%)	2,8	3,3	0,6	6,3	10,7	40,8	35,5
- banki komercyjne	-	0,2	0,3	4,1	9,8	39,5	35,5
- oddziały instytucji kredytowych	0,0	0,1	-	2,0	0,9	1,3	-
- banki spółdzielcze	2,8	3,0	0,3	0,2	-	-	-

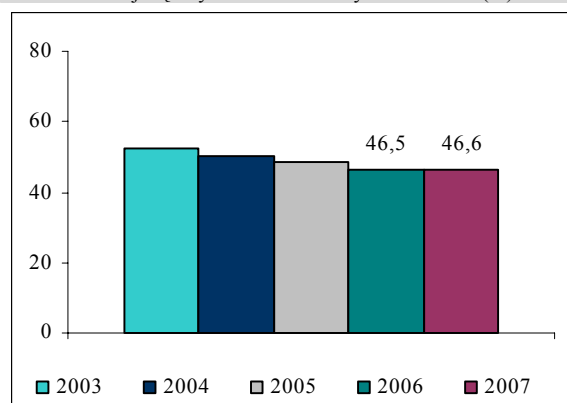
Niekwestionowanymi liderami na rynku są Pekao (największy bank pod względem sumy bilansowej) i PKO BP (największy bank pod względem wartości udzielonych kredytów, zgromadzonych depozytów i wielkości sieci),

których aktywa przekraczają 100 mld zł i są dwukrotnie wyższe od trzeciego co do wielkości ING BSK. Na grupę tych trzech banków przypada ponad 1/3 rynku. Trzeba jednak dodać, że wyprzedzenie PKO BP przez Pekao to konsekwencja przejęcia HVB przez UniCredit w 2006 r. co doprowadziło do przejścia w 2007 r. przez Pekao większości Banku BPH. Można oczekiwać, że w najbliższych 2-3 latach PKO BP ponownie wyprzedzi Pekao pod względem sumy bilansowej¹⁸.

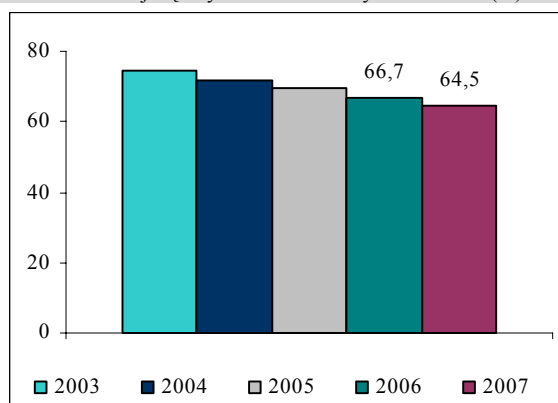
W dalszej kolejności znajduje się grupa 14 dużych i średnich banków komercyjnych, których aktywa przekraczają 10 mld zł, a ich łączny udział w rynku wynosi ponad 40% (do grupy tej dołączył błyskawicznie rozwijający się oddział greckiego Eurobank EFG).

Aktywa większości banków spółdzielczych nie przekraczały 100 mln zł, a tylko 4 posiadały aktywa powyżej 500 mln zł. Liderem w tym segmencie pozostał Krakowski Bank Spółdzielczości, którego aktywa przekroczyły 1 mld zł.

Wykres 2.8
Udział 5-ciu największych banków w aktywach sektora (%)

Wykres 2.9
Udział 10-ciu największych banków w aktywach sektora (%)

Przeprowadzona w listopadzie 2007 r. fuzja Banku Pekao z częścią podzielonego Banku BPH minimalnie zwiększyła koncentrację sektora mierzoną udziałem 5-ciu największych banków i wpłynęła na zmniejszenie poziomu koncentracji mierzonej udziałem 10-ciu największych banków:

- udział 5-ciu największych banków (CR5) w aktywach, kredytach i depozytach sektora zwiększył się do odpowiednio: 46,6% , 44,6% i 56,9%;
- udział 10-ciu największych banków (CR10) w aktywach i kredytach sektora zmniejszył się do 64,5%, 60,9%, a depozytów nieznacznie wzrósł do 72,7%.

Poziom koncentracji nie odbiega od „standardów” innych krajów UE.

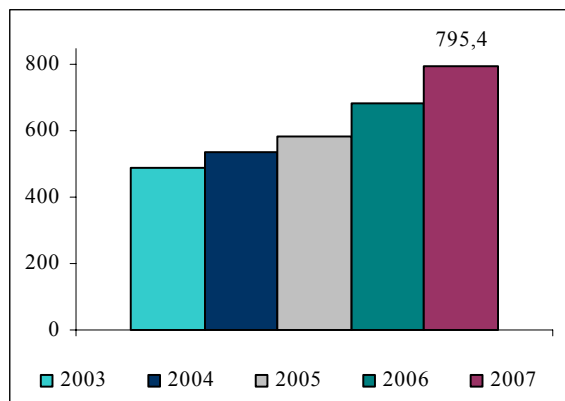
¹⁸ Podobna sytuacja miała miejsce w 1999 r., kiedy do Pekao włączono 3 banki znajdujące się pod kontrolą Skarbu Państwa, co doprowadziło do skokowego zwiększenia aktywów Pekao. Jednak w kolejnych latach PKO BO istotnie zdystansował Pekao.

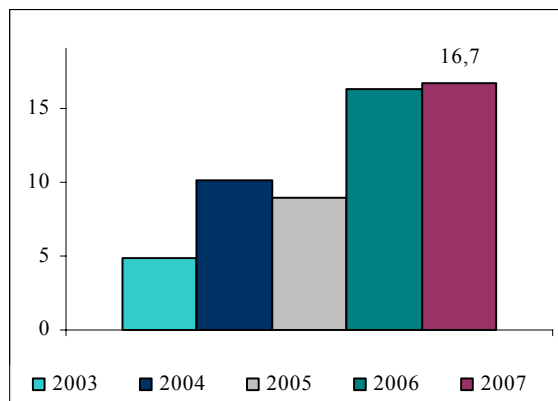
III. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU - PODSTAWOWE TENDENCJE

Utrzymujące się wysokie tempo wzrostu gospodarczego oraz korzystne perspektywy dalszego rozwoju polskiej gospodarki, połączone z optymizmem gospodarstw domowych i sektora przedsiębiorstw stworzyły bardzo dobre warunki do szybkiego rozwoju sektora bankowego. W konsekwencji sektor bankowy odnotował najszybszy wzrost w ostatnich latach – suma bilansowa wzrosła w 2007 r. o 16,7% (o 113,6 mld zł) do 795,4 mld zł (w ujęciu skonsolidowanym aktywa sektora bankowego wzrosły z 693,9 mld zł do 814,1 mld zł).

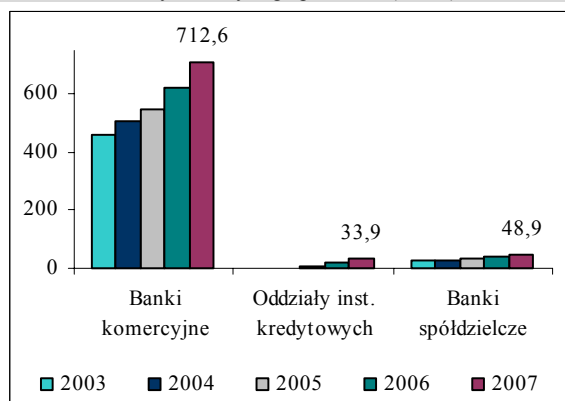
Wykres 3.1
Suma bilansowa sektora bankowego (mld zł)

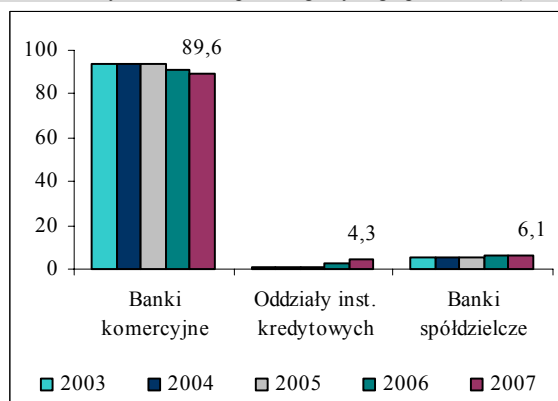
Wykres 3.2
Tempo wzrostu (%)

Wykres 3.3
Suma bilansowa wyróżnionych grup banków (mld zł)

Wykres 3.4
Udział w aktywach sektora poszczególnych grup banków (%)

Szybkie tempo rozwoju działalności występowało we wszystkich grupach banków, przy czym najwyższe było w grupie oddziałów instytucji kredytowych, co z jednej strony wynikało z „efektu niskiej bazy”, a z drugiej ze strategii agresywnego rozwoju oddziału greckiego Eurobank EFG. W konsekwencji aktywa tej grupy wzrosły o 61,6%, a ich udział w aktywach sektora zwiększył się do 4,3% (z 3,1%).

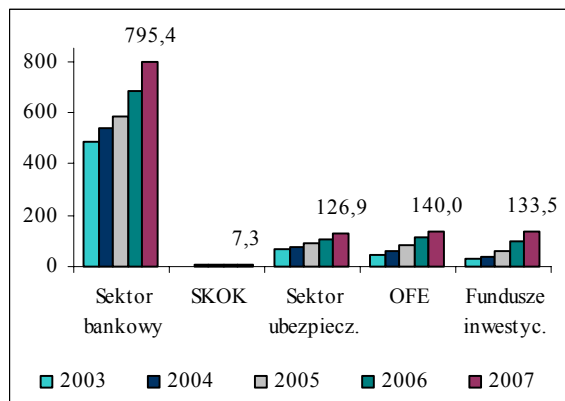
Aktywa banków komercyjnych wzrosły o 15,2%, przy czym najszybciej rozwijały się małe i średnie banki, co było konsekwencją „efektu niskiej bazy” (podobnie, jak w przypadku oddziałów instytucji kredytowych), jak też agresywnej strategii niektórych banków dążących do wykorzystania okresu dobrej koniunktury do skokowego zwiększenia udziału w rynku.

Tempo wzrostu banków spółdzielczych wyniosło 16,1% (banki tej grupy odnotowały bardzo szybki wzrost w 2006 r., w którym ich aktywa zwiększyły się o blisko 25%), a ich udział w aktywach sektora minimalnie się zmniejszył i wyniósł 6,1%.

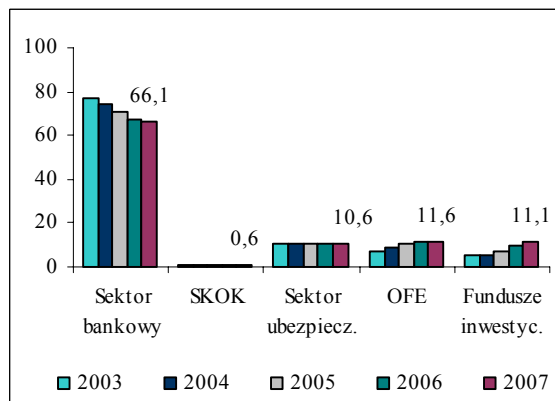
Sektor bankowy na tle innych segmentów rynku finansowego

Pomimo szybkiego rozwoju rynku ubezpieczeniowego, rynku funduszy emerytalnych oraz inwestycyjnych skala działania sektora bankowego jest nieporównywalnie większa od pozostałych komponentów systemu finansowego.

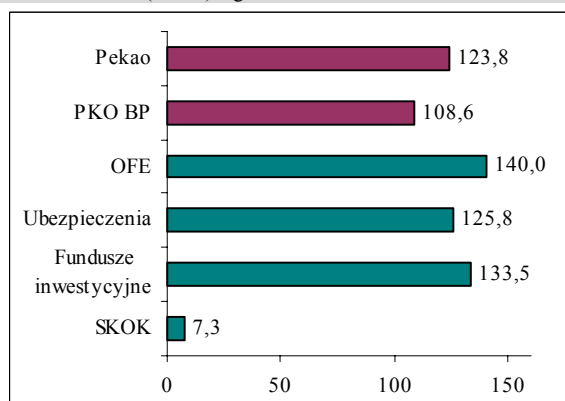
Wykres 3.5
Suma bilansowa sektora finansowego (mld zł)

Wykres 3.6
Udział w całości sektora finansowego (%)

Wykres 3.7
Suma bilansowa (mld zł) wg stanu na 12/2007

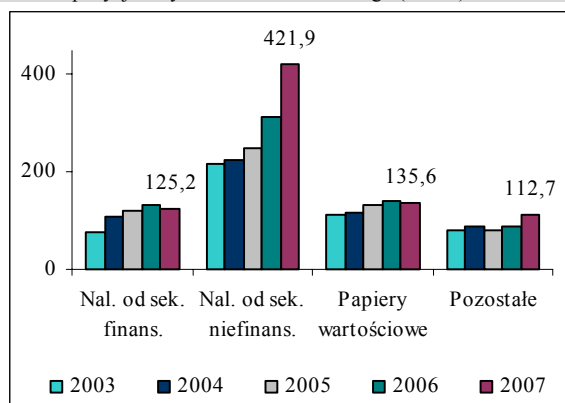
Na koniec 2007 r. aktywa całego sektora finansowego (bez NBP) przekroczyły 1 203,1 mld zł (w porównaniu do 1 010,8 mld zł na koniec 2006 r.), z czego dwie trzecie przypadło na sektor bankowy (kapitalizacja banków notowanych na warszawskiej giełdzie stanowi około 40% kapitalizacji wszystkich spółek krajowych notowanych na GPW). Należy przy tym zaznaczyć, że największe towarzystwa funduszy inwestycyjnych, jak też niektóre towarzystwa funduszy emerytalnych znajdują się pod kontrolą banków. Warto też zauważyć, że aktywa największych banków są porównywalne z całością aktywów pozostałych komponentów systemu finansowego.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że stabilność sektora bankowego ma kluczowe znaczenie dla stabilności całego systemu finansowego.

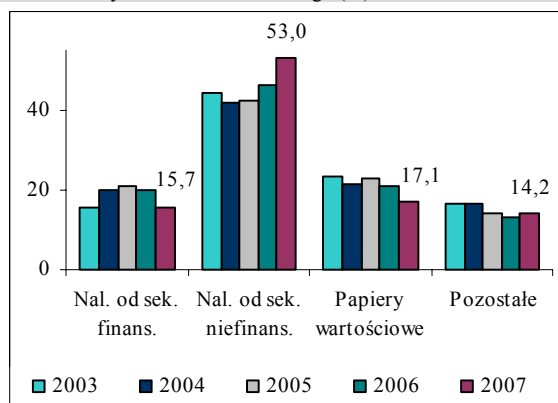
Główne kierunki rozwoju działalności banków

Czynnikiem decydującym o szybkim rozwoju banków w 2007 r. był dynamiczny wzrost akcji kredytowej dla sektora niefinansowego.

Wykres 3.8
Główne pozycje aktywów sektora bankowego (mld zł)

Wykres 3.9
Struktura aktywów sektora bankowego (%)

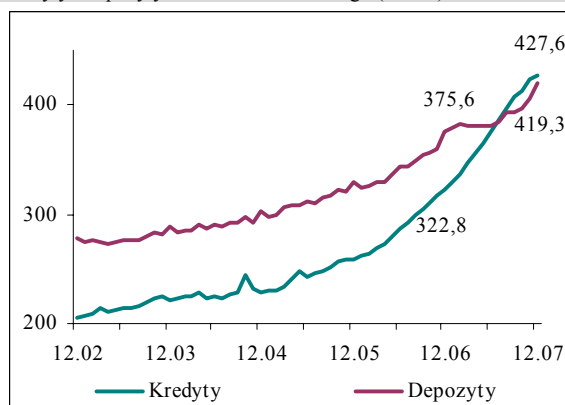

Należności od sektora niefinansowego wzrosły o 34,1% (z 314,7 mld zł do 421,9 mld zł), podczas gdy należności od sektora finansowego oraz portfel papierów wartościowych uległy redukcji o 6,9% i 4,8%, stanowiąc tym samym jedno ze źródeł finansowania rozwoju akcji kredytowej. W konsekwencji udział należności od sektora niefinansowego w aktywach przekroczył 50%.

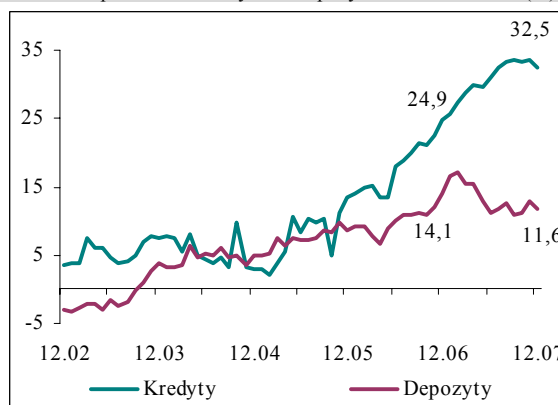
Działalność kredytowa

Wysoki poziom optymizmu konsumentów i przedsiębiorstw spowodował, że pomimo rozpoczęcia zacieśnienia polityki pieniężnej przez NBP i wynikającego stąd wzrostu oprocentowania kredytów, wartość nominalna kredytów dla sektora niefinansowego zwiększyła się aż o 32,5%¹⁹ (o 104,8 mld zł do 427,6 mld zł), co było najwyższym tempem wzrostu w bieżącej dekadzie.

Wykres 3.10
Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

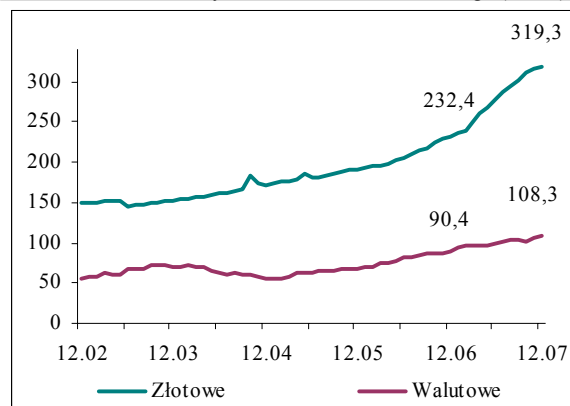
Wykres 3.11
Roczna tempo wzrostu kredytów i depozytów sek. niefinans. (%)

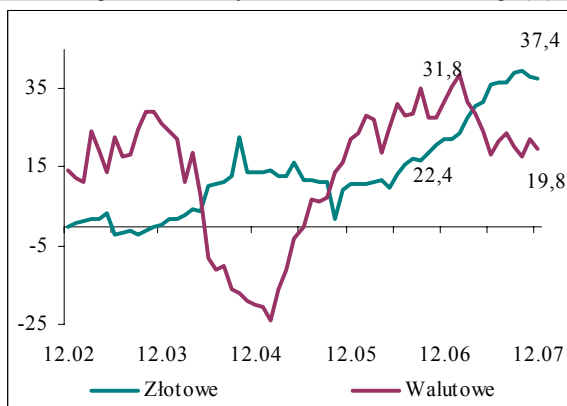
Utrzymująca się w ostatnich dwóch latach bardzo wysoka dynamika kredytów spowodowała, że w minionym roku wartość kredytów dla sektora niefinansowego, po raz pierwszy w historii, przekroczyła wartość depozytów sektora niefinansowego.

¹⁹ W bankach komercyjnych o 31,6%, w oddziałach instytucji kredytowych o 91,2%, a w bankach spółdzielczych o 22,7%.

Wykres 3.12
Struktura walutowa kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 3.13
Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego (%)

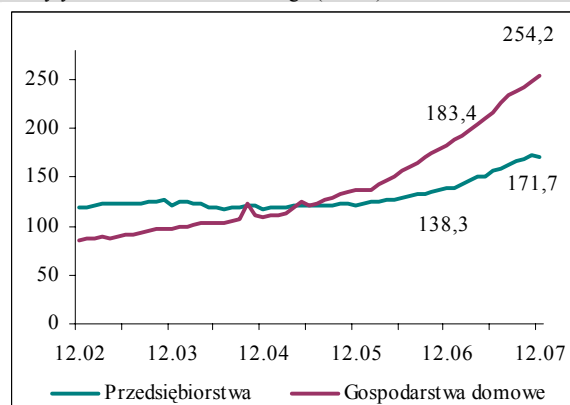
W odróżnieniu od lat ubiegłych tempo wzrostu kredytów złotych (37,4%) było wyraźnie wyższe niż tempo wzrostu kredytów udzielanych w walutach obcych (19,8%), co wynikało ze zmniejszenia tempa wzrostu walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych (kredyty te stanowiły ponad 60% wszystkich kredytów walutowych, podczas gdy kredyty walutowe dla przedsiębiorstw zaledwie nieco ponad 30%). Zsynikiem powodującym zmniejszenie dynamiki kredytów walutowych było umocnienie złotego.

Tabela 3.1

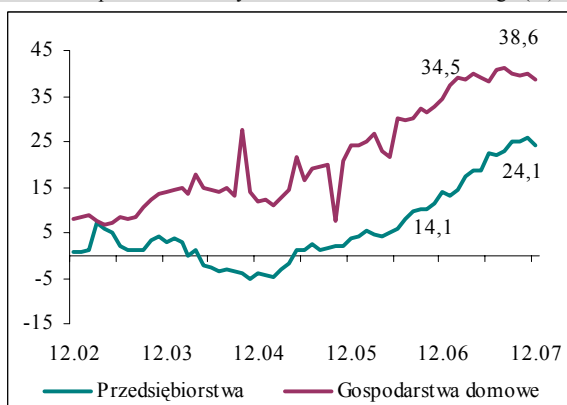
Struktura podmiotowa kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; wartość nominalna)

	2003	2004	2005	2006	2007	Zmiana 2007/2006	
						w mld	w %
Ogółem, w tym:	221,0	227,7	258,5	322,8	427,6	104,8	32,5
- przedsiębiorstwa	121,9	117,1	121,2	138,3	171,7	33,4	24,1
- gospodarstwa domowe	98,2	109,9	136,4	183,4	254,2	70,8	38,6
- instytucje niekomercyjne	0,8	0,7	0,9	1,0	1,6	0,6	61,1

Wykres 3.14
Kredyty dla sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 3.15
Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego (%)

Podobnie jak w latach poprzednich, najwyższym tempem wzrostu cechowały się kredyty dla gospodarstw domowych, które wzrosły o 38,6%²⁰, podczas gdy kredyty dla przedsiębiorstw o 24,1%²¹. W rezultacie udział kredytów dla gospodarstw domowych w portfelu kredytowym wzrósł do blisko 60%, a kredytów dla przedsiębiorstw obniżył się do 40% (jakościowa zmiana w strukturze polegająca na przejściu dominującej pozycji przez kredyty dla gospodarstw domowych, nastąpiła w połowie 2005 r.).

²⁰ W bankach komercyjnych o 37,1%, w oddziałach instytucji kredytowych o 315,5%, a w bankach spółdzielczych o 21,6%.

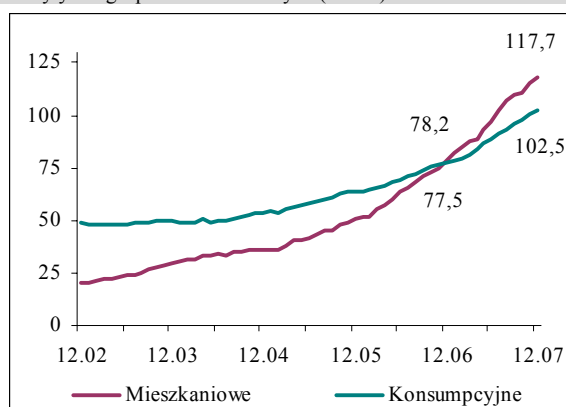
²¹ W bankach komercyjnych o 24,4%, w oddziałach instytucji kredytowych o 17,6%, a w bankach spółdzielczych o 25,9%.

Tabela 3.2

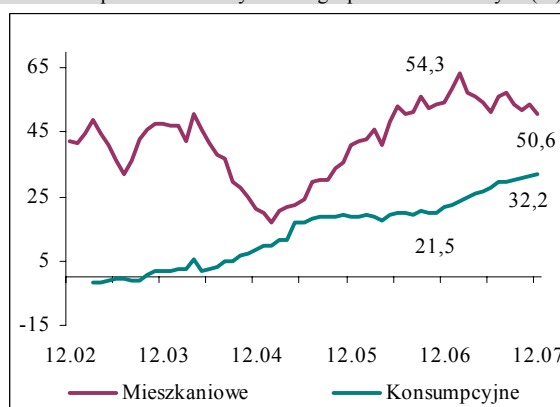
Struktura przedmiotowa kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł; wartość nominalna)

	2003	2004	2005	2006	2007	Zmiana 2007/2006	
						w mld	w %
Ogółem, w tym:	98,2	109,9	136,4	183,4	254,2	70,8	38,6
- mieszkaniowe	29,7	35,9	50,7	78,2	117,7	39,5	50,5
<i>w tym w walutach obcych</i>	18,7	20,3	32,2	50,0	65,1	15,1	30,2
- konsumpcyjne, w tym	49,3	53,6	63,8	77,5	102,5	25,0	32,3
w rachunku bieżącym	13,4	14,0	14,6	15,2	17,7	2,5	16,4
karty kredytowe	2,1	2,9	4,2	5,8	8,9	3,1	53,4
pozostałe	33,8	36,7	45,0	56,5	75,9	19,4	34,3
- inwestycyjne	19,2	20,4	21,9	27,7	34,0	6,3	22,7

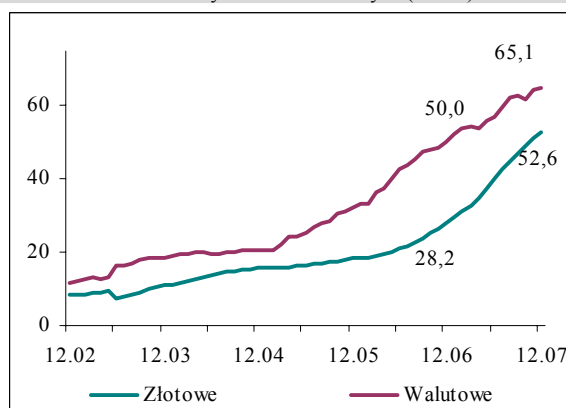
Wykres 3.16
Kredyty dla gospodarstw domowych (mld zł)

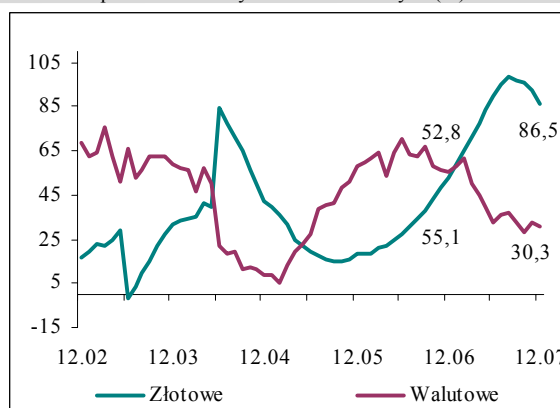
Wykres 3.17
Roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych (%)

Wykres 3.18
Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (mld zł)

Wykres 3.19
Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%)

Decydujący wpływ na dynamikę kredytów dla gospodarstw domowych miał wysoki popyt na kredyty mieszkaniowe, których wartość wzrosła aż o 50,5% (o 39,5 mld zł do 117,7 mld zł).

Do końca 2007 r. banki udzieliły 1,1 miliona kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych, a ich łączna wartość stanowiła już blisko połowę kredytów dla tej grupy klientów oraz blisko 30% wszystkich kredytów udzielonych podmiotom sektora niefinansowego.

W trakcie roku następowało stopniowe zmniejszenie dynamiki akcji kredytowej (najwyraźniej w IV kwartale 2007 r.) wynikające ze zmniejszenia popytu na skutek wzrostu stóp procentowych oraz rekordowo wysokich ceny mieszkań w dużych aglomeracjach miejskich²². Istotną rolę odegrało też ujawnienie się skutków „kryzysu subprime”, co wpłynęło na wstrzymanie się części potencjalnych nabywców z decyzją zakupu. Kryzys

²² Zob. „Sytuacja na rynku mieszkaniowym – podsumowanie 2007 i prognoza 2008” redNet Consulting.

spowodował również zaostrzenie kryteriów i warunków udzielania kredytów mieszkaniowych przez niektóre banki, co wyeliminowało z rynku część gospodarstw domowych nie posiadających odpowiedniej zdolności kredytowej, jak też ograniczyło popyt inwestycyjny i spekulacyjny. Dotyczy to m.in. inwestorów zagranicznych działających na polskim rynku mieszkaniowym, którzy kupując mieszkania w tzw. „pakietach” często korzystają z kredytów uzyskanych w kraju ich pochodzenia (choć najprawdopodobniej większość tego typu zakupów generowana jest przez fundusze nieruchomości korzystające ze środków klientów). Jednak w wyniku „kryzysu subprime” banki ograniczyły finansowanie tego typu działalności.

W chwili obecnej trudno jest przesądzać, jaki będzie dalszy rozwój sytuacji na rynku mieszkaniowym. Jednak biorąc pod uwagę narastanie zjawisk inflacyjnych oraz „negatywny sentyment”, jaki pojawił się na rynku nieruchomości (zarówno w Polsce, jak i w wielu innych krajach), można przychylić się ku opinii, że najbardziej prawdopodobna staje się stabilizacja cen, która powinna przekształcić się w ich spadek, przy czym skalę ewentualnego spadku cen trudno jest określić (zob. dalej).

Za korzystne należy uznać, wspomnianą już, wyraźnie wyższą dynamikę wzrostu w 2007 r. kredytów złotych (86,5%) niż kredytów walutowych (30,3%). W konsekwencji udział kredytów złotych w portfelu kredytów mieszkaniowych wzrósł z nieco ponad 35% do blisko 45%. Należy to łączyć z wprowadzeniem Rekomendacji S (w połowie 2006 r.), wprowadzeniem ograniczeń o charakterze ilościowym w ramach rachunku adekwatności kapitałowej powodujących wzrost wymogu kapitałowego w przypadku większości kredytów w walutach obcych (w 2007 r.), wzrostem stóp procentowych w Szwajcarii (w Polsce cykl zacieśniania polityki pieniężnej rozpoczął się znacznie później) oraz z umocnieniem złotego. Jednak rozpoczęcie w I połowie 2007 r. procesu zacieśniania polityki pieniężnej w Polsce przy jednoczesnym powstrzymaniu się SNB od dalszego zaostrzenia polityki pieniężnej spowodowało wzrost dysparytetu stóp procentowych i ponowny wzrost zainteresowania kredytami denominowanymi we frankach szwajcarskich, przy jednoczesnym zmniejszeniu zainteresowania kredytami złotowymi. Znajdzie to odzwierciedlenie w 2008 r. po uruchomieniu kolejnych transz nowo udzielonych kredytów. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na wzrost zainteresowania kredytami walutowymi jest utrzymująca się w długim okresie aprecjacja złotego. Powoduje ona, że część kredytobiorców oczekuje podobnej tendencji w przyszłości, a co za tym idzie spadku ich zobowiązań po przeliczeniu na złote. Jednak, przyjmowanie tego typu postawy może być błędem i w przypadku zmiany trendu na rynku walutowym może prowadzić do znaczącego wzrostu zobowiązań (w najgorszej sytuacji znajdują się klienci, którzy zaciągną kredyty walutowe w szczytowym okresie siły złotego).

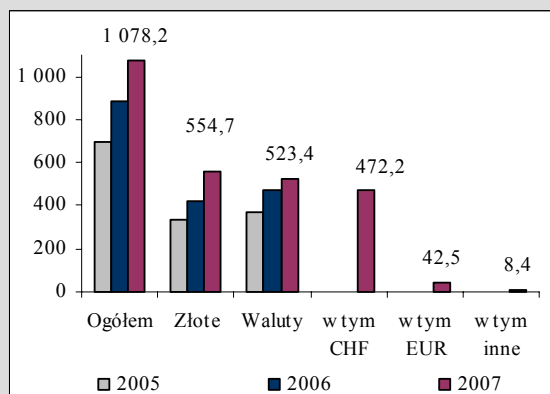
Trzeba dodać, że rynek kredytów mieszkaniowych jest silniej skoncentrowany, aniżeli pozostałe segmenty rynku bankowego. Na grupę 10 najaktywniejszych banków przypadało blisko 90% wszystkich umów kredytowych (na 5-kę blisko 70%). Ponadto „układ sił” na rynku jest nieco odmienny niż w przypadku skali działania banków mierzonej poziomem aktywów. Niekwestionowanym liderem jest PKO BP. Jednak wśród największych graczy można znaleźć banki i oddziały instytucji kredytowych znajdujące się poza 10-ką największych banków w Polsce. Z drugiej strony jest kilka dużych banków, które tylko w ograniczonym lub wręcz marginalnym zakresie działają w tym segmencie rynku.

Należy też zwrócić uwagę na specyfikę działalności sektora banków spółdzielczych, w przypadku którego decydującą rolę odgrywają kredyty dla rolnictwa, stanowiące blisko 45% wartości ich portfela kredytowego (kredyty mieszkaniowe stanowią niespełna 10%).

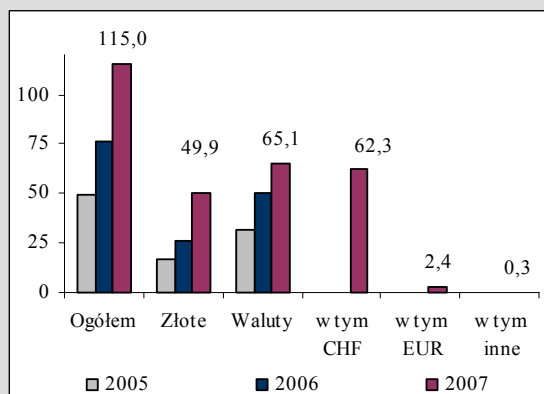
Mając na uwadze dominującą rolę kredytów mieszkaniowych w portfelach kredytowych banków, nadzór bankowy dokonał badań ankietowych tego portfela.

WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH ²³

Liczba umów kredytowych (tys. sztuk)

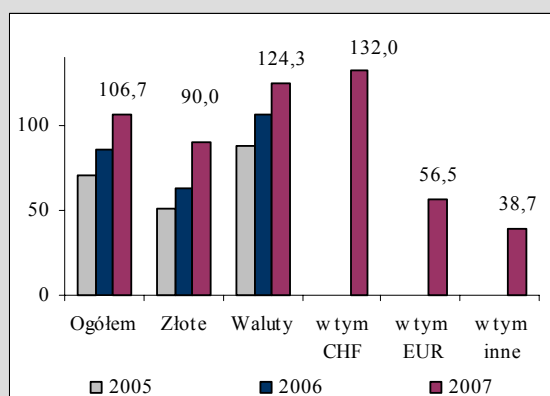

Uruchomione kredyty (mld zł)

Na koniec 2007 r. banki komercyjne i oddziały instytucji kredytowych miały zawartych 1,1 mln umów kredytowych, z czego 51,5% stanowiły kredyty udzielone w złotych, a 43,8% kredyty denominowane we frankach szwajcarskich. Znaczenie pozostałych walut było marginalne. Na kredyty złotowe przypadało 43,4% ogólnej wartości uruchomionych kredytów, a na kredyty we frankach 54,2%.

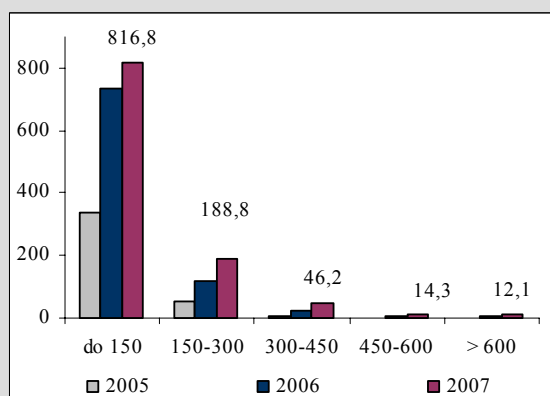
Średnia wartość kredytu (tys. zł)

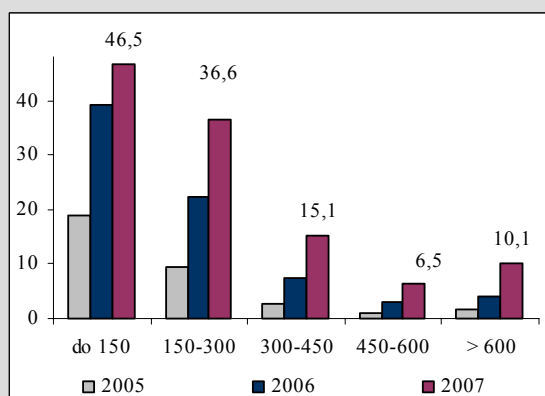
Na skutek skokowego wzrostu cen mieszkań w latach 2005-2007 średnia wartość kredytu mieszkaniowego wzrosła z 70,5 tys. zł na koniec 2005 r. do 106,7 tys. zł na koniec 2007 r., przy czym średnia wartość kredytu walutowego wzrosła z 87,7 tys. zł do 124,3 tys. zł, a złotowego z 51,4 tys. zł do 90,0 tys. zł. Wyższa średnia wartość kredytów walutowych jest konsekwencją niższego oprocentowania kredytów denominowanych we frankach szwajcarskich, w rezultacie czego klienci mogą wykazać wyższą zdolność kredytową. To też wyjaśnia dlaczego pomimo, iż liczba umów kredytowych zawartych w złotych jest wyższa niż umów denominowanych w walutach obcych, łączna wartość kredytów walutowych jest wyższa.

²³ Ankieta objęto banki komercyjne i oddziały instytucji kredytowych. Wyniki badania są obarczone są pewnymi błędami wynikającymi z faktu, że niektóre z banków nie były w stanie przeprowadzić pełnej dekompozycji portfela według zadanych kryteriów. W związku z tym suma poszczególnych pozycji składowych nie zawsze równa jest pozycji ogółem. Ponadto dane kwartalne są zniekształcone ze względu na to, że w celu uproszczenia wszelkie aneksy zawarte do umów kredytowych potraktowane zostały, jako nowy kredyt. W związku z tym, dane o kredytach udzielonych w poszczególnych kwartałach są zawyżone w stosunku do faktycznej skali kredytowania. Wskazane zastrzeżenia należy jednak traktować jako marginalne, nie zmieniające istoty wyników badania.

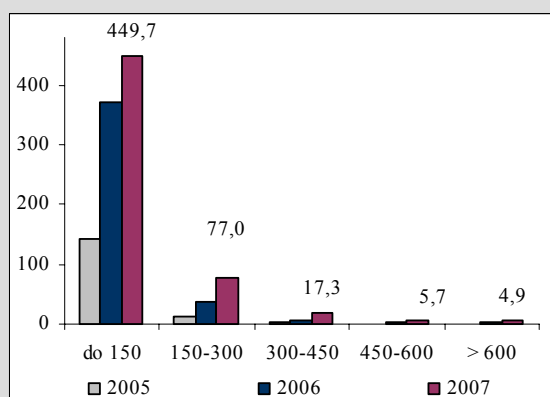
Liczba umów kredytowych (tys. szt.) wg wartości umów (tys. zł) OGÓLEM

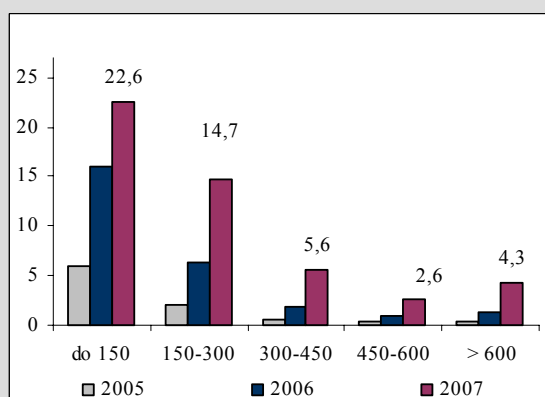
Uruchomione kredyty (mld zł) wg wartości umów (tys. zł) OGÓLEM

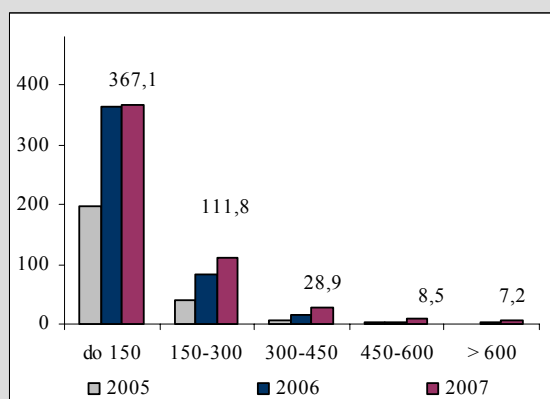
Liczba umów kredytowych (tys. szt.) wg wartości umów (tys. zł) ZŁOTOWE

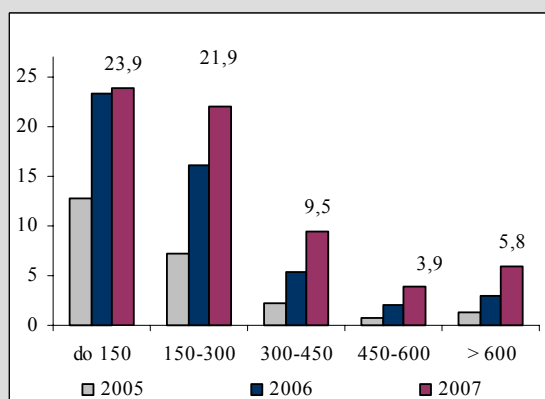
Uruchomione kredyty (mld zł) wg wartości umów (tys. zł) ZŁOTOWE

Liczba umów kredytowych (tys. szt.) wg wartości umów (tys. zł) WALUTOWE

Uruchomione kredyty (mld zł) wg wartości umów (tys. zł) WALUTOWE

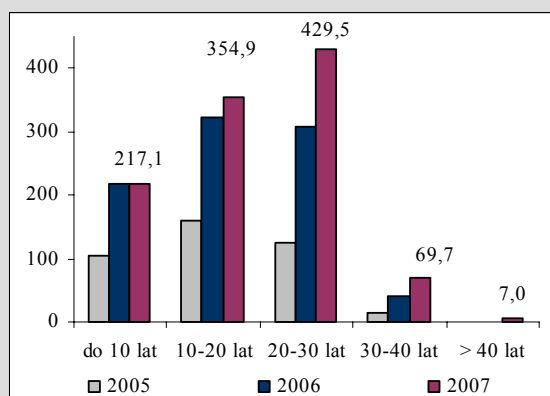

W strukturze kredytów rozpatrywanej z punktu widzenia wartości udzielonego kredytu, dominują kredyty do 150 tys. zł, które stanowią 75,6% wszystkich umów kredytowych (w przypadku kredytów złotych 81,1%, a walutowych 70,1%). Jednak udział tych kredytów w ogólnej wartości uruchomionych kredytów jest znacznie niższy i wynosi 40,4% (w przypadku kredytów złotych 45,2%, a walutowych 36,8%).

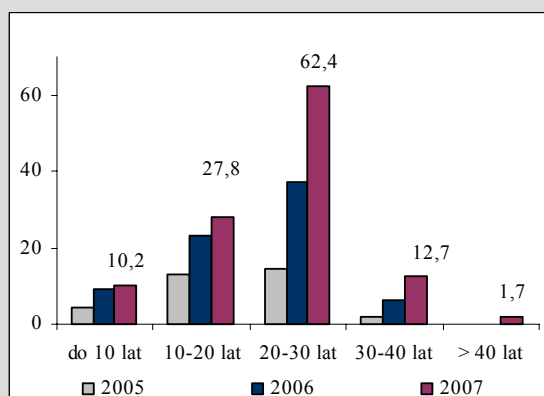
Uwagę zwraca szybko rosnący udział kredytów o wartości powyżej 300 tys. zł. O ile na koniec 2005 r. kredytów tego typu było 12,7 tys. sztuk, o tyle na koniec 2007 r. ich liczba wzrosła do 72,6 tys. sztuk. Wprawdzie na koniec 2007 r. kredyty te stanowiły zaledwie 6,7% wszystkich umów kredytowych (w przypadku kredytów złotych 5,0%, a walutowych 8,5%), ale ich udział w ogólnej wartości uruchomionych kredytów wynosił 27,6% (w przypadku kredytów złotych 25,1%, a walutowych 29,5%).

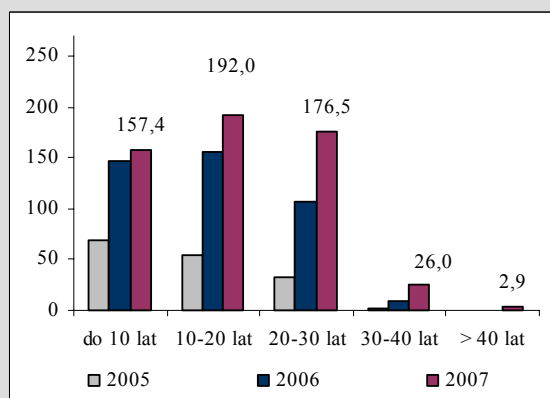
Liczba umów kredytowych (tys. szt.) wg długości okresu umów
OGÓLEM

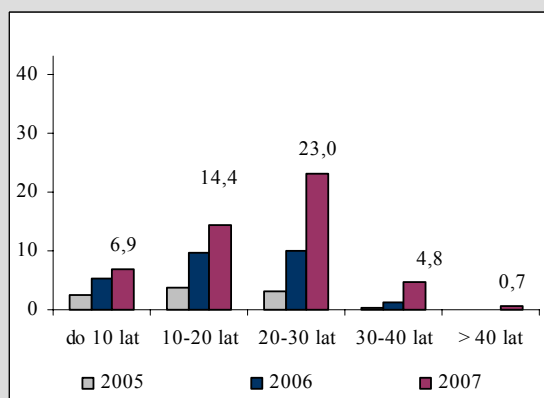
Uruchomione kredyty (mld zł) wg długości okresu umów
OGÓLEM

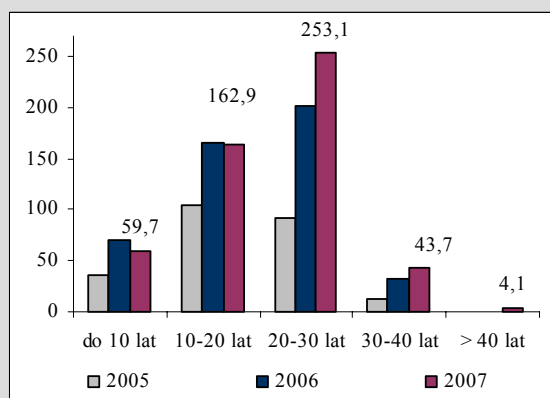
Liczba umów kredytowych (tys. szt.) wg długości okresu umów
ZŁOTOWE

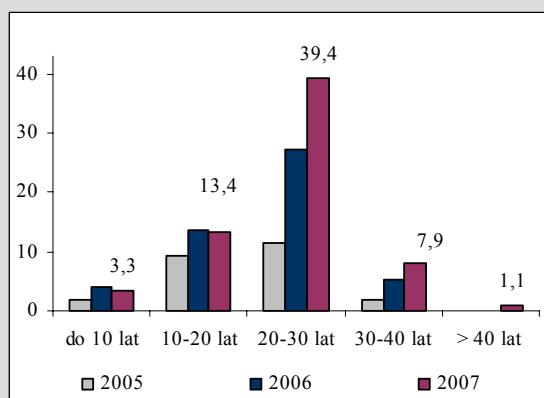
Uruchomione kredyty (mld zł) wg długości okresu umów
ZŁOTOWE

Liczba umów kredytowych (tys. szt.) wg długości okresu umów
WALUTOWE

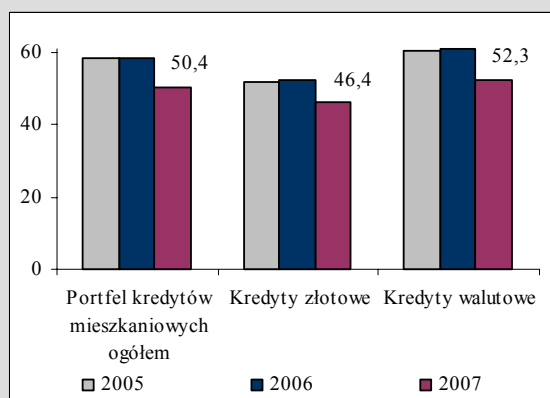
Uruchomione kredyty (mld zł) wg długości okresu umów
WALUTOWE

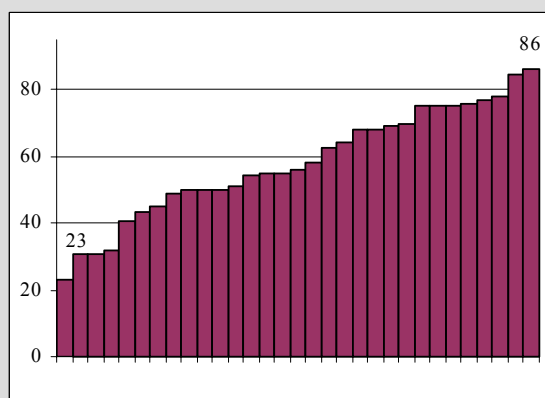
W strukturze kredytów rozpatrywanej z punktu widzenia okresu na jaki został udzielony kredyt, dominują kredyty udzielone na okres od 20 do 30 lat, które stanowią 39,8% wszystkich umów kredytowych (w przypadku kredytów złotych 31,8%, a walutowych 48,3%) oraz 54,3% ogólnej wartości udzielonych kredytów (w przypadku kredytów złotych 46,1%, a walutowych 60,5%).

Uwagę zwraca szybko rosnący udział kredytów udzielanych na okres powyżej 30 lat. O ile na koniec 2005 r. kredytów tego typu było 13,7 tys. sztuk, o tyle na koniec 2007 r. ich liczba wzrosła do 76,6 tys. sztuk (kredytów powyżej 40 lat było na koniec 2005 r. zaledwie 15 sztuk, a na koniec 2007 r. 7,0 tys. sztuk). Wprawdzie na koniec 2007 r. kredyty te stanowiły zaledwie 7,1% wszystkich umów kredytowych (w przypadku kredytów złotych 5,2%, a walutowych 9,1%), ale ich udział w ogólnej wartości uruchomionych kredytów wynosił już 12,6% (w przypadku kredytów złotych 10,9%, a walutowych 13,8%).

Średni poziom LtV dla kredytów mieszkaniowych

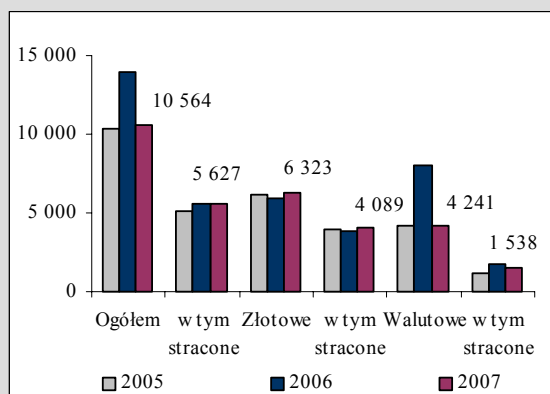

Rozkład banków wg wielkości LtV na koniec 2007 r.

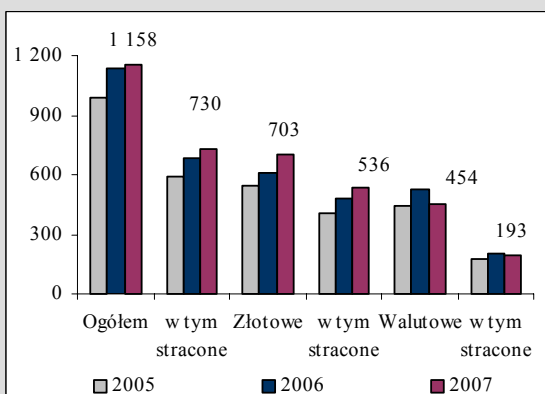

Średni poziom LtV²⁴ portfela kredytów mieszkaniowych na koniec 2007 r. wynosił 50,4% (w przypadku kredytów złotych 46,4%, a walutowych 52,3%). Relatywnie niski poziom LtV wynika z ponad 40% udziału kredytów udzielonych do końca 2005 r. W konsekwencji na skutek skokowego wzrostu wartości cen mieszkań poziom LtV pozostał praktycznie bez zmian, a nawet uległ obniżeniu, pomimo że wśród nowo uruchamianych kredytów dominują kredyty o LtV powyżej 75%. To też tłumaczy występowanie banków, których portfel kredytów mieszkaniowych charakteryzuje niski poziom wskaźnika LtV (w przypadku niektórych banków dodatkowym czynnikiem jest niewielki nacisk na rozwój działalności na rynku kredytów mieszkaniowych, powodujący, że wartość portfela tych kredytów uległa nawet zmniejszeniu w stosunku do końca 2005 r.).

Liczba kredytów zaklasyfikowanych, jako zagrożone

Wartość kredytów zagrożonych (mln zł)

Na koniec 2007 r. było 10,6 tys. sztuk (tj. 1,0% całego portfela) kredytów mieszkaniowych zaklasyfikowanych do kategorii zagrożonych, a ich łączna wartość wynosiła 1,2 mld zł (tj. 1,0% ogólnej wartości portfela). Z tej liczby do kategorii straconych zaliczono 5,6 tys. sztuk (tj. 0,5% całego portfela), o łącznej wartości 0,7 mld zł (tj. 0,6% całego portfela).

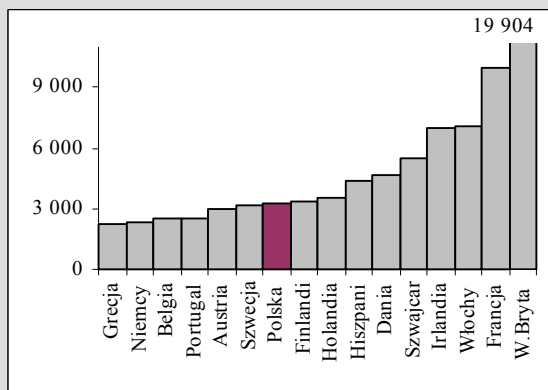
Liczby te potwierdzają, że jak dotychczas jakość kredytów mieszkaniowych jest bardzo wysoka.

²⁴ LtV (loan to value) relacja wartości kredytu do wartości zabezpieczenia. Poziom LtV dla całego sektora oszacowano na podstawie danych ankietowych.

PERSPEKTYWY KSZTAŁTOWANIA CEN NA RYNKU NIERUCHOMOŚCI

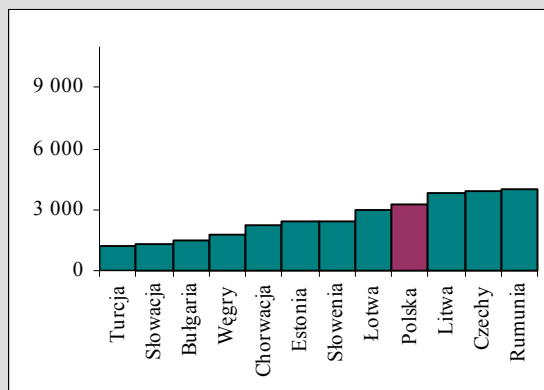
Trudno jest jednoznacznie przesądzać, jaki będzie dalszy rozwój sytuacji na rynku mieszkaniowym.

Cena 1 m kw mieszkania (EUR) – „stara UE”

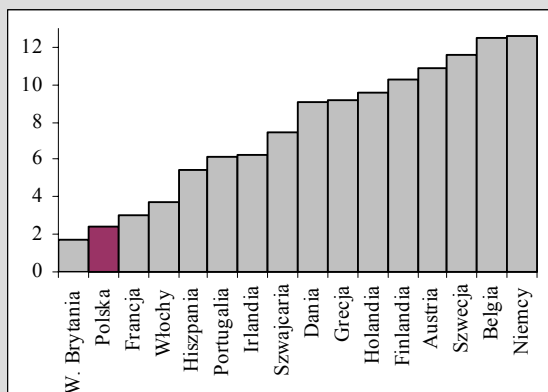
Źródło: Global Property Guide²⁵

Cena 1 m kw mieszkania (EUR) – „nowa UE” i Turcja

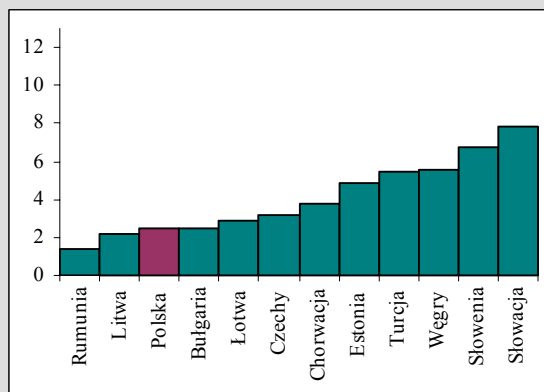
Źródło: Global Property Guide

Ilość m kw do nabycia za przeciętny roczny dochód (PKB per capita)

Źródło: Global Property Guide, Eurostat, obliczenia własne

Ilość m kw do nabycia za przeciętny roczny dochód (PKB per capita)

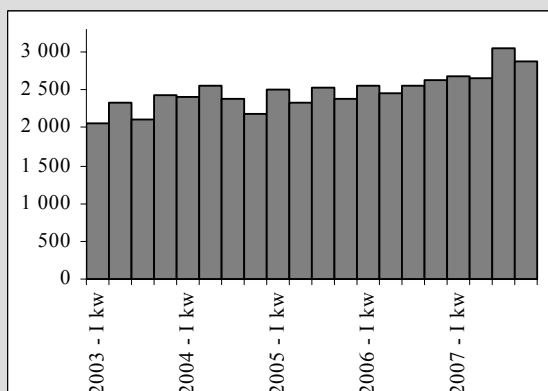
Źródło: Global Property Guide, Eurostat, obliczenia własne

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że pomimo systematycznego wzrostu zamożności Polaków trudno znaleźć argumenty przemawiające za dalszym wzrostem cen mieszkań w najbliższych okresach. Wydaje się, że może to dotyczyć jedynie projektów realizowanych dla najzamożniejszych grup klientów (jest to jednak rynek niszowy rządzący się odmiennymi regułami). Z dostępnych danych wynika, że wbrew opiniom niektórych ekspertów ceny mieszkań w największych miastach (poza Łodzią) osiągnęły poziom zbliżony do krajów wysoko rozwiniętych, co trudno uzasadnić biorąc pod uwagę poziom zamożności społeczeństwa i „jakość życia” w polskich miastach. Co więcej, biorąc pod uwagę poziom zamożności społeczeństwa można stwierdzić, że ceny mieszkań w Polsce należą do najwyższych w Europie. Za przeciętny roczny dochód (PKB przypadający na 1 mieszkańca) w Polsce można kupić jedynie 2,4 m kwadratowego mieszkania (zlokalizowanego na głównym rynku nieruchomości), podczas gdy w większości krajów UE można kupić powyżej 5 m kwadratowych. Oznacza to, że przy uwzględnieniu siły nabywczej, w Polsce cena 1 metra mieszkania jest znacznie wyższa (2-5 krotnie) niż w większości krajów UE²⁶.

²⁵ Dane Global Property Guide przedstawiają średnie ceny 1 metra kwadratowego apartamentu o powierzchni 120 m kwadratowych zakupionego na rynku wtórnym, zlokalizowanego w centrum najważniejszego miasta danego kraju (może to być stolica administracyjna, stolica finansowa lub najważniejszy rynek nieruchomości). Wprawdzie można dyskutować, na ile dane publikowane przez Global Property Guide są poprawne, ale nawet biorąc pod uwagę wszystkie zastrzeżenia wydaje się, że dość dobrze odzwierciedlają badane zjawisko (należy mieć na uwadze, że choć prezentowane dane nie dotyczą całego rynku nieruchomości w poszczególnych krajach, to relacje w innych segmentach rynku są zbliżone).

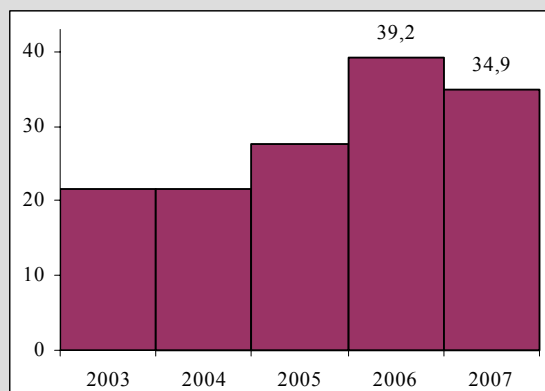
²⁶ Nie uzasadnione jest też często pojawiające się stwierdzenie, że wzrost cen w Polsce „musi być kontynuowany ponieważ w krajach starej UE boom trwał kilkanaście lat”. Zasadnicza różnica polega na tym, że w przypadku krajów „starej UE” ceny rosły stopniowo, natomiast w Polsce nastąpił skokowy (2-3 krotny) wzrost w okresie 3 lat.

Koszty budowy 1 m kw mieszkania

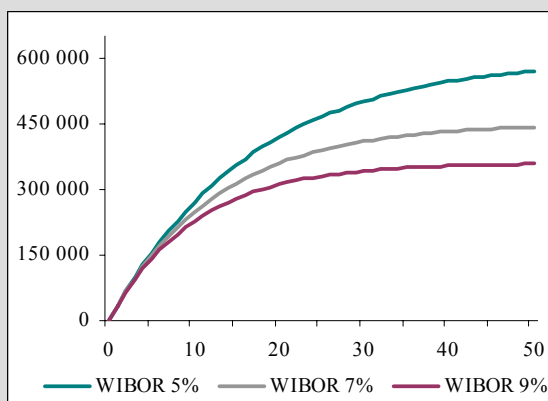
Źródło: GUS

Marża na sprzedaży (%) realizowana przez Dom Development

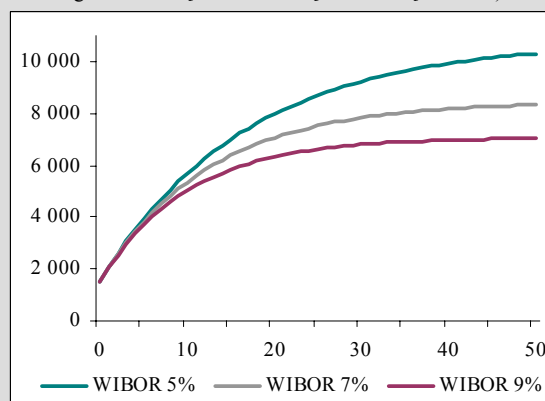

Źródło: Dom Development²⁷, obliczenia własne

Kwota kredytu mieszkaniowego (złotowego) możliwego do uzyskania przez gospodarstwo domowe mogące spłacać miesięczne raty w wysokości 3000 zł w zależności od długości okresu kredytowania i poziomu stóp procentowych

Cena metra mieszkania o powierzchni 65 m kw. możliwa teoretycznie do zapłacenia przez dane gospodarstwo domowe dysponujące dodatkowo 100 tys. zł własnych oszczędności (dla mieszkania o większej powierzchni i/lub gospodarstwa domowego bez oszczędności cena będzie znacząco niższa)

Warto też zauważyć, że zgodnie z danymi GUS koszt budowy 1 metra mieszkania w Polsce wzrósł w latach 2003-2007 o około 30%, a płace o niespełna 25%, podczas gdy cena 1 metra mieszkania w dużych miastach wzrosła 2-3 krotnie. Gdyby nawet przyjąć, że w największych miastach koszty są dwukrotnie wyższe (głównie ze względu na wyższe ceny gruntu) to i tak trudno uzasadnić rachunkiem ekonomicznym tak duży wzrost cen. Jedynym wytłumaczeniem są występujące w Polsce bardzo duże braki mieszkań i ich niedostateczna podaż, co w połączeniu z wytworzeniem „klimatu hossy”, rekordowo niskimi stopami procentowymi oraz ogromnym zwiększeniem akcji kredytowej banków i wydłużeniem okresu kredytowania, doprowadziło do skokowego wzrostu cen mieszkań, a następnie ziemi. Deweloperzy wykorzystali te warunki do zwiększenia marż. Gdyby zmniejszyli marże do poziomu z lat 2003-2004 to cena mieszkań mogłaby być niższa o co najmniej 15%-20%.²⁸

Reasumując, można stwierdzić, że w najbliższych okresach nie należy oczekiwać wzrostu cen mieszkań oraz ziemi, a ich stabilizacji lub spadku. Znaczne prawdopodobieństwo spadku cen potwierdzają, coraz częściej pojawiające się „promocje” w ramach których można kupić mieszkania o 10%-20% poniżej ceny pierwotnej. Jednak w celu zasadniczej poprawy sytuacji - z punktu widzenia konsumenta - konieczne jest podjęcie działań systemowych zmierzających do znaczącego zwiększenia podaży (w tym gruntów²⁹) i konkurencji, co zmusiłoby deweloperów do redukcji marż i wywołało spadek cen (automatycznie spowodowałoby to spadek cen ziemi). W podobnym kierunku działałoby skrócenie okresu kredytowania przez banki.

²⁷ Zob. prospekt emisyjny i raport roczny za 2007 r. (w przypadku Ronson Development Group marże przekraczają 40%).

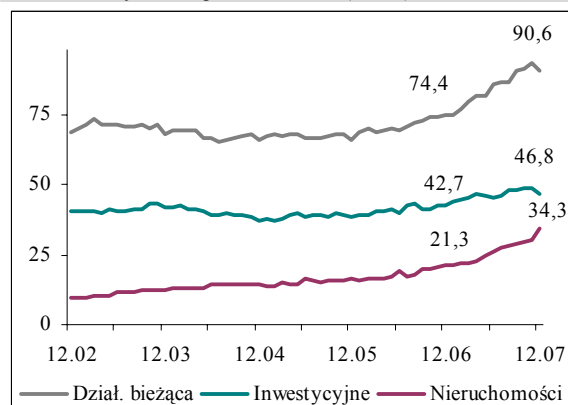
²⁸ Z drugiej strony niektórzy deweloperzy licząc na ciągły wzrost cen przeinwestowali, m.in. kupując grunty po bardzo wysokich cenach w szczytowym okresie boomu, co może spowodować upadłość słabszych spółek deweloperskich.

²⁹ m.in. konieczne jest uporządkowanie spraw związanych z planami zagospodarowania przestrzennego.

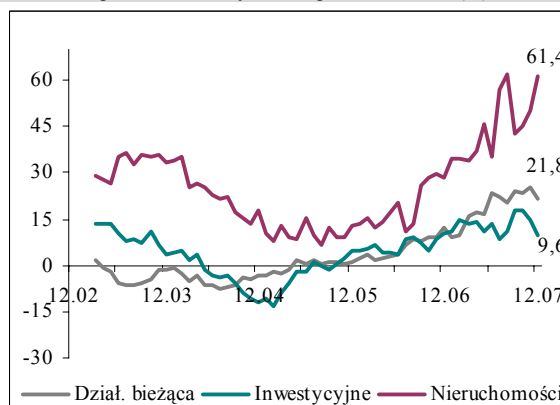
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Obserwowana w ostatnich latach poprawa sytuacji materialnej większości gospodarstw domowych i wynikający stąd wzrost optymizmu konsumentów sprzyjają wyraźnemu zwiększeniu popytu na kredyty na cele konsumpcyjne. W 2007 r. dynamika wzrostu tych kredytów ulega wyraźnemu przyspieszeniu i wyniosła 32,3% (wobec 21,5% w 2006 r.). Uwagę przy tym zwraca relatywnie niski wzrost zadłużenia w rachunku bieżącym (16,4%) i bardzo wysoki wzrost zadłużenia z tytułu kart kredytowych (53,4%), w rezultacie czego ich wartość osiągnęła ponad połowę zadłużenia w rachunku bieżącym. Można to łączyć z bardzo szybkim rozwojem tych produktów i ich silną promocją, która powoduje że pomimo formalnej różnicy w oprocentowaniu kredytów w rachunku bieżącym i z tytułu kart kredytowych, wielu klientów preferuje tę formę korzystania z usług bankowych.

Wykres 3.20
Struktura kredytów dla przedsiębiorstw (mld zł)

Wykres 3.21
Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)

Po głębokiej stagnacji z lat 2001-2005, w 2006 r. nastąpiło wyraźne ożywienie popytu na kredyt ze strony sektora przedsiębiorstw, które w 2007 r. uległo przyspieszeniu. Wysoki popyt wewnętrzny, jak też dynamiczny wzrost eksportu spowodowały, że pomimo rekordowych wyników finansowych wartość kredytów dla sektora przedsiębiorstw wzrosła o 24,1% (w 2006 r. 13,8%).

Szczególnie szybko rosły kredyty związane z finansowaniem nieruchomości (o 61,4%), co wynikało z silnego ożywienia w budownictwie, jak też kredyty związane z finansowaniem działalności bieżącej (o 21,8%). Niższe tempo wzrostu kredytów inwestycyjnych da się wyjaśnić finansowaniem inwestycji z innych źródeł, a zwłaszcza z kapitałów własnych oraz emisji akcji lub papierów dłużnych.

Z badań ankietowych NBP wynika, że w IV kwartale 2007 r. (po raz pierwszy od 2004 r.), banki zaostrzyły kryteria udzielania kredytów dla dużych przedsiębiorstw (w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw utrzymywała się tendencja łagodzenia kryteriów)³⁰, jednak wydaje się, że optymizm przedsiębiorców, co do dalszego szybkiego wzrostu gospodarki spowoduje, że w kolejnych okresach można oczekiwać dalszego wzrostu zadłużenia przedsiębiorstw w sektorze bankowym.

Przedstawiając kwestię wysokiej dynamiki kredytów trzeba pamiętać, że po części jest ona konsekwencją niskiego „ubankowienia” polskiej gospodarki w porównaniu do innych krajów UE (w Polsce udział kredytów w PKB wynosi niespełna 40%, podczas gdy w UE przekracza 100%). Jednak z drugiej strony, utrzymanie się w kolejnych latach tak wysokiej dynamiki wzrostu będzie prowadzić do powstania nierównowagi makroekonomicznej (wzrostu presji inflacyjnej, spekulacyjnego wzrostu cen nieruchomości i innych aktywów), jak też będzie stanowić zagrożenie dla samych banków w okresie pogorszenia koniunktury. Wówczas wielu klientów o słabszym standingu finansowym może stanąć w obliczu trudności z obsługą zadłużenia, co może prowadzić do pogorszenia wyników banków, a w skrajnym wariantcie do zachwiania stabilności systemu bankowego.

Za niekorzystne należy też uznać finansowanie długoterminowych kredytów głównie za pomocą krótkoterminowych zobowiązań, co może prowadzić do zachwiania płynności w sytuacji silnych zaburzeń na rynkach finansowych. Dotyczy to zwłaszcza kredytów mieszkaniowych.

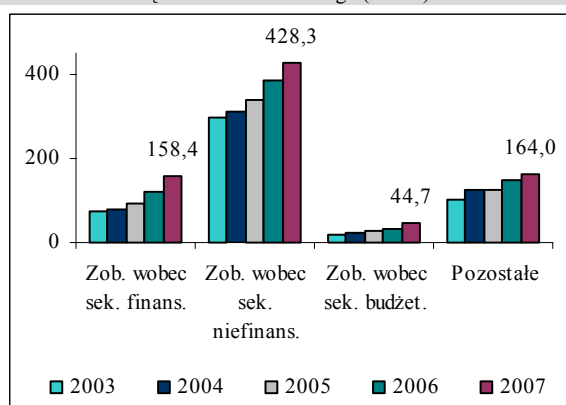
³⁰ W opinii banków, najważniejszym powodem zaostrzenia polityki kredytowej wobec dużych przedsiębiorstw był wzrost ryzyka największych kredytobiorców oraz kurczenie się bazy kapitałowej banków.

Źródła finansowania działalności

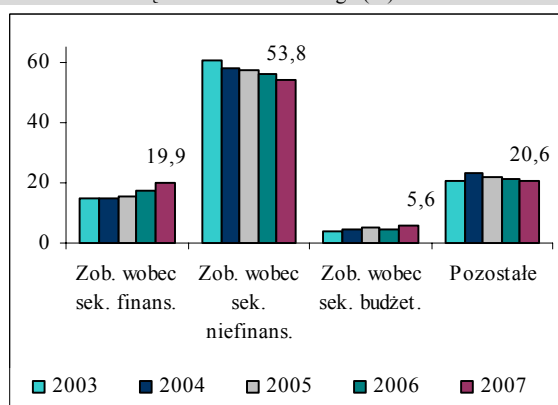
W 2007 r. rozwój akcji kredytowej banki finansowały głównie przyrostem depozytów od podmiotów sektora niefinansowego oraz wzrostem zobowiązań wobec sektora finansowego (głównie banków), a w znacznie mniejszym stopniu zwiększeniem depozytów sektora instytucji rządowych i samorządowych, kapitałów, jak też za pomocą redukcji części aktywów płynnych (należności od sektora finansowego i papierów wartościowych). Da się przy tym wyróżnić dwa okresy:

- styczeń-wrzesień, kiedy dominowało finansowanie ze środków pochodzących z rynku finansowego; oraz
- wrzesień-grudzień, kiedy najprawdopodobniej na skutek zaburzeń na rynkach finansowych (w wyniku pełnego uwidocznienia się „kryzysu subprime”) nastąpiło wyhamowanie wzrostu zadłużenia wobec instytucji finansowych, przy jednoczesnym zwiększeniu środków uzyskanych od sektora niefinansowego. Sprzyjało temu załamanie hossy na rynku akcji, w rezultacie którego nastąpiła zmiana preferencji lokowania nadwyżek finansowych i oszczędności w kierunku bezpiecznych form oszczędzania, w tym lokat bankowych. Zostało to dodatkowo wzmocnione przez uatrakcyjnienie oferty depozytywnej banków.

Wykres 3.22
Struktura zobowiązań sektora bankowego (mld zł)

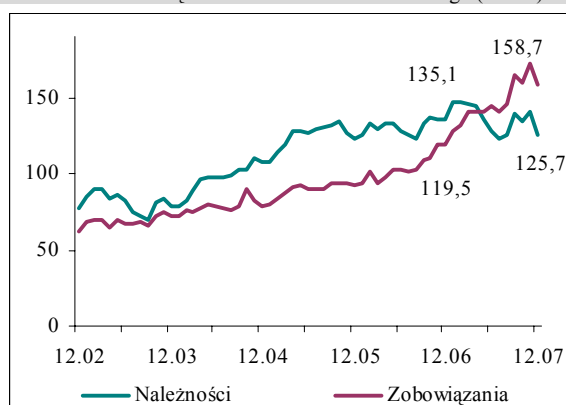

Wykres 3.23
Struktura zobowiązań sektora bankowego (%)

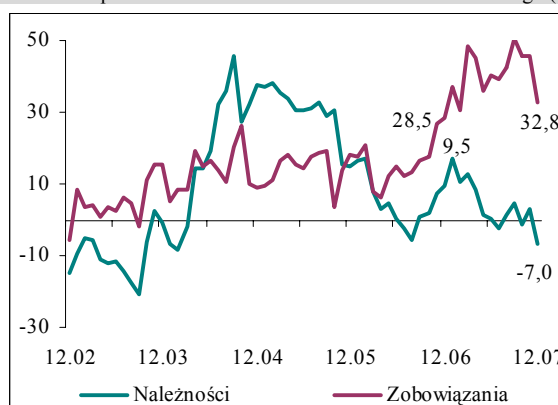

Zobowiązania wobec sektora finansowego wzrosły o 33,1% (o 39,4 mld zł), a wobec sektora niefinansowego o 11,6% (o 44,4 mld zł).

Wykres 3.24
Należności i zobowiązania wobec sektora finansowego (mld zł)

Wykres 3.25
Roczne tempo wzrostu należ. i zobow. wobec sek. finansowego (%)

Obserwowany w ostatnich okresach dynamiczny rozwój akcji kredytowej spowodował zahamowanie wzrostu, a nawet spadek należności od sektora finansowego, które tym samym stały się jednym ze źródeł finansowania rozwoju akcji kredytowej. Z drugiej strony nastąpił dynamiczny wzrost znaczenia środków pozyskanych z rynku finansowego. W pewnym stopniu wynikało to z szybkiego rozwoju małych i średnich banków oraz oddziałów instytucji kredytowych, które mając słabo rozwiniętą bazę depozytową wykorzystują środki pochodzące z rynku

międzybankowego. Trzeba jednak dodać, że w przypadku banków znajdujących się pod kontrolą inwestorów zagranicznych, znaczna część tych środków (niejednokrotnie 50%-100%) pochodzi od instytucji macierzystej lub innych podmiotów działających w ramach danej grupy kapitałowej. Co więcej, blisko 30% tych środków przyznana jest na długie okresy (powyżej 1 roku), co ma istotne znaczenie z punktu widzenia stabilności działania tych instytucji. Stąd też wynika wysoki udział zobowiązań wobec nierezydentów w całości zobowiązań wobec sektora finansowego (53,6% na koniec 2007 r.).

Większość dużych banków dysponuje nadwyżkami środków w rozliczeniach z sektorem finansowym (na ogół są pożyczkodawcami w ujęciu netto), choć na skutek szybkiego rozwoju działalności kredytowej nadwyżki te są znacznie niższe niż w latach ubiegłych i w coraz większym stopniu banki te sięgają po środki dostępne na rynku międzybankowym.

W przypadku banków spółdzielczych to źródło finansowania miało marginalne znaczenie.

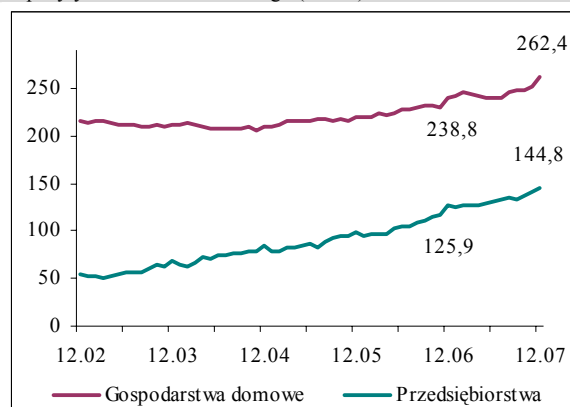
Pomimo iż zagrożenia wynikające z szybko rosnącego udziału zobowiązań wobec sektora finansowego są po części neutralizowane (ze względu na fakt iż środki te często pochodzą od instytucji macierzystych) banki - mając na uwadze doświadczenia wynikające z zaburzeń płynności, jakie miały miejsce na globalnych rynkach finansowych w wyniku ujawnienia się „kryzysu subprime” - powinny zrewidować strategię rozwoju w kierunku większego nacisku na pozyskanie długookresowych, stabilnych źródeł finansowania rozwoju (zwłaszcza depozytów sektora niefinansowego). Może się bowiem zdarzyć, że pomimo iż większość polskich podmiotów zależnych ma marginalne znaczenie z punktu widzenia skali działania ich instytucji macierzystych (często działających w skali globalnej), to ewentualne problemy instytucji macierzystej mogą negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie polskich spółek i oddziałów. W skrajnym wariantcie mogłoby dojść do ograniczenia dostępu do środków finansowych dla polskich podmiotów zależnych, co doprowadziłoby do pojawienia się problemu płynności w polskim systemie bankowym.

Tabela 3.3

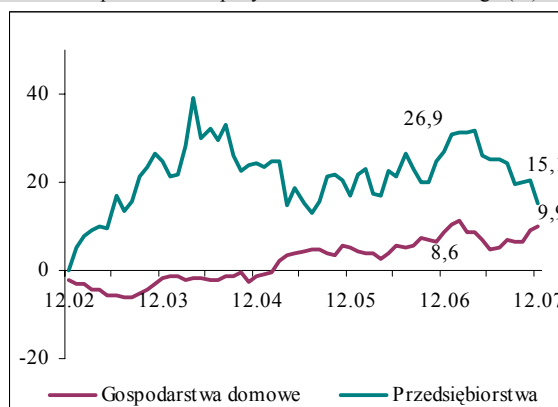
Struktura podmiotowa depozytów sektora niefinansowego (mld zł; wartość nominalna)

	2003	2004	2005	2006	2007	Zmiana 2007/2006	
						w mld	w %
Ogółem, w tym:	289,0	302,8	329,1	375,6	419,3	43,7	11,6
- przedsiębiorstwa	68,3	84,9	99,2	125,9	144,8	18,9	15,0
- gospodarstwa domowe	211,9	208,7	219,9	238,8	262,4	23,6	9,9
- instytucje niekomercyjne	8,8	9,2	10,0	10,9	12,1	1,2	11,3

Wykres 3.26
Depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 3.27
Roczne tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego (%)

Depozyty sektora niefinansowego zwiększyły się o 11,6%, przy czym podobnie, jak w latach poprzednich tempo wzrostu depozytów sektora przedsiębiorstw (15,0%) było wyższe niż tempo wzrostu depozytów gospodarstw domowych (9,9%).

Wzrostowi depozytów sprzyjało kilka czynników:

- wysokie tempo wzrostu gospodarczego skutkujące wzrostem wynagrodzeń i wyników finansowych przedsiębiorstw;
- rozpoczęcie zacieśniania polityki pieniężnej przez RPP, które przełożyło się na wzrost oprocentowania depozytów oferowanego przez banki ich klientom;

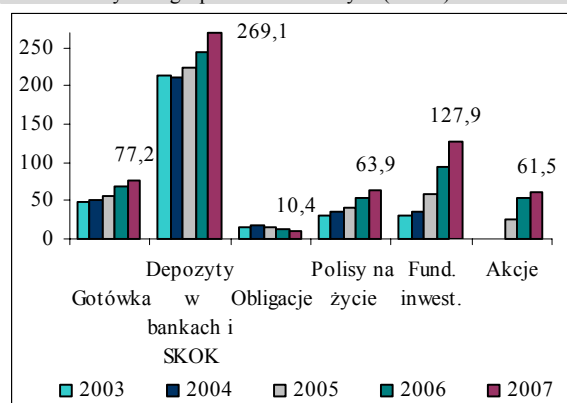

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

- załamanie hossy na rynku akcji w konsekwencji czego nastąpił odwrót części inwestorów z rynku kapitałowego w kierunku inwestycji o niskim stopniu ryzyka (w tym lokat bankowych);
- zmiana polityki części banków, które w drugiej połowie 2007 r. uatrakcyjniły ofertę depozytową (po części było to pokłosie „kryzysu subprime”), co było zwrotem w stosunku do wcześniejszych okresów, które charakteryzowały się strategią zmierzającą do pozyskania, jak największej liczby klientów funduszy inwestycyjnych często kosztem likwidacji części depozytów.

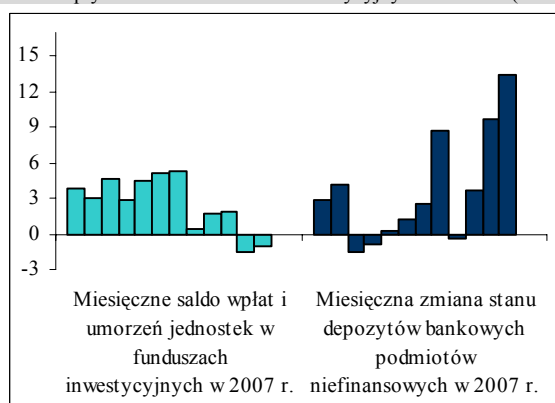
Warto przy tym zwrócić uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, należy zauważyć wyraźny spadek dynamiki wzrostu depozytów sektora przedsiębiorstw w trakcie roku. Z jednej strony może to świadczyć o zwiększeniu nakładów na rozwój, ale z drugiej może być interpretowane, jako pierwszy sygnał osłabienia koniunktury. Jednoznaczne stwierdzenie w chwili obecnej nie jest możliwe i wymaga obserwacji w kolejnych okresach.

Wykres 3.28
Struktura aktywów gospodarstw domowych (mld zł)

Źródło: NBP

Wykres 3.29
Saldo napływu środków do fund. inwestycyjnych i banków (mld zł)

Źródło: Analizy Online

Po drugie, wydaje się, że ogromna skala i długotrwałość spadków do jakich doszło na rynkach akcji w drugiej połowie 2007 r. i na początku 2008 r., może spowodować zmianę preferencji oszczędzania gospodarstw domowych przynajmniej w średnim horyzoncie czasu.

Wprawdzie w porównaniu z końcem 2006 r. wartość aktywów zgromadzonych przez gospodarstwa domowe w TFI zwiększyła się o 36,1% (z 94,0 mld zł do 127,9 mld zł)³¹, czyli w większym stopniu niż wartość depozytów zgromadzonych w sektorze bankowym, ale w drugiej połowie 2007 r. nastąpiło zasadnicze zmniejszenie napływu środków do TFI, a w ostatnich dwóch miesiącach rozpoczęcie procesu wycofywania oszczędności z funduszy inwestycyjnych (w ujęciu netto)³². Oznacza to zasadniczą zmianę w stosunku do wcześniejszych okresów. Zmianie tendencji sprzyjał dodatkowo proces zacieśniania polityki pieniężnej oraz uatrakcyjnienie oferty depozytowej banków. Zmiana ta może być postrzegana jako korzystna, gdyż zwiększa poziom oszczędności zgromadzonych w bankach, zwiększając tym samym możliwości kredytowania gospodarki, jak też korzystnie wpływa na zwiększenie płynności i stabilności źródeł finansowania rozwoju banków. Jednak z drugiej strony należy mieć na uwadze, że wpłynie to negatywnie na dochody banków uzyskiwane z tytułu sprzedaży jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, zarządzania aktywami, jak też dochody jednostek zależnych (TFI, funduszy emerytalnych). Co więcej, ze względu na skalę strat poniesionych przez znaczną część gospodarstw domowych inwestujących za pośrednictwem funduszy inwestycyjnych, zachodzi obawa o ryzyko utraty reputacji przez banki, które prowadziły bardzo intensywną kampanię reklamową związaną ze sprzedażą jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, zmierzającą do pozyskania jak największej liczby klientów. W skrajnym wariantcie zachodzi też obawa o sytuację finansową samych funduszy inwestycyjnych powiązanych z bankiem i jej wpływu na sytuację banku.

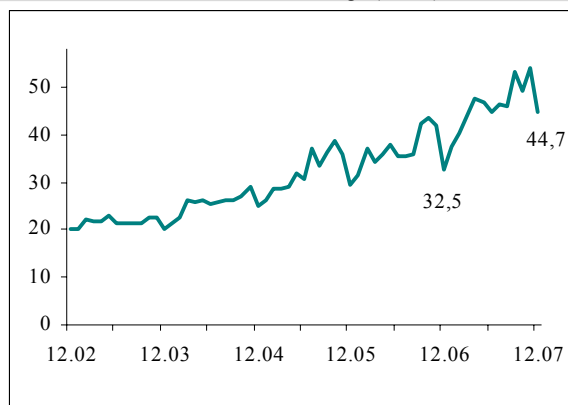
³¹ Relacja aktywów gospodarstw domowych ulokowanych w funduszach inwestycyjnych i akcjach do ich depozytów bankowych wzrosła na koniec 2007 r. do 82,2% (z 69,5%).

³² Tendencja ta pogłębiła się na początku 2008 r. kiedy w styczniu wycofano z TFI rekordową kwotę przeszło 10 mld zł.

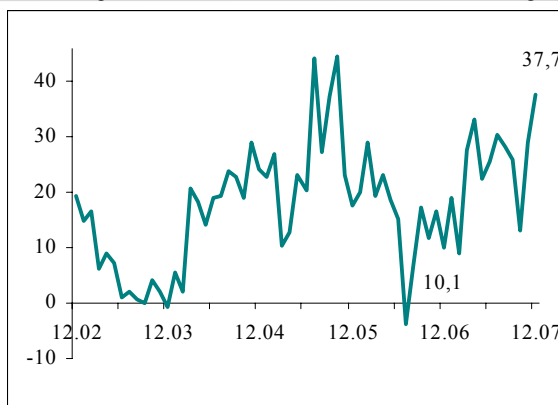

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 3.30
Zobowiązania wobec sektora budżetowego (mld zł)

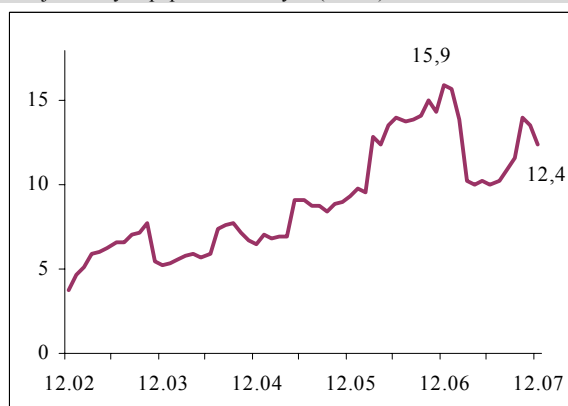

Wykres 3.31
Roczne tempo wzrostu zobowiązań wobec sektora budżetowego (%)

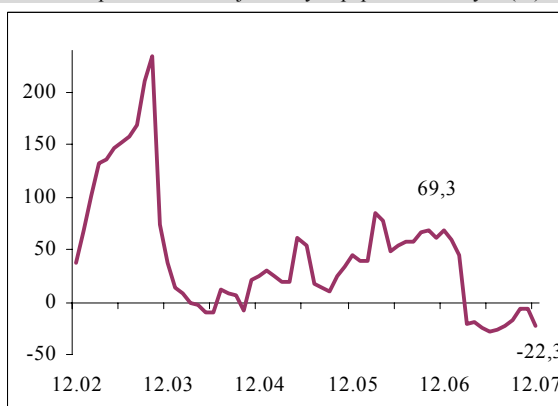

Zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrosły o 37,7% (o 12,2 mld zł)³³, jednak wykorzystanie tych środków w celu rozwijania działalności bankowej miało relatywnie niewielkie znaczenie (zobowiązania te stanowiły tylko 5,6% sumy bilansowej). Wysoki przyrost depozytów tego sektora był pochodną wysokiego tempa wzrostu gospodarczego, w rezultacie czego nastąpił wzrost zatrudnienia, wynagrodzeń oraz wyników finansowych przedsiębiorstw, a w konsekwencji zwiększenie wpływów podatkowych oraz wpływów z tytułu składek FUS i NFZ, co ostatecznie skutkowało wzrostem poziomu depozytów instytucji centralnych, funduszy celowych oraz jednostek samorządowych. Dodatkowym czynnikiem powodującym zwiększenie dochodów i depozytów tego sektora w systemie bankowym był napływ środków pochodzących z funduszy UE.

Wykres 3.32
Emisja własnych papierów dłużnych (mld zł)

Wykres 3.33
Roczne tempo wzrostu emisji własnych papierów dłużnych (%)

Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych mają marginalne znaczenie w finansowaniu działalności banków. Na koniec 2007 r. łączna wartość zobowiązań z tego tytułu wynosiła 12,4 mld zł (oznacza to spadek w stosunku do końca 2006 r. o ponad 20%) i stanowiła jedynie 1,5% sumy bilansowej sektora. Należy dodać, że struktura papierów wyemitowanych przez banki świadczy o relatywnie wysokiej stabilności tego źródła finansowania i niewielkim ryzyku wynikającym z zawiorań na globalnych rynkach finansowych:

- ponad 70% papierów ma zapadalność powyżej 1 roku;
- blisko 95% papierów zostało objętych przez rezydentów, a tylko 5% znajdowało się w portfelach inwestorów zagranicznych.

Pomimo braku zagrożeń wynikających z tego źródła finansowania w skali całego sektora, istnieje kilka banków, które w wysokim stopniu uzależnione są od tego źródła i w sytuacji pogorszenia nastrojów na rynku mogą mieć trudności w pozyskaniu odpowiednich środków lub muszą liczyć się z koniecznością poniesienia wyższych kosztów.

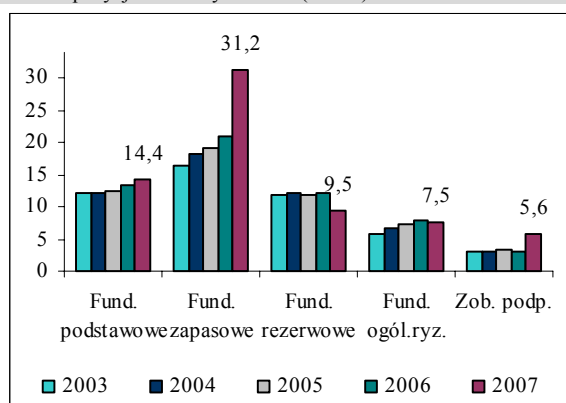
³³ Około 25% depozytów tego sektora było zgromadzonych w BGK, który jest bankiem państwowym skoncentrowanym na obsłudze budżetu państwa.

Tabela 3.4

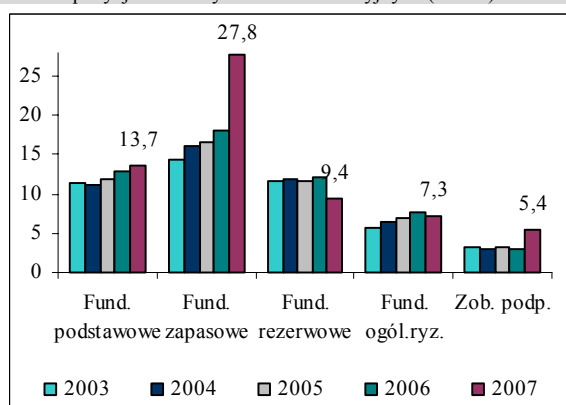
Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane sektora bankowego (mld zł)

	2003	2004	2005	2006	2007	Zmiana 2007/2006	
						w mld	w %
Ogółem, w tym:	49,5	52,5	54,9	59,2	68,6	9,4	15,9
- kapitał podstawowy ³⁴	12,1	12,0	12,5	13,4	14,4	0,9	7,0
- fundusz zapasowy ³⁵	16,3	18,1	19,1	21,1	31,2	10,1	47,9
- fundusze (kapitały) rezerwowe	11,8	12,0	11,8	12,3	9,5	-2,8	-23,0
- fundusz ogólnego ryzyka	5,7	6,5	7,1	7,8	7,5	-0,3	-3,3
- fundusz z aktualizacji wyceny	0,7	1,3	1,1	1,2	0,1	-1,1	-91,9
- zobowiązania podporządkowane	3,2	3,1	3,2	2,9	5,6	2,7	91,3
- pozostałe pozycje (saldo)	-0,2	-0,5	0,2	0,5	0,4	-0,1	-15,7

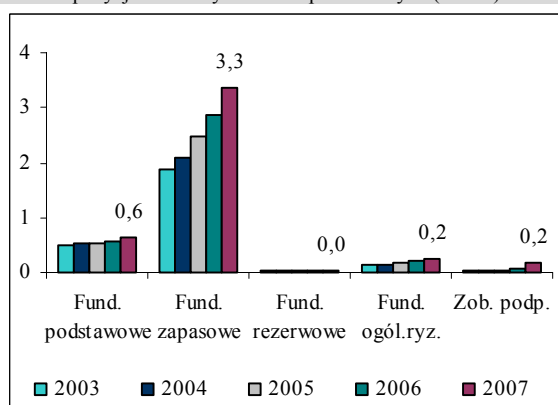
Wykres 3.34
Główne pozycje funduszy banków (mld zł)

Wykres 3.35
Główne pozycje funduszy banków komercyjnych (mld zł)

Wykres 3.36
Główne pozycje funduszy banków spółdzielczych (mld zł)

Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane sektora bankowego wzrosły o 15,9% (o 9,4 mld zł) do 68,6 mld zł, przy czym w bankach komercyjnych o 15,8% (z 55,4 mld zł do 64,2 mld zł), a w bankach spółdzielczych o 16,9% z (3,8 mld zł do 4,5 mld zł).

Główną pozycję funduszy stanowiły kapitał podstawowy, fundusze zapasowe oraz fundusze rezerwowe, na które łącznie przypadało ponad 80% kapitałów (odpowiednio 20,9%; 45,4% i 13,8%)³⁶.

Wzrost kapitału podstawowego wynikał z przeprowadzenia emisji akcji w bankach komercyjnych lub objęcia nowych udziałów w bankach spółdzielczych. Zmiany funduszu zapasowego, kapitałów rezerwowych oraz funduszu ogólnego ryzyka to konsekwencja podziału zysków za 2006 r. (na ten cel banki przeznaczyły ponad 5

³⁴ W bankach spółdzielczych fundusz udziałowy.

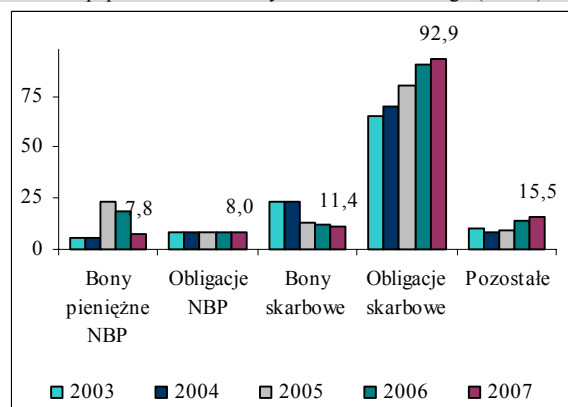
³⁵ W bankach spółdzielczych fundusz zasobowy.

³⁶ W przypadku banków spółdzielczych na fundusz zasobowy przypadało blisko 3/4 całości kapitałów.

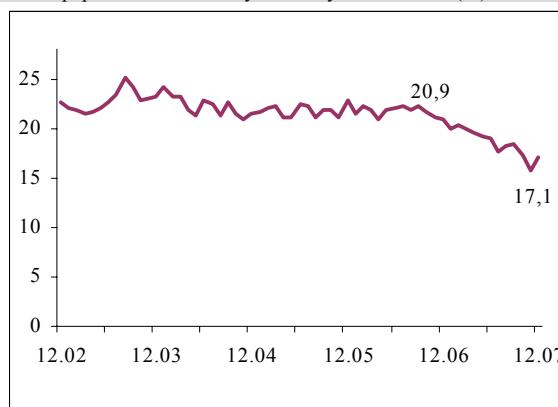
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

mld zł) oraz sposobu rozliczenia przejęcia części BPH przez Pekao (spowodowało to wzrost funduszu zapasowego oraz zmniejszenie funduszy rezerwowych i funduszy ogólnego ryzyka). Zmniejszenie funduszu z aktualizacji wyceny wynikało ze zmniejszenia portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży oraz spadku cen części z tych papierów³⁷. Z kolei blisko dwukrotny wzrost zobowiązań podporządkowanych był konsekwencją zaciągnięcia tego rodzaju zobowiązań przez kilka banków³⁸.

Wykres 3.37
Struktura papierów wartościowych sektora bankowego (mld zł)

Wykres 3.38
Udział papierów wartościowych w aktywach sektora (%)

Dodatkowym źródłem finansowania rozwoju akcji kredytowej była redukcja portfela papierów wartościowych (analogicznie jak redukcja należności od sektora finansowego), jakiej dokonały niektóre banki. W konsekwencji, wartość portfela papierów wartościowych zmniejszyła się o 4,8% (z 142,5 mld zł do 135,7 mld zł), a jego udział w aktywach zmniejszył się z 20,9% do 17,1%, co jest najniższym poziomem w historii (warto odnotować spadek popytu na bony pieniężne NBP szczególnie wyraźny w ostatnich miesiącach ub.r.³⁹).

Poruszając kwestię portfela papierów wartościowych oraz jego redukcji należy zwrócić uwagę na dwa aspekty, które związane są z zaburzeniami na rynkach finansowych powstałymi na skutek „kryzysu subprime”:

- po pierwsze, trzeba stwierdzić, że papiery zagranicznych emitentów posiadało tylko 18 banków i oddziałów instytucji kredytowych. Ich łączna wartość wynosiła 6,1 mld zł i stanowiła zaledwie 4,5% całego portfela papierów wartościowych oraz niespełna 0,8% aktywów sektora, przy czym jak już wcześniej napisano tylko dwa banki poniosły niewielkie straty, które można bezpośrednio łączyć ze skutkami kryzysu.
- po drugie, ze względu na strukturę portfela papierów wartościowych, który zdominowany jest przez papiery skarbowe oraz papiery NBP (obligacje skarbowe stanowią 68,5%, bony skarbowe 8,4%, obligacje NBP 5,9%, a bony pieniężne NBP 5,7%) stanowi on dobre zabezpieczenie płynności.

Innymi słowy, można stwierdzić, że ryzyko wynikające z posiadania papierów wartościowych zagranicznych emitentów, którzy ponieśli duże straty w wyniku kryzysu, ma charakter marginalny i nie stanowi zagrożenia dla stabilności polskiego sektora. Równocześnie, mając na uwadze strukturę portfela oraz zaburzenia na rynkach finansowych, pożądane jest utrzymywanie przez banki stanu papierów na wyższym poziomie (zamiast ich redukcji).

³⁷ Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży wyceniane są według wartości godziwej, a zmiany wartości godziwej zalicza się na kapitał z aktualizacji wyceny.

³⁸ Z 2,7 mld zł przyrostu 1,6 mld zł przypadało na PKO BP (zob. Raport Bieżący 47/2007 PKO BP).

³⁹ W listopadzie i grudniu ub. r. na większości przetargów na bony pieniężne NBP występowało zjawisko underbidding (nadwyżki podaży bonów pieniężnych nad popytem banków) zamiast dotychczas obserwowanego overbidding (nadwyżki popytu nad podażą).

IV. WYNIK FINANSOWY I EFEKTYWNOŚĆ DZIAŁANIA

Wynik finansowy

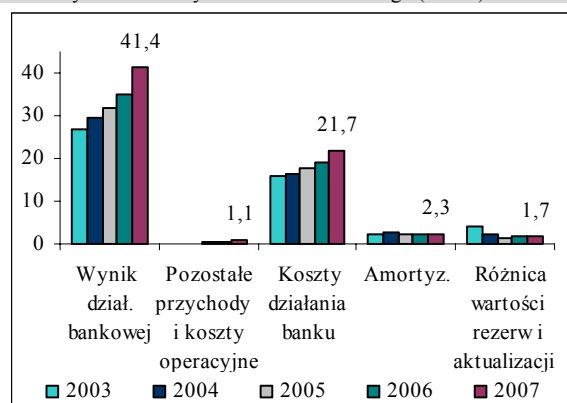
Korzystna sytuacja makroekonomiczna oraz zwiększenie skali działalności sektora bankowego znalazły odzwierciedlenie we wzroście wyników finansowych banków.

Tabela 4.1

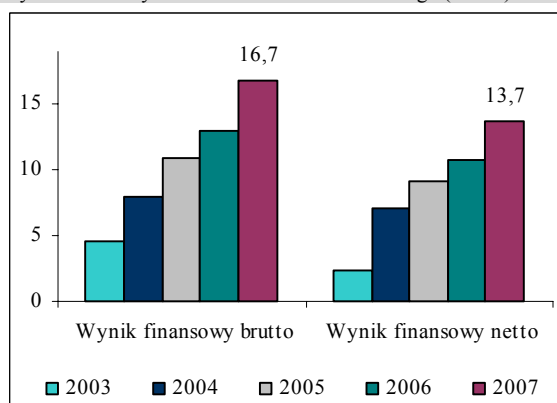
Główne pozycje rachunku zysków i strat (mln zł)

	2003	2004	2005	2006	2007	Zmiana 2007/2006	
						w mln zł	w %
Wynik z tytułu odsetek	15 024,4	16 561,8	18 542,2	20 702,2	24 313,0	3 610,8	17,4
Wynik z tytułu prowizji	7 568,5	8 270,4	7 536,8	9 142,0	11 008,9	1 867,0	20,4
Wynik na operacjach finansowych	800,1	1 236,8	880,1	1 170,5	1 438,6	268,2	22,9
Wynik z pozycji wymiany	3 127,9	2 922,7	3 857,9	3 009,5	3 667,1	657,6	21,9
Przychody z akcji i innych pap.wart.	432,7	351,5	801,9	1 106,7	966,7	-140,0	-12,6
Wynik działalności bankowej	26 953,7	29 343,2	31 619,0	35 130,8	41 394,4	6 263,6	17,8
Pozostałe przych. i koszty operacyjne	164,7	162,4	626,6	617,9	1 096,5	478,6	77,4
Koszty działania banku	16 079,7	16 526,5	17 548,7	18 997,4	21 747,1	2 749,7	14,5
Amortyzacja	2 433,5	2 686,3	2 328,9	2 183,7	2 296,2	112,6	5,2
Różnica wartości rezerw i aktualizacji	4 103,6	2 377,7	1 581,3	1 667,0	1 716,2	49,2	3,0
Wynik na operacjach nadzwyczajnych	1,7	0,4	0,5	1,4	0,1	-1,3	-92,1
Wynik finansowy brutto	4 503,3	7 915,6	10 933,9	13 029,9	16 726,4	3 696,5	28,4
Wynik finansowy netto	2 345,4	7 140,6	9 110,0	10 697,3	13 674,4	2 977,1	27,8

Wykres 4.1
Elementy tworzenia wyniku sektora bankowego (mld zł)

Wykres 4.2
Wynik finansowy brutto i netto sektora bankowego (mld zł)

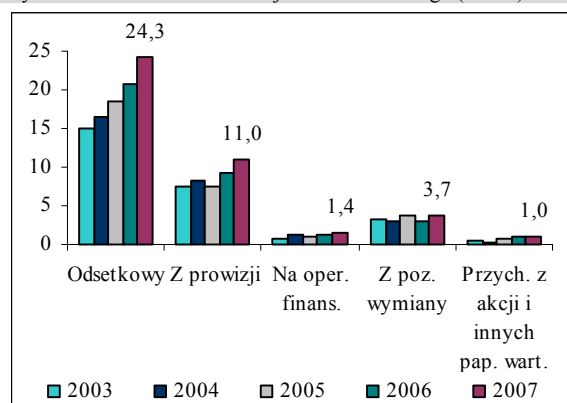
Wynik finansowy netto sektora bankowego w 2007 r. wyniósł 13,7 mld zł i był o 27,8% (o 3,0 mld zł) wyższy niż w 2006 r. (w ujęciu skonsolidowanym wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 14,5 mld zł wobec 11,0 mld zł w 2006 r.) Lepsze wyniki banków wynikały głównie ze wzrostu wyniku z tytułu odsetek i prowizji połączonego z umiarkowanym wzrostem kosztów działania i utrzymaniem niskiego poziomu salda rezerw/odpisów.

Spośród 645 banków i oddziałów instytucji kredytowych prowadzących działalność operacyjną, większość odnotowała poprawę wyników finansowych w stosunku do 2006 r. Pogorszenie wyników odnotowało 117 banków (14 banków komercyjnych, 7 oddziałów instytucji kredytowych oraz 96 banków spółdzielczych). Tylko 17 podmiotów odnotowało stratę netto w łącznej wysokości 0,2 mld zł (3 banki komercyjne, 11 oddziałów instytucji kredytowych oraz 3 banki spółdzielcze). Straty oddziałów instytucji kredytowych wynikały głównie z ich wczesnej fazy rozwoju, w związku z czym ponosiły one wysokie koszty działania, które nie znajdowały jeszcze pełnego pokrycia w uzyskiwanych przychodach.

Blisko połowa zysku wypracowanego przez sektor bankowy, została zrealizowana przez trzy banki PKO BP (20% zysków sektora), Pekao (15%) i BPH (ponad 10%).

Wykres 4.3

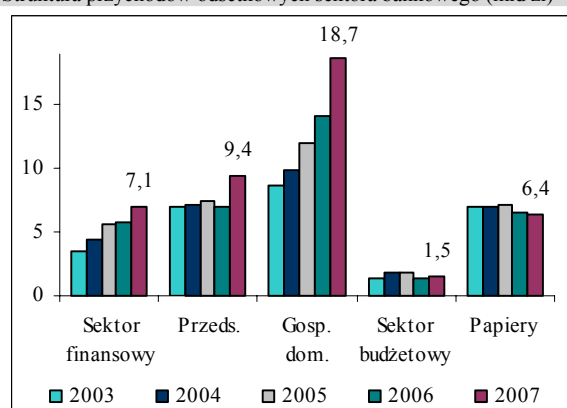
Wynik na działalności bankowej sektora bankowego (mld zł)

Wynik działalności bankowej wzrósł o 17,8% (z 35,1 mld zł do 41,4 mld zł). Główną przyczyną wzrostu było zwiększenie wyniku odsetkowego oraz wyniku z tytułu prowizji. Podobnie, jak w 2006 r. obie pozycje wygenerowały około 85% wyniku działalności bankowej (odpowiednio: 59% i 27%). Udział pozostałych pozycji w generowaniu wyniku działalności bankowej był niewielki⁴⁰.

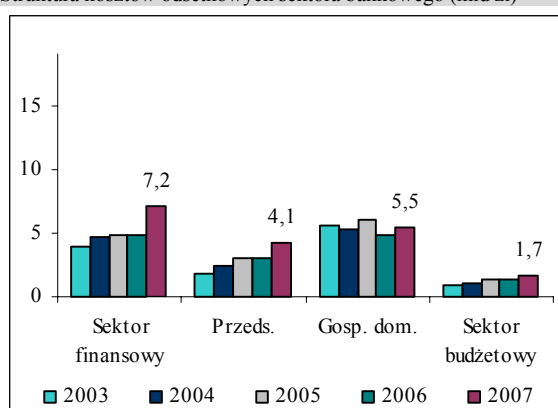
Wykres 4.4

Struktura przychodów odsetkowych sektora bankowego (mld zł)

Wykres 4.5

Struktura kosztów odsetkowych sektora bankowego (mld zł)

Wzrost wyniku odsetkowego (o 17,4%) spowodowany został poprawą wyniku zrealizowanego na operacjach z sektorem niefinansowym (zwiększył się aż o 38,3% z 13,4 mld zł do 18,5 mld zł), a zwłaszcza z sektorem gospodarstw domowych (wzrost z 9,3 mld zł do 13,3 mld zł). Tak duża poprawa wynikała ze zwiększenia wolumenu i oprocentowania kredytów. Wprawdzie czynniki te spowodowały również wzrost oprocentowania depozytów bankowych, jednak ze względu na to, że oprocentowania depozytów jest znacznie niższe (zwłaszcza depozytów bieżących), całkowity wzrost kosztów odsetkowych płaconych na rzecz sektora niefinansowego był niższy niż wzrost przychodów odsetkowych uzyskanych od tego sektora. Wynik odsetkowy zrealizowany przez banki na operacjach z pozostałymi sektorami uległ pogorszeniu:

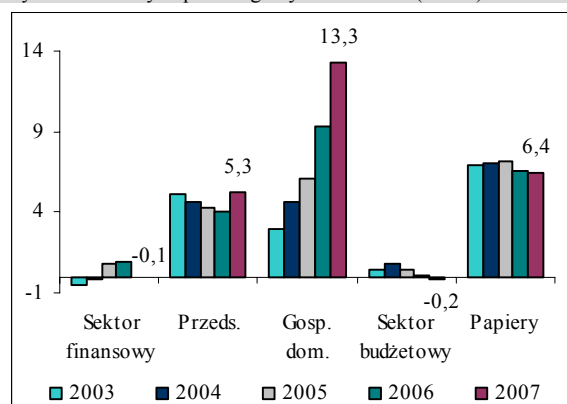
- zmniejszenie wyniku z tytułu odsetek od papierów dłużnych (z 6,6 mld zł do 6,4 mld zł), można wytłumaczyć zmniejszeniem portfela papierów wartościowych;
- z kolei pogorszenie wyniku odsetkowego z operacji z sektorem finansowym (w 2007 r. odnotowano stratę w wysokości 0,1 mld zł, w porównaniu do 0,9 mld zysku w 2006 r.) wynikało z szybkiego wzrostu zadłużenia wobec sektora finansowego, które przewyższyło należności od tego sektora (ponadto koszt pieniądza pozyskanego na rynku międzybankowym jest generalnie wyższy niż przychody uzyskiwane z lokat na tym rynku);
- również pogorszenie wyniku odsetkowego z tytułu rozliczeń z sektorem budżetowym (w 2007 r. odnotowano stratę w wysokości 0,2 mld zł, w porównaniu do 0,1 mld zysku w 2006 r.) spowodowane

⁴⁰ Wynik z pozycji wymiany stanowił 9% wyniku działalności bankowej, wynik na operacjach finansowych 4%, a przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych 2%.

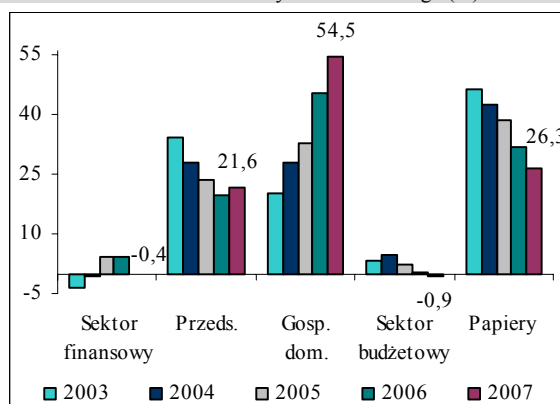
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

zostało szybkim wzrostem zobowiązań wobec tego sektora, w rezultacie czego były one dwukrotnie wyższe niż należności i wygenerowały wyższe koszty.

Wykres 4.6
Wynik odsetkowy w poszczególnych obszarach (mld zł)

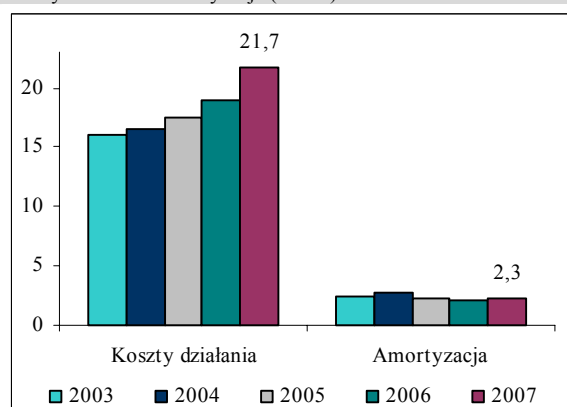
Wykres 4.7
Udział obszarów w tworzeniu wyniku odsetkowego (%)

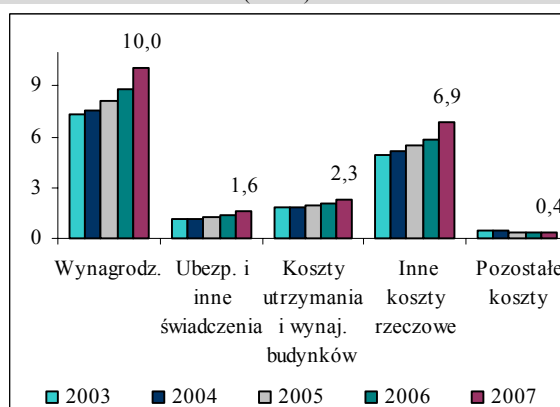
W 2007 r. kontynuowany był trend, polegający na wzroście udziału przychodów od gospodarstw domowych w generowaniu przychodów odsetkowych ogółem (z około 30% w 2003 r. do blisko 45% w 2007 r.). Po stronie kosztów obserwowane jest zjawisko odwrotne, tj. spadek udziału kosztów odsetek płaconych na rzecz gospodarstw domowych (z blisko 45% w 2003 r. do niespełna 30% w 2007 r.). W konsekwencji, następuje stały wzrost znaczenia sektora gospodarstw domowych w generowaniu wyniku odsetkowego. O ile w 2003 r. wynik odsetkowy realizowany z tą grupą klientów stanowił 20% wyniku odsetkowego ogółem, o tyle w 2007 r. już prawie 55%. W tym samym okresie udział tego wyniku w wyniku działalności bankowej ogółem wzrósł z około 10% do ponad 30% (po uwzględnieniu wyniku z tytułu prowizji realizowanego na prowizjach od tej grupy udział ten był jeszcze wyższy).

Wysoki popyt na kredyt był też jedną z przyczyn wzrostu wyniku z tytułu prowizji (o 20,4%). Zwiększeniu wyników z tego tytułu sprzyjała również bardzo wysoka sprzedaż jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych w I połowie ub. r., prowizje za zarządzanie i pośrednictwo w obrocie na rynku kapitałowym oraz sprzedaż produktów ubezpieczeniowych.

Wykres 4.8
Koszty działania i amortyzacja (mld zł)

Wykres 4.9
Struktura kosztów działania (mld zł)

Szybki rozwój działalności spowodował wzrost kosztów działania sektora bankowego o 14,5% (z 19,0 mld zł do 21,7 mld zł). Główną przyczyną wzrostu kosztów było zwiększenie kosztów osobowych, które wliczając koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń na rzecz pracowników wzrosły o 14,9% (z 10,1 mld zł do 11,7 mld zł) i stanowiły ponad 50% kosztów ogółem. Wzrost kosztów osobowych wynikał ze wzrostu zatrudnienia oraz ogólnego wzrostu płac w gospodarce narodowej, co spowodowało konieczność podniesienia wynagrodzeń w bankach (presja konkurencji). W konsekwencji średnie miesięczne wynagrodzenie w sektorze

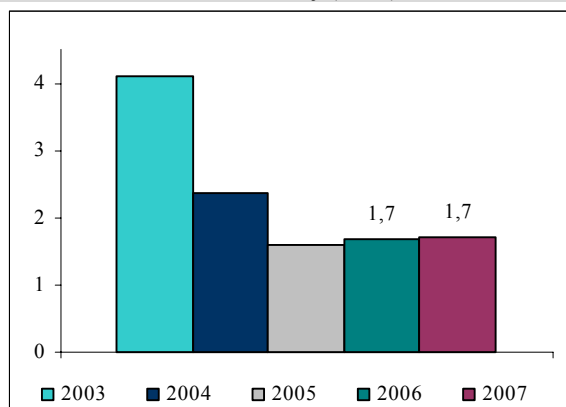
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

bankowym wzrosło o 7,5% (z 4 656 zł do 5 006 zł). Z kolei, zwiększenie skali działania (w tym sieci sprzedaży) oraz rozpoczęcie działalności przez nowe oddziały instytucji kredytowych, spowodowało wzrost kosztów utrzymania i wynajmu budynków o 9,0% oraz pozostałych kosztów rzeczowych o 16,3%. Znaczenie pozostałych kosztów było marginalne.

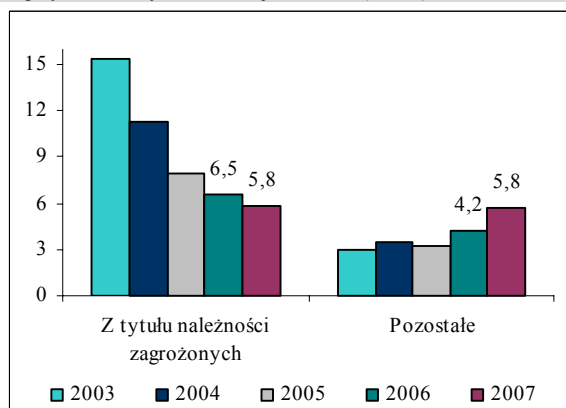
Pomimo wzrostu kosztów, zwiększenie efektywności spowodowało, że koszty działania pochłonęły mniejszą część wyniku działalności bankowej (52,5% wobec 54,1% w 2006 r.).

Koszty amortyzacji (2,3 mld zł) wprawdzie wzrosły (o 5,2%), ale z perspektywy wieloletniej pozostały na stabilnym poziomie (stanowiły 5,5% wyniku działalności bankowej).

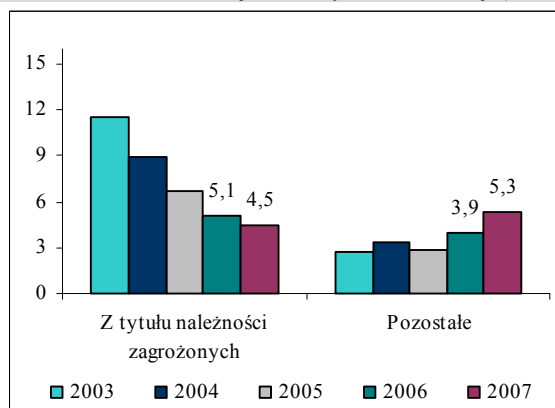
Wykres 4.10
Różnica wartości rezerw i aktualizacji (mld zł)

Wykres 4.11
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości (mld zł)

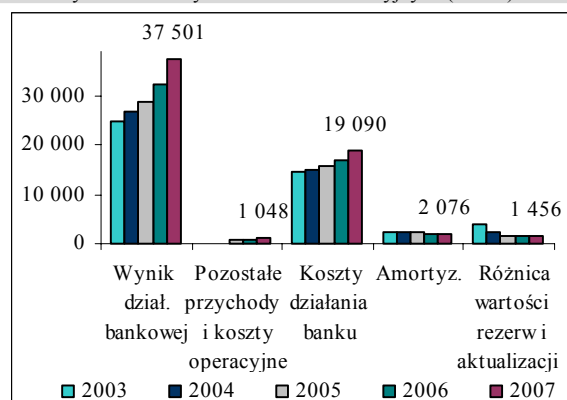
Wykres 4.12
Rozwiązanie rezerw i zmniejszenia dotyczące aktualizacji (mld zł)

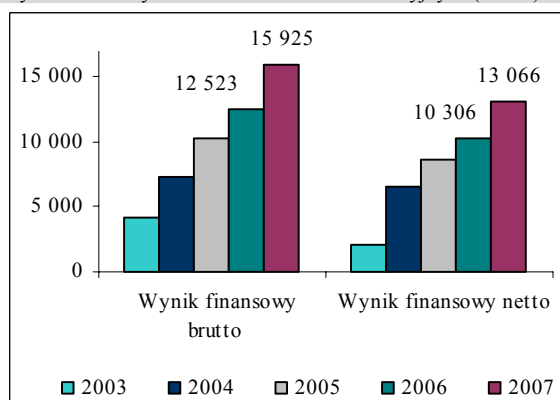
Dobra sytuacja makroekonomiczna sprzyjała poprawie sytuacji finansowej większości kredytobiorców, a w konsekwencji utrzymaniu ujemnego salda rezerw/odpisów z tytułu utraty wartości na relatywnie niskim poziomie. Ujemne saldo wyniosło 1,7 mld zł (było o niespełna 50 mln zł wyższe niż w 2006 r.) i pochłonęło tylko 4,1% wyniku działalności bankowej (wobec 4,7% w 2006 r.).

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

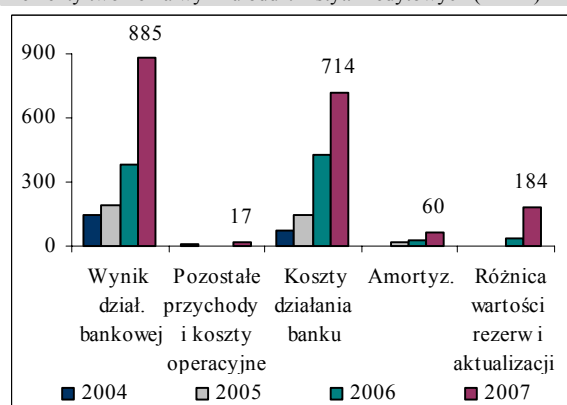
Wykres 4.13
Elementy tworzenia wyniku banków komercyjnych (mln zł)

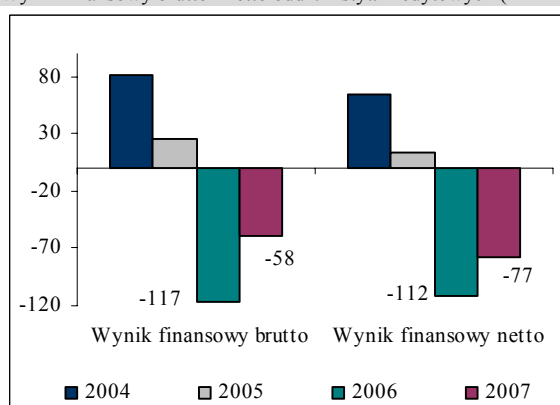
Wykres 4.14
Wynik finansowy brutto i netto banków komercyjnych (mln zł)

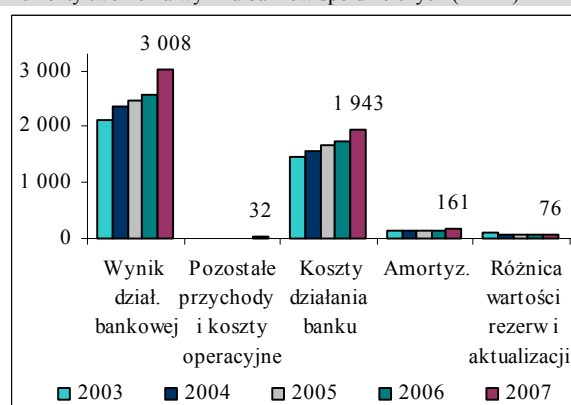
Wykres 4.15
Elementy tworzenia wyniku oddz. instyt. kredytowych (mln zł)

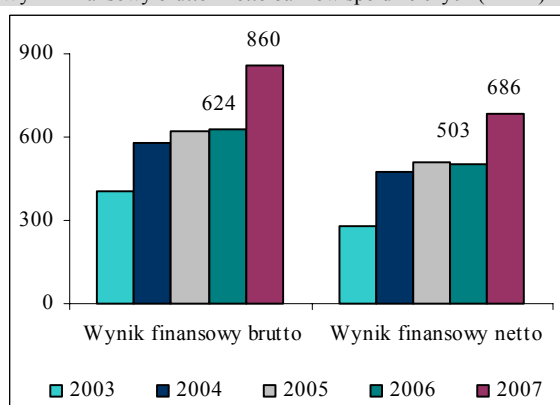
Wykres 4.16
Wynik finansowy brutto i netto oddz. instyt. kredytowych (mln zł)

Wykres 4.17
Elementy tworzenia wyniku banków spółdzielczych (mln zł)

Wykres 4.18
Wynik finansowy brutto i netto banków spółdzielczych (mln zł)

Biorąc pod uwagę poszczególne grupy:

- wynik finansowy netto banków komercyjnych wzrósł o 26,8% dzięki wzrostowi wyniku działalności bankowej (o 16,6%) połączonego z umiarkowanym wzrostem kosztów działania (o 13,5%) oraz zmniejszeniu poziomu salda rezerw/odpisów (o 6,2%);
- wynik finansowy netto oddziałów instytucji kredytowych nadal był ujemny, ze względu na wczesną fazę ich rozwoju (koszty działania pochłonęły ponad 80% dochodów) oraz wysokie ujemne saldo wartości rezerw i aktualizacji (skutek utworzenia wysokich odpisów w 3 oddziałach);

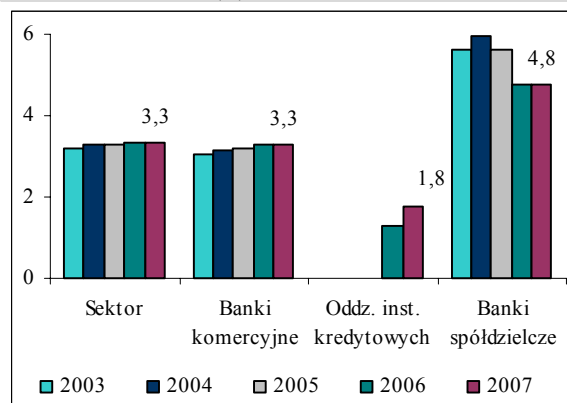
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

- wynik finansowy netto banków spółdzielczych wzrósł o 36,3% dzięki poprawie wyniku na działalności bankowej (o 16,6%) połączonego z umiarkowanym wzrostem kosztów działania (o 11,3%) i amortyzacji (o 8,8%) oraz zmniejszeniu poziomu salda rezerw/odpisów (o 2,4%).

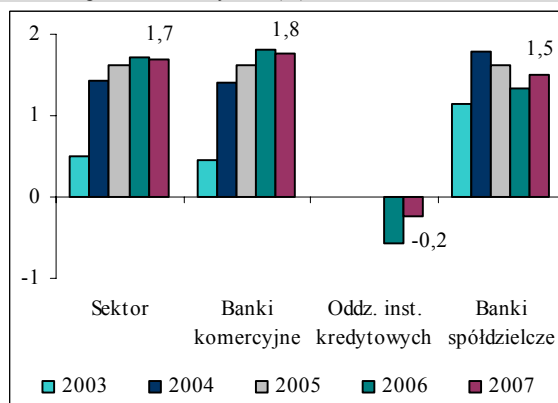
Efektywność działania

Pozytywne trendy znalazły odzwierciedlenie w poprawie wskaźników mierzących efektywność działania banków.

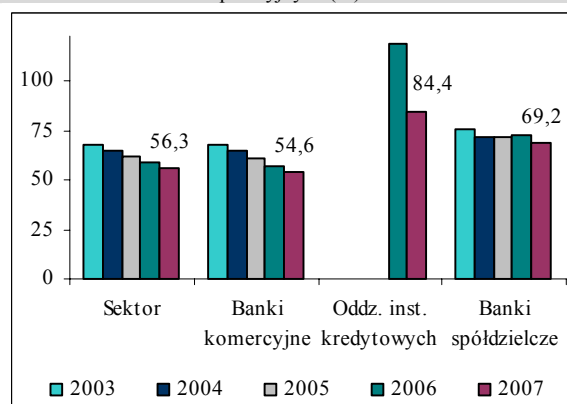
Wykres 4.19⁴¹
NIM - marża odsetkowa (%)

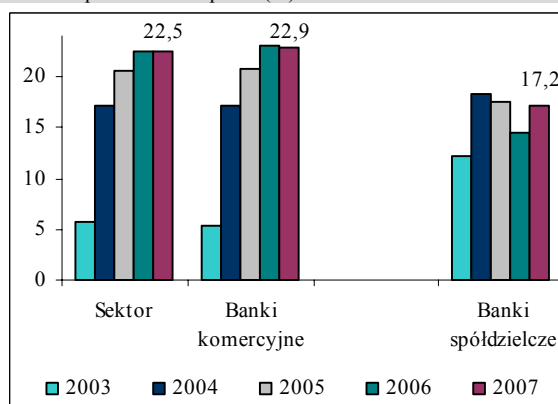
Wykres 4.20⁴²
ROA - stopa zwrotu z aktywów (%)

Wykres 4.21⁴³
C/I - wskaźnik kosztów operacyjnych (%)

Wykres 4.22⁴⁴
ROE - stopa zwrotu z kapitału (%)

Pomimo wzrostu konkurencji w 2007 r., marża odsetkowa (NIM) pozostała na wysokim poziomie i wynosiła 3,3%. Podobnie, jak w latach poprzednich najwyższy poziom marży realizowały banki spółdzielcze. Stopa zwrotu z aktywów (ROA) ukształtowała się na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku i wyniosła 1,7%, przy czym w tym wypadku najwyższą stopę zwrotu realizowały banki komercyjne, które mają bogatszą ofertę produktową, a w konsekwencji szerszą bazę przychodową niż banki spółdzielcze. Poprawę efektywności działania najlepiej widać po dalszym obniżeniu wskaźnika kosztów operacyjnych (C/I), z 59,2% do 56,3% (w bankach komercyjnych zmniejszył się on o 2,8 pkt proc., a w bankach spółdzielczych o 3,8 pkt proc.⁴⁵). Wskaźnik stopy zwrotu z kapitału (ROE) utrzymał się na poziomie z 2006 r. i wyniósł 22,5%, przy czym warto odnotować poprawę tego wskaźnika w sektorze banków spółdzielczych.

⁴¹ Relacja wyniku odsetkowego średnich aktywów.

⁴² Relacja wyniku finansowego netto do średnich aktywów.

⁴³ Relacja kosztów operacyjnych (działania oraz amortyzacji) do wyniku działalności bankowej skorygowanego o wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych.

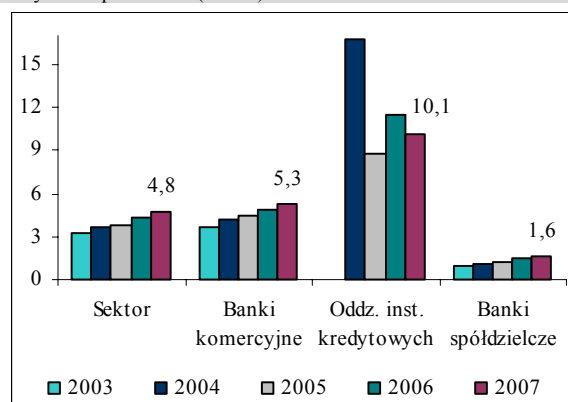
⁴⁴ Relacja wyniku finansowego netto do średnich funduszy podstawowych.

⁴⁵ Analiza tego wskaźnika w oddziałach instytucji kredytowych nie ma większego sensu ze względu na ich wczesną fazę rozwoju.

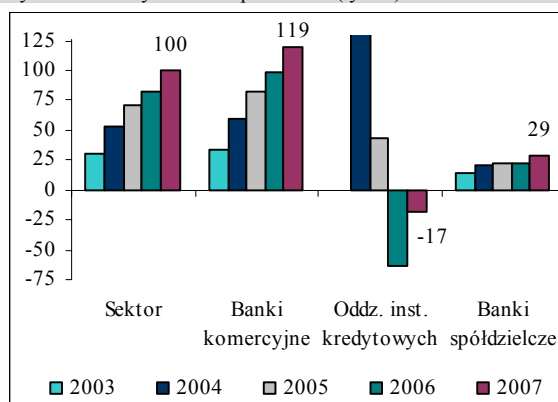
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Poprawę efektywności działania można również zaobserwować na podstawie miar efektywności pracy przeciętnego pracownika zatrudnionego w sektorze bankowym.

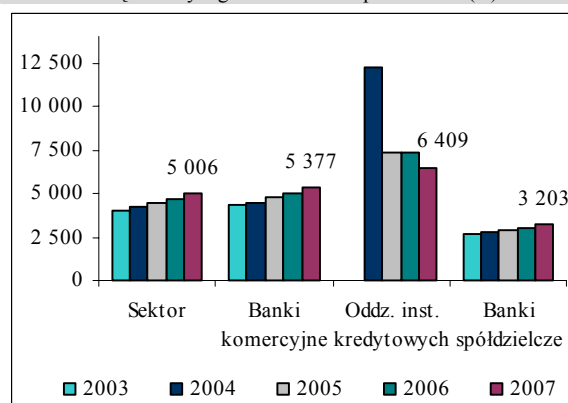
Wykres 4.23
Aktywa / 1 pracownik (mln zł)

Wykres 4.24
Wynik finansowy brutto / 1 pracownik (tys. zł)

Wykres 4.25
Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto pracownika (zł)

Poziom aktywów przypadających na 1 zatrudnionego wzrósł o 10,2% z 4,3 mln zł w 2006 r. do 4,8 mln zł w 2007 r.⁴⁶, a poziom zysku brutto wypracowywanego przez 1 zatrudnionego wzrósł o 21,3% z 83 tys. zł do 100 tys. zł⁴⁷. Wzrost wydajności nastąpił pomimo wspomnianego już wzrostu wynagrodzeń⁴⁸. Obserwowane w oddziałach instytucji kredytowych zmniejszenie aktywów przypadających na 1 pracownika oraz spadek przeciętnych wynagrodzeń był konsekwencją szybkiego wzrostu zatrudnienia.

⁴⁶ W bankach komercyjnych o 9,6% z 4,9 mln zł do 5,3 mln zł, a w bankach spółdzielczych o 11,5% z 1,5 mln zł do 1,6 mln zł.

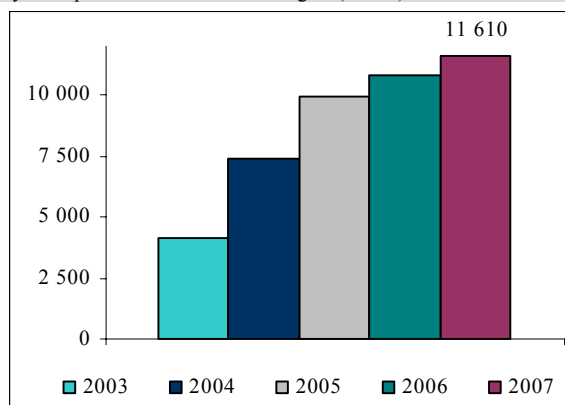
⁴⁷ W bankach komercyjnych o 21,0% z 98 tys. zł do 119 tys., a w bankach spółdzielczych o 32,3% z 22 tys. zł do 29 tys. zł.

⁴⁸ W bankach komercyjnych o 7,6% z 4 997 zł do 5 377 zł, a w bankach spółdzielczych 7,2% z 2 987 zł do 3 203 zł.

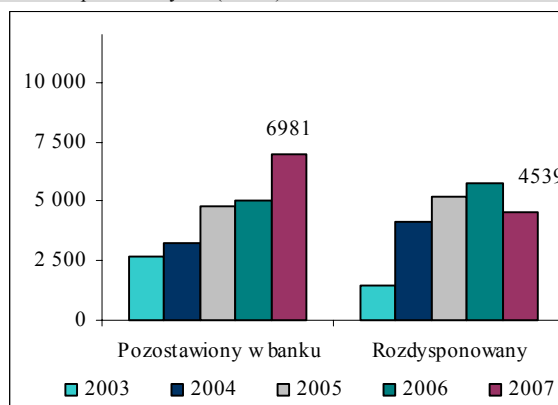
Podział zysków

Z informacji zawartych w uchwałach o podziale zysku za 2007 r. podjętych przez walne zgromadzenia akcjonariuszy 42 banków komercyjnych⁴⁹ (grupa tych banków skupiała blisko 90% aktywów sektora i wypracowała prawie 95% zysku netto) wynika, że zysk do podziału tej grupy banków wyniósł 11,6 mld zł.

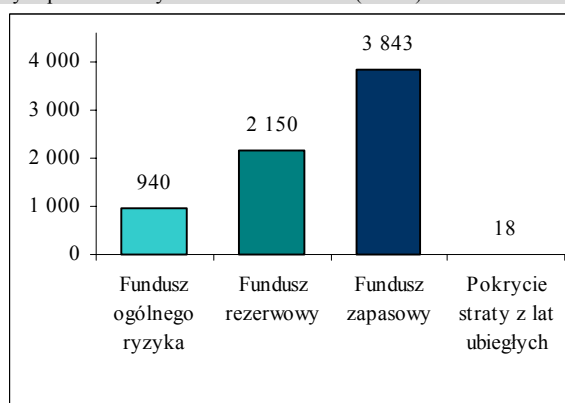
Wykres 4.26
Zysk do podziału sektora bankowego⁵⁰ (mln zł)

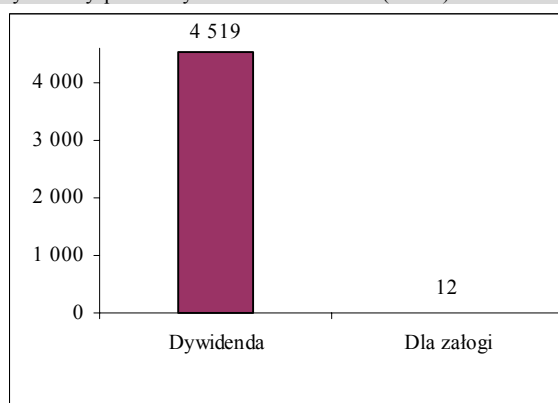
Wykres 4.27
Kierunki podziału zysku (mln zł)

Wykres 4.28
Zysk pozostawiony za 2007 r. - struktura (mln zł)

Wykres 4.29
Zysk rozdysponowany za 2007 r. - struktura (mln zł)

W bankach pozostawiono (w postaci zwiększenia funduszy lub pokrycia strat z lat ubiegłych) 7,0 mld zł, a rozdysponowano (na dywidendę i pozostałe cele) 4,5 mld zł, tj. odpowiednio 60% i 40% zysku do podziału. Proporcje te wskazują na istotną zmianę w polityce banków, które w poprzednich latach większość zysków przeznaczały na wypłatę dywidendy.

Reasumując, w 2007 r. banki zrealizowały rekordowe zyski, które były konsekwencją korzystnego rozwoju sytuacji makroekonomicznej oraz szybkiego rozwoju bankowości detalicznej (zwłaszcza w segmencie kredytów mieszkaniowych i konsumpcyjnych), jak też wyraźnego przyspieszenia w segmencie bankowości korporacyjnej oraz racjonalizacji kosztów.

⁴⁹ Dane z pozostałych 8 banków komercyjnych oraz z banków spółdzielczych dostępne będą w II połowie 2008 r. Jednak wpływ tych informacji na ogólną charakterystykę zjawiska będzie niewielki.

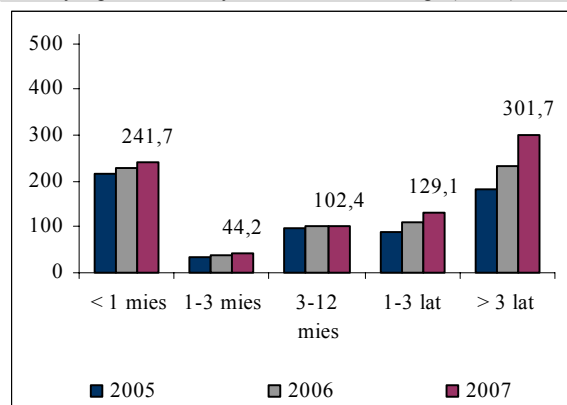
⁵⁰ Przedstawione na wykresach 4.26-4.27 dane za lata 2003-2006 dotyczą całego sektora bankowego, a za rok 2007 wskazanej na wstępie populacji banków komercyjnych.

V. GŁÓWNE OBSZARY RYZYKA

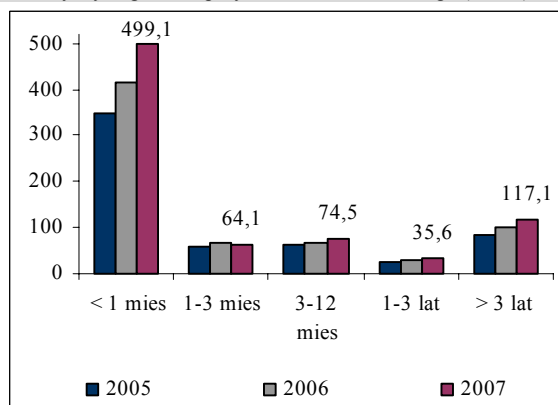
Ryzyko płynności

Podstawowym źródłem ryzyka utraty płynności jest niedopasowanie kontraktowych terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów⁵¹.

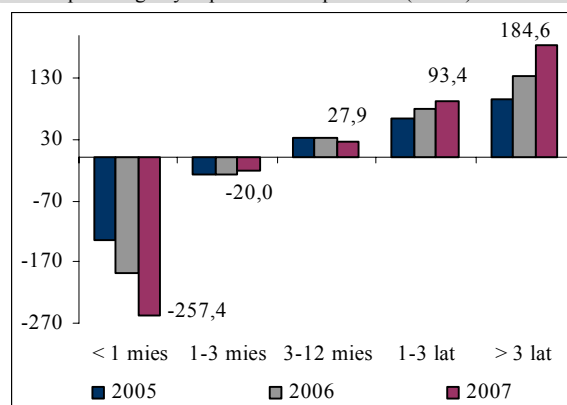
Wykres 5.1
Terminy zapadalności aktywów sektora bankowego (mld zł)

Wykres 5.2
Terminy wymagalności pasywów sektora bankowego (mld zł)

Wykres 5.3
Luki w poszczególnych przedziałach płatności (mld zł)

W 2007 r. nastąpiło zwiększenie niedopasowania aktywów i pasywów o najkrótszych (do 1 miesiąca) i najdłuższych (powyżej 1 roku) terminach płatności - ujemna luka⁵² do 1 miesiąca zwiększyła się z 189,3 mld zł do 257,4 mld zł, a dodatnia luka powyżej 1 roku z 212,1 mld zł do 278,0 mld zł⁵³.

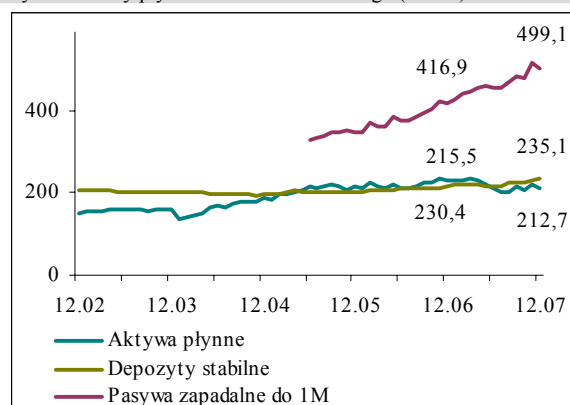
Wzrost niedopasowania był konsekwencją bardzo szybkiego wzrostu akcji kredytowej, która była rozwijana głównie w oparciu o krótkoterminowe zobowiązania oraz likwidację części płynnych aktywów. W konsekwencji nastąpiło pogorszenie struktury źródeł finansowania rozwoju działalności z punktu widzenia ich stabilności. Wprawdzie w II połowie 2007 r. odnotowano znaczący wzrost długoterminowych depozytów sektora niefinansowego (o okresie wymagalności powyżej 1 roku), jednak ich udział w sumie bilansowej nadal był marginalny i stanowił niespełna 0,5%.

⁵¹ Należy mieć na uwadze, że jedną z podstawowych funkcji banków jest dostosowanie struktury popytu i podaży pieniądza.

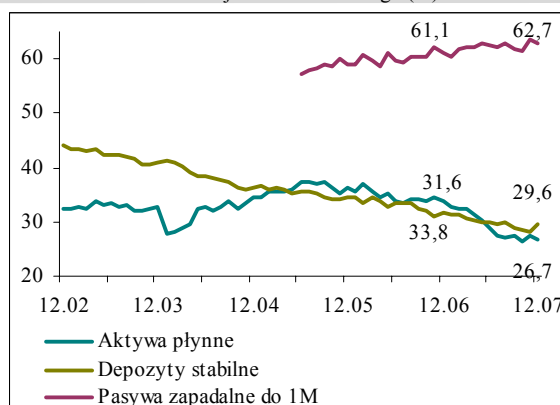
⁵² Luka stanowi różnicę pomiędzy aktywami a pasywami o danym okresie zapadalności/wymagalności.

⁵³ Analiza bazująca na miarach tworzonych na podstawie kontraktowych terminów płatności nie uwzględnia szeregu czynników, m.in. osadu depozytów, płynności instrumentów dostępnych do sprzedaży, dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania (np. linii kredytowych, wsparcia instytucji macierzystej, czy też możliwości refinansowania w banku centralnym). Jednak pomimo wielu wad pokazuje zjawiska na które należy zwrócić uwagę.

Wykres 5.4
Wybrane miary płynności sektora bankowego (mld zł)

Wykres 5.5
Udział w sumie bilansowej sektora bankowego (%)

W szczególności:

- zobowiązania wymagalne do 1 miesiąca wzrosły o 19,7% (w tym wobec sektora finansowego wzrosły o 25,8%). Z drugiej strony nastąpiło zmniejszenie aktywów płynnych o 7,7%, co spowodowało spadek ich udziału w sumie bilansowej z 33,8% do 26,7%;
- poziom depozytów stabilnych zwiększył się o 9,1%, jednak ich udział w sumie bilansowej obniżył się (z 31,6% do 29,6%).

Wskazując na potencjalne zagrożenia wynikające z niekorzystnych zjawisk w strukturze bilansu należy stwierdzić, że banki nadal dysponują wysokim poziomem aktywów płynnych i wysoką bazą depozytów sektora niefinansowego. Ponadto, obserwowane w skali całego sektora, niekorzystne zjawiska, są po części (jak już wcześniej wspomniano) konsekwencją bardzo szybkiego rozwoju małych i średnich banków oraz oddziałów instytucji kredytowych, które nie mając odpowiednio rozwiniętej bazy depozytowej w znacznym stopniu (lub prawie w całości) korzystają ze środków instytucji macierzystej lub członków grupy kapitałowej. W tym kontekście wcześniejsze stwierdzenie, o pogorszeniu struktury źródeł finansowania nie zawsze okazuje się być właściwe. Co więcej, trzeba dodać, że spośród 36 banków z dominującym udziałem kapitału zagranicznego, 19 posiada wsparcie płynności w formie: a/ umowy o wsparcie płynności w przypadku wystąpienia zagrożenia płynności (8 banków), b/ listów patronackich bądź innych deklaracji, nie mających formy umowy (11 banków). Ponadto akcjonariusze 10 banków złożyli wobec KNB/KNF zobowiązania do dołożenia wszelkich starań w celu zapewnienia niezbędnego wsparcia w razie ewentualnego wystąpienia sytuacji grożącej zachwianiem płynności. Trzeba mieć też na uwadze, że w przypadku większości polskich spółek zależnych ich miejsce w całej grupie jest marginalne. W związku z tym o ile sytuacja spółki-matki nie ulegnie zasadniczemu pogorszeniu to sytuacja płynności polskich podmiotów zależnych nie powinna wzbudzać niepokoju, gdyż skala ewentualnego wsparcia płynności jest z punktu widzenia spółki-matki znikoma, a ewentualny brak udzielenia takiego wsparcia naraża ją na ryzyko utraty reputacji.

W przypadku oddziałów instytucji kredytowych polityka zarządzania płynnością oddziału jest powiązana z polityką zarządzania płynnością na poziomie banku-matki, który ponosi odpowiedzialność za zobowiązania oddziału.

Pomimo braku zasadniczego zagrożenia płynności, należy kolejny raz powtórzyć, że banki powinny wzmocnić zarządzanie ryzykiem płynności oraz starania o pozyskanie stabilnych, długoterminowych źródeł finansowania. Nabiera to szczególnego znaczenia w sytuacji zawirowań na globalnych rynkach finansowych, które mogą spowodować utrudnienia w pozyskaniu zagranicznych środków. Jak już wspomniano, należy również liczyć się z tym, że w przypadku silnego i długotrwałego kryzysu na rynkach globalnych, może dojść do osłabienia instytucji macierzystej, co może prowadzić do ograniczenia przez nią wsparcia polskiego podmiotu zależnego, a w skrajnym wariantcie do pojawienia się problemu płynności w polskim systemie bankowym. Z drugiej strony jeszcze raz trzeba zaznaczyć, że jak dotychczas zaburzenia na globalnych rynkach finansowych miały ograniczony wpływ na działalność polskich banków i przejawiały się głównie w zwiększeniu kosztów pozyskania pieniądza. W związku z tym niektóre banki dokonały zmian w strategii pozyskiwania środków na dalszy rozwój akcji kredytowej, rezygnując częściowo z rynków zagranicznych na rzecz pozyskania oszczędności gospodarstw domowych dostępnych na polskim rynku.

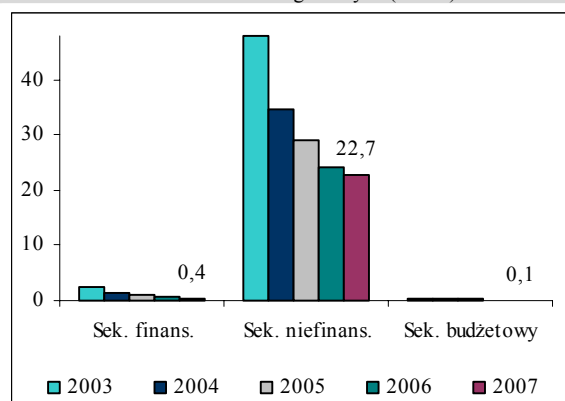
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

W kontekście ryzyka płynności, należy dodać, że w 2007 r. Komisja Nadzoru Bankowego podjęła uchwałę w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności (zob. dalej), która powinna przyczynić się do wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem płynności, a tym samym do wzmocnienia bezpieczeństwa systemu bankowego.

Ryzyko kredytowe

Głównym źródłem ryzyka kredytowego pozostają należności od sektora niefinansowego, które stanowią 97,9% ogółu należności zagrożonych, podczas gdy należności zagrożone od sektora finansowego zaledwie 1,7%, a od sektora budżetowego 0,4%.

Wykres 5.6
Struktura sektorowa należności zagrożonych (mld zł)

Mając to na uwadze, dalsze rozważania ograniczą się do jakości należności od sektora niefinansowego.

Tabela 5.1

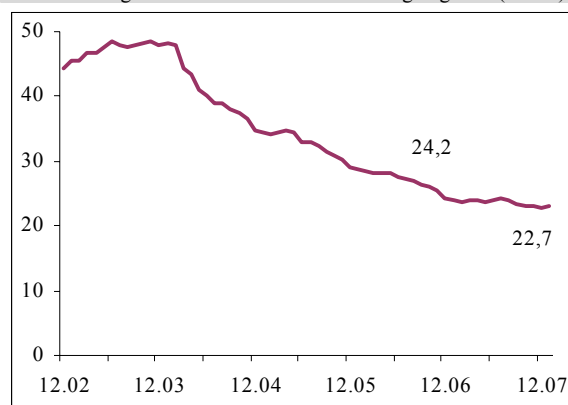
Należności zagrożone od sektora niefinansowego (mln zł; wartość nominalna)

	2003	2004	2005	2006	2007	Zmiana 2007/2006	
						w mld zł	w %
Ogółem, w tym:	47 940	34 788	29 048	24 231	22 717	-1 515	-6,3
Banki komercyjne	46 741	33 451	27 789	22 958	21 624	-1 334	-5,8
Oddziały instytucji kredytowych		409	338	373	242	-131	-35,1
Banki spółdzielcze	1 077	929	921	901	850	-51	-5,6

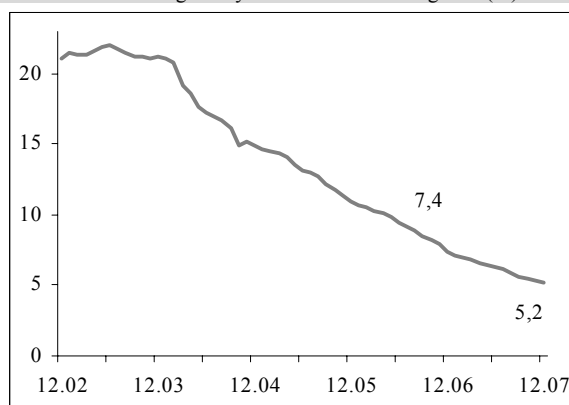
Sprzyjające warunki makroekonomiczne, przeniesienie części kredytów nieściągalnych do ewidencji pozabilansowej, sprzedaż części należności zagrożonych specjalistycznym funduszom, jak też działania windykacyjne spowodowały poprawę jakości aktywów sektora bankowego. W konsekwencji na koniec 2007 r. należności zagrożone od sektora niefinansowego⁵⁴ wyniosły 22,7 mld zł i były o 1,5 mld zł (6,3%) niższe niż na koniec 2006 r.

⁵⁴ Definicja należności zagrożonych zawarta jest w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością bankową. Abstrahując od wyjątków (zob. szczegółowe zapisy rozporządzenia) należności zagrożone obejmują ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie przekracza 3 miesiące (dla kredytów detalicznych 6 miesięcy) lub/i sytuacja dłużnika wskazuje, że może wystąpić zagrożenie terminowej spłaty. Banki stosujące MSSF ustalają należności zagrożone utratą wartości zgodnie z zapisami MSR 39 przy uwzględnieniu dobrych praktyk zawartych w Rekomendacji R dotyczącej zasad identyfikacji należności, które utraciły wartość i wyznaczania na nie odpisów aktualizujących. Następnie dla celów sprawozdawczych dokonują przełożenia uzyskanych wyników na kategorie najbardziej zbliżone do zdefiniowanych w rozporządzeniu MF.

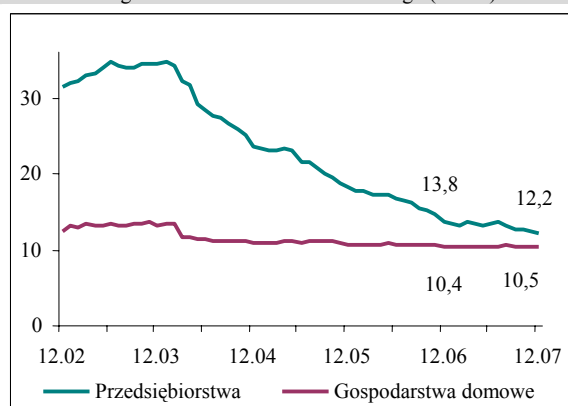
Wykres 5.7
Należności zagrożone od sektora niefinansowego ogółem (mld zł)

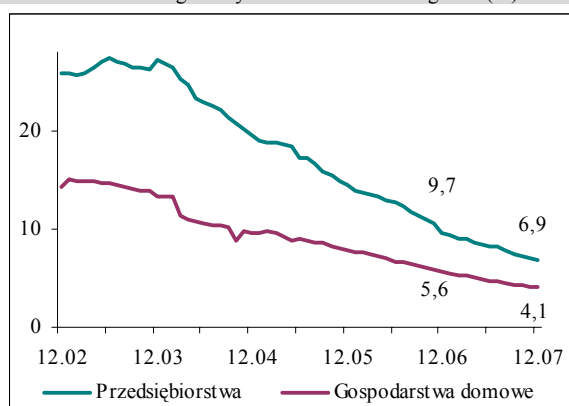
Wykres 5.8
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (%)

Wykres 5.9
Należności zagrożone od sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 5.10
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (%)

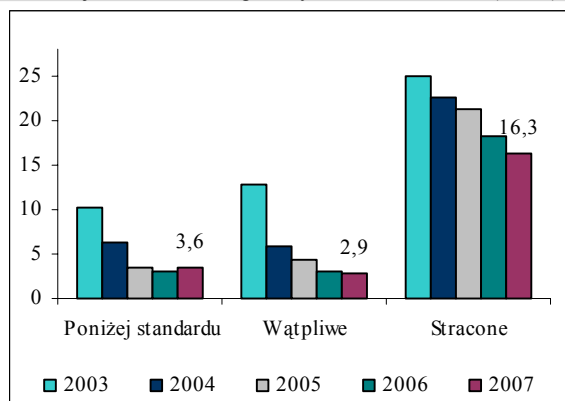
Spadek należności zagrożonych połączony z szybkim wzrostem portfela należności ogółem spowodował poprawę jakości portfela należności mierzoną udziałem należności zagrożonych w należnościach ogółem z 7,4% na koniec 2006 r. do 5,2% na koniec 2007 r.⁵⁵ (w przypadku sektora przedsiębiorstw z 9,7% do 6,9% a w przypadku gospodarstw domowych z 5,6% do 4,1%).

Obserwowany w ostatnich latach spadek należności zagrożonych występuje przede wszystkim w portfelu należności od sektora przedsiębiorstw. Od początku 2004 r. kiedy należności zagrożone od tego sektora osiągnęły najwyższą wartość (blisko 35 mld zł) do końca 2007 r. należności te zmniejszyły się o ponad 20 mld zł, przy czym widać wyczerpywanie się tempa spadku w ostatnim roku. Z kolei, w przypadku należności zagrożonych od gospodarstw domowych obserwuje się ich stabilny poziom od połowy 2004 r.

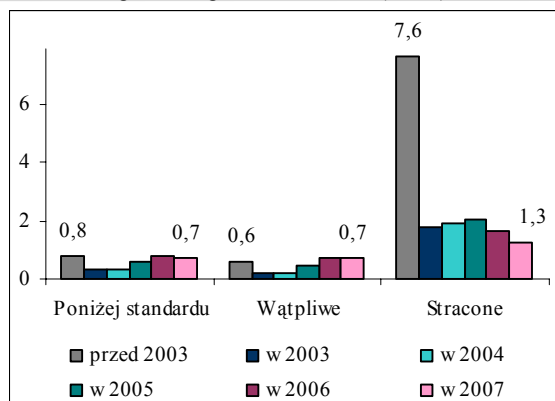
⁵⁵ W bankach komercyjnych zmniejszyły się z 7,7% do 5,5%, w oddziałach instytucji kredytowych z 4,6% do 1,6%, a w bankach spółdzielczych z 4,0% do 3,0%.

Wykres 5.11
Struktura jakościowa nal. zagrożonych od sek. niefinans. (mld zł)

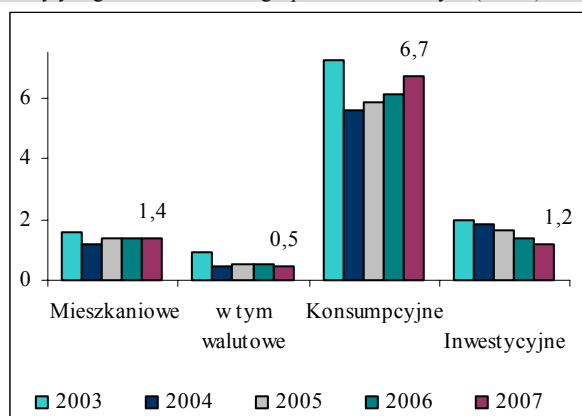

Wykres 5.12
Należności zagrożone wg okresu udzielenia (mld zł)

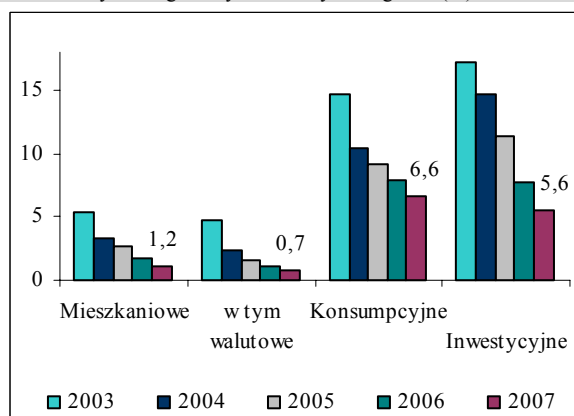

Poziom należności zagrożonych jest zawyżony na skutek utrzymywania w bilansach banków należności zaklasyfikowanych do kategorii „stracone”, które stanowią blisko 3/4 całego portfela należności zagrożonych. Większość z nich to „stare kredyty” (co najmniej pięcioletnie), które w większości zostały pokryte rezerwami/odpisami (pozostała część „pokryta jest” zabezpieczeniami). Jednak pomimo, że w większości przypadków banki mogą dokonać przeniesienia tych należności do ewidencji pozabilansowej (do czasu ich umorzenia, przedawnienia lub spłaty) nie czynią tego, gdyż warunkiem przeniesienia (oprócz pozostawiania należności w kategorii „stracone” przez co najmniej 1 rok) jest to, aby utworzone na nie rezerwy/odpisy były równe kwocie należności pozostających do spłaty (czyli wartość netto ekspozycji musi być równa zero). W związku z tym wymagałoby to utworzenia dodatkowych rezerw/odpisów co spowodowałoby przejściowe zmniejszenie wyniku finansowego. Dodatkowo sprawę komplikuje fakt, że nie każde utworzenie rezerw/odpisów jest traktowane, jako koszt uzyskania przychodów. W konsekwencji banki „nie są zainteresowane oczyszczeniem bilansów”, ze „starych złych kredytów”.

Wykres 5.13
Kredyty zagrożone od sektora gospodarstw domowych (mld zł)

Wykres 5.14
Udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem (%)

Ze względu na dominującą pozycję bankowości detalicznej szczególnego znaczenia nabiera analiza jakości portfela kredytowego tej grupy klientów. W związku z tym można stwierdzić:

- wysoką jakość portfela kredytów mieszkaniowych, w przypadku którego należności zagrożone pozostają na stabilnym poziomie (wynoszącym około 1,4 mld zł) od kilku lat. Można to wyjaśnić kilkoma czynnikami. Kluczowym wydaje się charakter tych kredytów, które w przypadku większości klientów zaciągane są na zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych, stanowiących jedną z podstawowych potrzeb człowieka. W konsekwencji, kredyty te należą do najlepiej spłacanych, gdyż w razie konieczności gospodarstwa domowe starają się ograniczyć inne wydatki, aby nie dopuścić do utraty własnego mieszkania. Równie istotne znaczenie ma wyraźna poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych, jaka nastąpiła w ostatnich latach. W końcu należy mieć na uwadze, że ponad połowa kredytów mieszkaniowych została udzielona w walutach obcych, co przy długookresowej aprecjacji złotego powoduje, spadek kosztów

obsługi zadłużenia (nawet po uwzględnieniu wzrostu ich oprocentowania). To też zdaje się wyjaśniać nieco wyższą jakość kredytów walutowych.

Należy jednak odnotować wzrost „należności pod obserwacją”⁵⁶ dotyczących kredytów mieszkaniowych (z 1,5 mld zł na koniec 2006 r. do 2,0 mld zł na koniec 2007 r.), co wskazuje na to, że najprawdopodobniej zwiększyła się grupa klientów, którzy mają okresowe kłopoty w regulowaniu zobowiązań;

- stopniowe narastanie należności zagrożonych związanych z kredytami konsumpcyjnymi (z 5,6 mld zł na koniec 2004 r. do 6,7 mld zł na koniec 2007 r.), które stanowią główną pozycję należności zagrożonych gospodarstw domowych. Wprawdzie, jakość tych należności mierzona udziałem należności zagrożonych w należnościach ogółem ulega poprawie, ale jest to konsekwencja szybkiego wzrostu wartości tych kredytów. Trend wzrostowy poziomu należności zagrożonych może świadczyć o nadmiernym rozluźnieniu polityki kredytowej niektórych banków w tym segmencie rynku;
- wyraźny spadek stanu należności zagrożonych dotyczących kredytów inwestycyjnych, co odzwierciedla ogólną poprawę sytuacji makroekonomicznej w ostatnich latach, w rezultacie czego poprawiła się również kondycja małych przedsiębiorstw (często o charakterze rodzinnym) będących głównymi podmiotami zaciągającymi tego rodzaju kredyty.

Pomimo wysokiej jakości portfela kredytów mieszkaniowych, należy mieć na uwadze, że większość z tych kredytów to kredyty o bardzo krótkiej "historii". Na kredyty uruchomione w latach 2006-2007 przypada blisko 60% całkowitego zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych. Co więcej, kredytów tych udzielono w wyjątkowo korzystnych warunkach makroekonomicznych, tj. m.in. przy szybko rosnących płacach, rekordowo niskich stopach procentowych, aprecjacji złotego oraz „skokowo” rosnących cenach na rynku nieruchomości. W związku z tym, obecna jakość tych kredytów jest wysoka. Jednak nie ulega wątpliwości, że wraz z upływem czasu część z tych kredytów okaże się "nietrafiona". Można przy tym wskazać na następujące, podstawowe obszary ryzyka związane z kredytami mieszkaniowymi:

- ryzyko wynikające z możliwości znacznego wzrostu stóp procentowych i utrzymywania się ich na wysokim poziomie w dłuższej perspektywie (w Polsce, Szwajcarii, strefie euro) na skutek narastania zjawisk inflacyjnych w skali globalnej;
- ryzyko wynikające z możliwości zmiany trendu na rynku walutowym prowadzące do osłabienia złotego, a w konsekwencji wzrostu obciążeń z tytułu spłaty kredytów walutowych (ryzyko to może wystąpić łącznie z ryzykiem wzrostu stóp procentowych instrumentów walutowych);
- ryzyko wynikające z możliwości pogorszenia koniunktury gospodarczej, a w konsekwencji utraty pracy i źródeł dochodu przez część kredytobiorców;

W przypadku zaistnienia tych warunków część kredytobiorców nie będzie w stanie regulować swoich zobowiązań. Dotyczy to zwłaszcza tych kredytobiorców, którzy w momencie uzyskania kredytu znajdowali się na pograniczu zdolności kredytowej (w szczególności jeżeli warunek zdolności kredytowej został spełniony przy przyjęciu zaniżonych kosztów utrzymania oraz przy zastosowaniu okresów promocyjnych marż). Wówczas może uwidocznić się dodatkowe ryzyko związane z kredytami mieszkaniowymi wynikające z rozwiązań legislacyjnych, powodujących osłabienie instytucji hipoteki w Polsce. Polega ono na tym, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, komornik, wykonując tytuł wykonawczy nakazujący opróżnienie lokalu, zobowiązany jest do wystąpienia do gminy o wskazanie tymczasowego lokalu zastępczego. Zasady tej nie stosuje się, jeżeli sam wierzyciel wskazał pomieszczenie tymczasowe. W związku z tym, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej na rynku kredytów hipotecznych i konieczności przeprowadzania postępowań egzekucyjnych z wielu nieruchomości, skuteczność tych postępowań byłaby znikoma. Ponadto egzekucja w masowej skali jest niemożliwa z przyczyn społecznych.

Dodatkowo wydłużenie umów kredytowych powoduje zwiększenie ryzyka banków wynikającego z czynników demograficznych. Z danych GUS wynika, że w przypadku osób w wieku 30 lat średnia długość trwania życia przekracza 40 lat. Jednak pomimo systematycznego wzrostu przeciętnego okresu trwania życia, trzeba mieć świadomość, że około 5% populacji nie dożyje 55 lat, 60 lat około 10%, a 70 lat około 20% ludności. Oznacza to, że banki, które wydłużają okres kredytowania do 40 czy 50 lat muszą się liczyć z tym, że znaczący odsetek tych kredytów może zostać niespłacony z powodu działania czynników demograficznych. Naturalnie w przypadku zajścia tego typu sytuacji, w większości przypadków spłata kredytu zostanie przejęta przez spadkobierców, ale z drugiej strony nie zawsze tak będzie. Dlatego banki muszą uwzględniać to ryzyko. Innymi słowy, o ile nie należy wyolbrzymiać znaczenia tego ryzyka, to jednak należy być świadomym jego istnienia.

⁵⁶ Zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością bankową „należności pod obserwacją” obejmują ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy.

OBSZARY POTENCJALNEGO RYZYKA ZWIĄZANEGO Z KREDYTAMI MIESZKANIOWYMI

Ryzyko znacznego wzrostu stóp procentowych

Ryzyko silnego osłabienia złotego

Ryzyko osłabienia koniunktury gospodarczej i pogorszenia sytuacji na rynku pracy

Ryzyko wynikające z rozwiązań legislacyjnych i zasad współżycia społecznego

Ryzyko wynikające z czynników demograficznych

Najprawdopodobniej największym ryzykiem obciążone są kredyty udzielone w II połowie 2006 r. oraz w I połowie 2007 r. w sytuacji rekordowo niskich stóp procentowych, silnego złotego, „galopujących cen mieszkań” (w konsekwencji niektóre decyzje kredytobiorców mogły być nieprzemyślane), bardzo silnej konkurencji pomiędzy bankami powodującej nadmierne łagodzenie procedur kredytowych oraz stosowanie na szeroką skalę wszelkiego rodzaju promocji. Wydaje się, że „wybuch kryzysu subprime” oraz rozpoczęcie przez RPP procesu zacieśniania polityki pieniężnej wpłynęło na zrewidowanie polityki kredytowej banków i postawy klientów, co powinno sprawić, że jakość kredytów udzielonych w końcu 2007 r. oraz w 2008 r. powinna być wyższa. Obszar kredytów, które mogą stanowić w przyszłości problem można też najprawdopodobniej dodatkowo zawęzić do kredytów o wartości 250 tys. zł - 600 tys. zł (należałoby uwzględnić czynnik terytorialny), w przypadku których LtV przekraczałoby 75%. Kredyty o wyższych kwotach najprawdopodobniej były zaciągane przez osoby zamożne o wysokiej zdolności kredytowej, które nawet w przypadku pogorszenia sytuacji makroekonomicznej generalnie nie powinny mieć problemów ze spłatą zobowiązań. Z kolei w przypadku kredytów o niższych kwotach nie powinno być kłopotów z obsługą rat, albo z ewentualnym zbyciem nieruchomości.

Ze względu na brak odpowiednich danych nie jest możliwe precyzyjne oszacowanie portfela kredytowego o podwyższonym ryzyku. Jednak przyjmując dodatkowe założenia można próbować określić skalę zjawiska. Poniżej przedstawiono dwa warianty:

- Wariant I oparty jest na założeniu, że kredyty obciążone ryzykiem niespłacenia składają się tylko z kredytów udzielonych w okresie od III kwartału 2006 r. do końca 2007 r. dla których LtV przekracza 75%. Jednocześnie przyjęto, że banki w celu odzyskania należności będą zmuszone do sprzedaży nieruchomości o 30% poniżej wartości udzielonego kredytu, co oznacza, że banki odzyskają 70% zaangażowanego kapitału⁵⁷. Należy zauważyć, że przyjęcie tego założenia oznacza, że w przypadku kredytu o LtV równym 100% bank sprzedałby nieruchomość o 30% poniżej jej wartości w momencie nabycia przez klienta, a w przypadku LtV równym 75% byłoby to blisko 50% poniżej początkowej wartości nieruchomości;

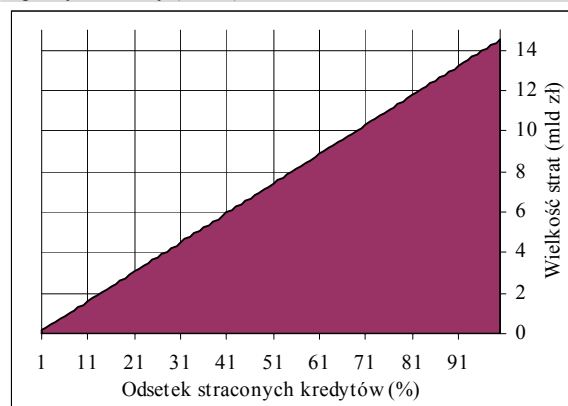
⁵⁷ Dla prostoty modelu abstrahuje się od faktu, że zanim kredyt przestanie być spłacany, część kapitału zostanie już spłacona. Oznacza to, że przyjmuje się dodatkowe założenie iż kredyt staje się „złym kredytem” w następnym miesiącu po jego udzieleniu. Pomimo abstrakcyjnego charakteru tego założenia nie zmienia to istoty rozumowania, jak też nie zniekształca w zasadniczy sposób wyników modelu. Wynika to z faktu, że jeżeli kredyt okaza się zły, to najprawdopodobniej ujawni się to w początkowym okresie spłaty (2-10 lat), kiedy większość kredytu nie została spłacona.

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

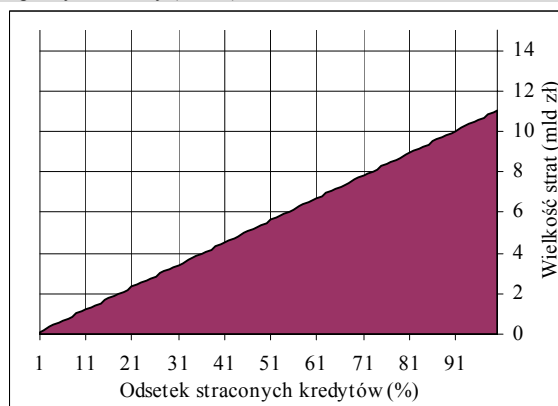
- Wariant II oparty jest na identycznych założeniach, przy czym dodatkowo przyjmuje się, że z „złymi kredytami” będą jedynie kredyty o wartości powyżej 150 tys. zł. Ze względu na brak odpowiednich danych, w wariantcie tym zaszła konieczność dodatkowego oszacowania na podstawie danych z ankiety liczby i wartości tych kredytów⁵⁸.

Przyjmując takie założenia, zbudowano dwa proste modele przedstawiające rozkład hipotetycznych strat w zależności od odsetka „złych kredytów”.

Wykres 5.15
Hipotetyczne straty (mld zł) - Wariant I

Wykres 5.16
Hipotetyczne straty (mld zł) - Wariant II

Na podstawie uzyskanych wyników, można stwierdzić, że w Wariantcie I wielkość strat banków waha się w granicach od 0,1 mld zł w przypadku straty 1% portfela do 14,5 mld zł, gdyby wszystkie kredyty spełniające określone warunki okazały się „nietrafione”. W Wariantcie II wielkość strat banków waha się w granicach od 0,1 mld zł do 11,0 mld zł. Odnosząc powyższe kwoty strat do zysków wypracowywanych przez sektor bankowy w ostatnich latach można stwierdzić, że z teoretycznego punktu widzenia ewentualne straty nie powinny stanowić zagrożenia dla stabilności sektora bankowego, a przejawiałyby się głównie w znacznym pogorszeniu jego wyników finansowych. Jednak z drugiej strony należy uwzględnić wysoki poziom koncentracji tych kredytów. Oznacza to, że w przypadku pojedynczych banków straty mogłyby być na tyle wysokie, że niezbędne byłoby ich dokapitalizowanie (dotyczyłoby to głównie mniejszych i słabszych banków, które chcąc szybko zwiększyć udział w rynku mogły dokonać nadmiernego poluzowania polityki kredytowej). Trudno jest też przewidzieć, jak ujawnienie strat wpłynęłoby na postrzeganie poszczególnych banków na rynku, a w konsekwencji na ich pozycję w zakresie płynności - w przypadku niekorzystnego rozwoju zdarzeń mogłoby dojść do kryzysu zaufania i problemu płynności w skali całego sektora bankowego. Co więcej, trzeba mieć na uwadze, że sytuacja w której doszłoby na dużą skalę do problemów ze spłaceniem kredytów, najprawdopodobniej wynikałaby z ogólnego pogorszenia sytuacji makroekonomicznej, a to oznaczałoby, że straty związane z portfelem kredytów mieszkaniowych stanowiłyby tylko jedno ze źródeł problemów.

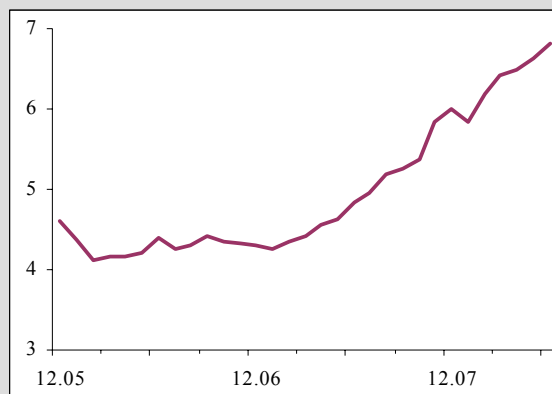
Kwestię oceny faktycznej skali ryzyka związanego z kredytami mieszkaniowym komplikuje dodatkowo fakt braku możliwości trafnego przewidzenia kształtowania się w długim terminie (10-30 lat) podstawowych parametrów dotyczących tych kredytów, tj. stóp procentowych oraz kursów walutowych. Nie można wykluczyć, że na skutek narastania procesów inflacyjnych w skali globalnej, może dojść do znacznego wzrostu poziomu stóp procentowych, zarówno w Polsce, jak i na świecie (zwłaszcza, że bieżąca dekada charakteryzowała się niskimi stopami procentowymi). Nie można też wykluczyć, że pomimo obecnej aprecjacji złotego, w długiej perspektywie dojdzie do jego osłabienia względem CHF (czy też po ewentualnym przystąpieniu Polski do strefy euro osłabnięcia EUR względem CHF), co spowoduje, że część kredytobiorców nie będzie w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań. O tym, że jest to scenariusz, który musi być brany pod uwagę (zarówno przez kredytobiorców, banki, jak i nadzór bankowy) przekonuje historia notowań dolara amerykańskiego. Pomimo, że gospodarka amerykańska jest największą gospodarką na świecie i do niedawna rozwijała się w szybkim tempie to w okresie ostatnich lat doszło do „załamania” kursu dolara względem innych walut głównych. W związku z tym może się okazać, że oba przedstawione warianty nie odzwierciedlają faktycznego ryzyka ponoszonego tak przez banki, jak i klientów. W celu przedstawienia potencjalnych zagrożeń przedstawiono przykłady dotyczące konsekwencji zmiany w czasie tych parametrów.

⁵⁸ Przyjęto założenie, że rozkład wartości kredytów o współczynniku LtV powyżej 75% jest zgodny z rozkładem całego portfela.

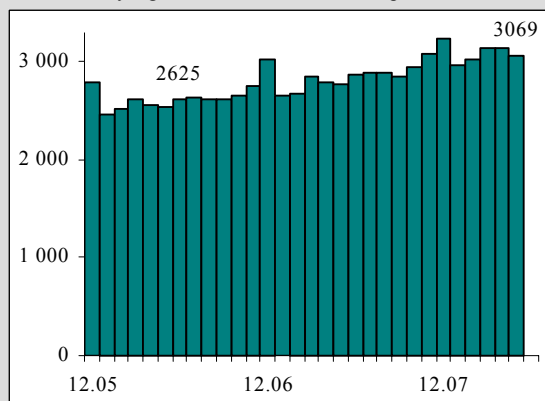
RYZYSKO WZROSTU STÓP PROCENTOWYCH

W celu zobrazowania ryzyka związanego ze wzrostem stóp procentowych przedstawiono zmianę miesięcznych kosztów obsługi zadłużenia dla kredytu 30 letniego, spłacanego w równych ratach, zaciągniętego w czerwcu 2006 r. na kwotę 150 tys. zł, 300 tys. zł, 450 tys. zł oraz 600 tys. zł i marży banku 1,0%. Dodatkowo przedstawiono „szokowy” wzrost stawki WIBOR 3M.

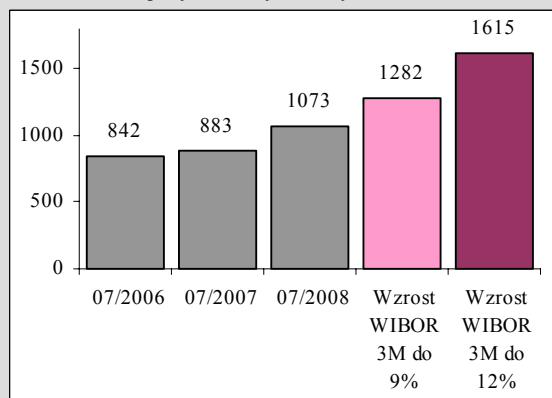
Stawka WIBOR 3M

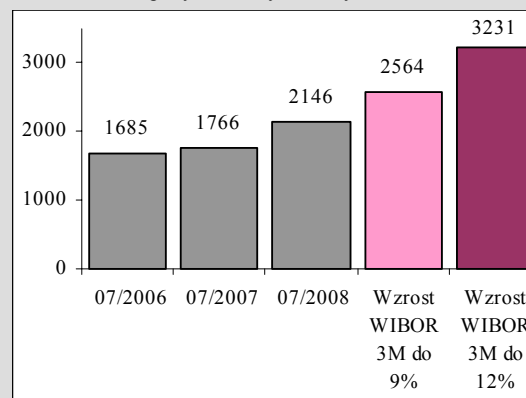
Miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw zł

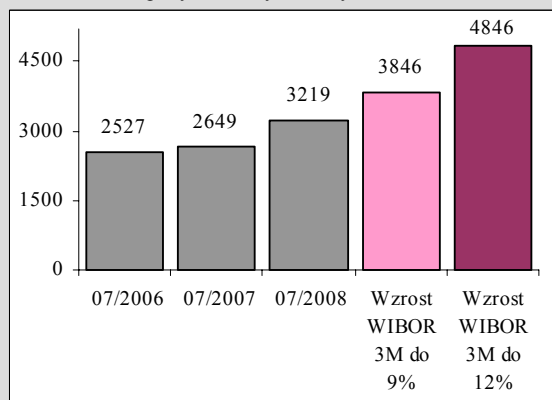
Miesięczna rata spłaty dla kredytu 150 tys. zł.

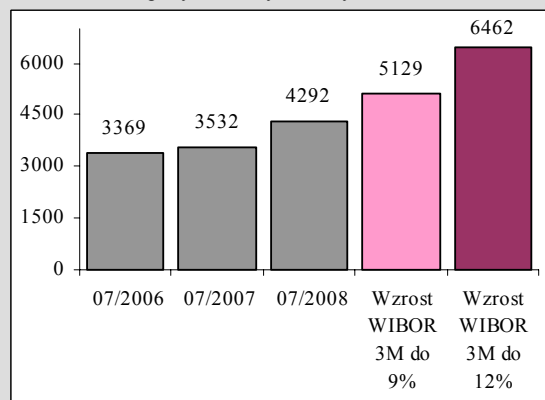
Miesięczna rata spłaty dla kredytu 300 tys. zł

Miesięczna rata spłaty dla kredytu 450 tys. zł

Miesięczna rata spłaty dla kredytu 600 tys. zł

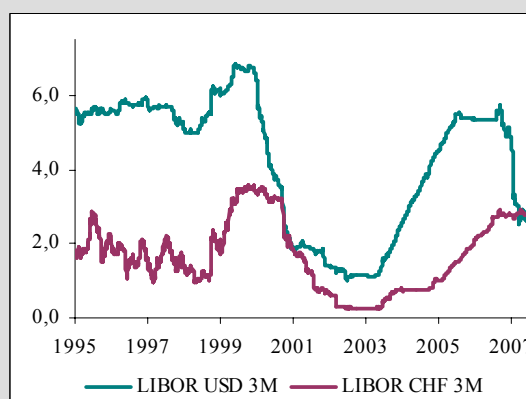
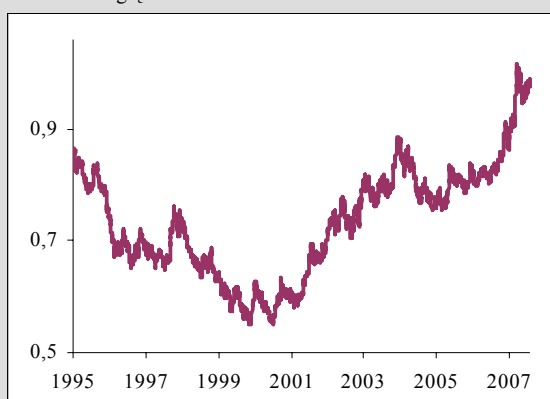
Na podstawie zmiany wartości kosztów obsługi zadłużenia, można przypuszczać, że w przypadku kredytów do 150 tys. zł (stanowiących 75% wszystkich umów kredytowych oraz 40% ogółu kredytów) konsekwencje szokowego wzrostu stóp procentowych nie powinny stanowić dużego zagrożenia (aczkolwiek należałoby uwzględnić dochody poszczególnych gospodarstw). Natomiast w przypadku kredytów powyżej 300 tys. zł (stanowiących 7% wszystkich umów kredytowych oraz 28% ich wartości) konsekwencje szokowego wzrostu stóp procentowych mogą nieść duże zagrożenia dla klientów i banków.

RYZIKO NIEKORZYSTNEJ ZMIANY KURSU WALUTOWEGO

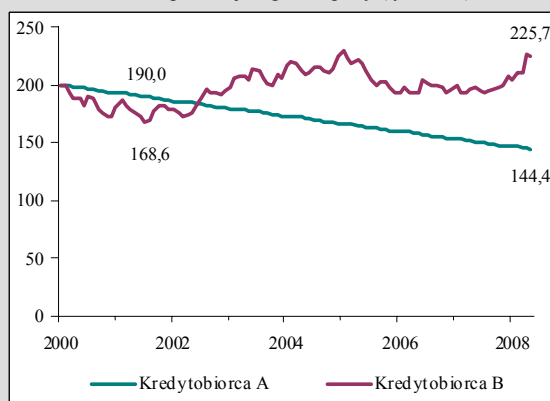
W celu zobrazowania ryzyka związanego z zaciąganiem długoterminowych kredytów denominowanych w walutach obcych przedstawiono sytuację 2 amerykańskich kredytobiorców, którzy w końcu 1999 r. zdecydowali się na zaciągnięcie 30 letniego kredytu na zakup domu w wysokości 200 000 USD, spłacanego w ratach malejących (równe raty kapitałowe), przy czym:

- kredytobiorca A zaciągnął kredyt w USD;
- kredytobiorca B zachęcony obserwowaną w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych tendencją umocnienia USD względem CHF i niższymi stopami procentowymi na CHF zdecydował się zaciągnąć kredyt denominowany w CHF. Jednocześnie pomimo iż w II połowie 2001 r. rozpoczęła się zmiana trendu kredytobiorca nie dokonał przewalutowania kredytu w kolejnych okresach licząc, że obserwowane osłabienie USD jest zjawiskiem przejściowym (od szczytu USD stracił wobec CHF blisko 50% wartości).

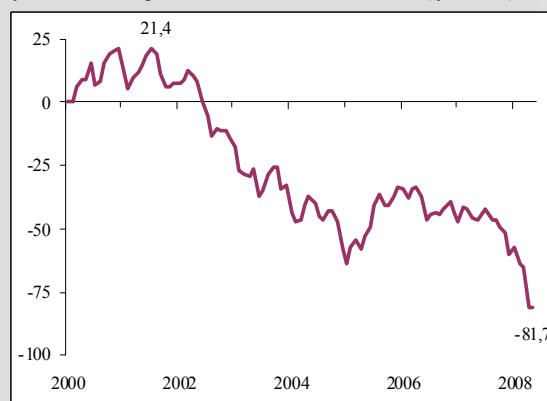
Kurs CHF względem USD

Wartość zadłużenia pozostającego do spłaty (tys. USD)

Zysk/strata na kapitale kr. B w stosunku do kr. A (tys. USD)

Okazuje się zatem, że pomimo iż w pierwszych dwóch latach spłaty kredytu sytuacja kredytobiorcy B była lepsza, niż kredytobiorcy A (przejściowo zysk na kapitale z tytułu zaciągnięcia kredytu w CHF wynosił ponad 20 tys. USD) to w długim okresie decyzja o zaciągnięciu kredytu denominowanego w CHF okazała się błędem i spowodowała wzrost zadłużenia w USD powyżej stanu początkowego (zadłużenie w CHF uległo zmniejszeniu).

Przykład ten dobrze ukazuje potencjalne ryzyko związane z kredytami walutowymi (w najgorszej sytuacji znajdują się kredytobiorcy, którzy zaciągnęli kredyt w szczytowej fazie umocnienia krajowej waluty). Warto też zauważyć, że przykład jest bardzo zbliżony do sytuacji jaka ma miejsce w Polsce w ostatnich latach (aprecjacja złotego względem CHF oraz niższe stopy procentowe instrumentów finansowych opartych na CHF).

Biorąc pod uwagę zagrożenia wynikające z wysokiego udziału walutowych kredytów mieszkaniowych KNB zdecydowała się na wprowadzenie ograniczeń o charakterze ilościowym w ramach rachunku adekwatności kapitałowej. W uchwale 1/2007 KNB (obowiązującej od 1 kwietnia 2007 r.), dotyczącej m.in. zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, zapisano iż ekspozycjom zabezpieczonym na nieruchomościach przypisuje się wagę ryzyka 100%. Wyjątek stanowią ekspozycje detaliczne dotyczące nieruchomości, które są lub będą zamieszkane lub przeznaczone pod wynajem przez właściciela. Wówczas bank może przypisać im wagę ryzyka 35%, chyba że wysokość raty kapitałowej lub odsetkowej uzależniona jest od zmian kursy waluty innej niż waluta przychodów osiąganym przez kredytobiorcę. W takim przypadku przypisuje się wagę ryzyka 75%. W konsekwencji większość walutowych kredytów mieszkaniowych została objęta 75% wagą ryzyka i jest objęta wyższymi wymogami kapitałowymi, niż w przypadku kredytów złotych.

Mając na uwadze, ryzyko związane z kredytami mieszkaniowymi wymagają one stałego monitorowania zarówno przez same banki, jak i nadzór bankowy. W szczególności ocenie powinno podlegać przestrzeganie przez banki zaleceń Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania portfelem wierzytelności hipotecznych. Inspekcje przeprowadzone w bankach w latach 2006-2007 wykazały, że wprawdzie banki wprowadziły postanowienia Rekomendacji S⁵⁹ do swoich procedur, jednak w mniejszym stopniu wykorzystywały je w praktyce. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie realizacji wymogów Rekomendacji S dotyczyły m.in.:

- braku określenia w strategii akceptowalnego poziomu ryzyka z tytułu kredytowania rynku nieruchomości oraz/lub braku dokumentu określającego politykę zarządzania ryzykiem portfela ekspozycji finansujących rynek nieruchomości (rekomendacja nr 1);
- niewłaściwych rozwiązań organizacyjnych w zakresie zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (rekomendacja nr 5);
- niewystarczającego zakresu limitów odnoszących się do portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (rekomendacja nr 7);
- braku sformalizowanych zasad lub praktyki przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakresie oddziaływania ryzyka kursowego dłużnika (rekomendacja nr 11);
- braku sformalizowanych zasad lub praktyki przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakresie oddziaływania ryzyka stopy procentowej dłużnika (rekomendacja nr 12);
- braku procedur służących aktualizacji oceny wartości nieruchomości, przyjmowanych jako zabezpieczenie (rekomendacja nr 13);
- braku praktyki monitoringu wielkości LtV w okresie trwania umów kredytowych (rekomendacja nr 14);
- braku dostępu do bazy danych na temat rynku nieruchomości lub niewystarczającego zasobu danych w takiej bazie (rekomendacja nr 15)
- braku przygotowania rozwiązań pozwalających na podjęcie szybkich środków zaradczych na wypadek spadku wartości nieruchomości przyjętych na zabezpieczenie udzielonych kredytów (rekomendacja nr 17).

Ponadto, w niektórych bankach „chęć zdobycia rynku” doprowadziła do nadmiernego rozluźnienia polityki kredytowej przez m.in.:

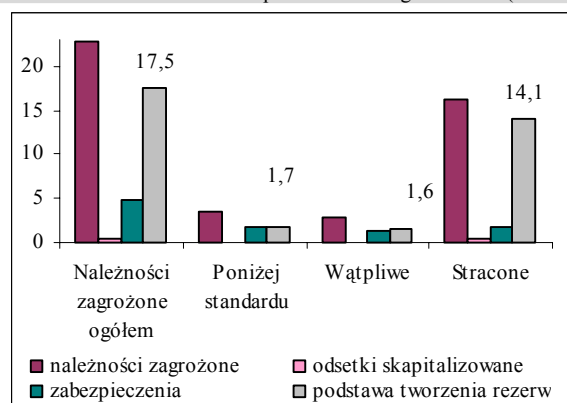
- przyjmowanie zaniżonych kosztów utrzymania gospodarstw domowych;
- nieuwzględnianie w ocenie wszystkich zobowiązań finansowych obciążających kredytobiorcę;
- rezygnację z dokumentów potwierdzających sytuację dochodowo-majątkową dłużnika ograniczając się do oświadczenia kredytobiorcy o wysokości uzyskiwanych dochodów lub niewystarczającą weryfikację dokumentów;
- wydłużanie okresów trwania umów kredytowych;
- stosowanie okresów preferencyjnych marż i odsetek, co było jedną z przyczyn „kryzysu subprime”.

⁵⁹ Zob. Rekomendacja S dotycząca dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

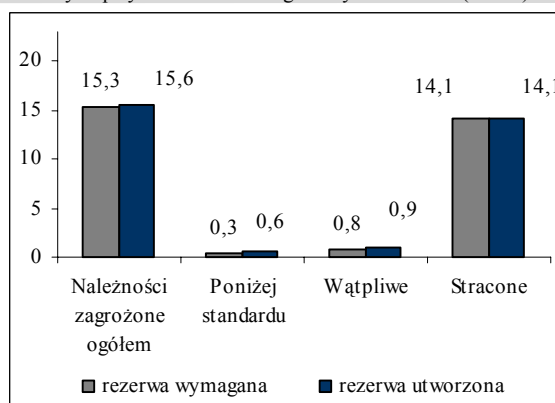
Wykres 5.17

Podstawa tworzenia rezerw/odpisów na nal. zagr. sek. nief.(mld zł)

Wykres 5.18

Rezerwy/odpisy na należności zagrożonych sek. nief. (mld zł)

Na koniec 2007 r. wartość rezerw celowych/odpisów z tytułu utraty wartości na należności zagrożone wynosiła 15,6 mld zł⁶⁰ (wartość ustanowionych zabezpieczeń prawnych pomniejszających podstawę tworzenia rezerw wynosiła 4,8 mld zł). Oznacza to, że banki posiadały rezerwy w wymaganej wysokości - stopień pokrycia rezerwami należności poniżej standardu wynosił 178,4%, należności wątpliwych 115,6%, a należności straconych 99,6%.

Ponadto banki miały utworzone rezerwy/odpisy należności „normalne” i „pod obserwacją” od sektora niefinansowego w wysokości 2,3 mld zł.

Reasumując można stwierdzić, że jakość portfela kredytowego banków pozostaje na zadowalającym poziomie (relatywnie wysoki poziom należności zagrożonych jest konsekwencją pozostawiania w bilansach banków kredytów straconych, które zostały prawie w całości pokryte wymaganymi rezerwami/odpisami w części nieobjętej zabezpieczeniami). Jednak należy zwrócić uwagę na systematyczny wzrost należności zagrożonych z tytułu kredytów konsumpcyjnych, jak też na wzrost należności pod obserwacją w przypadku kredytów mieszkaniowych, co może być sygnałem nadmiernego rozluźnienia polityki kredytowej przez niektóre banki.

Ponadto biorąc pod uwagę szczególne znaczenie kredytów mieszkaniowych w portfelach kredytowych wielu banków, banki te muszą wyciągnąć wnioski z przyczyn i skutków „kryzysu subprime”, który abstrahując od wszelkich różnic, miał swoje źródła m.in. w nadmiernej ekspansji kredytowej i rozluźnieniu standardów kredytowych - zarówno przez banki, jak i inne instytucje działające na rynku nieruchomości - w celu uzyskania jak najwyższych zysków z tytułu boomu panującego na rynku nieruchomości. Mając na uwadze te doświadczenia, banki powinny zachować konserwatywne podejście w ocenie zdolności kredytowej klientów, perspektywy kształtowania cen na rynku nieruchomości oraz sytuacji na rynkach finansowych i sytuacji makroekonomicznej, jak też zapewnić sobie stabilne długoterminowe źródła finansowania rozwoju akcji kredytowej.

Należy jednak wyraźnie podkreślić, że w chwili obecnej polski sektor bankowy jest w pełni bezpieczny, a przedstawiony opis głównych obszarów potencjalnego ryzyka kredytowego ma na celu wyłącznie wskazanie elementów, które powinny stanowić przedmiot szczególnej uwagi.

⁶⁰ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością bankową, rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" i "stracone" tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego daną ekspozycję, jednak w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego w relacji do podstawy tworzenia rezerw celowych odpowiednio: 20%, 50% i 100%. Podstawę tworzenia rezerw celowych stanowi wartość bilansowa ekspozycji kredytowej (bez odsetek skapitalizowanych) z uwzględnieniem przewidywanej, w związku z restrukturyzacją zadłużenia, kwoty umorzenia części ekspozycji kredytowej. Podstawę tworzenia rezerw można pomniejszyć o wartość zabezpieczeń. Banki, które stosują MSSF ustalają odpisy z tytułu utraty wartości na podstawie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z udzieleniem kredytu, zdyskontowanych efektywną stopą procentową i prezentują je w sprawozdaniach dla NBP w sposób zbliżony do zasad obowiązujących banki stosujące PSR.

Pozostałe obszary ryzyka

Ryzyko płynności oraz ryzyko kredytowe stanowią główne kategorie ryzyka działalności polskiego sektora bankowego. Pozostałe rodzaje ryzyka stanowią mniejsze źródło potencjalnych zagrożeń, w związku z czym zostaną one jedynie zasygnalizowane. Nie oznacza to jednak, że mogą być one marginalizowane. Nadzór bankowy uważnie bada te ryzyka zarówno podczas inspekcji banków (analiza typu *on-site*), jak też w trakcie bieżących analiz sytuacji finansowej poszczególnych banków (analiza typu *off-site*).

Ryzyko walutowe⁶¹ sektora bankowego utrzymywało się na niskim poziomie. Na koniec 2007 r. otwarte pozycje całkowite⁶² utrzymywały 244 banki (191 banków miało pozycję długą, a 53 krótką), przy czym pozycję całkowitą na poziomie przewyższającym 2% funduszy własnych - rodzającą wymóg kapitałowy - posiadało jedynie 81 banków. Łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego tych banków wynosił 0,1 mld zł i stanowił zaledwie 0,2% całkowitego wymogu kapitałowego.

Pomimo utrzymywania, przez banki generalnie domkniętych pozycji walutowych, należy zaznaczyć, że banki narażone są na pośrednie ryzyko walutowe wynikające z wysokiego udziału kredytów mieszkaniowych denominowanych w walutach obcych.

Ryzyko ogólne stóp procentowych⁶³ pozostaje na stabilnym niskim poziomie - łączny wymóg kapitałowy wynosił 0,9 mld zł i stanowił niespełna 2,2% całkowitego wymogu kapitałowego.

Pozostałe rodzaje ryzyka rynkowego (obok ryzyka walutowego oraz ryzyka ogólnego stóp procentowych stanowią je: ryzyko cen towarów, ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych oraz ryzyko szczególne cen instrumentów dłużnych), jak też ryzyko rozliczenia, dostawy oraz ryzyko kredytowe kontrahenta miały znaczenie „śladowe”.

Również ryzyko koncentracji zaangażowań można uznać za marginalne. Na koniec 2007 r.:

- w 2 bankach odnotowano przekroczenia 25% limitu koncentracji zaangażowań (art. 71 ust. 1 Prawa bankowego). Zgodnie z wyjaśnieniami banków przekroczenia limitów mają zostać zredukowane w efekcie podwyższenia funduszy własnych lub stopniowego obniżania ponadnormatywnego zaangażowania.
- w żadnym banku nie stwierdzono przekroczenia 20% limitu koncentracji dla podmiotów zależnych (art. 71 ust. 1 Prawa bankowego) oraz limitu dużych zaangażowań (art. 71 ust. 2 Prawa bankowego), jak też 10% progu dotyczącego kredytów, pożyczek, gwarancji i poręczeń udzielonych członkom organów i osobom zajmującym kierownicze stanowiska w banku oraz podmiotom z nimi powiązanym (art. 79a ust. 4 Prawa bankowego).

Na koniec 2007 r. nie stwierdzono również żadnego przekroczenia dopuszczalnego progu koncentracji kapitałowej (art. 128 Prawa bankowego; załącznik nr 13 do uchwały nr 1/2007 KNB)⁶⁴.

Istotną zmianę w zakresie postrzegania i oceny ryzyka spowodowało wprowadzenie począwszy od 2008 r. do rachunku adekwatności kapitałowej wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego (zob. dalej).

⁶¹ Głównym źródłem ryzyka walutowego są otwarte bilansowe pozycje walutowe, związane z kredytami denominowanymi w walutach obcych oraz należnościami i zobowiązaniami wobec sektora finansowego, a w mniejszym stopniu z depozytami walutowymi sektora niefinansowego. Na koniec 2007 r. aktywa walutowe wynosiły 172,7 mld zł, a pasywa walutowe 126,6 mld zł i stanowiły odpowiednio 21,7% i 15,9% sumy bilansowej. W strukturze walutowej dominowały CHF, EUR i USD, które stanowiły odpowiednio: 44,1%, 39,5% i 14,4% aktywów walutowych oraz 25,3%, 50,4% i 21,4% pasywów walutowych. W celu ograniczenia ekspozycji na ryzyko walutowe banki domykały pozycje bilansowe przez zawarcie przeciwstawnych transakcji pozabilansowych (tj. domykały długą pozycję bilansową za pomocą krótkiej pozabilansowej i odwrotnie).

⁶² Ekspozycję banku na ryzyko zmiany kursu złotego charakteryzuje wysokość i znak pozycji netto w danej walucie (pozycję netto w danej walucie oblicza się jako bezwzględną wartość różnicy pomiędzy sumą długich i sumą krótkich pozycji pierwotnych bilansowych i pozabilansowych w tej walucie). Suma pozycji netto w poszczególnych walutach składa się na pozycję długą i krótką banku, z których wyższa, co do wartości bezwzględnej, to pozycja całkowita.

⁶³ Ryzyko stopy procentowej jest to ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego banku oraz jego kapitału na niekorzystny wpływ zmian stóp procentowych (szerzej na ten temat zob. Rekomendacja G dotycząca zarządzania ryzykiem stopy procentowej w bankach).

⁶⁴ Na koniec 2007 roku wartość inwestycji kapitałowych banków wynosiła 6,6 mld zł (o 10,4% więcej niż w 2006 r.) i stanowiła zaledwie 0,8% aktywów. W strukturze zaangażowań kapitałowych dominowały akcje spółek podporządkowanych (głównie z sektora finansowego), które stanowiły 71,9% ogółu inwestycji.

Adekwatność kapitałowa

W marcu 2007 r. Komisja Nadzoru Bankowego podjęła pakiet uchwał, które wraz z dokonaną wcześniej nowelizacją ustawy Prawo bankowe, doprowadziły do pełnego przeniesienia do polskiego prawa, postanowień dyrektyw 2006/48/WE i 2006/49/WE (zwanymi łącznie dyrektywą CRD), będących implementacją na gruncie europejskim tzw. Nowej Umowie Kapitałowej (inaczej nazywanej Bazyleą II).

Uchwały weszły w życie z dniem 1 kwietnia 2007 r., ale do końca 2007 r. banki mogły do celów obliczania adekwatności kapitałowej stosować podejście oparte na dotychczasowych regulacjach, względem całości lub części portfela aktywów. Z możliwości stosowania nowych regulacji skorzystało jedynie 5 banków komercyjnych (ich udział w aktywach sektora wyniósł zaledwie 1,2%).

Tabela 5.2

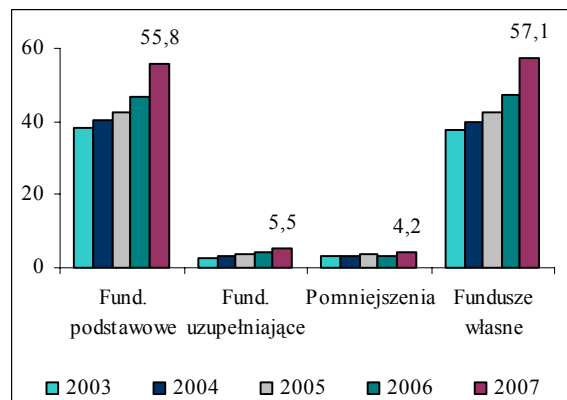
Fundusze własne sektora bankowego (mld zł)

	2003	2004	2005	2006	2007	Zmiana 2007/2006	
						w mld	w %
Fundusze własne, w tym:	40,3	42,8	45,6	51,2	61,6	10,3	20,2
- fundusze podstawowe	40,7	42,9	45,6	50,3	60,1	9,7	19,4
- fundusze uzupełniające	2,9	3,4	3,8	4,3	5,8	1,5	33,7
- pomniejszenia sumy f. podstawowych i uzupełniających	3,2	3,5	3,7	3,4	4,3	0,9	25,5
Kapitał krótkoterminowy ⁶⁵	0,1	0,3	0,4	0,3	0,3	-0,1	-18,7
Fundusze własne i kapitał krótkoterminowy	40,4	43,1	46,1	51,6	61,8	10,3	19,9

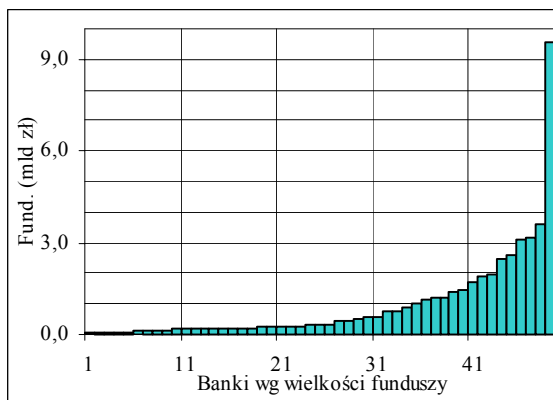
Dobra sytuacja finansowa sprzyjała zwiększeniu kapitałów banków. W konsekwencji na koniec 2007 r. fundusze własne sektora bankowego wynosiły 61,6 mld zł i były o 20,2% wyższe niż na koniec 2006 r.

Wzrost funduszy własnych wynikał przede wszystkim, ze wzrostu funduszy podstawowych (głównie na skutek podziału zysku za 2006 r. oraz zaciągnięcia pożyczek podporządkowanych), które osiągnęły poziom 60,1 mld zł i były o 19,4% wyższe niż na koniec 2006 r.

Wykres 5.19
Fundusze własne banków komercyjnych (mld zł)

Wykres 5.20
Rozkład banków komercyjnych wg wielkości funduszy własnych

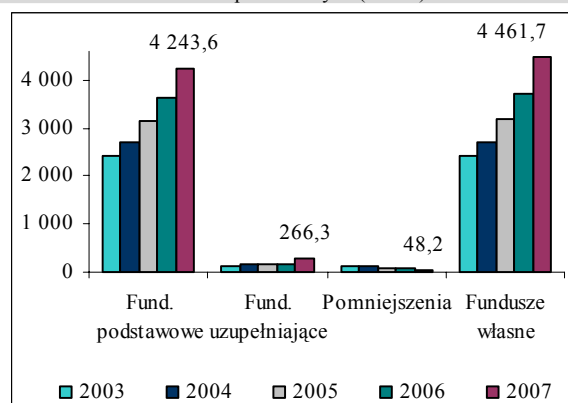
Fundusze własne banków komercyjnych wzrosły o 20,2% (o 9,6 mld zł) do 57,1 mld zł (fundusze wzrosły w 39 bankach, a obniżyły się w 11). Wszystkie banki komercyjne spełniały wymóg posiadania minimalnych funduszy własnych na poziomie 5 mln euro⁶⁶.

⁶⁵ W części zaliczonej do rachunku adekwatności kapitałowej.

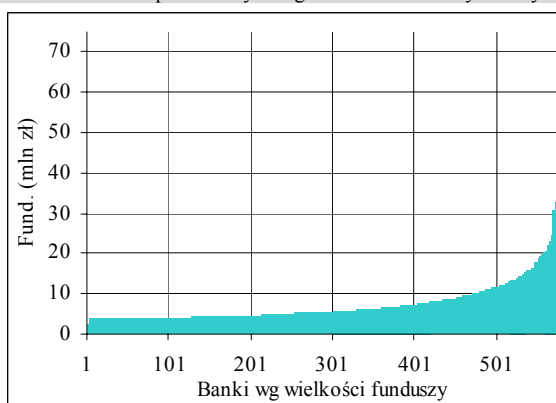
⁶⁶ W tym 5 banków posiadało fundusze własne na poziomie przekraczającym 3,0 mld zł, 10 na poziomie wyższym od 1,0 mld zł a niższym od 3,0 mld zł, 7 na poziomie wyższym od 0,5 mld zł a niższym od 1,0 mld zł, 23 na poziomie wyższym od 0,1 mld zł a niższym od 0,5 mld zł, a 5 na poziomie poniżej 0,1 mld zł.

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 5.21
Fundusze własne banków spółdzielczych (mln zł)

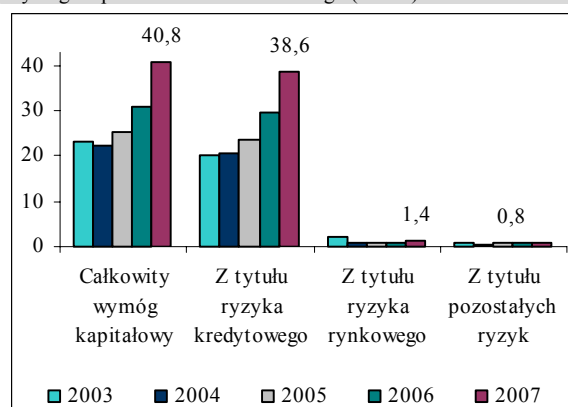

Wykres 5.22
Rozkład banków spółdzielczych wg wielkości funduszy własnych

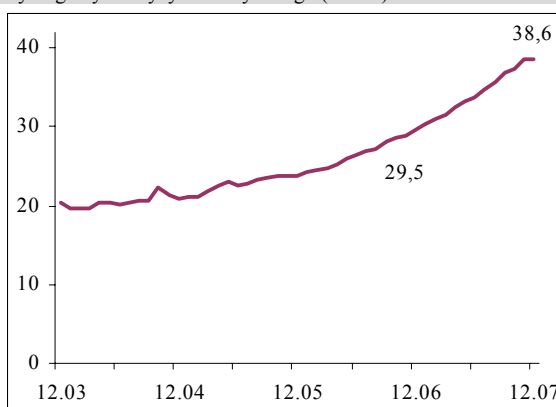

Fundusze własne banków spółdzielczych wzrosły o 19,7% (o 0,7 mld zł) do 4,5 mld zł. Prawie wszystkie banki spełniały wymóg posiadania minimalnych funduszy własnych na poziomie 1 mln euro (przeciętne fundusze własne wyniosły 7,7 mln zł, czyli równowartość 2,0 mln euro)⁶⁷. Tylko dwa posiadały fundusze własne niższe niż równowartość 1 mln euro. Jednak oba uzyskały zgodę KNB na połączenie się z dniem 1 stycznia 2008r. z innymi bankami spółdzielczymi. Warto jednak dodać, że osiągnięcie minimum kapitałowego w przypadku 80 banków możliwe było wyłącznie dzięki pożyczkom podporządkowanym udzielonym przez bank zrzeszający⁶⁸. Banki zrzeszające dysponowały kapitałami znacznie przekraczającymi ustawowe minimum 20 mln euro.

Wykres 5.23
Wymogi kapitałowe sektora bankowego (mld zł)

Wykres 5.24
Wymóg z tytułu ryzyka kredytowego (mld zł)

Dynamiczny rozwój sektora bankowego spowodował zwiększenie całkowitego wymogu kapitałowego w 2007 r. o 30,8% (o 9,6 mld zł) do poziomu 40,8 mld zł (w bankach komercyjnych o 31,5% do poziomu 38,2 mld zł, a w bankach spółdzielczych o 20,1% do poziomu 2,6 mld zł). Decydujące znaczenie miał przyrost wymogu z tytułu ryzyka kredytowego, który na skutek bardzo szybkiego wzrostu akcji kredytowej dla sektora niefinansowego, zwiększył się o 30,7% (o 9,1 mld zł) do 38,6 mld zł i stanowił 94,7% całkowitego wymogu. Znaczenie pozostałych rodzajów ryzyka było marginalne (wymóg z tytułu ryzyka rynkowego stanowił 3,3%, wymóg z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań 0,9%, a wymóg z tytułu pozostałych ryzyk 1,0%).

Trzeba dodać, że zakończenie okresu przejściowego w zakresie stosowania NUK, spowodowało z początkiem 2008 r. znaczącą zmianę w wielkości i strukturze wymogów kapitałowych. Obowiązek wyliczania wymogu na pokrycie ryzyka operacyjnego spowodował skokowe zwiększenie całkowitego wymogu kapitałowego o ponad 5 mld zł. W konsekwencji zmianie uległa struktura całkowitego wymogu kapitałowego - udział wymogu z tytułu

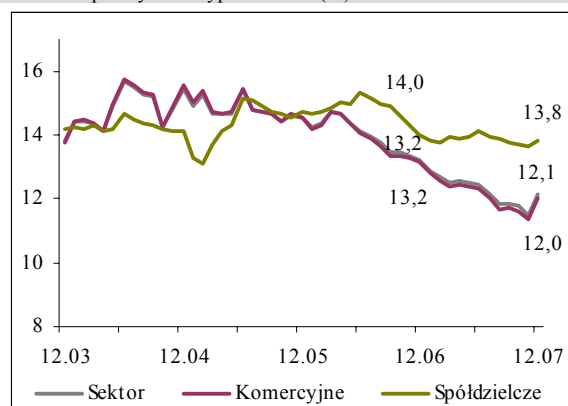
⁶⁷ W tym 3 banki posiadały fundusze własne na poziomie przekraczającym 50,0 mln zł, 9 na poziomie wyższym od 25 mln zł a niższym od 50 mln zł, 95 na poziomie wyższym od 10 mln zł a niższym od 25 mln zł, 230 na poziomie wyższym od 5 mln zł a niższym od 10 mln zł, 244 na poziomie poniżej 5 mln zł.

⁶⁸ W 2007 r. Komisja Nadzoru Bankowego wydała 119 zgód na zaliczenie pożyczek podporządkowanych do funduszy uzupełniających. Wartość początkowa tych pożyczek wynosi 131 mln zł z czego do funduszy uzupełniających zaliczone było w grudniu 2007 r. 129 mln zł.

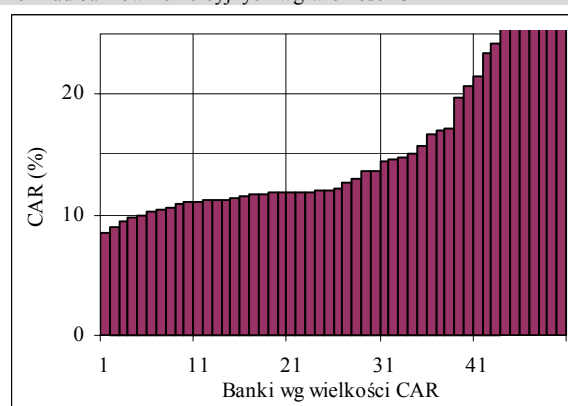
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

ryzyka kredytowego zmniejszył się do około 85%, wymóg z tytułu ryzyka operacyjnego wynosi około 11%, a udział wymogów z tytułu pozostałych ryzyk spadł do niespełna 4%.

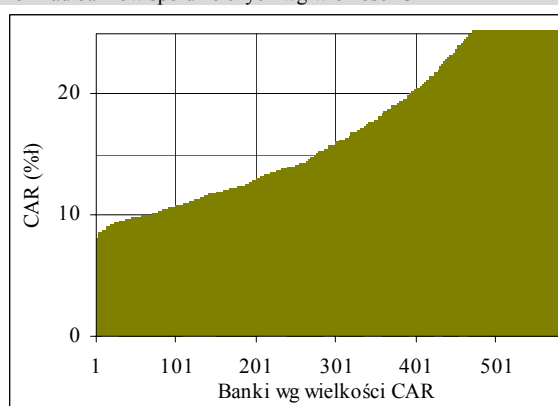
Wykres 5.25
CAR - Współczynnik wypłacalności (%)

Wykres 5.26
Rozkład banków komercyjnych wg wielkości CAR

Wykres 5.27
Rozkład banków spółdzielczych wg wielkości CAR

Wzrost całkowitego wymogu kapitałowego nie został zrównoważony odpowiednio dużym wzrostem funduszy własnych. W konsekwencji nastąpiło obniżenie średniego współczynnika wypłacalności⁶⁹ sektora bankowego z 13,2% do 12,1%. Obniżenie współczynnika wypłacalności było obserwowane głównie w bankach komercyjnych, gdzie zmniejszył się on z 13,2% do 12,3%. W sektorze banków spółdzielczych przeciętny współczynnik wypłacalności banków spółdzielczych był tylko o 0,1 pkt proc. mniejszy niż w grudniu 2006 r. i wynosił 13,9%. Pomimo obniżenia średniego poziomu współczynnika, wszystkie banki (z wyjątkiem 1 banku spółdzielczego) posiadały współczynnik wypłacalności w określonej ustawowo wysokości⁷⁰.

Reasumując, adekwatność kapitałowa sektora bankowego była zadowalająca. Posiadane przez banki fundusze pokrywały w wystarczającym stopniu ryzyko związane z ich działalnością oraz umożliwiały ich dalszy rozwój (nadwyżka funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym wynosiła 20,8 mld zł). Jednak obserwowany bardzo szybki rozwój sektora bankowego i wynikający z tego spadek współczynnika wypłacalności, wskazują na celowość wykorzystania przez banki okresu dobrej koniunktury na zwiększenie kapitałów.

⁶⁹ Współczynnik wypłacalności banku oblicza się w procentach jako pomnożony przez 100 ułamek, którego licznikiem jest wartość funduszy własnych powiększona o kapitał krótkoterminowy, a mianownikiem pomnożony przez 12,5 całkowity wymóg kapitałowy – zob. Uchwała nr 1/2007 KNB z 13 marca 2007 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (...).

⁷⁰ Banki rozpoczynające działalność operacyjną mają obowiązek utrzymania współczynnika na poziomie co najmniej 15% przez pierwsze 12 miesięcy działalności, a przez następne 12 miesięcy na poziomie co najmniej 12%. W przypadku pozostałych banków współczynnik musi być na poziomie co najmniej 8%.

VI. GŁÓWNE ZMIANY REGULACYJNE I DZIAŁANIA NADZORCZE

Podstawowym celem nadzoru bankowego sprawowanego do końca 2007 r. przez Komisję Nadzoru Bankowego było - zgodnie z zapisami art. 133 ustawy Prawo bankowe - zapewnienie bezpieczeństwa środków pieniężnych gromadzonych na rachunkach bankowych oraz zgodności działalności banków z przepisami ustawy Prawo bankowe, ustawy o Narodowym Banku Polskim oraz statutem i decyzją o wydaniu zezwolenia na utworzenie banku.

W wyniku włączenia (na mocy ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym) z dniem 1 stycznia 2008 r. nadzoru bankowego do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego i przejęcia funkcji sprawowanych przez Komisję Nadzoru Bankowego przez Komisję Nadzoru Finansowego nastąpiło rozszerzenie celów działania nadzoru bankowego. Zgodnie z art. 2 ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym celem nadzoru nad rynkiem finansowym jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania tego rynku, jego stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości, zaufania do rynku finansowego, a także zapewnienie ochrony interesów uczestników tego rynku, przez realizację celów określonych w zapisach szeregu ustaw, w tym w ustawie Prawo bankowe.

Czynności podejmowane w ramach nadzoru bankowego polegają w szczególności na:

- dokonywaniu oceny sytuacji finansowej banków;
- badaniu jakości zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności;
- badaniu zgodności udzielanych kredytów, pożyczek pieniężnych, akredytyw, gwarancji bankowych i poręczeń oraz emitowanych bankowych papierów wartościowych z obowiązującymi w tym zakresie przepisami;
- badaniu zabezpieczenia i terminowości spłaty kredytów i pożyczek pieniężnych;
- badaniu przestrzegania limitów, o których mowa w art. 71 i 79a ustawy Prawo bankowe;
- badaniu przestrzegania określonych przez KNB/KNF norm dopuszczalnego ryzyka w działalności banków.

Głównymi instrumentami polityki nadzorczej są przepisy ustawy Prawo bankowe, ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz wydane na ich podstawie regulacje ostrożnościowe, decyzje KNB/KNF, jak też podejmowane wobec banków działania nadzorcze.

Główne zmiany regulacyjne

Najważniejszą zmianą regulacyjną było uchwalenie przez Sejm RP (26 stycznia 2007 r.) ustawy o zmianie ustawy Prawo bankowe⁷¹ oraz podjęcie przez KNB (13 marca 2007 r.) pakietu uchwał, które doprowadziły do pełnego przeniesienia do polskiego systemu prawnego i bankowego, postanowień dyrektyw 2006/48/WE (w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe) oraz dyrektywy 2006/49/WE (w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych) zwanych łącznie dyrektywą CRD (Capital Requirements Directive)⁷².

Dyrektywa CRD stanowi implementacją na gruncie europejskim tzw. Nowej Umowie Kapitałowej (NUK, zwanej także Bazyleą II), przyjętej w 2004 r. przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego.

NUK stanowi zbiór najlepszych praktyk rynkowych w zakresie zarządzania ryzykiem bankowym oraz utrzymywania bezpiecznego poziomu kapitałów. Podstawowym celem wprowadzenia NUK było dążenie do wzmocnienia stabilności międzynarodowego systemu finansowego m.in. dzięki zwiększeniu wrażliwości regulacji ostrożnościowych na różne rodzaje ryzyka bankowego. Intencją przyjęcia NUK było również zapewnienie równej konkurencji pomiędzy bankami oraz promowanie wzrostu jakości zarządzania ryzykiem (m.in. dzięki możliwości uzyskania niższego wymogu kapitałowego w przypadku spełnienia określonych warunków).

Koncepcja NUK oparta jest na 3 komplementarnych filarach:

- Filar I (obliczanie minimalnych wymogów kapitałowych) – dotyczy sposobu pomiaru minimalnych wymogów kapitałowych w zakresie ryzyka kredytowego, operacyjnego i związanego z portfelem handlowym. W zależności od poziomu zaawansowania oraz wrażliwości na ryzyko bank może stosować metody podstawowe (nie wymagające spełnienia szczególnych kryteriów) lub zaawansowane (wymagające spełnienia określonych warunków i zgody instytucji nadzorującej). W stosunku do poprzednich rozwiązań nowością jest wprowadzenie wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego oraz możliwość

⁷¹ Zob. Dz.U. 2007 nr 42 poz. 272.

⁷² Zob. Dz.Urz. UE L 177 z 30.06.2006 oraz Dz.Urz. UE L 177 z 30.06.2006.

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

wykorzystania przez banki własnych, wewnętrznych modeli szacowania ryzyka (po akceptacji przez nadzór bankowy);

- Filar II (proces analizy nadzorczej) – obejmuje najważniejsze zasady analizy nadzorczej (sprawowanej zarówno przez instytucję nadzorującą, jak i zarząd oraz radę nadzorczą banku), mające na celu zapewnienie posiadania przez bank wystarczającej ilości kapitału na pokrycie wszelkich ryzyk wynikających z prowadzonej działalności. Proces analizy nadzorczej uwzględnia odpowiedzialność kierownictwa za zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitału niezbędnego na pokrycie ryzyka wynikającego z całej działalności banku oraz konieczność weryfikacji tych oszacowań (i ewentualnej interwencji) przez instytucję nadzorującą. Ponadto, porusza kwestie które nie w pełni zostały uwzględnione filarze I.
- Filar III (dyscyplina rynkowa) – stanowi uzupełnienie pierwszych dwóch filarów o zestaw wymagań informacyjno-sprawozdawczych, jakie powinny być przekazywane uczestnikom rynku, aby mogli oni ocenić skalę podejmowanego przez banki ryzyka, jak też ich poziom bezpieczeństwa. Zakres ujawnianych informacji zależy od wariantu Filaru I, który przyjęła dana instytucja. Im bardziej zaawansowane podejście, wykorzystujące modele statystyczne, tym więcej informacji należy ujawnić.

NOWA UMOWA KAPITAŁOWA

Filar I - minimalne wymogi kapitałowe

Ryzyko kredytowe

Metoda standardowa (RSA)

Metoda wewnętrznych ratingów (IRB)

- podstawowa (FIRB)
- zaawansowana (AIRB)

Ryzyko operacyjne

Metoda podstawowego wskaźnika (BIA)

Metoda standardowa (TSA)

Zaawansowana metoda pomiaru (AMA)

Zagadnienia dotyczące portfela handlowego

Filar II - proces analizy nadzorczej (4 podstawowe zasady)

Poziom banku - proces wewnętrznej oceny adekwatności kapitałowej (ICCAP)

- bank powinien posiadać proces oceny swojej adekwatności kapitałowej w relacji do charakteryzującego bank profilu ryzyka, jak również strategię utrzymywania właściwych poziomów kapitałów

Poziom instytucji nadzoru - nadzorczy proces przeglądu i oceny (SREP)

- nadzór bankowy powinien badać wewnętrzne oceny i strategię banku w zakresie adekwatności kapitałowej, jak również utrzymywanie przez bank wskaźników wymaganego kapitału na odpowiednim poziomie
- instytucje nadzoru bankowego oczekują, że banki będą prowadziły działalność posiadając wskaźniki wymaganego kapitału na poziomie powyżej minimum (nadzór powinien mieć też możliwość wymagania od banków utrzymywania kapitału powyżej minimum);
- instytucje nadzorcze powinny dążyć do interweniowania na wczesnych etapach rozwoju niekorzystnych tendencji w celu zapobiegania możliwości obniżenia się kapitału poniżej poziomów minimalnych (wymaganych do zabezpieczenia charakterystyk ryzyka danego banku) oraz winny wymagać natychmiastowych działań naprawczych, jeśli kapitał nie jest utrzymywany lub odtwarzany na odpowiednim poziomie

Filar III - dyscyplina rynkowa

Banki są zobowiązane do ujawniania informacji na temat ich profilu ryzyka oraz poziomu kapitału

W skład pakietu uchwał przyjętych przez KNB weszły:

- uchwała nr 1/2007 KNB w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, w tym zakresu i warunków stosowania metod statystycznych oraz zakresu informacji załączanych do wniosków o wydanie zgody na ich stosowanie, zasad i warunków uwzględniania umów przelewu wierzytelności, umów o subpartycypację, umów o kredytowy instrument pochodny oraz innych umów niż umowy przelewu wierzytelności i umowy o subpartycypację, na potrzeby wyznaczania wymogów kapitałowych, warunków, zakresu i sposobu korzystania z ocen, nadawanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej oraz agencje kredytów eksportowych, sposobu i szczegółowych zasad obliczania współczynnika wypłacalności banku, zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu wymogów kapitałowych i współczynnika wypłacalności oraz określenia dodatkowych pozycji bilansu banku ujmowanych łącznie z funduszami własnymi w rachunku adekwatności kapitałowej oraz zakresu, sposobu i warunków ich wyznaczania;
- uchwała nr 2/2007 KNB w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszenia o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszych funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy uzupełniających banku; oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach przy określaniu sposobu obliczania funduszy własnych;
- uchwała nr 3/2007 KNB w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania zaangażowań przy ustalaniu przestrzegania limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań, określenia zaangażowań, wobec których nie stosuje się przepisów dotyczących limitów koncentracji zaangażowań i dużych zaangażowań oraz warunków, jakie muszą one spełniać, określenia zaangażowań, wobec których wymagane jest uzyskanie zgody Komisji Nadzoru Bankowego na niestosowanie przepisów dotyczących limitów koncentracji zaangażowań i dużych zaangażowań oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach, w obliczaniu limitów koncentracji zaangażowań;
- uchwała nr 4/2007 KNB w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.
- uchwała nr 5/2007 KNB w sprawie wymagań dotyczących identyfikacji, monitorowania i kontroli koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań;
- uchwała nr 6/2007 KNB w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu.

Powyższe zmiany weszły w życie od 1 kwietnia 2007 r. przy czym do końca 2007 r. banki miały swobodę wyboru stosowania niektórych przepisów (tj. stosowania poprzednich rozwiązań) i prawie wszystkie banki skorzystały z tej możliwości. Dlatego dopiero od 1 stycznia 2008 r. sektor bankowy podlega wymogom regulacji KNB z 13 marca 2007 r. w pełnym zakresie. Należy przy tym dodać, że jak dotychczas wszystkie banki stosują standardowe metody pomiaru i oceny ryzyka. Największe banki planują stosowanie metod zaawansowanych oceny ryzyka dla potrzeb regulacyjnych w perspektywie kilku lat (po spełnieniu warunków od 2009 r. metody zaawansowane zaczną stosować ING BSK i BZ WBK).

Z uwagi na krótki czas obowiązywania przepisów wdrażających Dyrektywę CRD trudno jest dokonać ich jednoznacznej oceny. Najbardziej widoczną zmianą jest zwiększenie całkowitego wymogu kapitałowego wynikające z objęcia rachunkiem adekwatności kapitałowej ryzyka operacyjnego, co spowodowało w styczniu 2008 r. wzrost całkowitego wymogu kapitałowego o 5,2 mld zł (wymóg z tego tytułu stanowił 11% całkowitego wymogu kapitałowego).

Ważną zmianą regulacyjną było również podjęcie przez KNB (13 marca 2007 r.) uchwały nr 9/2007 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, która wprowadza:

- obowiązek pomiaru poziomu płynności;
- normę ilościową, tj. miary płynności i obowiązek utrzymywania tej normy na ustalonym poziomie;
- obowiązek sprawozdawczy;
- obowiązek monitorowania przyszłego poziomu płynności;
- obowiązek zawiadomienia Komisji o każdorazowym obniżeniu nadzorczej miary płynności poniżej ustalonego poziomu oraz podjęcia niezwłocznie działań mających na celu przywrócenie poziomu środków zabezpieczających płynność do adekwatnego poziomu.

Należy przy tym zaznaczyć, że nadzorcze miary płynności powinny być postrzegane jako minimalne wymogi nadzorcze, a nie jako narzędzie do bieżącego zarządzania płynnością banku.

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Uchwała weszła w życie w styczniu 2008 r., przy czym do 29 czerwca 2008 r. banki i oddziały instytucji kredytowych nie są zobowiązane do przestrzegania limitów, o których mowa w uchwale. Regulacja ta powinna przyczynić się do wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem płynności, a tym samym do zmniejszenia potencjalnych zagrożeń wynikających z tego tytułu. W konsekwencji powinno nastąpić wzmocnienie stabilności i bezpieczeństwa systemu bankowego.

Istotną zmianą była uchwała nr 20/2007 Zarządu Narodowego Banku Polskiego zmieniająca uchwałę w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego. Nowa uchwała rozszerzyła zakres dostarczanych danych sprawozdawczych o pakiety FINREP (system sprawozdawczości finansowej dostosowany do potrzeb MSSF) i COREP (dostosowany do potrzeb Dyrektywy CRD).

Podstawowe działania nadzorcze

Bezpośredni nadzór nad bankami ma charakter analityczno-inspekcyjny.

Celem polityki inspekcyjnej, realizowanej w 2007 r. była kontynuacja działań ukierunkowanych na identyfikację zagrożeń i obszarów podwyższonego ryzyka, przy czym za priorytetowe uznano badania dotyczące:

- przygotowania banków do wprowadzenia przepisów znowelizowanej ustawy Prawo bankowe oraz uchwał KNB, wprowadzających postanowienia Dyrektywy CRD;
- zarządzania przez banki ryzykiem związanym z kredytami na finansowanie nieruchomości, m.in. w zakresie praktycznych aspektów realizacji zapisów Rekomendacji S.

Przeprowadzone zostały także pierwsze wizyty nadzorcze w ramach oceny wniosków banków o wyrażenie zgody na stosowanie zaawansowanych metod wyliczania wymogów kapitałowych (tzw. postępowania walidacyjne).

Tabela 6.1

Wykaz czynności kontrolnych przeprowadzonych w 2007 roku

	Inspekcje kompleksowe	Inspekcje problemowe	Inne	Razem
Banki komercyjne				
- liczba czynności kontrolnych	19	8	15	42
- liczba osobodni	8 752	1 202	290	10 244
Banki spółdzielcze				
- liczba czynności kontrolnych	74	2	21	97
- liczba osobodni	7 752	176	225	8 153
Przedstawicielstwa instytucji kredytowych i banków zagranicznych				
- liczba czynności kontrolnych	-	-	4	4
- liczba osobodni	-	-	8	8

W trakcie inspekcji kompleksowych badaniu podlegały: jakość aktywów, płynność, ryzyko stopy procentowej, ryzyko operacji walutowych, ryzyko operacyjne, wynik finansowy, kapitał i zarządzanie oraz przestrzeganie przepisów regulujących działalność banków, statutów i warunków określonych w zezwoleniu na utworzenie banku. Każdy obszar był oceniany zgodnie z przyjętą przez nadzór bankowy i udostępnioną bankom, metodyką systemu oceny punktowej banków. Informacja o przyznanej w wyniku inspekcji ocenie globalnej oraz ocenach cząstkowych była przekazywana do banków oraz do nadzorów zagranicznych. W ramach inspekcji kompleksowych realizowane były także dodatkowe zadania zlecone przez Zarząd NBP, takie jak kontrole: rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych, prawidłowości naliczania i odprowadzania wymaganej wysokości rezerwy obowiązkowej, sprawozdawczości banków w zakresie statystyki bilansu płatniczego.

Z kolei w trakcie inspekcji problemowych badano wybrane obszary działalności banków, które w ocenie nadzoru bankowego mogły podwyższać ryzyko banków. Szczególny nacisk był położony na kontynuację, rozpoczętego w drugim półroczu 2006 r., procesu sprawdzania realizacji przez banki zaleceń wynikających z Rekomendacji S Komisji Nadzoru Bankowego, dotyczącej dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Ocenie podlegały również kwestie związane z przeciwdziałaniem "praniu pieniędzy" i finansowaniu terroryzmu oraz realizacją zaleceń wydawanych po poprzednich inspekcjach.

Na podstawie ustaleń wynikających z przeprowadzonych czynności kontrolnych można stwierdzić, że:

- w kwestii przygotowania banków do wprowadzenia przepisów znowelizowanej ustawy Prawo bankowe oraz Uchwał KNB, wprowadzających postanowienia Dyrektywy CRD w większości badanych banków wniesiono uwagi do stopnia zaawansowania tych prac;
- w kwestii zarządzania przez banki ryzykiem związanym z kredytami na finansowanie nieruchomości wyniki czynności kontrolnych wskazują, że na poziomie formalno-proceduralnym stopień wprowadzenia zapisów Rekomendacji S był zadowalający. Jednak zapisy Rekomendacji S w mniejszym zakresie wpłynęły na praktyczne podejście banków do zarządzania ryzykiem portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Z jednej strony zaobserwowano poprawę w zakresie kształtowania relacji z klientami (odnotowano jedynie sporadyczne przypadki braku formalnych zasad informowania klienta wnioskującego o kredyt w walutach obcych o wpływie ryzyka kursowego i ryzyka stopy procentowej na wzrost obciążeń z tytułu zaciągniętego kredytu - zarówno przez banki jak i przez pośredników kredytowych). Jednak z drugiej strony w niektórych bankach stwierdzono niedociągnięcia w zakresie: analizy wpływu zmian kursowych i stopy procentowej na ryzyko kredytowe poprzez testy skrajnych warunków, wykorzystywania limitów celem ograniczania ryzyka, kontroli i monitorowania wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu. Ustalenia inspekcji wykazały również, że banki nadal stosowały liberalne zasady oceny zdolności kredytowej osób fizycznych ubiegających się o kredyty mieszkaniowe. Ponadto, część banków podejmowała niektóre działania istotne dla ostrożnościowego zarządzania portfelem kredytów długoterminowych (np. zarządzanie strukturą bilansu w dłuższym okresie czy planowanie i dywersyfikowanie źródeł finansowania działalności), dopiero po interwencji nadzoru bankowego w postaci wydanych zaleceń poinspekcyjnych;
- w kwestii przeciwdziałania „praniu pieniędzy” oraz przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu stwierdzono zróżnicowany stopień realizacji postanowień ustawy przez poszczególne banki. Na podkreślenie zasługuje jednak fakt, iż na przestrzeni ostatnich lat skala stwierdzonych nieprawidłowości uległa zmniejszeniu oraz zwiększyła się efektywność wewnątrzbankowych systemów przeciwdziałania ww. przestępstwom.

W 2008 r. działania inspekcyjne będą koncentrowały się na najistotniejszych rodzajach ryzyka występujących w działalności poszczególnych banków, z uwzględnieniem ich znaczenia dla systemu bankowego. Szczególny nacisk będzie położony na sprawdzenie przestrzegania przez banki przepisów znowelizowanej ustawy Prawo bankowe oraz uchwał KNB, wprowadzających postanowienia Dyrektywy CRD (m.in. zagadnień dotyczących procesu utrzymywania i szacowania kapitału wewnętrznego - ICAAP). Przewiduje się także przeprowadzanie czynności sprawdzających w zakresie walidacji modeli dla banków planujących wprowadzenie zaawansowanych metod obliczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka operacyjnego (o ile takie wnioski będą składane przez banki). Biorąc pod uwagę wydarzenia na krajowym i międzynarodowym rynku finansowym, w dalszym ciągu będzie monitorowane ryzyko związane z finansowaniem rynku nieruchomości.

Nadzór analityczny, integralnie związany z inspekcyjnym, polega na stałym monitorowaniu i ocenie sytuacji sektora bankowego i poszczególnych banków, identyfikowaniu rzeczywistych lub potencjalnych zagrożeń oraz, w razie konieczności, podejmowaniu działań interwencyjnych. Nadzór odbywa się na podstawie składanych przez banki sprawozdań, badań ankietowych i innych dostępnych informacji.

W cyklu kwartalnym dokonuje się kompleksowej analizy sytuacji poszczególnych banków oraz całego sektora bankowego. Na podstawie kwartalnej analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej poszczególnych banków (opracowywanej przy wykorzystaniu m.in. „Raportu wskaźników ekonomiczno-finansowych na tle grupy rówieśniczej” - RWEF) nadawana jest im ocena punktowa w systemie CAEL oraz wskazywane są obszary mogące być źródłem zagrożeń i wymagające szczegółowej kontroli w trakcie inspekcji⁷³. Wnioski prezentowane są w „Streszczeniach dla kierownictwa” (SDK). Jednocześnie w ramach nadzoru skonsolidowanego analizowane są skonsolidowane sprawozdania finansowe banków, sytuacja ekonomiczno-finansowa holdingów oraz podmiotów dominujących wobec banków.

Nadzór analityczny obejmuje również bieżącą działalność polegającą na: badaniu zgodności działalności banków z obowiązującymi przepisami prawa, opiniowaniu wniosków banków o wyrażenie przez organy nadzorcze zgody na podjęcie konkretnych działań, prowadzeniu arkuszy analityczno-nadzorczych (zawierających najważniejsze informacje o poszczególnych bankach), współpracę z zagranicznymi organami nadzoru i innymi instytucjami zewnętrznymi. W ramach bieżącego nadzoru typuje się również banki wymagające inspekcji, jak też realizację zaleceń poinspekcyjnych.

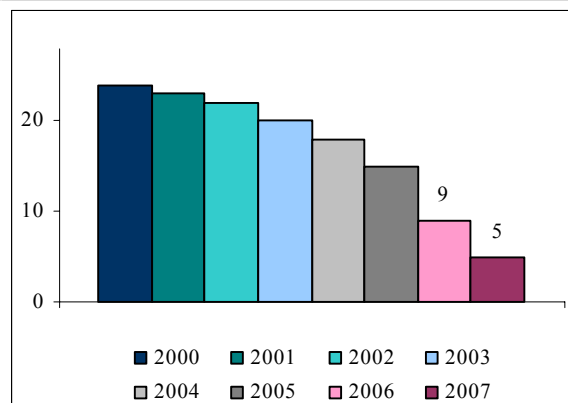
⁷³ Zgodnie z zasadą przejrzystości nadzoru, informację o nadanej ocenie CAEL wraz z uzasadnieniem przekazywane są zarządowi i radzie nadzorczej banku (w przypadku banków realizujących programy naprawcze oraz banków korzystających z pożyczek Bankowego Funduszu Gwarancyjnego także do wiadomości BFG).

Działania nadzorcze wobec banków objętych postępowaniem naprawczym

Na koniec 2007 r. program postępowania naprawczego realizowało 5 banków komercyjnych oraz 9 banków spółdzielczych.

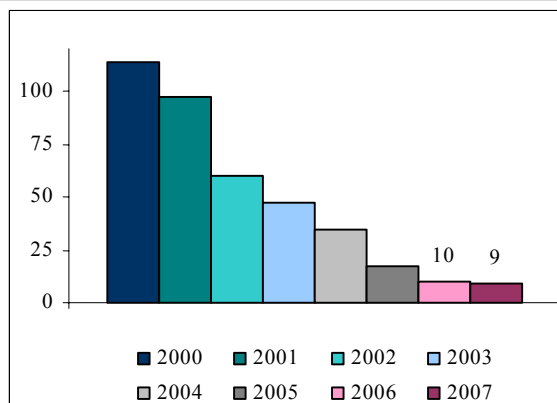
Wykres 6.1

Liczba banków objętych postępowaniem naprawczym na koniec roku
BANKI KOMERCYJNE

Wykres 6.2

Liczba banków objętych postępowaniem naprawczym na koniec roku
BANKI SPÓŁDZIELCZE

Nadzór nad bankami objętymi postępowaniem naprawczym obejmował między innymi:

- bieżącą analizę sytuacji ekonomiczno-finansowej banków oraz ocenę realizacji programów postępowania naprawczego, na podstawie której sporządzano m.in. kwartalne informacje dla KNB;
- sporządzanie opinii do opracowywanych przez banki programów postępowania naprawczego będących podstawą do akceptacji tych programów przez KNB bądź zgłoszenia uwag;
- przygotowywanie dla KNB propozycji działań w trybie nadzoru wobec tych banków;
- współpracę z BFG, w ramach której informowano BFG o działaniach podejmowanych w trybie nadzoru oraz o sytuacji finansowej niektórych banków.

Obok nadzoru nad bankami prowadzącymi działalność operacyjną podejmowano również przewidziane w ustawie Prawo bankowe czynności wobec banków, w stosunku do których prowadzone były procedury upadłościowe i likwidacyjne. Koncentrowały się one na prowadzeniu bieżącej korespondencji z syndykami, likwidatorami banków oraz przygotowywaniu stanowiska KNB do wniosków zgłaszanych przez syndyków i likwidatorów w toku realizowanych postępowań.

W 2007 r. NBP zakończył wspieranie procesów naprawczych banków. W dniu 7 listopada 2007 r. ostatni z banków dokonał całkowitej spłaty zobowiązań wobec NBP, w związku z tym według stanu na 31 grudnia 2007 r. zaangażowanie NBP z tego tytułu nie występowało. Na koniec 2007 r. żaden z banków nie korzystał również ze zwolnienia z obowiązku utrzymywania rezerwy obowiązkowej.

Działalność nadzoru bankowego na arenie międzynarodowej

Nadzór bankowym jest aktywnym uczestnikiem prac prowadzonych w ramach struktur Unii Europejskiej, przy czym szczególnie istotny wymiar ma współpraca z Komitetem Europejskich Nadzorców Bankowych (CEBS) i Europejskim Bankiem Centralnym (w ramach Komitetu Nadzoru Bankowego).

Najistotniejszym obszarem aktywności minionego roku było wdrażanie NUK oraz wypracowanie praktycznych rozstrzygnięć w zakresie nadzoru nad bankami wchodzącymi w skład grup międzynarodowych. Pomimo, iż kluczowym narzędziem budowania współpracy nadzorczej są dwustronne porozumienia nadzorcze (Memorandum of Understanding - MoU) zawierane pomiędzy organami nadzoru poszczególnych państw członkowskich, ważną rolę w budowaniu współpracy odgrywa Komitet CEBS. Rolą Komitetu jest pogłębianie i poszerzanie współpracy pomiędzy organami nadzoru krajów UE. W tym kontekście należy stwierdzić, że ze względu na poziom rozwoju sektora bankowego w UE coraz istotniejsza staje się kwestia koordynacji nadzoru nad dużymi grupami finansowymi, działającymi w skali całej UE (w tym realizacji zadań inspekcyjnych). Podstawowym celem tych działań jest zagwarantowanie stabilności systemowo istotnych podmiotów, zarówno

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

dla poszczególnych państw członkowskich, jak i dla systemu bankowego UE. W związku z tym podejmowano działania zmierzające do wypracowania jednolitego podejścia do nadzorowania największych unijnych grup bankowych (szczegółowe zadania obejmowały m.in. zagadnienia dotyczące organizacji kolegiów nadzorczych z udziałem nadzorcy konsolidującego, nadzorującego podmiot dominujący w grupie i władz nadzorczych, które w poszczególnych państwach członkowskich nadzorują podmioty zależne).

Reasumując, najważniejszym wydarzeniem o charakterze regulacyjnym w 2007 r. było uchwalenie przez Sejm RP ustawy o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz podjęcie przez KNB pakietu uchwał, które doprowadziły do pełnego przeniesienia do polskiego systemu prawnego i bankowego, postanowień Dyrektywy CRD. Działania nadzoru skoncentrowane były na sprawnym wdrożeniu jej postanowień do praktyki działania banków i nadzoru bankowego. Równie istotny był proces przygotowania nadzoru bankowego do włączenia z początkiem 2008 r. do struktur Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego. Wszystkie te działania powinny sprzyjać wzmocnieniu stabilności polskiego sektora bankowego.

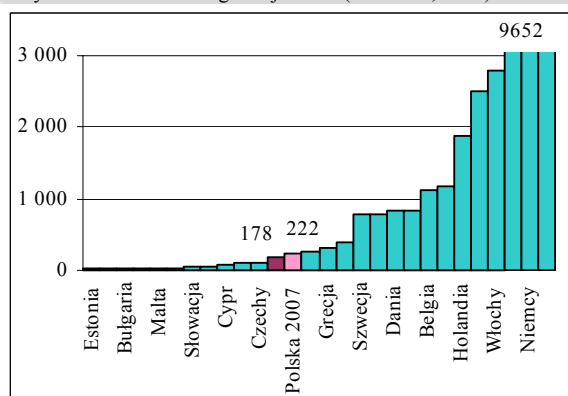
VII. POLSKI SEKTOR BANKOWY NA TLE INNYCH KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Polski system bankowy stanowi integralny element europejskiego systemu bankowego. W związku z tym warto dokonać porównań jego podstawowych charakterystyk na tle innych krajów Unii Europejskiej⁷⁴.

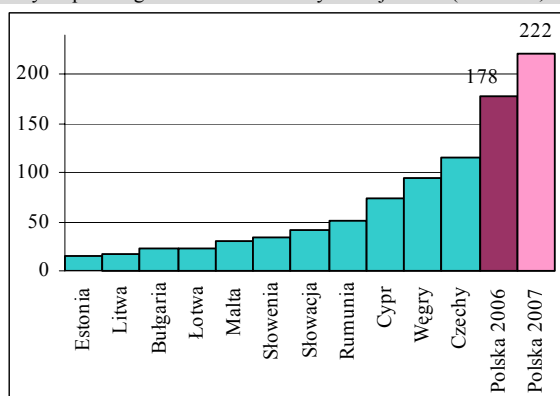
Skala działania

Pod względem wielkości aktywów polski sektor bankowy jest niezmiernie mały na tle krajów „starej” UE (jego aktywa nie stanowią nawet 1% aktywów wszystkich krajów UE), ale z drugiej strony jest największy wśród nowych krajów UE (stanowi ponad 25% aktywów tej grupy).

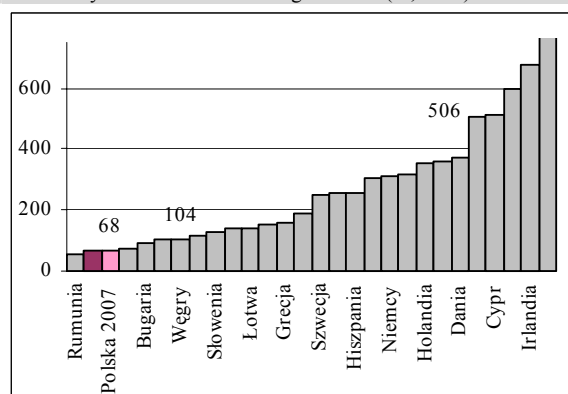
Wykres 7.1
Aktywa sektora bankowego krajów UE (mld EUR, 2006)

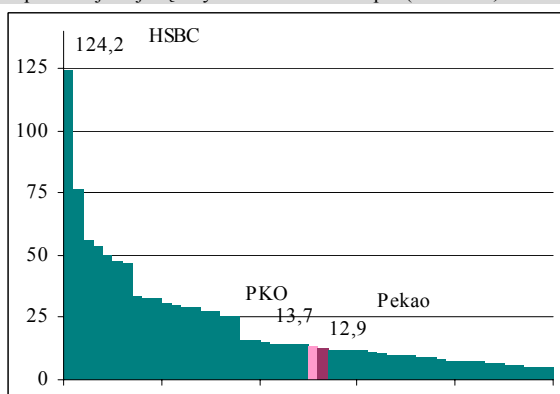
Wykres 7.2
Aktywa polskiego sektora na tle nowych krajów UE (mld EUR, 2006)

Wykres 7.3
Udział aktywów sektora bankowego w PKB (%), 2006

Wykres 7.4
Kapitalizacja największych banków w Europie (mld EUR, 16/06/08)

Charakterystyczną cechą Polski, jak też pozostałych nowych krajów UE jest nie tylko bardzo niski poziom aktywów sektora bankowego, ale również ich niska relacja w stosunku do PKB. Z jednej strony wskazuje to na niski poziom ubankowienia gospodarki, a z drugiej na duży potencjał wzrostu tego sektora.

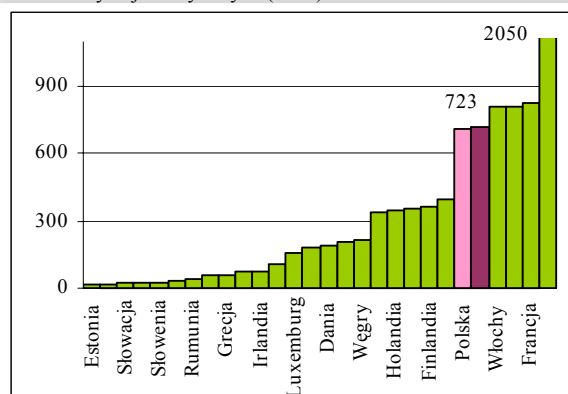
Pomimo relatywnie małej skali działalności bankowej polskiego sektora bankowego, PKO BP i Pekao należą do największych banków w Europie pod względem liczby klientów, sieci placówek, osiągniętych wyników finansowych oraz wartości rynkowej.

⁷⁴ Dane prezentowane w tej części materiału bazują na raportach: EU Banking Structures, EU Banking Sector Stability i Financial Stability Review, opracowanych przez EBC przy udziale przedstawicieli UKNF i NBP.

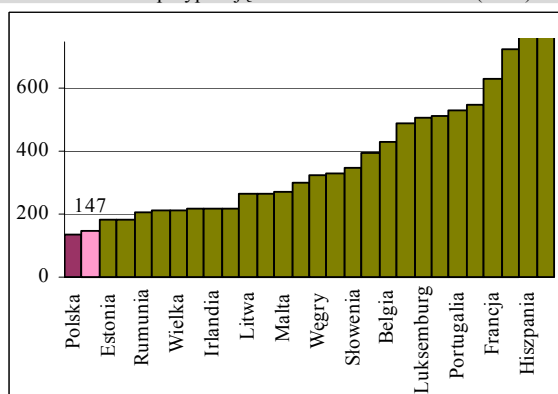

Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Wykres 7.5
Liczba instytucji kredytowych (2006)

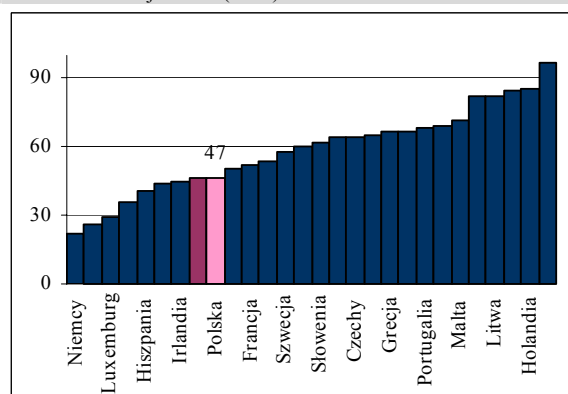

Wykres 7.6
Liczba oddziałów przypadająca na 1 mln mieszkańców (2006)

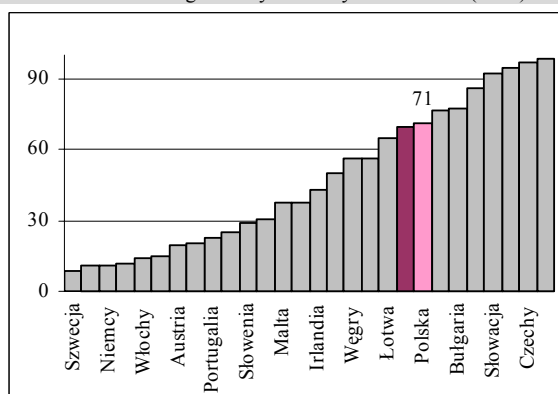

Biorąc pod uwagę liczbę działających instytucji kredytowych polski sektor bankowy jest jednym z największych w Europie, ale z drugiej strony liczba oddziałów przypadających na 1 mln mieszkańców należy do najniższych (w przypadku wszystkich państw na średnim poziomie europejskim).

Wykres 7.7
CR5 Index w krajach UE (2006)

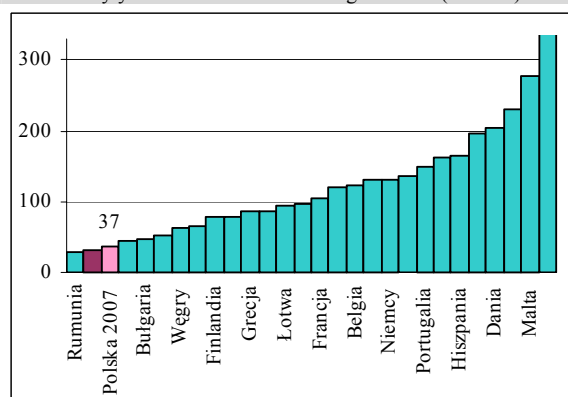

Wykres 7.8
Udział inwestorów zagranicznych w aktywach sektora (2006)

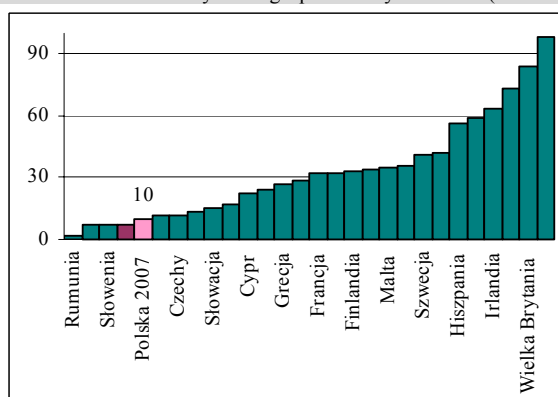

Poziom koncentracji polskiego sektora bankowego (mierzony udziałem 5-ciu największych banków w aktywach sektora bankowego) kształtuje się nieznacznie poniżej przeciętnego poziomu w krajach UE. Struktura własnościowa polskiego sektora bankowego jest charakterystyczna dla nowych państw UE, które cechuje bardzo wysoki udział inwestorów zagranicznych.

Wykres 7.9
Udział kredyty dla sektora niefinansowego w PKB (%/2006)

Wykres 7.10
Udział kr. mieszkaniowych dla gosp. domowych w PKB (%/ 2006)

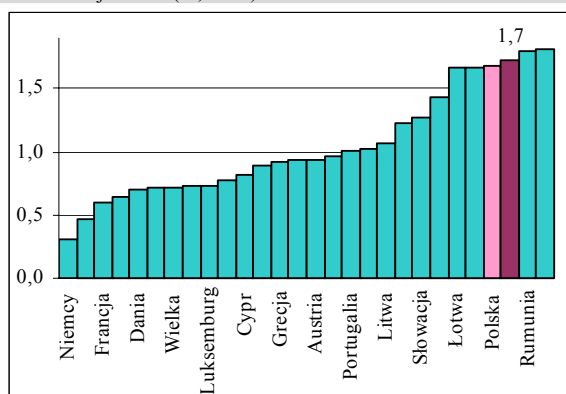
Raport o sytuacji banków w 2007 roku

Konsekwencją niskiego udziału aktywów w PKB w krajach nowej UE jest też niski udział kredytów w PKB, przy czym w Polsce obok Rumunii jest on najniższy. Pomimo bardzo dynamicznego wzrostu w ostatnich latach kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych ich udział w PKB jest również zdecydowanie niższy niż w pozostałych krajach UE (nie jest to jednak równoznaczne z niskim ryzykiem dla sektora wynikającym z tytułu tych kredytów).

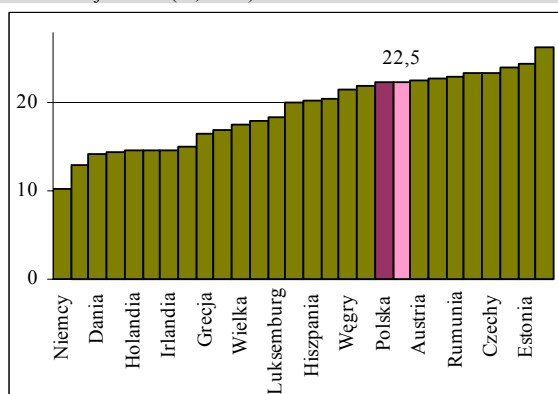
Efektywność działania i bezpieczeństwo sektora

Podobnie, jak w innych krajach nowej UE, polski sektor bankowy charakteryzuje się wysokimi stopami zwrotu na aktywach, jak też na kapitale. Może to jednak być wyrazem niższego poziomu konkurencji, niż w wysoko rozwiniętych krajach UE. Z drugiej strony, mimo znaczącej poprawy zanotowanej w ostatnich latach, pożądane są dalsze działania zmierzające do zwiększenia efektywności kosztowej.

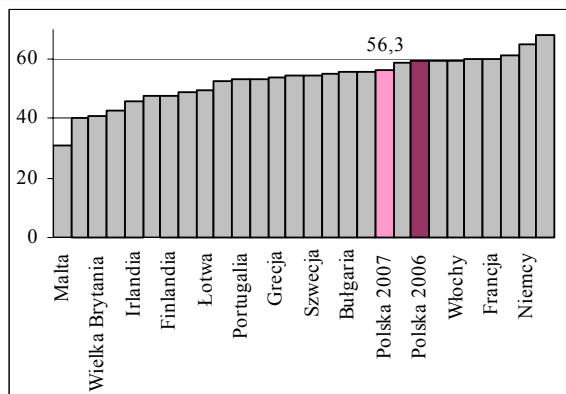
Wykres 7.11
ROA w krajach UE (% , 2006)

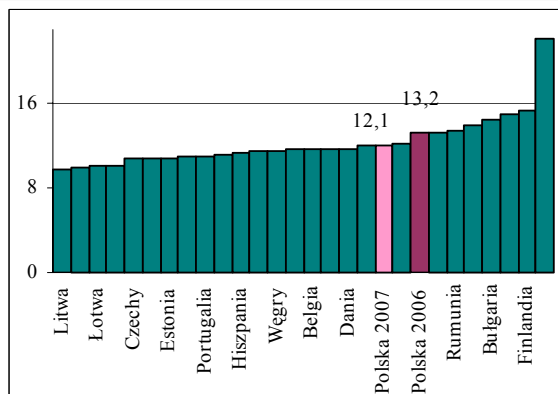
Wykres 7.12
ROE w krajach UE (% , 2006)

Wykres 7.13
C/I w krajach UE (% , 2006)

Wykres 7.14
CAR w krajach UE (% , 2006)

Poziom współczynnika wypłacalności jest relatywnie wysoki na tle innych krajów UE, co potwierdza stabilność polskiego sektora bankowego.

Reasumując, skala działalności polskiego sektora bankowego na tle wysoko rozwiniętych krajów UE jest niewielka, co z jednej strony świadczy o niskim poziomie ubankowienia polskiej gospodarki, a z drugiej o potencjale rozwoju sektora. Jednocześnie polskie banki należą do najzyskowniejszych w Europie i są relatywnie dobrze wyposażone w kapitały, przy czym ze względu na bardzo dynamiczny wzrost skali działania pożądane jest ich dalsze zwiększenie.

ANEKS STATYSTYCZNY

Wykaz tabel

Tabela 1.1	- Liczba banków, zatrudnienie, wielkość sieci, udział w rynku
Tabela 1.2	- Koncentracja sektora
Tabela 1.3	- Struktura własnościowa
Tabela 1.4	- Inwestorzy zagraniczni wg kraju pochodzenia
Tabela 2.1	- Bilans
Tabela 2.2	- Należności i zobowiązania sektora finansowego
Tabela 2.3	- Kredyty i depozyty sektora niefinansowego
Tabela 2.4	- Papiery wartościowe
Tabela 2.5	- Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane
Tabela 3	- Rachunek zysków i strat oraz efektywność działania
Tabela 4	- Należności zagrożone
Tabela 5	- Adekwatność kapitałowa

Tabela 1.1 - Liczba banków, zatrudnienie, wielkość sieci, udział w rynku

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Liczba banków	649	647	645	54	51	50	7	12	14	588	584	581
Zatrudnienie	152 954	157 931	167 162	124 077	127 201	133 720	612	1 826	3 337	28 265	28 904	30 105
Sieć placówek	11 987	12 562	13 468	8 378	8 592	9 274	11	171	184	3 598	3 799	4 010
- oddziały	5 085	5 184	5 605	3 710	3 770	4 134	7	12	14	1 368	1 402	1 457
- pozostałe	6 902	7 378	7 863	4 668	4 822	5 140	4	159	170	2 230	2 397	2 553
Udział w rynku:												
- aktywach	100,0	100,0	100,0	93,3	90,7	89,6	0,9	3,1	4,3	5,8	6,2	6,1
- kredytach dla sektora niefinansowego	100,0	100,0	100,0	92,1	90,5	89,9	0,7	2,5	3,6	7,2	7,0	6,5
- depozytach sektora niefinansowego	100,0	100,0	100,0	91,7	89,7	89,4	0,6	1,8	1,9	7,7	8,6	8,8
- funduszach własnych	100,0	100,0	100,0	93,0	92,7	92,8	x	x	x	7,0	7,3	7,2
- wyniku finansowym netto	100,0	100,0	100,0	94,2	96,3	95,5	0,1	-1,0	-0,6	5,6	4,7	5,0

Tabela 1.2 - Koncentracja sektora

	5 największych banków			10 największych banków			15 największych banków		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Zatrudnienie	46,3	42,5	43,0	60,6	58,3	52,3	69,5	67,5	56,0
Sieć placówek	46,1	41,8	41,4	55,9	52,7	51,2	60,6	57,6	55,9
- oddziały	39,8	38,6	47,3	57,0	56,3	62,0	64,1	64,0	64,2
- pozostałe	50,6	44,0	37,1	55,0	50,0	43,4	57,7	52,9	49,8
Udział w rynku:									
- aktywach	48,6	46,5	46,6	69,3	66,7	64,5	78,2	76,6	73,9
- kredytach dla sektora niefinansowego	45,0	44,0	44,6	63,8	61,7	60,8	75,6	75,2	73,3
- depozytach sektora niefinansowego	55,8	54,7	56,9	74,4	72,5	72,7	81,5	80,8	79,6
- funduszach własnych	47,5	45,0	47,9	67,3	65,7	65,1	76,2	76,3	75,5
- wyniku finansowym netto	57,2	54,5	49,6	75,4	77,6	65,6	82,9	86,1	85,2

Tabela 1.3 - Struktura własnościowa

	Inwestorzy krajowi			z tego Skarb Państwa			Inwestorzy zagraniczni		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Liczba banków	599	595	591	4	4	4	50	52	54
Udział w rynku:									
- w aktywach	30,0	30,4	29,1	20,3	19,8	18,3	70,0	69,6	70,9
- w kredytach dla sektora niefinansowego	30,2	30,1	29,9	20,2	19,8	19,5	69,8	69,9	70,1
- w depozytach sektora niefinansowego	33,3	33,5	32,5	23,7	22,7	20,8	66,7	66,5	67,5
- w funduszach własnych	26,9	27,1	29,9	16,9	16,5	18,9	73,1	72,9	70,1
- w wyniku finansowym netto	26,9	28,0	31,6	19,7	21,2	23,2	73,1	72,0	68,4

Tabela 1.4 - Inwestorzy zagraniczni wg kraju pochodzenia

	Liczba kontrolowanych banków i oddziałów instytucji kredytowych			Udział w aktywach (%)		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Włochy	4	4	4	21,1	19,9	17,4
Holandia	4	4	4	8,2	8,2	10,9
Niemcy	9	9	9	8,7	8,4	9,3
USA	6	6	5	7,9	7,8	7,4
Belgia	2	3	4	4,7	4,9	5,6
Irlandia	1	1	2	4,8	4,6	5,0
Francja	10	10	9	3,2	3,9	3,9
Portugalia	1	1	2	3,9	3,6	3,7
Austria	1	1	1	1,9	2,3	2,2
Szwecja	2	3	3	1,1	1,2	1,5
Grecja	x	1	1	x	0,2	1,3
Hiszpania	1	1	2	0,7	0,9	1,0
Norwegia	1	1	2	0,3	0,3	0,7
Dania	4	3	2	0,4	0,5	0,5
Wielka Brytania	1	1	1	0,1	0,1	0,2
Japonia	2	2	2	0,2	0,2	0,2
Luksemburg	x	x	1	x	x	0,1
- pozostali	1	1	x	2,8	2,7	x
Razem	50	52	54	70,0	69,6	70,9
- w tym z krajów UE	40	43	45	61,6	61,4	62,6

Tabela 2.1 - Bilans (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Suma bilansowa	586 425,6	681 791,6	795 362,1	547 174,6	618 713,6	712 576,2	5 341,7	20 952,6	33 861,4	33 909,2	42 125,4	48 924,5
Aktywa												
Kasa i operacje z bankiem centralnym	17 798,2	22 954,5	28 214,6	16 946,2	21 837,5	26 630,2	48,0	217,4	361,0	804,0	899,6	1 223,4
Należności od sektora finansowego	122 287,1	134 468,2	125 209,6	110 077,0	114 154,9	102 207,0	1 764,8	7 653,1	9 233,1	10 445,3	12 660,2	13 769,4
Należności od sektora niefinansowego, w tym:	248 571,2	314 685,3	421 850,9	228 403,1	284 230,6	378 882,7	1 875,9	8 083,4	15 505,1	18 292,1	22 371,2	27 463,0
Należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych	21 554,8	22 775,8	21 421,9	20 619,0	21 223,5	19 701,4	0,0	23,8	5,3	935,8	1 528,5	1 715,1
Należności z tytułu pap. wart. z przyrzeczeniem odkupu	1 195,0	1 778,7	5 987,1	1 184,9	1 778,7	5 987,1	0,0	0,0	0,0	10,1	0,0	0,0
Papiery wartościowe, w tym:	133 874,4	142 516,7	135 641,4	131 219,8	136 222,3	128 720,0	998,1	3 527,5	4 319,4	1 656,5	2 766,8	2 602,0
Aktywa trwałe	20 726,0	20 283,0	21 951,3	19 094,6	18 404,6	19 752,0	55,9	199,7	330,5	1 575,5	1 678,7	1 868,8
Inne aktywa	20 419,0	22 329,4	35 085,4	19 630,1	20 861,4	30 695,7	599,0	1 247,7	4 106,9	189,9	220,3	282,7
Pasywa												
Operacje z bankiem centralnym	2 506,5	4 950,3	3 041,1	2 506,5	4 023,2	2 929,1	0,0	927,0	112,0	0,0	0,1	0,1
Zobowiązania wobec sektora finansowego	92 345,5	118 994,2	158 386,8	89 391,5	107 260,5	139 162,1	2 572,9	11 218,4	18 316,3	381,0	515,3	908,5
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	337 397,7	383 884,8	428 250,1	310 014,9	344 850,1	383 272,1	1 917,3	6 667,0	8 023,5	25 465,5	32 367,8	36 954,5
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	29 486,8	32 459,1	44 705,6	26 215,9	28 820,0	39 857,0	12,4	23,3	27,2	3 258,6	3 615,9	4 821,4
Zobowiązania z tytułu pap. wart. z przyrzeczeniem odkupu	11 495,0	13 804,6	13 261,1	11 495,0	13 351,2	11 877,0	0,0	453,4	1 384,1	0,0	0,0	0,0
Zobowiązania z tytułu emisji własnych pap. wart.	9 396,0	15 910,5	12 393,0	9 396,0	15 910,5	12 393,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Inne pasywa	38 371,4	41 535,6	53 497,1	36 721,8	38 553,4	46 240,7	744,1	1 796,4	6 294,4	905,5	1 185,8	961,9
Rezerwy celowe na zobowiązania pozabilansowe	420,0	398,4	418,4	418,3	396,1	410,0	0,0	0,3	5,5	1,7	2,0	2,8
Rezerwa na ryzyko ogólne	871,7	653,4	651,2	778,3	550,0	540,2	0,0	0,0	0,0	93,5	103,4	111,0
Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane	54 969,6	59 208,2	68 438,9	51 592,2	55 393,9	64 169,4	81,9	-17,5	-208,6	3 295,5	3 831,7	4 478,1
Wynik (zysk/strata) w trakcie zatwierdzania	55,5	-704,8	10,0	59,3	-701,2	25,5	0,0	-3,6	-15,6	-3,8	0,1	0,0
Wynik (zysk/strata) roku bieżącego	9 110,0	10 697,3	12 308,8	8 585,0	10 305,9	11 700,1	13,2	-112,0	-77,5	511,7	503,4	686,1

Uwaga: Wynik roku bieżącego wykazany w 2007 r. nie uwzględnia wyniku z działalności niekontynuowanej Banku BPH, który na skutek przejęcia większości banku przez Bank Pekao został wykazany w kapitałach Banku Pekao

Tabela 2.2 - Należności i zobowiązania sektora finansowego - wartość nominalna (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Należności od sektora finansowego	123 459,7	135 148,1	125 711,2	111 241,7	114 826,4	102 701,8	1 764,8	7 654,4	9 234,7	10 453,3	12 667,2	13 774,7
Rezydent	51 298,5	61 755,1	67 569,0	39 649,6	45 850,8	48 878,1	1 195,7	3 237,1	4 916,3	10 453,3	12 667,2	13 774,7
Nierezydent	72 161,2	73 393,0	58 142,2	71 592,1	68 975,7	53 823,7	569,1	4 417,3	4 318,5	0,0	0,0	0,0
Zobowiązania wobec sektora finansowego	92 996,2	119 534,2	158 744,7	90 042,2	107 800,4	139 519,8	2 572,9	11 218,4	18 316,4	381,1	515,4	908,6
Rezydent	57 326,7	69 383,5	75 991,5	55 453,3	61 033,2	65 633,2	1 492,4	7 834,8	9 449,7	381,1	515,4	908,6
Nierezydent	35 669,4	50 150,7	82 753,2	34 589,0	46 767,2	73 886,6	1 080,5	3 383,5	8 866,6	0,0	0,0	0,0

Tabela 2.3 - Kredyty i depozyty sektora niefinansowego - wartość nominalna (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Kredyty ogółem	258 493,9	322 775,0	427 552,9	238 021,0	291 952,5	384 169,9	1 905,8	8 123,4	15 531,7	18 567,0	22 699,1	27 851,4
- złote	189 915,0	232 391,9	319 264,4	169 985,0	204 317,5	279 951,3	1 377,6	5 385,7	11 471,4	18 552,2	22 688,7	27 841,9
- dewizy	68 578,9	90 383,1	108 288,5	68 036,0	87 635,0	104 218,6	528,2	2 737,7	4 060,3	14,8	10,4	9,5
Kredyty dla gospodarstw domowych	136 398,9	183 422,4	254 210,0	121 068,8	163 193,6	223 686,8	382,9	2 013,2	8 365,5	14 947,2	18 215,6	22 157,7
- konsumpcyjne	63 795,8	77 519,6	102 489,7	58 221,9	70 498,2	91 758,9	304,7	1 339,7	4 452,8	5 269,4	5 681,7	6 278,0
<i>w rachunku bieżącym</i>	14 550,3	15 213,1	17 721,6	12 880,8	13 508,0	15 752,1	0,0	0,0	0,3	1 669,5	1 705,1	1 969,3
<i>związane z kartami kredytowymi</i>	4 247,8	5 828,8	8 917,6	4 079,1	5 634,1	8 643,8	166,6	192,0	269,2	2,2	2,7	4,5
<i>pozostałe</i>	44 997,7	56 477,7	75 850,5	41 262,0	51 356,1	67 363,0	138,1	1 147,7	4 183,3	3 597,7	3 973,9	4 304,2
- mieszkaniowe	50 662,6	78 174,8	117 727,8	49 454,4	76 042,9	112 020,0	23,8	503,3	3 191,2	1 184,3	1 628,7	2 516,6
<i>złotowe</i>	18 454,4	28 206,6	52 595,8	17 253,5	26 296,0	48 673,7	17,1	282,6	1 405,7	1 183,7	1 628,1	2 516,5
<i>walutowe</i>	32 208,2	49 968,2	65 132,0	32 200,9	49 746,9	63 346,3	6,7	220,7	1 785,5	0,6	0,6	0,1
- pozostałe nieruchomości	1 910,3	3 186,9	4 960,3	1 091,3	2 139,3	3 472,7	0,0	16,9	150,1	819,0	1 030,5	1 337,6
- inwestycyjne	14 319,0	17 924,7	21 331,4	8 922,7	11 057,5	12 707,8	54,4	86,0	134,4	5 342,0	6 781,1	8 489,1
- pozostałe	5 711,2	6 616,4	7 700,8	3 378,5	3 455,7	3 727,4	0,0	67,3	437,0	2 332,5	3 093,6	3 536,4
Kredyty dla przedsiębiorstw	121 235,0	138 342,7	171 715,7	116 156,6	127 859,9	159 024,1	1 520,9	6 091,0	7 163,8	3 557,5	4 391,8	5 527,8
- działalność bieżąca	66 076,2	74 361,7	90 583,1	62 535,3	66 752,3	82 522,4	1 413,0	5 154,0	5 263,2	2 127,9	2 455,5	2 797,5
- inwestycyjne	38 605,5	42 718,4	46 808,8	37 381,0	40 523,1	43 230,6	103,4	730,8	1 573,1	1 121,1	1 464,4	2 005,1
- nieruchomości	16 553,3	21 262,6	34 323,8	16 240,3	20 584,5	33 271,1	4,5	206,2	327,5	308,5	471,9	725,2
Kredyty dla instytucji niekomercyjnych	860,0	1 009,9	1 627,3	795,6	899,0	1 458,9	2,1	19,2	2,5	62,4	91,7	165,9
Kredyty dla rolnictwa	13 251,9	16 016,3	18 214,9	5 218,3	5 654,8	6 172,6	0,0	0,0	0,0	8 033,5	10 361,4	12 042,3
- preferencyjne	10 467,9	12 839,4	14 915,1	4 836,8	5 213,3	5 755,4	0,0	0,0	0,0	5 631,1	7 626,1	9 159,7
Depozyty ogółem	329 135,8	375 570,7	419 308,0	301 975,8	336 809,4	374 720,1	1 870,4	6 591,7	7 870,1	25 289,6	32 169,7	36 717,8
- złote	274 625,1	314 713,4	362 223,0	248 199,4	279 052,1	319 423,1	1 328,6	3 773,5	6 445,1	25 097,1	31 887,8	36 354,9
- dewizy	54 510,7	60 857,3	57 085,0	53 776,4	57 757,3	55 297,0	541,8	2 818,2	1 425,1	192,4	281,9	362,9
Depozyty przedsiębiorstw	99 202,8	125 885,6	144 808,9	95 212,6	117 012,6	135 756,7	1 844,0	6 021,8	5 597,2	2 146,1	2 851,1	3 455,1
Depozyty gospodarstw domowych	219 903,7	238 817,9	262 399,5	197 526,3	209 884,7	228 064,7	22,3	559,4	2 213,1	22 355,1	28 373,8	32 121,7
Depozyty instytucji niekomercyjnych	10 029,3	10 867,3	12 099,6	9 236,9	9 912,1	10 898,7	4,1	10,4	59,8	788,3	944,7	1 141,0

Tabela 2.4 - Papiery wartościowe (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Ogółem	133 874,4	142 516,7	135 641,4	131 219,8	136 222,3	128 720,0	998,1	3 527,5	4 319,4	1 656,5	2 766,8	2 602,0
Rezydent	127 139,3	135 199,8	129 519,5	124 495,7	129 024,6	122 769,0	987,1	3 408,3	4 148,5	1 656,5	2 766,9	2 602,0
Nierezydent	6 735,1	7 316,9	6 121,9	6 724,1	7 197,7	5 951,0	11,0	119,2	170,9	0,0	0,0	0,0
Kapitałowe	761,9	1 484,4	1 443,7	752,5	1 467,5	1 421,4	0,0	0,0	0,0	9,4	16,9	22,3
Dłużne	133 054,9	140 925,4	134 020,0	130 409,8	134 675,0	127 188,2	998,1	3 527,5	4 319,4	1 647,0	2 722,9	2 512,4
- bony pieniężne	22 965,0	18 362,1	7 756,0	21 633,1	15 902,1	6 984,8	467,9	1 385,3	0,0	864,0	1 074,7	771,2
- obligacje NBP	8 188,4	8 050,0	8 036,6	8 144,5	7 979,5	7 966,0	16,3	30,0	29,9	27,6	40,5	40,7
- bony skarbowe	13 119,1	12 109,5	11 436,0	12 667,4	10 765,4	9 997,5	0,0	233,8	209,3	451,7	1 110,3	1 229,2
- obligacje skarbowe	79 855,6	90 393,1	92 894,6	79 230,2	88 391,9	88 676,1	386,4	1 600,2	3 817,0	239,0	401,0	401,5
- pozostałe	8 926,8	12 010,7	13 896,9	8 734,6	11 636,1	13 563,8	127,5	278,2	263,2	64,7	96,3	69,9
Pozostałe	57,6	106,9	177,7	57,5	79,8	110,4	0,0	0,0	0,0	0,1	27,1	67,3

Tabela 2.5 - Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Ogółem	54 887,7	59 225,7	68 647,5	51 592,2	55 393,9	64 169,4	x	x	x	3 295,5	3 831,7	4 478,1
Fundusze podstawowe	12 473,0	13 429,0	14 366,6	11 936,3	12 866,7	13 742,8	x	x	x	536,7	562,3	623,8
Akcje własne	-3,4	-2,4	-2,2	-3,4	-2,4	-2,2	x	x	x	0,0	0,0	0,0
Fundusz zapasowy	19 066,8	21 085,4	31 178,5	16 571,8	18 201,5	27 831,7	x	x	x	2 495,0	2 884,0	3 346,8
Inne fundusze rezerwowe	11 766,7	12 285,4	9 460,4	11 726,0	12 245,3	9 419,3	x	x	x	40,8	40,1	41,1
Fundusz ogólnego ryzyka	7 137,9	7 759,3	7 499,6	6 962,1	7 559,0	7 269,5	x	x	x	175,8	200,2	230,1
Wynik z lat ubiegłych	-556,0	-33,1	-13,1	-491,5	-47,7	-19,1	x	x	x	-64,5	14,7	6,0
Fundusz z aktualizacji wyceny	1 076,5	1 229,3	67,3	964,0	1 118,3	-37,9	x	x	x	112,5	110,9	105,1
Inne fundusze uzupełniające (KNB/KNF/Prawo bankowe)	786,0	573,9	531,1	786,0	573,9	531,1	x	x	x	0,0	0,0	0,0
Rezerwa na ryzyko i wydatki niezwiązane z podstawową działaln.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	x	x	x	0,0	0,0	0,0
Zob. podporządkowane przy uwzględnieniu okresu wymagalności	1 928,3	2 498,3	5 152,3	1 893,0	2 455,9	4 991,1	x	x	x	35,4	42,4	161,2
Pozostałe zobowiązania podporządkowane	1 248,4	424,5	434,6	1 230,7	407,8	407,8	x	x	x	17,6	16,8	26,9
Odsetki od zobowiązań podporządkowanych	16,3	15,7	35,1	16,3	15,7	35,0	x	x	x	0,0	0,0	0,1

Tabela 3 - Rachunek zysków i strat (mln zł) oraz efektywność działania

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Wynik z tytułu odsetek	18 542,2	20 702,2	24 313,0	16 723,0	18 723,3	21 680,2	49,7	177,9	462,2	1 769,5	1 801,1	2 170,6
- przychody	34 129,8	35 005,9	43 170,3	31 440,2	31 991,5	38 730,2	205,2	534,8	1 449,9	2 484,4	2 479,7	2 990,2
- koszty	15 587,6	14 303,7	18 857,3	14 717,2	13 268,2	17 050,0	155,5	356,9	987,7	714,9	678,6	819,6
Wynik z tytułu prowizji	7 536,8	9 142,0	11 008,9	6 818,4	8 338,2	10 003,6	37,9	60,6	200,8	680,5	743,2	804,5
- przychody	9 465,3	11 218,4	13 903,9	8 667,8	10 295,3	12 671,6	52,9	110,8	350,7	744,6	812,4	881,6
- koszty	1 928,5	2 076,5	2 895,0	1 849,4	1 957,1	2 668,0	15,0	50,2	149,9	64,1	69,1	77,1
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych pap. wartościowych	801,9	1 106,7	966,7	796,7	1 099,8	961,0	0,0	0,0	0,0	5,2	6,9	5,7
Wynik operacji finansowych	880,1	1 170,5	1 438,6	814,1	1 050,4	1 537,1	54,7	105,3	-109,7	11,3	14,8	11,2
Wynik z pozycji wymiany	3 857,9	3 009,5	3 667,1	3 797,4	2 962,3	3 319,4	50,9	33,9	331,9	9,6	13,3	15,8
Wynik działalności bankowej	31 619,0	35 130,8	41 394,4	28 949,7	32 174,0	37 501,3	193,2	377,6	885,2	2 476,1	2 579,3	3 007,9
Pozostałe przychody operacyjne	1 462,0	1 814,1	1 867,8	1 387,3	1 712,8	1 715,3	11,6	19,8	38,4	63,1	81,5	114,1
Pozostałe koszty operacyjne	835,3	1 196,2	771,3	758,7	1 107,4	667,6	13,7	23,7	21,3	62,9	65,1	82,4
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rach. zabezpieczeń	-1,6	2,2	-4,3	-1,6	4,2	-2,4	0,0	-1,9	-2,0	0,0	0,0	0,0
Koszty działania banku	17 548,7	18 997,4	21 747,1	15 750,7	16 823,8	19 089,9	147,8	427,7	714,1	1 650,3	1 745,9	1 943,0
- wynagrodzenia	8 096,3	8 824,8	10 042,3	7 061,1	7 628,1	8 628,5	54,3	160,7	256,6	980,9	1 036,1	1 157,2
- ubezpieczenia i inne świadczenia	1 739,4	1 912,9	2 208,1	1 510,6	1 654,8	1 904,7	10,8	29,3	49,9	218,0	228,8	253,6
- inne	7 713,0	8 259,6	9 496,6	7 178,9	7 540,9	8 556,7	82,8	237,7	407,6	451,3	481,0	532,2
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niem. i praw.	2 328,9	2 183,7	2 296,2	2 176,1	2 012,5	2 075,5	14,8	23,6	60,2	138,0	147,6	160,5
Różnica wartości rezerw i aktualizacji	1 581,3	1 667,0	1 716,2	1 514,0	1 551,7	1 456,0	2,2	37,6	184,3	65,0	77,8	75,9
- odpisy na rezerwy i aktualizację wartości	11 062,7	10 725,8	11 542,6	10 685,4	10 312,7	10 997,3	19,7	57,6	193,0	357,7	355,4	352,3
w tym na należności zagrożone	7 893,6	6 542,8	5 789,0	7 603,9	6 227,8	5 434,1	8,6	32,4	105,2	281,0	282,5	249,7
- rozwiązanie rezerw i aktualizacja wartości	9 481,5	9 058,7	9 826,3	9 171,3	8 761,0	9 541,3	17,4	20,1	8,7	292,7	277,6	276,4
w tym należności zagrożone	6 642,2	5 120,8	4 522,3	6 405,8	4 890,5	4 313,2	0,0	7,9	4,0	236,4	222,4	205,2
Wynik z działalności operacyjnej	10 785,1	12 902,9	16 727,0	10 135,8	12 395,6	15 925,2	26,2	-117,2	-58,3	623,0	624,5	860,2
Wynik na operacjach nadzwyczajnych	0,5	1,4	0,1	0,5	1,5	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych	144,8	11,0	0,3	144,8	11,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia	3,5	114,6	-1,1	3,5	114,6	-1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wynik finansowy brutto	10 933,9	13 029,9	16 726,4	10 284,7	12 522,7	15 924,6	26,2	-117,2	-58,3	623,0	624,5	860,2
Podatek dochodowy	1 809,3	2 321,0	3 054,2	1 684,2	2 204,7	2 861,3	13,0	-5,1	19,2	112,2	121,4	173,8
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	15,6	11,7	-2,2	16,5	12,1	-2,5	0,0	0,0	0,0	-0,9	-0,4	0,3
Wynik (zysk/strata) po opodatkowaniu netto	9 110,0	10 697,3	13 674,4	8 585,0	10 305,9	13 065,7	13,2	-112,0	-77,5	511,7	503,4	686,1
Efektywność działania												
Marża odsetkowa (w %)	3,3	3,3	3,3	3,2	3,3	3,3	x	1,3	1,8	5,6	4,8	4,8
Wskaźnik kosztów operacyjnych (w %)	61,6	59,2	56,3	60,6	57,4	54,6	x	119,1	84,4	72,2	72,9	69,2
ROA (w %)	1,6	1,7	1,7	1,6	1,8	1,8	x	-0,6	-0,2	1,6	1,3	1,5
ROE (w %)	20,6	22,5	22,5	20,8	23,1	22,9	x	x	x	17,6	14,5	17,2
Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)	4 411,1	4 656,5	5 006,3	4 742,4	4 997,4	5 377,2	7 388,2	7 331,7	6 408,5	2 892,0	2 987,1	3 203,3
Aktywa / 1 pracownik (w tys. zł)	3 834,0	4 317,0	4 758,0	4 410,0	4 864,1	5 328,9	8 728,3	11 474,6	10 147,3	1 199,7	1 457,4	1 625,1
Wynik finansowy brutto / 1 pracownik (w tys. zł)	71,5	82,5	100,1	82,9	98,4	119,1	42,8	-64,2	-17,5	22,0	21,6	28,6

Tabela 4 - Należności zagrożone (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Należności zagrożone	30 233,0	25 000,7	23 207,4	28 965,5	23 716,7	22 106,7	337,7	372,9	242,1	929,8	911,2	858,6
Sektor finansowy	998,4	663,0	393,8	990,3	655,9	388,5	0,0	0,0	0,0	8,1	7,1	5,2
Sektor niefinansowy	29 047,9	24 231,4	22 716,5	27 789,5	22 957,8	21 624,2	337,7	372,9	242,1	920,7	900,8	850,2
- przedsiębiorstwa	18 161,2	13 771,0	12 160,7	17 575,5	13 153,5	11 741,9	294,0	310,7	113,0	291,7	306,8	305,8
- gospodarstwa domowe	10 774,5	10 384,4	10 499,8	10 107,8	9 734,9	9 831,3	41,6	61,7	128,7	625,1	587,8	539,8
- instytucje niekomercyjne	112,2	76,0	56,1	106,2	69,4	51,1	2,1	0,4	0,4	3,8	6,1	4,6
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	186,8	106,4	97,1	185,7	103,0	93,9	0,0	0,0	0,0	1,1	3,4	3,2
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem	7,4	5,2	4,0	7,8	5,5	4,3	9,2	2,4	1,0	3,1	2,5	2,0
Sektor finansowy	0,8	0,5	0,3	0,9	0,6	0,4	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Sektor niefinansowy	11,0	7,4	5,2	11,4	7,7	5,5	17,6	4,6	1,6	4,9	4,0	3,0
- przedsiębiorstwa	14,5	9,7	6,9	14,6	10,0	7,1	19,3	5,1	1,6	8,1	6,9	5,5
- gospodarstwa domowe	7,8	5,6	4,1	8,2	5,9	4,4	10,5	3,0	1,5	4,2	3,2	2,4
- instytucje niekomercyjne	12,9	7,5	3,4	13,2	7,7	3,5	100,0	2,3	16,8	6,2	6,7	2,8
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	0,9	0,5	0,5	1,2	0,6	0,5	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
Kredyty zagrożone dla gospodarstw domowych	10 509,0	10 206,4	10 379,4	9 861,0	9 573,3	9 719,4	26,6	48,8	123,3	621,4	584,3	536,8
- konsumpcyjne	5 872,4	6 103,2	6 730,3	5 584,3	5 819,5	6 396,4	26,4	44,0	117,6	261,7	239,7	216,4
w rachunku bieżącym	1 545,2	1 376,6	1 319,7	1 501,6	1 334,9	1 278,8	0,0	0,0	0,0	43,6	41,7	41,0
związane z kartami kredytowymi	280,6	412,5	555,3	255,8	383,2	529,3	24,7	29,3	26,0	0,1	0,1	0,1
pozostałe	4 046,7	4 314,0	4 855,3	3 827,0	4 101,4	4 588,3	1,7	14,6	91,6	218,0	198,0	175,3
- mieszkaniowe	1 354,1	1 370,7	1 361,6	1 323,5	1 339,9	1 327,5	0,0	0,8	3,8	30,6	30,0	30,4
złotowe	833,7	852,3	889,1	803,5	821,8	856,0	0,0	0,8	2,7	30,3	29,7	30,4
walutowe	520,3	518,4	472,6	520,0	518,1	471,5	0,0	0,0	1,1	0,3	0,3	0,0
- pozostałe nieruchomości	119,5	179,6	137,1	101,8	163,6	120,3	0,0	0,0	0,0	17,7	16,0	16,9
- inwestycyjne	1 628,0	1 389,1	1 184,5	1 461,1	1 224,5	1 034,8	0,1	1,3	1,9	166,8	163,3	147,8
- pozostałe	1 535,0	1 163,8	965,9	1 390,3	1 025,8	840,5	0,0	2,7	0,0	144,7	135,3	125,4
Udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem												
Ogółem	7,7	5,6	4,1	8,1	5,9	4,3	6,9	2,4	1,5	4,2	3,2	2,4
- konsumpcyjne	9,2	7,9	6,6	9,6	8,3	7,0	8,7	3,3	2,6	5,0	4,2	3,4
w rachunku bieżącym	10,6	9,0	7,4	11,7	9,9	8,1	100,0	43,8	0,0	2,6	2,4	2,1
związane z kartami kredytowymi	6,6	7,1	6,2	6,3	6,8	6,1	14,8	15,3	9,6	4,5	2,5	1,7
pozostałe	9,0	7,6	6,4	9,3	8,0	6,8	1,2	1,3	2,2	6,1	5,0	4,1
- mieszkaniowe	2,7	1,8	1,2	2,7	1,8	1,2	0,0	0,2	0,1	2,6	1,8	1,2
złotowe	4,5	3,0	1,7	4,7	3,1	1,8	0,0	0,3	0,2	2,6	1,8	1,2
walutowe	1,6	1,0	0,7	1,6	1,0	0,7	0,0	0,0	0,1	48,8	43,2	0,0
- pozostałe nieruchomości	6,3	5,6	2,8	9,3	7,6	3,5	0,0	0,0	0,0	2,2	1,5	1,3
- inwestycyjne	11,4	7,7	5,6	16,4	11,1	8,1	0,3	1,6	1,4	3,1	2,4	1,7
- pozostałe	26,9	1,8	12,5	41,2	29,7	22,5	0,0	4,0	0,0	6,2	4,4	3,5
Wartość zabezpieczeń i rezerw/odpisów na nal. zagrożone sek. nief.												
- wartość zabezpieczeń	8 586,5	5 603,6	4 823,4	7 942,2	4 983,1	4 470,0	267,8	255,0	41,3	376,4	365,5	312,2
- podstawa tworzenia rezerw/odpisów	20 021,8	18 103,9	17 455,4	19 422,6	17 466,1	16 725,9	69,9	110,3	200,9	529,3	527,6	528,6
- rezerwy/odpisy wymagane	18 032,7	16 247,3	15 272,6	17 533,5	15 711,3	14 666,3	69,6	100,9	164,2	429,6	435,1	442,2
- rezerwy/odpisy utworzone	19 425,5	16 594,8	15 610,8	18 904,6	16 032,6	14 971,5	74,1	118,7	185,6	446,8	443,5	453,7

Tabela 5 - Adekwatność kapitałowa (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007
Fundusze własne banków i kapitał krótkoterminowy	46 070,5	51 570,1	61 838,5	42 887,5	47 841,6	57 376,8	x	x	x	3 182,9	3 728,5	4 461,7
Fundusze własne	45 645,5	51 234,3	61 565,6	42 462,6	47 506,6	57 103,9	x	x	x	3 182,9	3 727,7	4 461,7
- fundusze podstawowe	45 570,6	50 324,7	60 068,5	42 440,8	46 676,5	55 825,0	x	x	x	3 129,7	3 648,2	4 243,6
- fundusze uzupełniające	3 789,0	4 299,8	5 750,7	3 640,9	4 146,4	5 484,4	x	x	x	148,1	153,4	266,3
- pomniejszenia sumy funduszy podstawowych i uzupełniających	3 714,0	3 390,2	4 253,6	3 619,1	3 316,3	4 205,4	x	x	x	94,9	73,9	48,2
Rozkład banków według funduszy własnych												
< 3	170	97	2	0	0	0	x	x	x	170	97	2
3 < 10	362	402	472	0	0	0	x	x	x	362	402	472
10 < 20	45	69	83	0	0	0	x	x	x	45	69	83
20 < 50	13	17	21	3	2	0	x	x	x	10	15	21
50 < 100	9	7	8	8	6	5	x	x	x	1	1	3
100 < 200	11	11	12	11	11	12	x	x	x	0	0	0
200 < 500	15	13	11	15	13	11	x	x	x	0	0	0
500 < 1000	6	6	7	6	6	7	x	x	x	0	0	0
1000 < 2000	4	6	7	4	6	7	x	x	x	0	0	0
2000 < 5000	5	5	6	5	5	6	x	x	x	0	0	0
5000 < 10000	2	2	1	2	2	1	x	x	x	0	0	0
> 10000	0	0	1	0	0	1	x	x	x	0	0	0
Calkowity wymóg kapitałowy	25 330,9	31 150,9	40 752,2	23 599,6	29 020,7	38 173,4	x	x	x	1 731,3	2 130,3	2 578,9
Ryzyko kredytowe	23 804,7	29 514,8	38 582,6	22 078,1	27 397,9	36 018,5	x	x	x	1 726,6	2 116,9	2 564,1
Ryzyko cen kapitałowych pap. wart., instr.dłuż., tow. i walutowe	308,9	287,1	468,1	307,0	285,1	466,1	x	x	x	2,0	2,1	2,1
Ryzyko ogólne stóp procentowych	546,8	702,9	894,3	546,8	702,9	894,3	x	x	x	0,0	0,0	0,0
Przekroczenie limitu koncentracji zaangażowań	411,5	357,0	380,6	409,8	346,5	369,4	x	x	x	1,7	10,5	11,2
Przekroczenie progu koncentracji kapitałowej	2,3	2,1	0,0	2,3	2,1	0,0	x	x	x	0,0	0,0	0,0
Pozostałe	256,7	287,0	426,6	255,7	286,2	425,1	x	x	x	1,0	0,8	1,5
Współczynnik wypłacalności	14,5	13,2	12,1	14,5	13,2	12,0	x	x	x	14,7	14,0	13,8
Mediana (Me)	15,9	15,1	14,8	15,1	13,8	11,9	x	x	x	16,0	15,3	15,3
Średnia arytm. (x)	18,4	17,3	17,7	19,6	16,4	13,5	x	x	x	18,3	17,4	18,1
Rozkład banków według współczynnika wypłacalności												
< 8	1	1	1	0	0	0	x	x	x	1	1	1
8 < 10	46	62	66	2	2	4	x	x	x	44	60	62
10 < 12	89	96	113	10	10	19	x	x	x	79	86	94
12 < 15	143	144	129	11	18	11	x	x	x	132	126	118
> 15	363	332	322	31	21	16	x	x	x	332	311	306

Wyniki badania ankietowego portfela kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych

Wykaz tabel

Tabela 1	-	Struktura portfela kredytów mieszkaniowych w latach 2005-2007
Tabela 2.1	-	Kwartałna struktura kredytów mieszkaniowych – OGÓLEM
Tabela 2.2	-	Kwartałna struktura kredytów mieszkaniowych - ZŁOTOWE
Tabela 2.3	-	Kwartałna struktura kredytów mieszkaniowych - WALUTOWE

Uwagi:

Ankieta objęto banki komercyjne i oddziały instytucji kredytowych.

Wyniki badania są obarczone są pewnymi błędami wynikającymi z faktu, że niektóre z banków nie były w stanie przeprowadzić pełnej dekompozycji portfela według zadanych kryteriów. W związku z tym suma poszczególnych pozycji składowych nie zawsze równa jest pozycji ogółem. Ponadto dane kwartałne są zniekształcone ze względu na to, że w celu uproszczenia wszelkie aneksy zawarte do umów kredytowych potraktowane zostały, jako nowy kredyt. W związku z tym, dane o kredytach udzielonych w poszczególnych kwartałach są zawyżone w stosunku do faktycznej skali kredytowania. Wskazane zastrzeżenia należy jednak traktować jako marginalne, nie zmieniające istoty wyników badania.

Tabela 1 – Struktura portfela kredytów mieszkaniowych banków komercyjnych i oddziałów instytucji kredytowych w latach 2005-2007

	OGÓLEM			ZŁOTOWE			WALUTOWE			Struktura kredytów walutowych wg stanu na 12/2007		
	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	12/2005	12/2006	12/2007	CHF	EUR	pozostałe
LICZBA UMÓW KREDYTOWYCH (sztuki)												
Ogółem, w tym:	696 411	888 191	1 078 157	330 999	418 462	554 713	365 412	469 729	523 444	472 212	42 545	8 396
według wartości	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 150 tys. zł	336 858	734 467	816 830	141 051	371 473	449 747	195 807	362 994	367 083	320 200	38 897	7 986
- powyżej 150 tys. zł do 300 tys. zł	50 507	119 311	188 781	12 012	36 669	77 006	38 495	82 642	111 775	108 663	2 832	283
- powyżej 300 tys. zł do 450 tys. zł	8 401	23 005	46 199	1 867	6 781	17 296	6 534	16 224	28 903	28 206	634	60
- powyżej 450 tys. zł do 600 tys. zł	2 375	6 413	14 259	633	1 970	5 740	1 742	4 443	8 519	8 303	180	36
- powyżej 600 tys. zł	1 887	5 000	12 098	480	1 574	4 934	1 407	3 426	7 164	6 840	293	31
według okresu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 10 lat	103 270	217 502	217 132	68 043	147 332	157 425	35 227	70 170	59 707	48 464	9 237	2 241
- powyżej 10 lat do 20 lat	158 589	320 892	354 864	54 568	155 269	191 950	104 021	165 623	162 914	135 331	23 812	4 289
- powyżej 20 lat do 30 lat	124 422	308 870	429 534	31 996	107 537	176 459	92 426	201 333	253 075	242 410	9 689	1 832
- powyżej 30 lat do 40 lat	13 732	41 428	69 685	1 432	8 865	25 992	12 300	32 563	43 693	44 262	95	28
- powyżej 40 lat	15	404	6 952	4	364	2 897	11	40	4 055	4 046	3	6
WARTOŚĆ URUCHOMIONYCH KREDYTÓW (mln zł)												
Ogółem, w tym:	49 077	76 286	115 007	17 029	26 410	49 946	32 047	49 876	65 061	62 337	2 404	325
według wartości	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 150 tys. zł	18 768	39 324	46 514	5 981	15 997	22 569	12 787	23 327	23 945	22 296	1 421	228
- powyżej 150 tys. zł do 300 tys. zł	9 370	22 421	36 640	2 107	6 322	14 701	7 263	16 099	21 939	21 435	461	42
- powyżej 300 tys. zł do 450 tys. zł	2 724	7 310	15 109	577	1 889	5 646	2 147	5 421	9 463	9 258	189	16
- powyżej 450 tys. zł do 600 tys. zł	1 108	2 937	6 508	288	842	2 628	820	2 094	3 880	3 791	76	13
- powyżej 600 tys. zł	1 664	4 204	10 098	392	1 270	4 263	1 272	2 934	5 835	5 553	257	25
według okresu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 10 lat	4 198	9 279	10 238	2 366	5 402	6 943	1 832	3 877	3 295	2 995	253	48
- powyżej 10 lat do 20 lat	12 893	23 280	27 797	3 750	9 633	14 368	9 143	13 647	13 429	11 854	1 391	184
- powyżej 20 lat do 30 lat	14 676	37 280	62 398	3 119	10 056	23 042	11 556	27 224	39 355	38 545	727	83
- powyżej 30 lat do 40 lat	1 937	6 341	12 701	163	1 209	4 767	1 774	5 132	7 934	7 897	32	5
- powyżej 40 lat	3	62	1 739	1	54	680	3	8	1 059	1 053	2	4
Ogółem, w tym:	49 077	76 286	115 007	17 029	26 410	49 946	32 047	49 876	65 061	62 337	2 404	325
WARTOŚĆ NIETYKORZYSTANYCH TRANSZ (mln zł)	x	x	7 340 341	x	x	3 638 416	x	x	3 701 925	3 647 040	45 664	9 221
SZACUNKOWA WARTOŚĆ LTV (%)	58,7	58,4	50,4	52,1	52,3	46,4	60,5	61,1	52,3	x	x	x
KREDYTY ZAGROŻONE												
Liczba kredytów zaklasyfikowanych do kategorii zagrożonych	10 355	13 989	10 564	6 219	5 969	6 323	4 136	8 020	4 241	3 041	993	184
- w tym zaklasyfikowane jako stracone	5 068	5 532	5 627	3 953	3 792	4 089	1 115	1 740	1 538	1 101	356	76
Wartość kredytów zaklasyfikowanych do kategorii zagrożonych	985	1 133	1 158	544	608	703	441	525	454	350	80	14
- w tym zaklasyfikowane jako stracone	587	682	730	411	476	536	176	206	193	148	34	9

Tabela 2.1 – Struktura kredytów mieszkaniowych OGÓŁEM udzielonych w poszczególnych kwartałach w latach 2006-2007

	KREDYTY MIESZKANIOWE OGÓŁEM							
	I 2006	II 2006	III 2006	IV 2006	I 2007	II 2007	III 2007	IV 2007
LICZBA UMÓW KREDYTOWYCH (sztuki)								
Ogółem, w tym:	57 457	77 952	77 908	83 261	73 559	89 688	85 191	74 166
według wartości	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 150 tys. zł	40 204	52 663	50 515	46 240	42 178	49 345	44 491	38 046
- powyżej 150 tys. zł do 300 tys. zł	12 947	18 547	19 510	22 799	20 486	25 235	24 556	22 134
- powyżej 300 tys. zł do 450 tys. zł	2 826	4 586	5 111	9 094	6 837	9 068	9 436	8 090
- powyżej 450 tys. zł do 600 tys. zł	793	1 188	1 543	3 540	2 184	3 198	3 330	2 978
- powyżej 600 tys. zł	687	968	1 229	1 588	1 874	2 842	3 278	2 918
według okresu	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 10 lat	5 398	7 595	7 277	11 399	5 860	7 210	10 156	8 253
- powyżej 10 lat do 20 lat	10 447	15 064	14 671	14 027	12 091	14 175	18 850	15 911
- powyżej 20 lat do 30 lat	17 930	26 616	27 749	26 727	27 640	33 115	45 179	40 548
- powyżej 30 lat do 40 lat	3 998	6 174	6 206	6 301	6 669	7 399	9 126	8 361
- powyżej 40 lat	4	6	11	185	121	1 684	1 786	1 100
WARTOŚĆ URUCHOMIONYCH KREDYTÓW (mln zł)								
Ogółem, w tym:	7 500	10 789	11 457	13 454	12 935	16 865	17 089	15 119
według wartości	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 150 tys. zł	2 862	3 815	3 658	3 773	3 232	3 805	3 440	2 917
- powyżej 150 tys. zł do 300 tys. zł	2 663	3 862	4 096	4 737	4 389	5 424	5 301	4 770
- powyżej 300 tys. zł do 450 tys. zł	994	1 639	1 830	2 392	2 451	3 259	3 408	2 908
- powyżej 450 tys. zł do 600 tys. zł	390	600	780	1 050	1 147	1 666	1 734	1 552
- powyżej 600 tys. zł	592	874	1 092	1 502	1 716	2 711	3 206	2 972
według okresu	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 10 lat	371	534	512	556	498	617	868	718
- powyżej 10 lat do 20 lat	1 033	1 772	1 800	1 945	1 699	2 110	2 783	2 409
- powyżej 20 lat do 30 lat	2 879	4 511	5 090	5 931	5 973	7 641	10 472	9 422
- powyżej 30 lat do 40 lat	769	1 262	1 320	1 714	1 655	1 939	2 395	2 217
- powyżej 40 lat	1	1	3	18	38	523	566	372
LTV W MOMENCIE UDZIELENIA KREDYTU (%)								
Liczba umów kredytowych (sztuki)								
Ogółem, w tym:	51 430	70 765	70 713	74 880	69 120	84 668	80 511	70 290
- do 50%	13 988	19 490	18 750	19 099	20 264	28 167	27 288	22 429
- powyżej 50% do 75%	10 585	14 976	14 709	15 035	15 157	19 332	18 460	16 136
- powyżej 75% do 100%	25 229	33 735	34 381	37 170	29 686	32 864	30 717	27 845
- powyżej 100%	1 629	2 565	2 874	3 578	4 016	4 322	4 092	3 924
Wartość kredytów wynikająca z umów kredytowych (mln zł)								
Ogółem, w tym:	6 664	9 808	10 506	12 225	12 225	15 995	16 174	14 555
- do 50%	1 169	1 715	1 675	1 813	2 049	3 075	3 202	2 779
- powyżej 50% do 75%	1 396	2 151	2 229	2 492	2 693	3 776	3 936	3 570
- powyżej 75% do 100%	3 729	5 365	5 863	7 046	6 504	8 055	7 925	7 132
- powyżej 100%	370	575	739	875	981	1 096	1 125	1 089

Tabela 2.2 – Struktura ZŁOTOWYCH kredytów mieszkaniowych udzielonych w poszczególnych kwartałach w latach 2006-2007

	ZŁOTOWE KREDYTY MIESZKANIOWE							
	I 2006	II 2006	III 2006	IV 2006	I 2007	II 2007	III 2007	IV 2007
LICZBA UMÓW KREDYTOWYCH (sztuki)	18 897	31 196	36 700	48 436	45 806	59 038	53 378	41 793
Ogółem, w tym:	x	x	x	x	x	x	x	x
według wartości	15 679	25 652	28 763	30 003	30 716	37 495	32 555	25 272
- do 150 tys. zł	2 463	4 216	5 973	10 696	10 490	14 557	13 728	10 978
- powyżej 150 tys. zł do 300 tys. zł	473	837	1 239	4 934	2 920	4 165	4 178	3 120
- powyżej 300 tys. zł do 450 tys. zł	144	263	423	2 281	907	1 519	1 471	1 198
- powyżej 450 tys. zł do 600 tys. zł	138	228	302	522	773	1 302	1 446	1 225
- powyżej 600 tys. zł	x	x	x	x	x	x	x	x
według okresu	3 130	5 287	5 513	10 216	5 147	6 401	9 023	7 124
- do 10 lat	3 528	6 750	7 382	8 865	8 279	10 271	14 076	10 977
- powyżej 10 lat do 20 lat	3 297	6 148	8 202	9 884	12 754	17 016	24 350	19 216
- powyżej 20 lat do 30 lat	481	762	1 230	2 257	3 068	3 975	5 241	4 097
- powyżej 30 lat do 40 lat	1	0	4	174	57	595	692	383
- powyżej 40 lat	18 897	31 196	36 700	48 436	45 806	59 038	53 378	41 793
WARTOŚĆ URUCHOMIONYCH KREDYTÓW (mln zł)	1 833	3 123	4 030	6 503	6 715	9 464	9 117	7 278
Ogółem, w tym:	x	x	x	x	x	x	x	x
według wartości	930	1 575	1 835	2 394	2 224	2 797	2 461	1 911
- do 150 tys. zł	514	891	1 263	2 162	2 236	3 115	2 950	2 350
- powyżej 150 tys. zł do 300 tys. zł	170	304	444	909	1 040	1 495	1 506	1 115
- powyżej 300 tys. zł do 450 tys. zł	74	133	213	421	493	803	779	635
- powyżej 450 tys. zł do 600 tys. zł	145	221	274	617	722	1 254	1 420	1 266
- powyżej 600 tys. zł	x	x	x	x	x	x	x	x
według okresu	204	324	347	414	395	505	689	555
- do 10 lat	356	700	790	1 107	1 051	1 397	1 924	1 562
- powyżej 10 lat do 20 lat	492	921	1 237	2 101	2 420	3 551	5 077	4 087
- powyżej 20 lat do 30 lat	77	113	201	709	681	929	1 223	969
- powyżej 30 lat do 40 lat	0	0	1	15	15	177	207	108
- powyżej 40 lat	1 833	3 123	4 030	6 503	6 715	9 464	9 117	7 278
LTV W MOMENCIE UDZIELENIA KREDYTU (%)								
Liczba umów kredytowych (sztuki)								
Ogółem, w tym:	16 234	27 235	32 072	42 511	42 364	55 107	49 826	38 866
- do 50%	5 698	9 335	10 100	12 516	14 787	21 220	19 695	14 787
- powyżej 50% do 75%	3 350	5 870	6 897	8 834	9 661	12 900	11 570	9 360
- powyżej 75% do 100%	6 872	11 649	14 504	19 924	16 308	18 915	16 638	13 297
- powyżej 100%	315	382	573	1 238	1 610	2 079	1 951	1 442
Wartość kredytów wynikająca z umów kredytowych (mln zł)								
Ogółem, w tym:	1 593	2 773	3 562	5 781	6 228	8 853	8 495	6 926
- do 50%	397	665	741	1 054	1 325	2 084	2 042	1 628
- powyżej 50% do 75%	371	692	857	1 295	1 532	2 281	2 230	1 899
- powyżej 75% do 100%	766	1 358	1 876	3 201	3 062	4 071	3 812	3 082
- powyżej 100%	58	58	88	230	310	420	420	325

Tabela 2.3 – Struktura WALUTOWYCH kredytów mieszkaniowych udzielonych w poszczególnych kwartałach w latach 2006-2007

	WALUTOWE KREDYTY MIESZKANIOWE							
	I 2006	II 2006	III 2006	IV 2006	I 2007	II 2007	III 2007	IV 2007
LICZBA UMÓW KREDYTOWYCH (sztuki)								
Ogółem, w tym:	38 560	46 756	41 208	34 825	27 753	30 650	31 813	32 373
według wartości	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 150 tys. zł	24 525	27 011	21 752	16 237	11 462	11 850	11 936	12 774
- powyżej 150 tys. zł do 300 tys. zł	10 484	14 331	13 537	12 103	9 996	10 678	10 828	11 156
- powyżej 300 tys. zł do 450 tys. zł	2 353	3 749	3 872	4 160	3 917	4 903	5 258	4 970
- powyżej 450 tys. zł do 600 tys. zł	649	925	1 120	1 259	1 277	1 679	1 859	1 780
- powyżej 600 tys. zł	549	740	927	1 066	1 101	1 540	1 832	1 693
według okresu	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 10 lat	2 268	2 308	1 764	1 183	713	809	1 133	1 129
- powyżej 10 lat do 20 lat	6 919	8 314	7 289	5 162	3 812	3 904	4 774	4 934
- powyżej 20 lat do 30 lat	14 633	20 468	19 547	16 843	14 886	16 099	20 829	21 332
- powyżej 30 lat do 40 lat	3 517	5 412	4 976	4 044	3 601	3 424	3 885	4 264
- powyżej 40 lat	3	6	7	11	64	1 089	1 094	717
WARTOŚĆ URUCHOMIONYCH KREDYTÓW (mln zł)								
Ogółem, w tym:	5 667	7 666	7 427	6 952	6 221	7 401	7 973	7 842
według wartości	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 150 tys. zł	1 932	2 240	1 823	1 379	1 008	1 008	979	1 007
- powyżej 150 tys. zł do 300 tys. zł	2 148	2 971	2 833	2 575	2 153	2 309	2 351	2 420
- powyżej 300 tys. zł do 450 tys. zł	824	1 334	1 386	1 483	1 412	1 764	1 902	1 793
- powyżej 450 tys. zł do 600 tys. zł	316	467	567	629	654	863	955	916
- powyżej 600 tys. zł	447	654	818	885	994	1 457	1 786	1 706
według okresu	x	x	x	x	x	x	x	x
- do 10 lat	185	217	167	134	96	115	182	159
- powyżej 10 lat do 20 lat	821	1 115	1 025	766	657	706	863	843
- powyżej 20 lat do 30 lat	2 560	3 790	3 985	3 713	3 656	4 252	5 398	5 336
- powyżej 30 lat do 40 lat	692	1 149	1 119	1 005	974	1 010	1 172	1 249
- powyżej 40 lat	0	1	2	3	23	346	359	263
LTV W MOMENCIE UDZIELENIA KREDYTU (%)								
Liczba umów kredytowych (sztuki)								
Ogółem, w tym:	35 196	43 530	38 641	32 369	26 756	29 561	30 685	31 424
- do 50%	8 289	10 155	8 650	6 583	5 477	6 947	7 593	7 642
- powyżej 50% do 75%	7 236	9 106	7 812	6 201	5 496	6 432	6 890	6 776
- powyżej 75% do 100%	18 357	22 086	19 877	17 246	13 378	13 949	14 079	14 548
- powyżej 100%	1 314	2 183	2 302	2 339	2 406	2 243	2 141	2 482
Wartość kredytów wynikająca z umów kredytowych (mln zł)								
Ogółem, w tym:	5 071	7 035	6 944	6 444	5 997	7 141	7 679	7 629
- do 50%	772	1 050	934	759	724	992	1 159	1 151
- powyżej 50% do 75%	1 025	1 460	1 372	1 197	1 161	1 495	1 707	1 671
- powyżej 75% do 100%	2 962	4 007	3 987	3 844	3 441	3 984	4 114	4 050
- powyżej 100%	312	517	651	645	672	677	705	764

Lista banków komercyjnych i oddziałów instytucji kredytowych prowadzących działalność na 31/12/2007

1. Banki krajowe z większościovym udzialem kapitału polskiego

1.1. Banki z przewagą kapitału państwowego

- 1 Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA
- 2 Bank Gospodarstwa Krajowego
- 3 Bank Pocztowy SA
- 4 Bank Ochrony Środowiska SA

1.2. Banki z przewagą kapitału prywatnego

- 5 Noble Bank SA (do 8 czerwca 2006 r. Wschodni Bank Cukrownictwa SA)
- 6 Getin Bank SA
- 7 Gospodarczy Bank Wielkopolski SA
- 8 INVEST-BANK SA
- 9 BANK POLSKIEJ SPÓLDZIELCZOŚCI SA
- 10 Mazowiecki Bank Regionalny SA

2. Banki krajowe z większościovym udzialem kapitału zagranicznego

2.1. Spółki akcyjne ze 100% udzialem kapitału zagranicznego

- 11 HSBC Bank Polska SA
- 12 DaimlerChrysler Bank Polska SA (od 12 lutego 2008 r. Mercedes-Benz Bank Polska SA)
- 13 ABN AMRO BANK (Polska) SA
- 14 GE Money Bank SA
- 15 Raiffeisen Bank Polska SA
- 16 WestLB Bank Polska SA
- 17 Deutsche Bank Polska SA
- 18 GMAC Bank Polska SA
- 19 Rabobank Polska SA
- 20 FCE Bank Polska SA
- 21 Santander Consumer Bank SA (do 2 stycznia 2006 r. PTF Bank SA)
- 22 VOLKSWAGEN BANK POLSKA SA
- 23 Fiat Bank Polska SA
- 24 Toyota Bank Polska SA
- 25 Bank DnB NORD Polska SA (do 15 maja 2006 r. NORD/LB Bank Polska SA)
- 26 Bank of Tokio - Mitsubishi UFJ (Polska) SA (do 1 stycznia 2006 r. Bank of Tokio-Mitsubishi (Polska) SA)
- 27 Cetelem Bank SA
- 28 RCI Bank Polska SA
- 29 Dexia Kommunalkredit Bank Polska SA

2.2. Spółki akcyjne z większościovym udzialem kapitału zagranicznego

- 30 Bank Handlowy w Warszawie SA
- 31 ING Bank Śląski SA
- 32 Bank BPH SA
- 33 Bank Zachodni WBK SA
- 34 BRE Bank SA
- 35 Bank Millennium SA
- 36 Bank Polska Kasa Opieki SA
- 37 Bank Współpracy Europejskiej SA
- 38 NORDEA BANK POLSKA SA

- 39 Euro Bank SA
- 40 Kredyt Bank SA
- 41 FORTIS BANK POLSKA SA
- 42 DZ BANK Polska SA
- 43 Deutsche Bank PBC SA
- 44 AIG Bank Polska SA
- 45 Bank Gospodarki Żywnościowej SA

2.3. Spółki akcyjne będące pośrednio własnością inwestorów zagranicznych

- 46 DOMINET BANK SA
- 47 BPH Bank Hipoteczny SA
- 48 LUKAS Bank SA
- 49 BRE Bank Hipoteczny SA
- 50 Śląski Bank Hipoteczny SA (od 1 stycznia 2008 r. ING Bank Hipoteczny SA)

3. Oddziały instytucji kredytowych

- 51 Société Générale SA Oddział w Polsce
- 52 Banque PSA Finance SA Oddział w Polsce
- 53 Svenska Handelsbanken AB SA Oddział w Polsce
- 54 Sygma Banque Société Anonyme (SA) Oddział w Polsce
- 55 Dresdner Bank AG SA Oddział w Polsce
- 56 Nykredit Realkredit A/S SA - Oddział w Polsce
- 57 Calyon SA Oddział w Polsce
- 58 EFG Eurobank Ergasias S.A. SA Oddział w Polsce
- 59 BNP Paribas SA Oddział w Polsce
- 60 Danske Bank A/S SA Oddział w Polsce
- 61 Skandinaviska Enskilda Banken AB (SA) - Oddział w Polsce
- 62 Banco Mais SA (SA) Oddział w Polsce
- 63 CAJA DE AHORROS Y PENSIONES DE BARCELONA "LA CAIXA" (KASA OSZCZĘDNOŚCI)
ODDZIAŁ W POLSCE
- 64 Elavon Financial Services Limited (Sp. z oo) Oddział w Polsce